

**NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK
POHLEDEM MEZINÁRODNÍCH
OBCHODNÍCH TRANSAKČÍ**

**Naděžda Rozehnalová
Klára Drličková
Jiří Valdhans
a kolektiv**

Masarykova univerzita
Brno 2014

Vzor citace:

ROZEHNALOVÁ, Naděžda a kolektiv. Nový občanský zákoník pohledem mezinárodních obchodních transakcí. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. 270 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, řada teoretická, Edice Scientia, sv. č. 489. ISBN 978-80-210-7491-0.

Katalogizace v knize – Národní knihovna ČR

Rozehnalová, Naděžda

Nový občanský zákoník pohledem mezinárodních obchodních transakcí / Naděžda Rozehnalová, Klára Drličková, Jiří Valdhans a kolektiv – 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. - 270 s. (Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity ; řada teoretická, Edice Scientia, sv. č. 489)

ISBN 978-80- 210-7491-0 (brož.)

339.5* 341.96:339.5* 341.24* 347*

- mezinárodní obchod
- právo mezinárodního obchodu
- mezinárodní smlouvy
- občanské právo
- kolektivní monografie

339.5 – Zahraniční obchod. Mezinárodní obchod [4]

Tato publikace vznikla a byla financována z prostředků specifického výzkumu Masarykovy univerzity č. MUNI/A/0800/2013 „Publikace vědeckých monografií II“.

Recenzovali: JUDr. Miluše Hrnčířiková, Ph.D.
prof. JUDr. Květoslav Růžička, CSc.

© 2014 Naděžda Rozehnalová, Klára Drličková, Jiří Valdhans a kolektiv

© 2014 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-7491-0

OBSAH

O autorech	11
Seznam zkratk.....	15

I. ÚVOD

1 Aplikace nového občanského zákoníku na mezinárodní obchodní transakce	17
1.1 Nový občanský zákoník	19
1.2 Vídeňská úmluva.....	19
1.2.1 Aplikace Vídeňské úmluvy před obecnými soudy v České republice	19
1.2.2 Aplikace Vídeňské úmluvy před rozhodci v České republice.....	20
1.3 Principy UNIDROIT, PECL.....	23
1.3.1 Principy UNIDROIT	23
1.3.2 PECL	26
1.4 Vztah nového občanského zákoníku a Vídeňské úmluvy	27
1.5 Vztah nového občanského zákoníku a Principů UNIDROIT, PECL.....	31
1.6 Použití nového občanského zákoníku na mezinárodní obchodní transakce	31
1.7 Nový občanský zákoník jako vhodná úprava pro mezinárodní obchodní transakce?.....	32

II. VYBRANÉ OTÁZKY OBECNÉ ČÁSTI

1 Interpretace právních jednání dle nového občanského zákoníku ve srovnání s úpravou ve Vídeňské úmluvě a Principech UNIDROIT.....	35
1.1 Úprava interpretace ve Vídeňské úmluvě.....	36
1.1.1 Článek 8 odst. 1 – úmysl strany	38
1.1.2 Článek 8 odst. 2 – pohled rozumné osoby.....	39
1.1.3 Článek 8 odst. 3.....	41
1.1.4 Další otázky související s interpretací	45
1.2 Úprava interpretace v Principech UNIDROIT	49
1.2.1 Interpretace smlouvy (článek 4.1).....	50

1.2.2	Interpretace prohlášení a jiného jednání strany (článek 4.2)	50
1.2.3	Relevantní okolnosti (článek 4.3)	51
1.2.4	Interpretace v kontextu smlouvy jako celku (článek 4.4)	53
1.2.5	<i>Favor negotii</i> (článek 4.5)	54
1.2.6	Pravidlo <i>contra proferentem</i> (článek 4.6)	55
1.2.7	Rozpory mezi jazykovými verzemi smlouvy (článek 4.7)	56
1.2.8	Doplnění opomenutých ustanovení (článek 4.8)	56
1.3	Úprava interpretace právních jednání v novém občanském zákoníku	58
1.4	Závěr	60
2	Obchodní zvyklosti a praxe zavedená mezi stranami z pohledu Vídeňské úmluvy, Principů UNIDROIT a nového občanského zákoníku	63
2.1	Definice obchodních zvyklostí a praxe	63
2.2	Úprava obchodních zvyklostí ve Vídeňské úmluvě	65
2.2.1	Zvyklosti použitelné na základě smlouvy (článek 9 odst. 1 Vídeňské úmluvy)	66
2.2.2	Zvyklosti použitelné na základě zákona (článek 9 odst. 2 Vídeňské úmluvy)	67
2.3	Úprava obchodních zvyklostí v Principech UNIDROIT	69
2.4	Úprava obchodních zvyklostí v českém vnitrostátním právu	70
2.4.1	Zvyklosti v ObZ	70
2.4.2	Zvyklosti v novém občanském zákoníku	71
2.5	Praxe zavedená mezi stranami	75
2.6	Závěr	76
3	Předsmluvní odpovědnost v novém občanském zákoníku ve srovnání s Vídeňskou úmluvou, Principy UNIDROIT a PECL	79
3.1	Předsmluvní odpovědnost v právní teorii	80
3.2	Předsmluvní odpovědnost v rámci Vídeňské úmluvy	81
3.3	Předsmluvní odpovědnost dle jiných mezinárodněprávních dokumentů	83
3.3.1	Předsmluvní odpovědnost podle Principů UNIDROIT	83
3.3.2	Předsmluvní odpovědnost podle PECL	85
3.4	Předsmluvní odpovědnost v českém právním řádu	86
3.4.1	Předsmluvní odpovědnost před účinností nového občanského zákoníku	86
3.4.2	Předsmluvní odpovědnost v novém občanském zákoníku	87
3.5	Závěr	89

III. KONTRAKTAČNÍ PROCES

1 Úprava kontraktačního procesu dle nového občanského zákoníku ve srovnání s Vídeňskou úmluvou, Principy UNIDROIT a PECL	91
1.1 Kontraktační proces	92
1.1.1 Nabídka – návrh na uzavření smlouvy	93
1.1.2 Akceptace – přijetí návrhu na uzavření smlouvy	98
1.1.3 Vznik a obsah smlouvy	103
1.2 Závěr.....	105
2 Obchodní podmínky jako součást (mezinárodní kupní) smlouvy pohledem nového občanského zákoníku ve srovnání s úpravou ve Vídeňské úmluvě a Principech UNIDROIT	109
2.1 Inkorporace obchodních podmínek do smlouvy.....	110
2.1.1 Vídeňská úmluva a Principy UNIDROIT	110
2.1.2 Úprava v režimu nového občanského zákoníku	113
2.2 Bitva forem a způsoby jejího řešení	114
2.2.1 Úprava ve Vídeňské úmluvě a v Principech UNIDROIT.....	115
2.2.2 Bitva forem v režimu nového občanského zákoníku	117
2.3 Překvapivá ustanovení obchodních podmínek.....	119
2.3.1 Úprava ve Vídeňské úmluvě a Principech UNIDROIT	119
2.3.2 Překvapivá ustanovení v režimu nového občanského zákoníku.....	121
2.4 Závěr.....	123
3 Vybrané otázky elektronické kontraktace pohledem Vídeňské úmluvy, Principů UNIDROIT a nového občanského zákoníku.....	125
3.1 Vídeňská úmluva a vybrané otázky elektronické kontraktace.....	126
3.1.1 Úvodní poznámky.....	126
3.1.2 Forma smlouvy a vybrané otázky kontraktace	127
3.1.3 Písemná forma ve Vídeňské úmluvě.....	129
3.1.4 Okamžik „dojití“ a „odeslání“ dle Vídeňské úmluvy	130
3.1.5 „Oznámení“ dle Vídeňské úmluvy.....	131
3.2 Principy UNIDROIT a vybrané otázky elektronické kontraktace.....	132
3.2.1 Úvodní poznámky.....	132
3.2.2 Forma smlouvy.....	133
3.2.3 Pojem písemnost.....	133
3.2.4 Uzavírání smlouvy.....	133
3.2.5 Přijetí nabídky.....	134
3.2.6 Přijetí smlouvy během pevně stanovené lhůty	134
3.2.7 Změna smlouvy.....	134

3.2.8	Oznámení.....	135
3.2.9	Omyl.....	136
3.3	Nový občanský zákoník a vybrané otázky elektronické kontraktace	137
3.3.1	Úvodní poznámky.....	137
3.3.2	Obecná část.....	137
3.3.3	Platnost právního jednání.....	138
3.3.4	Smlouvy.....	138
3.4	Závěr.....	139

IV. VADY A NÁSLEDKY PORUŠENÍ SMLOUVY

1	Vady faktické pohledem nového občanského zákoníku, Vídeňské úmluvy a Principů UNIDROIT	141
1.1	Pojem vady faktické	141
1.2	Úprava vad faktických ve Vídeňské úmluvě – článek 35.....	142
1.2.1	Článek 35 odst. 1 – soulad se smlouvou.....	143
1.2.2	Článek 35 odst. 2 – standardy nastavené Vídeňskou úmluvou.....	145
1.2.3	Článek 35 odst. 3.....	147
1.3	Úprava vad faktických v Principech UNIDROIT	147
1.4	Úprava vad faktických v novém občanském zákoníku	148
1.5	Závěr.....	152
2	Následky porušení smlouvy – tradiční i méně tradiční nároky	155
2.1	Podstatné a nepodstatné porušení smlouvy	157
2.1.1	Úprava ve Vídeňské úmluvě.....	158
2.1.2	Úprava v Principech UNIDROIT.....	163
2.1.3	Úprava v novém občanském zákoníku.....	164
2.1.4	Shrnutí k otázce podstatného porušení.....	166
2.2	Následky porušení	167
2.2.1	Následky porušení v režimu Vídeňské úmluvy	167
2.2.2	Následky porušení v režimu Principů UNIDROIT.....	172
2.2.3	Následky porušení dle nového občanského zákoníku	175
2.3	Závěr.....	179

3 Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu pohledem Vídeňské úmluvy, Principů UNIDROIT, PECL a nového občanského zákoníku	181
3.1 Protiprávnost	182
3.2 Škoda (újma)	184
3.2.1 Materiální újma	185
3.2.2 Nemateriální újma	188
3.3 Příčinná souvislost	192
3.4 Předvídatelnost	193
3.4.1 Faktory ovlivňující předvídatelnost	195
3.4.2 Předvídatelnost čeho?	197
3.4.3 Předvídatelnost v jakém okamžiku?	198
3.4.4 Předvídatelnost a nový občanský zákoník	198
3.5 Neexistence okolností vylučujících odpovědnost za škodu	199
3.5.1 Úprava ve Vídeňské úmluvě	199
3.5.2 Úprava v Principech UNIDROIT a PECL	203
3.5.3 Úprava v novém občanském zákoníku	204
3.6 Povinnost ke zmírnění škody	206
3.7 Hardship	207
3.8 Závěr	210
4 Smluvní pokuta z pohledu Vídeňské úmluvy, Principů UNIDROIT, PECL a nového občanského zákoníku	213
4.1 Smluvní pokuta a Vídeňská úmluva	213
4.1.1 Stanovisko Poradního výboru č. 10	216
4.2 Principy UNIDROIT	217
4.3 PECL	218
4.4 Smluvní pokuta v novém občanském zákoníku	219
4.4.1 Smluvní pokuta a náhrada škody	220
4.5 Základní zásady Vídeňské úmluvy a nového občanského zákoníku	221
4.5.1 Stanovisko č. 10 a nový občanský zákoník	222
4.6 Závěr	224

V. ZÁVĚR

1 Univerzální vs. národní – aneb několik poznámek na závěr s přihlédnutím k regionálním tendencím.....	225
1.1 Nový občanský zákoník a mezinárodní úpravy.....	227
1.2 Závěrem.....	231
Literatura a další použité zdroje	233
Abstrakt.....	267
Abstract.....	269

O AUTORECH

prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc. působí jako profesor na Katedře mezinárodního a evropského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity. V současné době je rovněž děkankou této fakulty. Vyučuje mezinárodní právo soukromé a procesní, právo mezinárodního obchodu a mezinárodní rozhodčí řízení. Ve své vědecké a publikační činnosti se věnuje všem těmto oblastem. Centrum jejího zájmu tvoří oblast mezinárodních závazků a jejich právního režimu a problematika řešení sporů v rámci mezinárodního rozhodčího řízení. Je autorkou řady monografií, učebnic a odborných statí.

JUDr. Klára Drličková, Ph.D. je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity (2006), kde od roku 2007 působí na Katedře mezinárodního a evropského práva. V roce 2011 ukončila doktorské studium v oboru mezinárodní právo soukromé. Vyučuje předměty z oblasti mezinárodního práva soukromého, práva mezinárodního obchodu a rozhodčího řízení. V rámci své vědecké a publikační činnosti se doposud věnovala zejména problematice mezinárodního rozhodčího řízení. V současnosti se zaměřuje na vztah unifikovaného hmotného práva a práva kolizního, zejména z pohledu Vídeňské úmluvy. Problematice Vídeňské úmluvy se věnuje i v rámci mezinárodní soutěže Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot.

JUDr. Jiří Valdhans, Ph.D. je absolventem Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (2002), kde od roku 2003 působí na Katedře mezinárodního a evropského práva. V roce 2006 ukončil doktorské studium v oboru mezinárodní právo soukromé. Vyučuje předměty z oblasti mezinárodního práva soukromého, práva mezinárodního obchodu a rozhodčího řízení. Ve všech těchto oblastech rovněž publikuje. Věnoval se zejména problematice mimosmluvních závazků s mezinárodním prvkem.

RNDr. Mgr. Hana Funková je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity (2011), kde v současnosti působí na Katedře mezinárodního a evropského práva jako studentka doktorského studijního programu v oboru mezinárodní právo soukromé. Ve své disertační práci se zaměřuje na problematiku pojistných smluv s mezinárodním prvkem.

Mgr. Bc. Pavlína Janečková je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity (2013), kde v současnosti působí na Katedře mezinárodního a evropského práva jako studentka doktorského studijního programu v oboru mezinárodní právo soukromé. Ve své disertační práci by se ráda věnovala problematice mezinárodních únosů dětí.

JUDr. Lucia Hudcová je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity (2010), kde od téhož roku působí na Katedře mezinárodního a evropského práva jako studentka doktorského studijního programu v oboru mezinárodní právo soukromé. V rámci své vědecké a publikační činnosti se dříve zaměřovala na problematiku odpovědnosti za výrobek a v současné době se věnuje především problematice ochrany osobnostních práv z pohledu mezinárodního práva soukromého.

Mgr. Tomáš Kozárek je absolventem Právnické fakulty Masarykovy univerzity (2013), kde od téhož roku působí na Katedře mezinárodního a evropského práva jako student doktorského studijního programu v oboru mezinárodní právo soukromé.

Mgr. Jaroslav Králíček je absolventem Právnické fakulty Masarykovy univerzity (2010), kde od skončení magisterského studia působí na Katedře mezinárodního a evropského práva jako student doktorského studijního programu v oboru mezinárodní právo soukromé. V rámci své vědecké a publikační činnosti se zaměřuje zejména na oblast práv k duševnímu vlastnictví ve vztazích s mezinárodním prvkem, přičemž se věnuje i obecné teorii mezinárodního práva soukromého. Dříve se věnoval především oblasti ochrany spotřebitele ve vztazích s mezinárodním prvkem.

JUDr. Tereza Kyselovská, Ph.D. je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity (2008), kde od roku 2009 působí na Katedře mezinárodního a evropského práva. Vyučuje předměty z oblasti mezinárodního práva soukromého, práva mezinárodního obchodu a rozhodčího řízení. V rámci své vědecké a publikační činnosti se zaměřuje na problematiku vztahu elektronizace a mezinárodního práva soukromého a procesního.

Mgr. Mária Pastorková je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity (2013) a od téhož roku působí na Katedře mezinárodního a evropského práva

jako studentka doktorského studijního programu v oboru mezinárodní právo soukromé. Ve své disertační práci by se ráda věnovala problematice duševního vlastnictví, elektronizace a mezinárodního práva soukromého.

Mgr. Kateřina Remsová je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (2013), kde v současnosti působí na Katedře mezinárodního a evropského práva jako studentka doktorského studijního programu v oboru mezinárodní právo soukromé. Ve své disertační práci se bude zabývat problematikou imperativních norem mezinárodního práva soukromého.

Mgr. Iveta Rohová je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (2013). V současné době působí na téže fakultě na Katedře mezinárodního a evropského práva jako studentka doktorského studijního programu, obor mezinárodní právo soukromé. V rámci svého studia a publikační činnosti se zaměřuje především na problematiku mezinárodního rozhodčího řízení a určení pravomoci (příslušnosti) soudů v řízeních s mezinárodním prvkem. Mezinárodnímu rozhodčímu řízení a Vídeňské úmluvě v jeho kontextu se věnuje také v rámci mezinárodní soutěže Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot.

Mgr. Iva Šimková je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (2013). V současné době působí na téže fakultě na Katedře mezinárodního a evropského práva jako studentka doktorského studijního programu, obor mezinárodní právo soukromé.

SEZNAM ZKRATEK

CESL	Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje
CIETAC	China International Economic and Trade Arbitration Commission
Vídeňská úmluva	Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
Nařízení Řím I	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)
Nový občanský zákoník/NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
ObZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
PECL	Principy evropského smluvního práva (Principles of European Contract Law)
Poradní výbor	CISG Advisory Council
Principy UNIDROIT	Principy mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT z roku 2010
Stanovisko č. 1	CISG Advisory Council Opinion No. 1. Electronic Communications under CISG
Stanovisko č. 10	CISG Advisory Council Opinion No. 10. Agreed Sums Payable upon Breach of an Obligation in CISG Contracts

UNCITRAL	Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo (United Nations Commission on International Trade Law)
UNIDROIT	Mezinárodní institut pro sjednocení soukromého práva (International Institute for the Unification of Private Law)
ZMPS	Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
ZRŘ	Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů

I. ÚVOD

1 Aplikace nového občanského zákoníku na mezinárodní obchodní transakce

JUDr. Klára Drličková, Ph.D.

První leden roku 2014 znamenal pro Českou republiku nejen začátek nového roku, ale i začátek působnosti nové úpravy soukromého práva. Po dlouholetých přípravách vstoupil v účinnost nový kodex soukromého práva v podobě nového občanského zákoníku¹ (dále jen „nový občanský zákoník“ nebo „NOZ“). Společně s ním se pak účinnými staly i zákon o obchodních korporacích² (dále jen „ZOK“) a zákon o mezinárodním právu soukromém (dále jen „ZMPS“).³

Primárním účelem NOZ je regulace vnitrostátních právních vztahů vznikajících na území České republiky.⁴ V tomto kontextu bude také NOZ nejčastěji aplikován soudy či rozhodci. V současné době je však pravděpodobné, že soudy či rozhodci v České republice budou řešit i spory vzniklé ze soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem.⁵ Jedním z takovýchto vztahů jsou i mezinárodní obchodní transakce založené na smlouvě, ve které je přítomen mezinárodní prvek. Ten bude nejčastěji spočívat ve stranách smlouvy – jejich odlišném bydlišti, sídle či místě podnikání.

---

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 8. 6. 2014] (dále jen „NOZ“).

² Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 8. 6. 2014] (dále jen „ZOK“).

³ Zákon 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 8. 6. 2014] (dále jen „ZMPS“).

⁴ Dle § 9 NOZ upravuje osobní stav osob. Soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy pak NOZ upravuje v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy. NOZ tak má být skutečným kodexem soukromého práva a ve vztahu k ostatním zákonům upravujícím soukromoprávní vztahy je v poměru subsidiarity. Viz ELIÁŠ, Karel a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. s. 69.

⁵ K vymezení soukromoprávního vztahu s mezinárodním prvkem viz blíže KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2009. s. 17 – 19; PAUKNEROVÁ, Monika; ROZEHNALOVÁ, Naděžda; ZAVADILOVÁ, Marta a kolektiv. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 3 – 5.

Pokud soudy či rozhodci v České republice řeší spor z mezinárodní obchodní transakce, nemohou bez dalšího aplikovat své hmotné právo. Musí nejprve určit, které hmotněprávní normy mají použít. Za tímto účelem zpravidla použijí své kolizní normy⁶ a určí rozhodné právo. Pokud bude tímto právem právo české, budou aplikovat NOZ. Nelze však přehlédnout, že Česká republika je vázána mezinárodními smlouvami obsahujícími unifikovanou hmotněprávní úpravu mezinárodních obchodních transakcí, které by měly být aplikovány přednostně. Nejvýznamnější z nich je Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží⁷ (dále jen „Vídeňská úmluva“). Kromě toho v oblasti mezinárodních obchodních transakcí hrají nezanedbatelnou roli nestátní pravidla upravující smluvní závazkové vztahy. Z těchto uveďme především „soukromoprávní kodifikace“ v podobě Principů mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT z roku 2010⁸ (dále jen „Principy UNIDROIT“) a Principů evropského smluvního práva⁹ (dále jen „PECL“).

První otázkou, kterou je nutné si zodpovědět, je, zda je v případě mezinárodní obchodní transakce vůbec prostor pro aplikaci NOZ. Proto se zaměříme na stručnou charakteristiku zde dotčených norem a jejich vztahy k NOZ. Ačkoli je možné, že tuto otázku mohou řešit i orgány jiných států, pohled českého fóra je pro nás primární. V následujícím výkladu budeme rozlišovat mezi obecnými soudy i rozhodci, nicméně obecně lze říci, že v České republice nejsou zásadní rozdíly mezi soudy a rozhodci, pokud jde o stanovení právního režimu mezinárodní obchodní transakce.¹⁰

⁶ V současné době se jedná primárně o kolizní normy obsažené v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 14. 9. 2014]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0593&rid=1> (dále jen „nařízení Řím I“).

⁷ 160/1991 Sb. Sdělení federálního ministerstva zharičnických věcí. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 8. 6. 2014] (dále jen „Vídeňská úmluva“).

⁸ UNIDROIT Principles on International Commercial Contracts 2010 [online]. *International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT)* [cit. 7. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.unidroit.org/instruments/commercial-contracts/unidroit-principles-2010> (dále jen „Principy UNIDROIT“).

⁹ Principles of European Contract Law 2002 [online]. [cit. 8. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.jus.uio.no/lm/eu.contract.principles.parts.1.to.3.2002/> (dále jen „PECL“).

¹⁰ Výjimkou je pouze možnost rozhodovat podle zásad spravedlnosti, kterou v mezinárodním rozhodčím řízení připouští § 119 ZMPS.

1.1 Nový občanský zákoník

Jak bylo uvedeno výše, NOZ je kodexem českého soukromého práva. Jeho přijetí (společně se ZOK a ZMPS) završilo dlouholetou práci na rekodifikaci českého soukromého práva. Důvodová zpráva uvádí, z jakých zdrojů se při revizi soukromého práva vycházelo. Kromě zhodnocení vývoje soukromého práva na našem území a významných občanských zákoníků zemí s kontinentální kulturou se důvodová zpráva odvolává na příslušné mezinárodní smlouvy (mezi které jistě patří i Vídeňská úmluva – doplněno K.D.), akty práva Evropské unie a relevantní nadnárodní projekty, mezi kterými jsou výslovně zmíněny Principy UNIDROIT a PECL.¹¹

Úprava v NOZ bezpochyby dopadá na smlouvy uzavírané mezi obchodníky. Dle § 9 NOZ upravuje soukromá práva a povinnosti majetkové povahy. Kromě vlastní úpravy závazkových vztahů, která je obsažena v § 1721 a násl. NOZ, je nutné vzít v potaz především úpravu právního jednání obecně (§ 545 a násl. NOZ) a základní zásady úpravy obsažené v úvodních ustanoveních NOZ.

1.2 Vídeňská úmluva

Koupě a prodej zůstává základní mezinárodní obchodní transakcí. Ruku v ruce s narůstajícím počtem těchto transakcí šla i snaha o sjednocení její právní úpravy. Nejúspěšnějším výsledkem těchto snah je právě Vídeňská úmluva. Úmluva představuje unifikaci hmotného práva a je klíčovou úpravou kupní smlouvy s mezinárodním prvkem.

1.2.1 Aplikace Vídeňské úmluvy před obecnými soudy v České republice

Vídeňská úmluva je mezinárodní smlouvou, kterou je Česká republika vázána. České soudy jsou povinny ji aplikovat. Úmluva se před soudy použije za splnění tří základních podmínek – předmětný vztah je kupní smlouvou ve smyslu Vídeňské úmluvy,¹² v kupní smlouvě je mezinárodní prvek (viz dále) a strany nevyloučily

¹¹ ELIÁŠ, Karel a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. s. 47 – 48.

¹² Předmětný vztah (smlouva) musí vykazovat znaky tak, jak vyplývají z článků 30 a 53 (základní povinnosti prodávajícího a kupujícího). Nesmí se jednat o koupi vyloučenou článkem 2 a nesmí být překročena hranice mezi smlouvou kupní a smlouvou o dílo dle článku 3. V neposlední řadě, předmětem kupní smlouvy musí být zboží ve smyslu Vídeňské úmluvy.

použití úmluvy jako celku.¹³ Musí být samozřejmě rovněž splněna časová působnost Vídeňské úmluvy v souladu s článkem 100. Použití Vídeňské úmluvy může vyloučit či omezit existence jiné mezinárodní smlouvy nebo výhrady smluvního státu.

Pokud jde o mezinárodní prvek, článek 1 Vídeňské úmluvy vyžaduje, aby strany měly místa podnikání v různých státech. V takovém případě předvídá úmluva dvě situace, resp. dva způsoby své aplikace. Za prvé, strany mají místa podnikání ve smluvních státech Vídeňské úmluvy. V tomto případě se úmluva aplikuje přímo v souladu s článkem 1 odst. 1 písm. a). Za druhé, alespoň jedna ze stran nemá místo podnikání ve smluvním státě, ale kolizní normy fóra určují jako právo rozhodné právo smluvního státu. V takovém případě se Vídeňská úmluva použije jako součást práva rozhodného dle článku 1 odst. 1 písm. b). K použití Vídeňské úmluvy tímto způsobem existuje výhrada několika smluvních států včetně České republiky (článek 95), která tento způsob aplikace znemožňuje.¹⁴ Český soud tak bude Vídeňskou úmluvu aplikovat, jsou-li splněny podmínky článku 1 odst. 1 písm. a), tedy v situaci, kdy prodávající a kupující mají místa podnikání ve dvou smluvních státech úmluvy.

1.2.2 Aplikace Vídeňské úmluvy před rozhodci v České republice

Spor z mezinárodní kupní smlouvy může být řešen i v mezinárodním rozhodčím řízení. Databáze k Vídeňské úmluvě dokládají, že úmluva je aplikována národními soudy i rozhodci.¹⁵ Není však zcela zřejmé, jakým způsobem rozhodci Vídeňskou úmluvu aplikují, jaké faktory při její aplikaci zvažují. Aplikace Vídeňské úmluvy před rozhodci je důležitým aspektem obecnější otázky určení práva rozhodného

¹³ Viz článek 6 Vídeňské úmluvy.

¹⁴ V některých situacích jsou účinky této výhrady sporné; předmětem této části však není jejich podrobný rozbor. Blíže viz např. HUBER, Peter; MULLIS, Alistair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. Můnchen: Sellier European Law Publishers, 2007. s. 54 – 58.

¹⁵ Viz *Pace Database on the CISG and International Commercial Law* [online]. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 14. 6. 2014]; *UNILEX on CISG and UNIDROIT Principles* [online]. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 14. 6. 2014]; *Case Law on UNCITRAL Texts (CLOUT)* [online]. United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) [cit. 14. 6. 2014].

pro meritum sporu v mezinárodním rozhodčím řízení. Problematice aplikace Vídeňské úmluvy před rozhodci obecně či v České republice nebyla v české literatuře zatím věnována příliš velká pozornost.¹⁶

Z doktrinárního hlediska se zde střetávají dva základní přístupy – přístup teritoriální a přístup smluvní. Zatímco teritoriální přístup vychází z vazby na normy práva státu, kde se rozhodčí řízení koná, smluvní přístup tyto vazby popírá.¹⁷ Jednotlivé národní úpravy i řady stálých rozhodčích soudů pravidelně upravují otázku určení práva rozhodného pro meritum sporu. Tyto úpravy se navzájem liší. Je však možné v nich spatřit ve větší či menší míře příklon k teritoriálnímu či smluvnímu přístupu. V současné době lze říci, že je to úprava rozhodčího řízení (*lex arbitri*) ve státě, kde se nachází místo konání rozhodčího řízení v právním smyslu (*seat of arbitration*), která přiznává a/nebo omezuje autonomii vůle stran a rozhodců při určení práva rozhodného pro meritum sporu. Je to tedy *lex arbitri*, který upravuje způsob určení práva rozhodného, a to i tehdy, pokud přiznává stranám plnou autonomii.¹⁸

Pokud se rozhodčí řízení koná ve smluvním státě Vídeňské úmluvy, mají rozhodci rovněž povinnost aplikovat článek 1 odst. 1 písm. a) stejně jako národní soudy? Podle článku 26 Vídeňské úmluvy o smluvním právu¹⁹ mezinárodní smlouvy zavazují pouze smluvní státy. Z mezinárodního práva samotného tedy nevyplývá povinnost rozhodců aplikovat Vídeňskou úmluvu.²⁰ Výše však bylo uvedeno,

¹⁶ Touto otázkou se podrobněji zabývají: ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Od unifikačního nadšení v oblasti hmotného práva po kolizní realitu. In ROZEHNALOVÁ Naděžda; DRLIČKOVÁ, Klára a kolektiv. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží – ano či ne?* Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 26 – 31; DRLIČKOVÁ, Klára. Aplikace Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží před rozhodci. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2013, roč. 21, č. 3, s. 327 - 337.

¹⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2008. s. 221 – 221.

¹⁸ POUURET, Jean-Francois; BESSON, Sébastien. *Comparative Law of International Arbitration*. Second Edition. London: Sweet & Maxwell Ltd, 2007. s. 573 – 574.

¹⁹ 15/1998 Sb. Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 4. září 1987 o Vídeňské úmluvě o smluvním právu. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 8. 6. 2014] (dále jen „Vídeňská úmluva o smluvním právu“).

²⁰ SCHMIDT-AHRENDTS, Nils. CISG and Arbitration. *Annals FLB – Belgrade Law Review* [online]. 2011, roč. LIX, č. 3 [cit. 14. 6. 2014], s. 214; GRUBER, Urs Peter. The Convention on the International Sale of Goods (CISG) in Arbitration. *International Business Law Journal* [online]. 2009, č. 15 [cit. 14. 6. 2014], s. 23 – 24; JANSSEN André; SPILKER, Matthias. The Application of the CISG in the World of International Commercial Arbitration. *RabelsZ*. 2013, roč. 77, s. 137; PETROCHIOS, Georgios C. Arbitration Conflict of Laws Rules and the 1980 International Sales Convention. *Revue Hellenique de Droit International* [online]. 1999, č. 52 [cit. 14. 6. 2014], s. 191 – 218.

že teritoriální přístup v rozhodčím řízení vychází z vazby na normy práva státu, kde se rozhodčí řízení koná. Tento přístup připodobňuje rozhodce k postavení soudce. Místo konání rozhodčího řízení je zde chápáno jako fórum.²¹ *Lex arbitri* je tak pro rozhodce tím, čím je pro soudce *lex fori*.²² Pokud tedy půjde o určení práva rozhodného pro meritum sporu vzniklého z mezinárodní kupní smlouvy, budou rozhodci stejně jako soudy vázáni normami mezinárodního práva soukromého fóra. Nemají tedy větší volnost než soudci.²³ Normy mezinárodního práva soukromého nezahrnují jen normy kolizní, ale i unifikované přímé normy určené k regulaci vztahů s mezinárodním prvkem.

Pokud jde o určení práva rozhodného pro meritum sporu v mezinárodním rozhodčím řízení v České republice, je právní úprava této otázky dle našeho názoru ovládána přístupem teritoriálním. Dle § 119 ZMPS, který upravuje otázku práva rozhodného pro meritum sporu v mezinárodním rozhodčím řízení, je právem rozhodným pro spor právo zvolené stranami. Volba stran je omezena pouze na právní řád státu. Pokud strany právo nezvolí, určí je rozhodci na základě ustanovení tohoto zákona. Rozhodci jsou vázáni kolizními normami fóra.²⁴ O přímých normách se v tomto ustanovení nehovoří.

Pokud se však jedná o spor z mezinárodní kupní smlouvy, na který dopadá Vídeňská úmluva dle článku 1 odst. 1 písm. a), měli by ji rozhodci použít přednostně. Vídeňská úmluva je součástí českého mezinárodního práva soukromého na základě článku 10 Ústavy České republiky²⁵ a musí být aplikována přednostně.²⁶ Rozhodci jsou vázáni zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů²⁷ (dále jen „ZRR“) a ZMPS. Z obou uvedených předpisů je zřejmé,

²¹ GAILLARD, Emmanuel *Legal Theory of International Arbitration*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2010. s. 15.

²² Tamtéž, s. 20.

²³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2008. s. 71.

²⁴ PAUKNEROVÁ, Monika; ROZEHNALOVÁ, Naděžda; ZAVADILOVÁ, Marta a kolektiv. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 788.

²⁵ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 14. 9. 2014].

²⁶ PAUKNEROVÁ, Monika; ROZEHNALOVÁ, Naděžda; ZAVADILOVÁ, Marta a kolektiv. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 786; ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer ČR, 2008. s. 223.

²⁷ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 19. 6. 2014] (dále jen „ZRR“).

že přednost mezinárodních smluv se uplatní i v rozhodčím řízení.²⁸ Přikláníme se tak k názoru, že rozhodci mají povinnost Vídeňskou úmluvu aplikovat stejně jako soudy.

1.3 Principy UNIDROIT, PECL

1.3.1 Principy UNIDROIT

Principy UNIDROIT jsou výsledkem činnosti mezivládní organizace – Institutu pro sjednocení soukromého práva (UNIDROIT). Jedná se o výsledek dlouhodobé činnosti mnoha odborníků z oblasti soukromého práva. První verze Principů UNIDROIT byla dokončena v roce 1994, další verze následovaly v letech 2004 a 2010. Principy UNIDROIT reprezentují nezávazný soubor principů smluvního práva, nejsou tedy mezinárodní smlouvou. Z toho vyplývají jejich výhody a nevýhody. Jejich autoři nebyli zástupci jednotlivých států a při jejich vytváření nebyli nuceni hledat politický kompromis. Principy UNIDROIT tak nemusely čelit problémům spojeným s přijímáním mezinárodní smlouvy. Hlavní nevýhodou je pak to, že samy o sobě nejsou závazným právním předpisem.²⁹

Povahu, účel a rozsah působnosti Principů UNIDROIT vymezuje jejich Preambule. Podle ní Principy UNIDROIT stanoví obecná pravidla pro mezinárodní obchodní smlouvy. Principy UNIDROIT tak popisují a systematizují již existující pravidla smluvního práva v oblasti mezinárodního obchodu. Za tímto účelem vycházejí z komparace různých zdrojů.³⁰ Ačkoli reflektují pojmy obsažené ve většině právních řádů, ne vždy obsahují pravidla, která tvoří společné jádro právních řádů. Lze tak nalézt i pravidla, která představují nejlepší řešení pro mezinárodní obchodní transakce, ačkoli nejsou většinově zastávaným řešením. Cílem Principů UNIDROIT je vytvořit vyvážený soubor pravidel použitelných kdekoli na světě bez ohledu na právní tradice, ekonomické a politické podmínky.³¹

²⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Od unifikačního nadšení v oblasti hmotného práva po kolizní realitu. In ROZEHNALOVÁ Naděžda; DRLIČKOVÁ, Klára a kolektiv. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží – ano či ne?* Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 31.

²⁹ NOVÝ, Zdeněk. *Dobrá víra jako princip smluvního práva v mezinárodním obchodu*. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 114.

³⁰ Tamtéž, s. 115.

³¹ UNIDROIT *Principles on International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 7. 6. 2014], s. xxiii.

Pojem mezinárodní obchodní smlouva není v Principech UNIDROIT přímo definován. Komentář uvádí, že Principy UNIDROIT nevyžadují specifický mezinárodní prvek. Pojem „mezinárodní“ má být vykládán široce. Pouze situaci, kdy jsou všechny relevantní prvky smlouvy spojeny jen s jednou zemí, nelze chápat jako mezinárodní.³² Smyslem omezení působnosti Principů UNIDROIT na obchodní smlouvy je vyloučení spotřebitelských smluv, které podléhají v národních právních řádech speciálním úpravám. Principy UNIDROIT tak nepřebírají členění některých právních řádů rozlišujících občanskoprávní a obchodněprávní transakce. I pojem obchodní smlouva je třeba vykládat široce. Nezahrnuje pouze dodání zboží či poskytování služeb, ale i další ekonomické transakce.³³ Je však nutné poznamenat, že Principy UNIDROIT upravují pouze obecnou část závazkového práva, nikoli konkrétní smluvní typy.

Dle Preambule se Principy UNIDROIT použijí, pokud se strany dohodnou, že se jimi bude řídit jejich smlouva. Aplikace Principů UNIDROIT jako práva rozhodného pro smlouvu se však bude lišit v závislosti na způsobu a místě řešení sporů. Před obecnými soudy je volba práva zpravidla omezena na volbu právního řádu některého státu. Volba Principů UNIDROIT tak bude chápána jako inkorporace pravidel, zatímco právo rozhodné bude určené na základě kolizních norem fóra. Principy UNIDROIT se použijí pouze v míře, ve které neodporují kogentním normám rozhodného práva. Jiná situace může být v mezinárodním rozhodčím řízení, kde volba stran nemusí být omezena pouze na národní právní řády, ale strany mají možnost volit i právní pravidla (*rules of law*).³⁴

Preambule dále stanoví, že Principy UNIDROIT se mohou použít, pokud se strany dohodnou, že se jejich smlouva řídí obecnými právními principy, *lex mercatoria* apod. Principy UNIDROIT mohou být aplikovány i tam, kde strany neodkazují přímo na ně, ale obecně na *lex mercatoria*. Komentář uvádí, že takový obecný odkaz

³² Komentář uvádí, že nic nebrání stranám, aby se dohodly na aplikaci Principů UNIDROIT i na vnitrostátní smlouvu. Tady však bude jejich aplikace vždy omezena kogentními normami dotčeného práva. Viz *UNIDROIT Principles on International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 7. 6. 2014], s. 2.

³³ *UNIDROIT Principles on International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 7. 6. 2014], s. 1 – 2.

³⁴ Tamtéž, s. 3.

vyvolává nejistotu, proto je vhodné použít ucelený soubor pravidel v podobě Principů UNIDROIT.³⁵ O způsobu jejich aplikace platí to, co bylo uvedeno v předchozím odstavci.

Principy UNIDROIT mohou být rovněž aplikovány tam, kde si strany ne zvolily právo rozhodné pro smlouvu. U národních soudů je to málo pravděpodobné. V případě absence volby práva obecné soudy pravidelně určí právní řád některého státu jako právo rozhodné na základě kolizních norem fóra. Tato možnost je tak pravděpodobná pouze v mezinárodním rozhodčím řízení a to pouze tam, kde nejsou rozhodci nuceni stejně jako obecné soudy určit pomocí kolizní normy právní řád určitého státu.

Preambule rovněž uvádí, že Principy UNIDROIT mohou být použity k výkladu či doplnění nástrojů mezinárodního unifikovaného práva nebo národního práva. V tomto případě je nejzajímavější vztah Principů UNIDROIT k Vídeňské úmluvě. V této souvislosti lze spatřovat v zásadě dvojí roli Principů UNIDROIT. Lze je jednak zohlednit při interpretaci Vídeňské úmluvy a jednak je lze zvažovat při vyplnění mezer úmluvy. Při výkladu jednotlivých ustanovení Vídeňské úmluvy je kromě jejich textu třeba zohlednit i jejich kontext. V souladu s Vídeňskou úmluvou o smluvním právu kontext nezahrnuje pouze samotnou Vídeňskou úmluvu, ale i další normy mezinárodního práva. Mezi ně lze zařadit i Principy UNIDROIT. Mohou být však užity pouze jako určitá indikace.³⁶ Mohou podpořit konkrétní interpretaci pojmu obsaženého v úmluvě zejména tam, kde nabízejí stejné řešení jako Vídeňská úmluva.³⁷

Článek 7 odst. 2 Vídeňské úmluvy obsahuje pravidlo pro vyplnění mezer, tedy otázek spadajících do působnosti úmluvy, které zde nejsou výslovně řešeny. Mezery mají být primárně vyplněny pomocí obecných zásad, na nichž Vídeňská úmluva

³⁵ UNIDROIT *Principles on International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 7. 6. 2014], s. 4.

³⁶ SCHWENZER, Ingeborg; HACHEM, Pascal. Article 7. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 133.

³⁷ MAGNUS, Ulrich. Tracing Methodology in the CISG: Dogmatic Foundations. In JANSSEN, André; MEYER, Olaf (eds.). *CISG Methodology*. Munich. Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 54 – 55; k roli Principů UNIDROIT při interpretaci Vídeňské úmluvy viz take např. VISCASILLAS, Pilar Perales. The Role of UNIDROIT Principles and the PECL in the Interpretation and Gap-filling of CISG. In JANSSEN, André; MEYER, Olaf (eds.). *CISG Methodology*. Munich. Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 287 – 317.

spočívá. Existuje názor, že právě Principy UNIDROIT představují zmíněné zásady. Tento názor není zcela správný. Článek 7 odst. 2 odkazuje na obecné zásady samotné Vídeňské úmluvy, nikoli na externí soubor pravidel. Lze si však představit, že Principy UNIDROIT mohou napomoci zpřesnění zásady, která již byla vyvozena ze samotné Vídeňské úmluvy. Budou tak opět sloužit jako podpůrný argument.³⁸ V případě absence obecných zásad budou mezery vyplněny rozhodným právem určeným na základě kolizních norem fóra. Tady bude záležet na způsobu a místě řešení sporů, zda mohou být Principy UNIDROIT právem rozhodným pro smlouvu.³⁹

Vedle samotného textu Principů UNIDROIT existují i vzorové doložky, které mohou sloužit stranám jako inspirace, jakým způsobem lze Principy UNIDROIT použít a jakou doložku pak do smlouvy včlenit.⁴⁰ Jak již bylo uvedeno, je však stále nutné mít na paměti způsob a místo řešení sporů.

Preamble nakonec uvádí, že Principy UNIDROIT mohou sloužit jako vzor pro národní či mezinárodní zákonodárce. To byl v určité míře i případ České republiky. Jak bylo uvedeno výše, důvodová zpráva k NOZ se odvolává mimo jiné i na Principy UNIDROIT.

1.3.2 PECL

PECL jsou výsledkem činnosti Komise evropského smluvního práva složené z právníků z členských států Evropské unie pod vedením Ole Landa. Jejich snahou bylo vytvořit úpravu obecné části smluvního práva v členských státech Evropské unie s ohledem na stále narůstající objem evropské legislativy v oblasti smluv. Ačkoli Evropská unie reguluje řadu aspektů konkrétních smluv, společná obecná úprava smluvního práva neexistuje. Stejně jako v případě Principů UNIDROIT je smyslem PECL vytvoření jednotného souboru pravidel odlišných od národních

³⁸ HUBER, Peter; MULLIS, Alistair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. Můnchen: Sellier European Law Publishers, 2007. s. 36; SCHWENZER, Ingeborg; HACHEM, Pascal. Article 7. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 139.

³⁹ SCHWENZER, Ingeborg; HACHEM, Pascal. Article 7. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 143.

⁴⁰ *Model Clauses for Use by Parties of the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 28. 8. 2014].

právních řádů, který by měl být aplikován stejně ve všech státech. To by mělo přispět k usnadnění uzavírání přeshraničních smluv, a tím k podpoře jednotného vnitřního trhu.⁴¹ Stejně jako Principy UNIDROIT jsou i PECL nezávazným souborem pravidel, lze tak u nich hovořit o stejných výhodách a nevýhodách.

K účelu a aplikaci PECL se vyjadřuje jejich článek 1:101. Dle tohoto ustanovení jsou zamýšleny jako obecná pravidla smluvního práva v Evropské unii. Mohou být zohledněny orgány Evropské unie při přijímání nové legislativy v oblasti smluvního práva či soudy a rozhodci při aplikaci unijní úpravy.⁴² Článek 1:101 dále uvádí, že PECL budou aplikovány tam, kde je strany včlenily do smlouvy nebo se dohodly, že se jimi bude smlouva řídit. Způsob jejich aplikace však bude stejně jako u Principů UNIDROIT záviset na způsobu a místě řešení sporu. PECL mohou být rovněž aplikovány tam, kde se strany dohodly, že se jejich smlouva řídí obecnými principy práva, *lex mercatoria* apod., nebo tam, kde strany právo či právní pravidla nezvolily. Tady je možné odkázat na to, co bylo uvedeno u Principů UNIDROIT. Článek 1:101 také stanoví, že PECL mohou poskytnout řešení tam, kde rozhodné právo či právní pravidla řešení nenabízí. I PECL tak mohou být zohledněny například při interpretaci Vídeňské úmluvy či jako zdroj při vytváření národní právní úpravy.⁴³

1.4 Vztah nového občanského zákoníku a Vídeňské úmluvy

Výše bylo uvedeno, za jakých podmínek bude Vídeňská úmluva v České republice aplikována. Jsou-li splněny podmínky její aplikace dle článku 1 odst. 1 písm. a), je přímou normou. Musí být použita před kolizní normou a rozhodným právem.⁴⁴ Vídeňská úmluva však neupravuje všechny mezinárodní kupní smlouvy ani neupravuje všechny otázky s mezinárodní kupní smlouvou související.

⁴¹ LANDO, Ole; BEALE, Hugh (eds.) *Principles of European Contract Law. Parts I and II*. The Hague: Kluwer Law International, 2000. s. xxi.

⁴² Tamtéž, s. xxiii.

⁴³ LANDO, Ole; BEALE, Hugh (eds.) *Principles of European Contract Law. Parts I and II*. The Hague: Kluwer Law International, 2000. s. xxiv.

⁴⁴ UNCITRAL *Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. Article 1* [online]. United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), 2012 [cit. 14. 6. 2014].

V případě mezinárodních obchodních transakcí tak před českými soudy či rozhodci nadále zůstává prostor pro aplikaci NOZ, pokud bude české právo právem rozhodným.

Za prvé to bude v situaci, kdy nejsou splněny základní podmínky aplikace Vídeňské úmluvy. Bude se jednat o jinou transakci, než je koupě – prodej, či nepůjde o kupní smlouvu ve smyslu úmluvy. Může se jednat rovněž o situaci, kdy nebude splněna podmínka článku 1 odst. 1 písm. a), tedy prodávající či kupující nebude mít místo podnikání ve smluvním státě. Také existence některé z výhrad může zcela nebo zčásti vyloučit aplikaci Vídeňské úmluvy.

Za druhé, v souladu s článkem 6 je Vídeňská úmluva dispozitivní. Dle tohoto ustanovení mohou strany vyloučit použití úmluvy jako celku nebo, s výjimkou článku 12, kteréhokoli jejího ustanovení nebo jeho účinky změnit. I v případě, kdy jsou splněny podmínky použití Vídeňské úmluvy, se tato použije pouze v rozsahu, v jakém strany nevyjádřily opačný úmysl.⁴⁵ Pokud strany vyloučí úmluvu jako celek, může smlouva podléhat NOZ.

V případě vyloučení či změny účinků jednotlivých ustanovení Vídeňské úmluvy zůstává otázkou šíře autonomie vůle stran. Článek 6 hovoří o možnosti vyloučit kterékoli ustanovení s výjimkou článku 12. Pouze článek 12 je kogentní. Byť o tom článek 6 výslovně nehovoří, lze mít za to, že autonomie vůle stran z povahy věci nedopadá ani na další ustanovení Vídeňské úmluvy. Je nutné odlišovat, komu je příslušné ustanovení adresováno, zda stranám nebo smluvním státům.⁴⁶ Pouze v prvním případě mohou strany ustanovení vyloučit.

Vyloučit jistě nejde závěrečná ustanovení Vídeňské úmluvy (články 89 – 101), protože tato zakládají povinnosti států dle mezinárodního práva.⁴⁷ Totéž platí o ustanovení článků 4 a 5, které upravují vyloučené otázky. Možnost vyloučení těchto ustanovení by byla nesmyslná, protože Vídeňská úmluva stejně tyto otázky

⁴⁵ BONELLI, Michael Joachim. Article 6. In *Bianca-Bonelli Commentary on the International Sales Law* [online]. Milan: Giuffrè, 1987 [cit. 8. 6. 2014], s. 51.

⁴⁶ SCHROETER, Ulrich G. Backbone or Backyard of the Convention? The CISG's Final Provisions. In: ANDERSEN, Camilla B.; SCHROETER, Ulrich G. (eds.) *Sharing International Commercial Law Across National Boundaries: Festschrift for Albert. H. Kritzer on the Occasion of his Eightieth Birthday* [online]. Wiley: Simmonds & Hill Publishing, 2008 [cit. 8. 6. 2014], s. 426.

⁴⁷ BORISOVA, Bojidara. *Remarks on the Manner in which UNIDROIT Principles May Be Used to Interpret or Supplement Article 6 of the CISG* [online]. Pace Law School, Institute of International Commercial Law, 2004 [cit. 8. 6. 2014].

neupravuje.⁴⁸ Poněkud jinak lze uvažovat o člancích 1, 2 a 3 úmluvy. Tato ustanovení definují působnost úmluvy. K jejich vyloučení v pravém slova smyslu z logiky věci nemůže dojít. Strany však mohou na použití Vídeňské úmluvy odkázat v situacích, ve kterých by se normálně nepoužila. Půjde například o situaci, kdy v kupní smlouvě vyloučené článkem 2, bude doložka o volbě úmluvy. Nebo může jít o situaci, kdy se jedná o smlouvu, která není kupní dle článku 3. Případně mohou Vídeňskou úmluvu zvolit strany kupní smlouvy, které mají místa podnikání v různých státech, alespoň jeden z nich není smluvní stát a právem rozhodným je právo nesmluvního státu. Tyto situace jsou možné, nemají však už nic společného s článkem 6. Takováto doložka o volbě Vídeňské úmluvy se posoudí dle pravidel mezinárodního práva soukromého fóra.⁴⁹ Z pohledu české úpravy bude odkaz na Vídeňskou úmluvu chápán pouze jako inkorporace pravidel. Tato se použije pouze v mezích kogentních norem práva rozhodného.

Sporná zůstává možnost vyloučení článků 7 a 8, které upravují interpretaci Vídeňské úmluvy, vyplnění mezer a interpretaci smlouvy. Interpretace ustanovení Vídeňské úmluvy i smlouvy ovlivňuje práva a povinnosti stran. O těchto ustanoveních tak nelze jednoznačně říct, že jsou adresována pouze soudům nebo pouze stranám. Lze si stěží představit, že by strany mohly vyloučit interpretaci Vídeňské úmluvy s ohledem na její mezinárodní povahu a jednotnost použití. To už není tak jasné v případě standardu dobré víry. Chápání role dobré víry se liší.⁵⁰ Pokud přijmeme koncepci, že je pouhým interpretačním principem, strany ji vyloučit nemohou. Pokud připustíme, že dopadá na smlouvu, lze uvažovat o opaku.⁵¹ V případě

⁴⁸ BONELLI, Michael Joachim. Article 6. In *Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law* [online]. Milan: Giuffrè, 1987 [cit. 8. 6. 2014], s. 62.

⁴⁹ BONELLI, Michael Joachim. Article 6. In *Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law* [online]. Milan: Giuffrè, 1987 [cit. 8. 6. 2014], s. 62–63; SCHLECHTRIEM, Peter. Requirements of Application and Sphere of Applicability of the CISG [online]. *Victoria University of Wellington Law Review*. 2005, č. 4 [cit. 8. 6. 2014], s. 785.

⁵⁰ Analýza role dobré víry ve Vídeňské úmluvě jde na rámec této publikace – k této otázce viz např. NOVÝ, Zdeněk. *Dobrá víra jako princip smluvního práva v mezinárodním obchodu*. Praha: C.H. Beck, 2012. s. 85 – 111; SCHWENZER, Ingeborg; HACHEM, Pascal. Article 7. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 127 – 130.

⁵¹ NOVÝ, Zdeněk. *Dobrá víra jako princip smluvního práva v mezinárodním obchodu*. Praha: C.H. Beck, 2012. s. 99 – 101.

článku 8 je opět těžko představitelné, že by strany vyloučily pravidla obsažená v odst. 1 a 2. Jiná je situace možného vyloučení odst. 3, a to zejména s ohledem na tzv. *merger clauses*.⁵²

Za třetí, Vídeňská úmluva neupravuje všechny otázky související s mezinárodní kupní smlouvou. Některé otázky jsou z působnosti úmluvy přímo vyloučeny. Dle článku 4 Vídeňská úmluva upravuje pouze uzavírání smluv a práva a povinnosti prodávajícího a kupujícího. Článek 4 dále stanoví demonstrativní výčet otázek, na které Vídeňská úmluva nedopadá, pokud v ní dále není výslovně stanoveno něco jiného. Jedná se zejména otázku platnosti (smlouvy, ustanovení smlouvy, zvyklosti) a účinku smlouvy na vlastnické právo.⁵³ Článek 5 pak vylučuje z působnosti Vídeňské úmluvy odpovědnost prodávajícího za smrt nebo ublížení na zdraví způsobené zbožím kterékoli osobě.⁵⁴ Kromě toho byla soudy identifikována řada otázek, na které Vídeňská úmluva nedopadá. Jedná se například o postoupení smlouvy, promlčecí lhůtu, uznání dluhu, účinek smlouvy na třetí osoby, otázku existence společné odpovědnosti, měnu závazku či nároky založené na mimosmluvní odpovědnosti.⁵⁵ Tyto otázky se tak mohou řídit NOZ v případě, že české právo bude rozhodným na základě kolizních norem.

A konečně za čtvrté, Vídeňská úmluva je úpravou mezerovitou. Otázky, které sice spadají do působnosti úmluvy, v ní nejsou výslovně řešeny. Jak již bylo uvedeno, vyplnění mezer upravuje článek 7 odst. 2. I zde je prostor pro aplikaci národního práva, přednost je však třeba dát obecným zásadám, na nichž Vídeňská úmluva stojí.

⁵² K této otázce viz podrobně kapitola o interpretaci právních jednání.

⁵³ Blíže viz např. DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ Tereza. Vybrané vyloučené otázky (tzv. vnější mezery) Úmluvy jako důvody jejího odmítání praxí. In ROZEHNALOVÁ, Naděžda; DRLIČKOVÁ, Klára a kolektiv. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží – ano či ne?* Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 82 – 113.

⁵⁴ Blíže viz např. KOVÁČOVÁ, Lucia. Konkurencia zmluvných a mimozmluvných nárokov vyplývajúcich zo zodpovednosti za výrobok v medzinárodnom obchode. In ROZEHNALOVÁ, Naděžda; DRLIČKOVÁ, Klára a kolektiv. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží – ano či ne?* Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 157 – 170.

⁵⁵ HUBER, Peter; MULLIS, Alistair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier European Law Publishers, 2007. s. 25–33.

1.5 Vztah nového občanského zákoníku a Principů UNIDROIT, PECL

Vztah Principů UNIDROIT a PECL k národnímu právu byl obecně naznačen výše. Oba dokumenty shodně uvádí, že budou použity, pokud se strany dohodnou, že se jimi má řídit jejich smlouva. Aplikace Principů UNIDROIT jako „práva rozhodného pro smlouvu“ však závisí na způsobu a místě řešení sporů. V České republice je volba stran v řízení před obecnými soudy omezena pouze na právní řád státu.⁵⁶ Totéž platí pro rozhodčí řízení. Případnou doložku o volbě Principů UNIDROIT či PECL je tak nutné považovat za inkorporaci pravidel, která se použijí v mezích kogentních norem rozhodného práva. Pokud si tedy strany zároveň zvolí české právo nebo obecné soudy či rozhodci určí české právo jako rozhodné pomocí náhradního hraničního určovatele, použijí se tyto dokumenty v mezích kogentních norem NOZ.⁵⁷

Pokud si strany tyto dokumenty nezvolí, české soudy ani rozhodci je nemohou aplikovat jako právo rozhodné. Výše bylo uvedeno, že Principy UNIDROIT a PECL byly jednou z inspirací, která byla sledována při přípravě NOZ. Lze si tak například představit, že mohou napomoci výkladu těchto ustanovení NOZ, která jimi byla ovlivněna. Dalo by se říci, že vztah NOZ a Principů UNIDROIT, resp. PECL můžeme označit jako aplikační a inspirační.

1.6 Použití nového občanského zákoníku na mezinárodní obchodní transakce

Na předchozích několika stranách byla stručně nastíněna povaha i aplikace Vídeňské úmluvy, Principů UNIDROIT a PECL, jakož i jejich vztah k NOZ. Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že i přes existenci těchto dokumentů v případě mezinárodních obchodních transakcí stále zůstává poměrně velký prostor, kde bude aplikován vnitrostátní zákon v podobě NOZ.

⁵⁶ Základním kolizním předpisem pro určení práva rozhodného pro smlouvu s mezinárodním prvkem je v současné době pro české soudy nařízení Řím I. Článek 3 odst. 1 umožňuje pouze volbu právního řádu některého státu – viz např. ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. Praha: Wolter Kluwer ČR, 2013. s. 87, 101 – 102.

⁵⁷ Viz § 1 odst. 2 NOZ.

Ve vztahu k Vídeňské úmluvě bude NOZ určitě aplikován tam, kde se úmluva vůbec nepoužije. Může se jednat například o situaci jiné transakce, než je koupě a prodej. Nový občanský zákoník může být dále aplikován namísto Vídeňské úmluvy. To bude typicky v situaci, kdy jsou podmínky aplikace úmluvy sice splněny, ale strany její použití vyloučí v souladu s článkem 6. Nový občanský zákoník může být rovněž aplikován vedle Vídeňské úmluvy. Tady se bude jednat především o situaci regulace otázek, které jsou z působnosti úmluvy vyloučeny, ačkoli s mezinárodní kupní smlouvou souvisejí. V neposlední řadě může být NOZ aplikován společně s Vídeňskou úmluvou, a to na otázky jejích mezer. To bude rovněž případ situace, kdy si strany zvolí Principy UNIDROIT nebo PECL. Ty pak budou použity společně s kogentními normami NOZ.

1.7 Nový občanský zákoník jako vhodná úprava pro mezinárodní obchodní transakce?

Je tedy zřejmé, že k aplikaci NOZ na mezinárodní obchodní transakce bude docházet. Pokud vyjdeme z toho, že Vídeňská úmluva společně s Principy UNIDROIT a PECL v současné době reprezentují standard úpravy smluvních závazkových vztahů, který je předpokládán v mezinárodním obchodním styku a předvídan obchodníky, kteří se v tomto prostředí pohybují, je otázkou, zda NOZ tyto standardy odráží a je tedy úpravou vhodnou pro mezinárodní obchodní transakce.

Tato nastolená otázka je společnou nosnou linií následujících specializovaných kapitol. Na zásadních otázkách, které souvisejí se vznikem, výkladem a obsahem mezinárodních obchodních transakcí, zejména kupní smlouvy, se pokusíme ověřit hypotézu, že NOZ jako norma aplikovaná ať už samostatně, namísto, vedle nebo společně s Vídeňskou úmluvou, Principy UNIDROIT či PECL odráží standard úpravy těchto dokumentů, který je pro mezinárodní obchodníky předvídatelný.

Publikace se rozpadá do tří tematických celků:

1. **Vybrané otázky obecné části.** Zde jsme si vybrali ke zkoumání tři témata - interpretaci právních jednání, problematiku zvyklostí, resp. praxe zavedené mezi stranami a otázku předsmuvní odpovědnosti. Pravidla o interpretaci právních jednání jsou pro mezinárodní obchodníky klíčová, protože mohou ovlivnit obsah jejich práv a povinností. Nejdůležitější funkcí interpretace je zjistit, zda byla smlouva řádně uzavřena a jaký je její obsah. Protože otázka interpretace může vyvstat před i po uzavření smlouvy, zabýváme se jí jako

první. Na tuto kapitolu navazuje část o obchodních zvyklostech. Obchodní zvyklosti stále patří k významným nestátním prostředkům regulace mezinárodních obchodních transakcí. Protože zejména Vídeňská úmluva jim přiznává významnou roli, pokud jde o uzavírání smlouvy i její obsah, jejich pozice z pohledu NOZ je pro mezinárodní obchodníky důležitá. Stejně jako interpretace i zvyklosti mohou hrát roli v různých fázích existence smlouvy, proto je jejich problematika zařazena přednostně. S dobou před vznikem smlouvy významnou měrou souvisí i otázka předsmuvní odpovědnosti.

2. **Kontraktační proces.** Blok tří kapitol je věnován otázce kontraktačního procesu. Úprava kontraktačního procesu má zásadní dopad na okamžik vzniku smlouvy a její obsah. Po obecném zhodnocení úpravy kontraktačního procesu následují dvě kapitoly, které jsou pro současný mezinárodní obchodní styk aktuální. Jedná se o kapitolu věnující se uzavírání smluv za pomoci obchodních podmínek včetně problému tzv. bitvy forem či formulářů a kapitolu věnující se uzavírání smluv za pomoci elektronických prostředků.
3. **Vady a následky porušení smlouvy.** Další kapitoly se věnují otázkám samotných práv a povinností stran a nároků vznikajících z porušení smluvních povinností. Po problematice faktických vad a kapitole věnující se systematickému následkům porušení smlouvy je komplexně řešena otázka náhrady škody za porušení smluvní povinnosti a otázka smluvní pokuty.

Monografie se tak zaměřuje na většinu otázek, které jsou stěžejní pro vznik smlouvy, plnění ze smlouvy a porušení smlouvy. Přestože se jedná pouze o výsek problémů, pomohou tyto porozumět dané problematice.

II. VYBRANÉ OTÁZKY OBECNÉ ČÁSTI

1 Interpretace právních jednání dle nového občanského zákoníku ve srovnání s úpravou ve Vídeňské úmluvě a Principech UNIDROIT

JUDr. Klára Drličková, Ph.D.

Pravidla o interpretaci právních jednání jsou klíčovou součástí všech zde zkoumaných úprav. Otázka interpretace může vyvstat před i po uzavření smlouvy.⁵⁸ Obsah a rozsah povinností stran musí být zjištěn předtím, než lze po straně požadovat plnění či se dovolávat nesplnění povinnosti.⁵⁹ Vzhledem k tomu, že jazyk je zpravidla nedokonalým prostředkem, hlavním smyslem pravidel o interpretaci je překonat propast mezi vůlí stran a sdělením.⁶⁰

Cílem této kapitoly je analyzovat úpravu interpretace ve Vídeňské úmluvě, Principech UNIDROIT a NOZ. Analýza úpravy ve Vídeňské úmluvě a Principech UNIDROIT má sloužit ke zhodnocení toho, zda úprava interpretace právních jednání obsažená v NOZ odpovídá standardům obsaženým v těchto mezinárodních dokumentech, a je tedy vhodná i pro mezinárodní obchodní transakce.

---

⁵⁸ EÖRSI, Gyula. General Provisions. In GALSTON & SMIT (eds.). *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. Matthew Bender, 1984 [cit. 24. 1. 2014], s. 2-16.

⁵⁹ VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 493.

⁶⁰ SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 151.

1.1 Úprava interpretace ve Vídeňské úmluvě

Pravidla pro interpretaci jsou obsažena v článku 8. Článek 8 představuje jednotné pravidlo. Tam, kde se použije, není prostor pro aplikaci národního práva.⁶¹ Dle samotného textu se ustanovení článku 8 použije na prohlášení nebo jiné jednání strany. Lze ho použít k interpretaci jakéhokoli prohlášení či jednání strany, které spadá do působnosti Vídeňské úmluvy.⁶² Jedná se o prohlášení i jednání spadající do fáze uzavírání smlouvy, typicky nabídku, přijetí, odvolání nabídky či její odmítnutí.⁶³ Článek 8 je možné použít i k výkladu prohlášení či jednání učiněných po uzavření smlouvy, např. změny⁶⁴ či odstoupení od smlouvy⁶⁵ nebo oznámení vad.⁶⁶ Ačkoli to text článku 8 výslovně neuvádí, není sporu o tom, že toto

⁶¹ FERRARI, Franco. Interpretation of Statement: Article 8. In FERRARI, Franco; FLECHTNER, Harry; BRAND, Ronald A. (eds.). *The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention*. München: Sellier. European Law Publishers, 2004, s. 173; rozhodnutí Obergericht Thurgau, Švýcarsko ze dne 12. 12. 2006, č. ZBR.2006.26 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 31. 1. 2014].

⁶² FERRARI, Franco. Interpretation of Statement: Article 8. In FERRARI, Franco; FLECHTNER, Harry; BRAND, Ronald A. (eds.). *The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention*. München: Sellier. European Law Publishers, 2004, s. 173; rozhodnutí Oberster Gerichtshof, Rakousko ze dne 24. 4. 1997, č. 2 Ob 109/97m [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 31. 1. 2014]; rozhodnutí Obergericht Thurgau, Švýcarsko ze dne 12. 12. 2006, č. ZBR.2006.26 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 31. 1. 2014].

⁶³ Viz např. rozhodnutí Obergericht Thurgau, Švýcarsko ze dne 19. 12. 1995, č. ZB 95 22 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 31. 1. 2014]; rozhodnutí Oberlandesgericht Frankfurt, Německo ze dne 30. 8. 2000, č. 9 U 13/00 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 31. 1. 2014].

⁶⁴ Rozhodnutí Bundesgerichtshof, Německo ze dne 27. 11. 2007, č. X ZR 111/04 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 31. 1. 2014].

⁶⁵ Nález Zahraničního obchodního rozhodčího soudu při Srbské obchodní komoře ze dne 15. 7. 2008, č. T -4/05 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014]; rozhodnutí Oberlandesgericht Koblenz, Německo ze dne 31. 1. 1997, č. 2 U 31/96 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

⁶⁶ Rozhodnutí Oberlandesgericht Hamburg, Německo ze dne 25. 1. 2008, č. 12 U 39/00 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

ustanovení lze použít i na interpretaci kupní smlouvy jako takové.⁶⁷ Článek 8 lze použít k výkladu samotných ustanovení smlouvy.⁶⁸

Obvykle se uvádí, že článek 8 odst. 1 zakotvuje subjektivní přístup k interpretaci, zatímco odst. 2 přístup objektivní. Toto označení může být zavádějící. V kontextu interpretace smluv jsou pojmy subjektivní a objektivní obvykle spojovány s tím, jakou roli hraje vlastní úmysl stran. Čistě subjektivní přístup by bral v potaz pouze subjektivní úmysl stran, zatímco čistě objektivní přístup pouze vnější faktory, které lze zjistit bez ohledu na tento úmysl. Tento rozdíl vedl k vytvoření dvou protichůdných teorií – teorií úmyslu či vůle a teorií prohlášení či vyjádření. Konflikt mezi těmito hraničními přístupy je v moderních právních úpravách překonán. To platí i pro Vídeňskou úmluvu. Rozdíl mezi subjektivním a objektivním přístupem je relativizován především tím, že v obou případech se zohledňují stejné okolnosti v souladu s článkem 8 odst. 3.⁶⁹ Navíc „subjektivní“ přístup článku 8 odst. 1 obsahuje objektivní prvky, zatímco přístup „objektivní“ zakotvený v článku 8 odst. 2 prvky subjektivní.

⁶⁷ SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 147; HUBER, Peter; MULLIS Alistair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 12; FARNSWORTH, E. Alan. Article 8. In *Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law* [online]. Milan: Giuffrè, 1987 [cit. 24. 1. 2014], s. 95 – 96; EÖRSI, Gyula. General Provisions. In GALSTON & SMIT (eds.). *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. Matthew Bender, 1984 [cit. 24. 1. 2014], s. 2-16; HONNOLD, John O. *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*. Third edition [online]. The Hague: Kluwer Law International, 1999 [cit. 24. 1. 2014], s. 116; FERRARI, Franco. Interpretation of Statement: Article 8. In FERRARI, Franco; FLECHTNER, Harry; BRAND, Ronald A. (eds.). *The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention*. München: Sellier. European Law Publishers, 2004, s. 176; rozhodnutí Handelsgericht Aargau, Švýcarsko ze dne 26. 11. 2008 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014]; nálezní Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 1994, č. 7331 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

⁶⁸ FARNSWORTH, E. Alan. Article 8. In *Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law* [online]. Milan: Giuffrè, 1987 [cit. 24. 1. 2014], s. 97 – 98; rozhodnutí Oberlandesgericht Hamburg, Německo ze dne 25. 1. 2008, č. 12 U 39/00 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

⁶⁹ VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 503 – 504.

1.1.1 Článek 8 odst. 1 – úmysl strany

Článek 8 odst. 1 představuje první krok při interpretaci.⁷⁰ V souladu s tímto ustanovením má být prohlášení či jiné jednání strany vykládáno dle jejího úmyslu. Toto pravidlo vychází ze skutečného úmyslu stran.⁷¹ Úmysl strany však musí být dán najevo rozpoznatelným způsobem. Skrytý úmysl, který strana měla, je irelevantní.⁷²

S ohledem na právní jistotu⁷³ je úmysl jednajících strany relevantní pouze ve dvou situacích. Za prvé tam, kde druhá strana tento úmysl znala.⁷⁴ Může se jednat o situaci, kdy strany mínily stejnou věc, nicméně pro ni použily špatné vyjádření. V této situaci jejich subjektivní úmysl převáží bez ohledu na to, jak by dané prohlášení či jednání chápala objektivní třetí osoba.⁷⁵ Může se jednat například i o situaci, kdy skutečný úmysl je nerozumný.⁷⁶

⁷⁰ Viz např. rozhodnutí Handelsgericht Aargau, Švýcarsko ze dne 26. 11. 2008 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

⁷¹ FARNSWORTH, E. Alan. Article 8. In *Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law* [online]. Milan: Giuffrè, 1987 [cit. 24. 1. 2014], s. 98.

⁷² Viz např. rozhodnutí Cour de justice de Genève, Švýcarsko ze dne 12. 5. 2006 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014]; rozhodnutí Landgericht Hamburg, Německo ze dne 26. 9. 1990 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

⁷³ LAUTENSCHLAGER, Felix. Current Problems Regarding the Interpretation of Statements and Party Conduct under the CISG – The Reasonable Third Parties, Language Problems and Standard Terms and Conditions. *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* [online]. 2007, roč. 11, č. 2 [cit. 25. 1. 2014], s. 260.

⁷⁴ Viz např. rozhodnutí Cour d'appel Grenoble, Francie ze dne 21. 10. 1999, č. 97/03974 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

⁷⁵ HUBER, Peter; MULLIS Alistair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 12; FARNSWORTH, E. Alan. Article 8. In *Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law* [online]. Milan: Giuffrè, 1987 [cit. 24. 1. 2014], s. 98; FERRARI, Franco. Interpretation of Statement: Article 8. In FERRARI, Franco; FLECHTNER, Harry; BRAND, Ronald A. (eds.). *The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention*. München: Sellier. European Law Publishers, 2004, s. 177; rozhodnutí Oberlandesgericht Hamm, Německo ze dne 12. 11. 2001 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

⁷⁶ LAUTENSCHLAGER, Felix. Current Problems Regarding the Interpretation of Statements and Party Conduct under the CISG – The Reasonable Third Parties, Language Problems and Standard Terms and Conditions. *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* [online]. 2007, roč. 11, č. 2 [cit. 25. 1. 2014], s. 260.

Úmysl jednající strany je relevantní rovněž tam, kde úmysl druhé straně nemohl být neznám. Dochází tak k použití objektivního prvku v rámci subjektivního přístupu k interpretaci, který má sloužit k ochraně druhé strany. Pojem „nemohl být neznám“ je staven na roveň hrubé nedbalosti.⁷⁷ Bude se jednat o situace, kdy adresát prohlášení nerozeznal úmysl jednající strany, ačkoli tento úmysl byl snadno rozeznatelný.⁷⁸

1.1.2 Článek 8 odst. 2 – pohled rozumné osoby

Článek 8 odst. 2 se použije tam, kde přístup obsažený v odstavci 1 nelze použít, např. v situaci, kdy úmysl jednající strany nelze rozeznat. Vzhledem k tomu, že je často obtížné prokázat úmysl jednající strany, a o to spíše společný úmysl stran,⁷⁹ článek 8 odst. 2 je v praxi častější.⁸⁰

⁷⁷ HUBER, Peter; MULLIS Alistair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 12; SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 154.

⁷⁸ FERRARI, Franco. Interpretation of Statement: Article 8. In FERRARI, Franco; FLECHTNER, Harry; BRAND, Ronald A. (eds.). *The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention*. München: Sellier. European Law Publishers, 2004, s. 177; viz také např. rozhodnutí Audiencia Provincial de Cáceres, Španělsko ze dne 14. 7. 2010 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014] nebo rozhodnutí Gerechthshof Arnhem, Nizozemsko ze dne 7. 10. 2008, č. LjN BG2086 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

⁷⁹ Viz například nálezh Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 1995, č. 8324 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

⁸⁰ SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 155; HUBER, Peter; MULLIS Alistair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 13; FARNSWORTH, E. Alan. Article 8. In *Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law* [online]. Milan: Giuffrè, 1987 [cit. 24. 1. 2014], s. 99; LAUTENSCHLAGER, Felix. Current Problems Regarding the Interpretation of Statements and Party Conduct under the CISG – The Reasonable Third Parties, Language Problems and Standard Terms and Conditions. *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* [online]. 2007, roč. 11, č. 2 [cit. 25. 1. 2014], s. 260; FERRARI, Franco. Interpretation of Statement: Article 8. In FERRARI, Franco; FLECHTNER, Harry; BRAND, Ronald A. (eds.). *The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention*. München: Sellier. European Law Publishers, 2004, s. 178.

Článek 8 odst. 2 zakotvuje objektivní test, dle kterého se prohlášení nebo jiné chování strany vykládají podle významu, který by jim přikládala za týchž okolností rozumná osoba v tomtéž postavení jako druhá strana. Rozhodující je chápání třetí rozumné osoby v postavení adresáta prohlášení či jednání.⁸¹ Je irrelevantní, jak adresát sám jednání rozuměl.⁸²

Klíčovým je v tomto ustanovení pojem rozumné osoby. Rozumnou osobu nelze chápat abstraktně.⁸³ Jedná se o rozumnou osobu v postavení adresáta jednání. Je proto rozhodující, co všechno lze zahrnout pod pojmy „za týchž okolností“ a „v tomtéž postavení“. V závislosti na rozsahu těchto pojmů může článek 8 odst. 2 vést k velmi objektivní interpretaci nebo k interpretaci téměř subjektivní. Definice rozumné osoby se v literatuře liší. Dle některých autorů se jedná o rozumného účastníka trhu podílejícího se na transakcích stejného druhu. Objevuje se však i užší definice. Rozumnou osobou je profesionál, který zná praxi svého obchodního odvětví, různé způsoby prodeje relevantního zboží a odpovídající žargon, ale také technický proces transakce a technické vlastnosti zboží a jeho užití. První pohled směřuje spíše k abstraktnímu, objektivnímu chápání adresáta, kdy subjektivní prvky jsou brány v úvahu spíše výjimečně. Druhý pohled přikládá váhu okolnostem na straně adresáta v takovém rozsahu, že se blíží individuální interpretaci. Jde tak o to, jak tato osoba měla rozumět za stejných okolností s přihlédnutím například k předchozím vztahům mezi stranami, jednáním či znalosti relevantního trhu.⁸⁴

Oba přístupy mají své opodstatnění. Čistě objektivní přístup se jeví příliš striktní pro účely článku 8 odst. 2, čemuž napovídá i použití spojení „za týchž okolností“

⁸¹ Viz například rozhodnutí U.S. District Court Kansas, USA ze dne 28. 9. 2007, č. 03-4165-JAR [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

⁸² HUBER, Peter; MULLIS Alistair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 12 – 13; HONNOLD, John O. *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*. Third edition [online]. The Hague: Kluwer Law International, 1999 [cit. 24. 1. 2014], s. 118.

⁸³ FERRARI, Franco. Interpretation of Statement: Article 8. In FERRARI, Franco; FLECHTNER, Harry; BRAND, Ronald A. (eds.). *The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention*. München: Sellier. European Law Publishers, 2004, s. 180.

⁸⁴ LAUTENSCHLAGER, Felix. Current Problems Regarding the Interpretation of Statements and Party Conduct under the CISG – The Reasonable Third Parties, Language Problems and Standard Terms and Conditions. *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* [online]. 2007, roč. 11, č. 2 [cit. 25. 1. 2014], s. 262 - 263.

a „v tomtéž postavení“.⁸⁵ Najít hranici mezi tím, které aspekty mají být zohledněny v rámci vymezení třetí rozumné osoby a které ne, je skutečným problémem. Tato hranice představuje hranici právní jistoty v mezinárodním obchodě.⁸⁶

1.1.3 Článek 8 odst. 3

Bez ohledu na to, zda se použije pravidlo obsažené v odstavci 1 či 2, uvádí odstavec 3 prvky, které mají být náležitě vzaty při interpretaci v úvahu. Jedná se o všechny rozhodné okolnosti případu, včetně jednání o smlouvě, praxe, kterou strany mezi sebou zavedly, zvyklostí a následného chování stran. Výčet okolností není taxativní.⁸⁷

Ačkoli to článek 8 odst. 3 výslovně neuvádí, důležitým faktorem při interpretaci jsou slova použitá stranami.⁸⁸ Použitá slova jsou obvykle vyjádřením úmyslu stran a obvykle rovněž korespondují významu, který by smlouvě přikládala rozumná osoba.⁸⁹ Slovům použitým stranami je třeba dát primárně jejich přirozený a obvyklý význam.⁹⁰ To však automaticky neznamená, že úmysl stran je totožný s interpretací podle článku 8 odst. 2. Význam slov zamýšlený stranami bude mít vždy přednost. Obvyklý význam slov by měl být stanoven podle jazyka relevantního právního systému.⁹¹ Je však třeba věnovat pozornost specifickému významu, který mohou mít vyjádření v určitém obchodním odvětví.

⁸⁵ LAUTENSCHLAGER, Felix. Current Problems Regarding the Interpretation of Statements and Party Conduct under the CISG – The Reasonable Third Parties, Language Problems and Standard Terms and Conditions. *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* [online]. 2007, roč. 11, č. 2 [cit. 25. 1. 2014], s. 263.

⁸⁶ Tamtéž, s. 264.

⁸⁷ FERRARI, Franco. Interpretation of Statement: Article 8. In FERRARI, Franco; FLECHTNER, Harry; BRAND, Ronald A. (eds.). *The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention*. München: Sellier. European Law Publishers, 2004, s. 184.

⁸⁸ Viz např. rozhodnutí Handelsgericht Aargau, Švýcarsko ze dne 26. 11. 2008 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

⁸⁹ VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 511.

⁹⁰ Viz např. rozhodnutí Audiencia Provincial de Navarra, Španělsko ze dne 27. 12. 2007 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

⁹¹ SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 165 – 166.

Jednotlivé okolnosti, které mají být při interpretaci vzaty v úvahu, mohou vést k protichůdným výsledkům. Článek 8 neobsahuje výslovné pravidlo pro řešení takové situace. Jednotlivé okolnosti by tak měly být zvažovány individuálně v každém jednotlivém případě. Objevil se i názor, dle kterého je třeba zohlednit pořadí, ve kterém jsou okolnosti v článku 8 odst. 3 uvedeny.⁹² Toto se jeví problematické z toho pohledu, že výčet v odst. 3 není konečný. Nejsou zmíněna právě slova použitá stranami jako jeden z důležitých faktorů. Přírozený či obvyklý význam slov bude silným ukazatelem úmyslu stran, respektive pohledu rozumné osoby.

Na druhou stranu je nutné zdůraznit, že Vídeňská úmluva v žádném případě neobsahuje pravidlo označované jako *plain meaning rule*, které pochází z provenience *common law*. Toto pravidlo vychází z premisy, že tam, kde je text ustanovení dostatečně jasný, jeho význam má být stanoven bez použití vnějších důkazů, tedy například bez odkazu na předchozí jednání stran. V režimu Vídeňské úmluvy jsou použitá slova důležitým faktorem při interpretaci, nikoli však výlučným.⁹³

Jednání o smlouvě. Může zahrnovat všechny dokumenty vytvořené před uzavřením smlouvy, například katalogy, zápisy z jednání, korespondenci mezi stranami či návrhy smlouvy. Rovněž ústní důkazy o jednání mohou sloužit jako jeden z relevantních faktorů.⁹⁴

Článek 8 odst. 3 neklade žádná formální omezení, pokud jde o skutečnosti, které mají být vzaty v úvahu. Národní pravidla, která omezují použití faktických skutečností pro zjištění úmyslu stran, nejsou v režimu Vídeňské úmluvy použitelná.⁹⁵ Příkladem takového pravidla je *parol evidence rule*.

⁹² FERRARI, Franco. Interpretation of Statement: Article 8. In FERRARI, Franco; FLECHTNER, Harry; BRAND, Ronald A. (eds.). *The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention*. München: Sellier. European Law Publishers, 2004, s. 185.

⁹³ CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 3. Parol Evidence Rule, Plain Meaning Rule, Contractual Merger Clause and the CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 31. 1. 2014].

⁹⁴ VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 511.

⁹⁵ SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenzler Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 152 – 153; LAUTENSCHLAGER, Felix. Current Problems Regarding the Interpretation of Statements and Party Conduct under the CISG - The Reasonable Third Parties, Language Problems and Standard Terms and Conditions. *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* [online]. 2007, roč. 11, č. 2 [cit. 25. 1. 2014], s. 261.

Toto pravidlo je typické pro země *common law*, ačkoli i tady se jeho obsah liší. Základním smyslem tohoto pravidla je zachovat integritu písemných smluv tím, že nelze připustit ústní prohlášení či předchozí komunikaci stran, která by byla v rozporu s písemnou smlouvou. Soudce tak může vyloučit uplatnění prohlášení učiněných během jednání o smlouvě jako důkazu. Toto pravidlo se použije za splnění dvou podmínek. Smlouva byla omezena na písemnou podobu a jedna ze stran se snaží uplatnit jako důkaz například prohlášení učiněné ústně během jednání o smlouvě. Bez ohledu na své označení je *parol evidence rule* hmotným pravidlem interpretace smluv, použije se tedy tam, kde právo rozhodné pro smlouvu takové pravidlo obsahuje.⁹⁶

Vídeňská úmluva žádnou obdobu *parol evidence rule* neobsahuje. Naopak článek 8 výslovně stanoví, že při zjišťování obsahu smlouvy je třeba vzít v úvahu všechny relevantní skutečnosti. Pokud se tedy smlouva řídí Vídeňskou úmluvou, soudy ve státech, kde se toto pravidlo jinak uplatňuje, je nemožno použít.⁹⁷ To dokládá i judikatura soudů USA.⁹⁸

Praxe a zvyklosti. Jednou z okolností, kterou je třeba při interpretaci zohlednit, je zavedená praxe mezi stranami. Ta bude hrát roli především u dlouhodobých

⁹⁶ CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 3. Parol Evidence Rule, Plain Meaning Rule, Contractual Merger Clause and the CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 31. 1. 2014].

⁹⁷ CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 3. Parol Evidence Rule, Plain Meaning Rule, Contractual Merger Clause and the CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 31. 1. 2014]; SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenzler Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 161; FERRARI, Franco. Interpretation of Statement: Article 8. In FERRARI, Franco; FLECHTNER, Harry; BRAND, Ronald A. (eds.). *The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention*. München: Sellier. European Law Publishers, 2004, s. 185; HUBER, Peter; MULLIS Alistair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 13.

⁹⁸ Viz např. rozhodnutí U.S. District Court, Eastern District of Pennsylvania, USA ze dne 29. 1. 2010, č. 05-3078 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*: Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014] či známé rozhodnutí U.S. Circuit Court of Appeals, 11th Circuit, USA ze dne 29. 6. 1998, č. 97-4250 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

smluv či u série podobných či souvisejících smluv.⁹⁹ Další okolnost představují zvyklosti. Otázkou je vztah článku 8 odst. 3 a článku 9 odst. 2, tedy zda zvyklosti pro účely článku 8 odst. 3 musí vykazovat znaky uvedené v článku 9 odst. 2. Funkce zvyklostí dle článku 8 odst. 3 je jiná než v případě článku 9. Článek 8 odst. 3 se netýká obsahu smluvního závazku, pouze interpretace. Dle článku 8 odst. 3 se tak nemusí nutně jednat o zvyklosti mezinárodní, mohou být zohledněny i zvyklosti národní či místní.¹⁰⁰

V souvislosti s praxí a zvyklostmi může vyvstat i otázka významu mlčení jedné ze stran. Mlčení je jednou z okolností, které je třeba při interpretaci zohlednit, ačkoli není výslovně zmíněno v článku 8 odst. 3.¹⁰¹ Článek 18 odst. 1 Vídeňské úmluvy sice stanoví, že mlčení samo o sobě neznámá souhlas, společně s jinými okolnostmi případu tímto souhlasem může být. Půjde zejména o spojení právě s praxí mezi stranami či zvyklostmi.¹⁰²

Následné chování stran. Článek 8 odst. 3 výslovně zmiňuje rovněž následné chování stran jako jednu z okolností, kterou je třeba při interpretaci zohlednit.

⁹⁹ SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 168; VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 512; k zohlednění praxe mezi stranami viz např. rozhodnutí Rechtbank Breda, Nizozemsko ze dne 27. 2. 2008 [online]. In *UNILEX on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 8. 2. 2014]; rozhodnutí Cour d'appel Grenoble, Francie ze dne 21. 10. 1999, č. 97/03974 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014]; náleží Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 1995, č. 8324 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

¹⁰⁰ SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 169; EÖRSI, Gyula. General Provisions. In GALSTON & SMIT (eds.). *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. Matthew Bender, 1984 [cit. 24. 1. 2014], s. 2-17 – 2-18; ke zohlednění zvyklostí při interpretaci viz např. náleží Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 1995, č. 8324 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

¹⁰¹ Viz např. rozhodnutí Handelsgericht Aargau, Švýcarsko ze dne 26. 11. 2008 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

¹⁰² SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 163 – 164.

Zohlednění následného chování stran neznamená, že strany mohou jednostranně změnit obsah jejich dohody následným chováním. Následné chování má být zohledněno, aby se zjistilo, jaký byl úmysl stran v době prohlášení či jednání nebo v době uzavření smlouvy. Nicméně hranice mezi interpretací pohledem následného chování a změnou smlouvy ve smyslu článku 29 nemusí být vždy zcela jasná.¹⁰³ Následné chování hraje významnou roli tam, kde je sporné, zda je strana vázána smlouvou. Rovněž v případě sporu ohledně povinností stran lze následné chování zohlednit.¹⁰⁴

1.1.4 Další otázky související s interpretací

Jazyková otázka. Pro mezinárodní obchod je přirozené, že strany pocházejí z různých jazykových prostředí. Vzniká tak otázka, do jaké míry mohou být prohlášení účinná, pokud nejsou učiněna v jazyce adresáta. I tato otázka musí být řešena za pomoci pravidel obsažených v článku 8.¹⁰⁵ V souladu s pravidly článku 8 strana, která prohlášení činí, zásadně nese riziko nesprávné formulace. Tomu se dá předejít dohodou stran ohledně jazyka smlouvy. K té může dojít praxí či jednostrannou akceptací během jednání o uzavření smlouvy.¹⁰⁶

Pokud se strany dohodnou před uzavřením smlouvy na používání určitého jazyka, je otázkou každého individuálního případu, jak bude tato dohoda vykládána.

¹⁰³ SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 172; FERRARI, Franco. Interpretation of Statement: Article 8. In FERRARI, Franco; FLECHTNER, Harry; BRAND, Ronald A. (eds.). *The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention*. München: Sellier. European Law Publishers, 2004, s. 187; HUBER, Peter; MULLIS Alistair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 14.

¹⁰⁴ Rozhodnutí Appellationsgericht Basel-Stadt, Švýcarsko ze dne 26. 9. 2008 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014]; rozhodnutí Audiencia Provincial de Navarra, Španělsko ze dne 27. 12. 2007 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

¹⁰⁵ HUBER, Peter; MULLIS Alistair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 15; LAUTENSCHLAGER, Felix. Current Problems Regarding the Interpretation of Statements and Party Conduct under the CISG – The Reasonable Third Parties, Language Problems and Standard Terms and Conditions. *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* [online]. 2007, roč. 11, č. 2 [cit. 25. 1. 2014], s. 270.

¹⁰⁶ SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 166.

Na jedné straně může být chápána jako prohlášení jedné strany, že dostatečně rozumí danému jazyku. Pokud se strany například dohodnou, že budou jednat v angličtině a následně strana ze Spojených států učiní prohlášení v angličtině vůči straně z České republiky, na základě článku 8 lze mít za to, že česká strana prohlášení rozuměla, a to i v případě, kdyby nerozuměla. Podle článku 8 je třeba toto prohlášení vykládat podle významu, který by mu přikládala rozumná osoba ve stejném postavení. Rozumná osoba by druhé straně tvrdila, že rozumí anglicky pouze tehdy, pokud by skutečně rozuměla. Dohodu o používání jazyka lze chápat také jako vyloučení článku 8, tedy jako dohodu o tom, že pouze prohlášení v tomto jazyce mají právní účinky. Taková dohoda nevyvolává otázku interpretace.¹⁰⁷

V případě, že je prohlášení činěno v jiném jazyce, než byla uzavřena smlouva a než je jazyk adresáta, je nutné aplikovat pravidla obsažená v článku 8 a posoudit každý případ individuálně. To, že je prohlášení učiněno v jiném jazyce, ještě automaticky neznamená, že není účinné.¹⁰⁸ I zde bude primárním pravidlem článek 8 odst. 1. Pokud je adresát prohlášení schopen rozumět jazyku, ve kterém bylo prohlášení učiněno, úmysl jednajícího bude rozhodující.¹⁰⁹ Častěji se však použije pohled rozumné osoby při zohlednění relevantních okolností případu. Bude tak nutné vzít v úvahu například to, že se jedná o jazyk, který je v souladu se zvyklostmi v daném obchodním odvětví, nebo že adresát svým chováním dal najevo, že akceptuje komunikaci i v jiném jazyce.¹¹⁰

Zajímavou je v této souvislosti pozice anglického jazyka. Objevuje se názor, že znalost angličtiny se v oblasti mezinárodního obchodu obecně předpokládá. Tento názor je však zřejmě příliš zobecňující. Není pravdou, že angličtina je používána na všech světových trzích. Nicméně, nároky kladené na strany jsou u angličtiny

¹⁰⁷ LAUTENSCHLAGER, Felix. Current Problems Regarding the Interpretation of Statements and Party Conduct under the CISG – The Reasonable Third Parties, Language Problems and Standard Terms and Conditions. *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* [online]. 2007, roč. 11, č. 2 [cit. 25. 1. 2014], s. 271.

¹⁰⁸ Rozhodnutí Oberlandesgericht Hamm, Německo ze dne 8. 2. 1995, č. 11 U 206/93 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

¹⁰⁹ LAUTENSCHLAGER, Felix. Current Problems Regarding the Interpretation of Statements and Party Conduct under the CISG – The Reasonable Third Parties, Language Problems and Standard Terms and Conditions. *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* [online]. 2007, roč. 11, č. 2 [cit. 25. 1. 2014], s. 271.

¹¹⁰ HUBER, Peter; MULLIS Alistair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 15 – 16.

vyšší než u jiných jazyků. Používání angličtiny může být v některých odvětvích rovněž chápáno jako zvyklost.¹¹¹

Pravidlo *contra proferentem*. Toto pravidlo je součástí řady národních právních řádů. Dle tohoto pravidla mají být v pochybnostech ohledně jejich významu prohlášení vykládána proti straně, která je učinila. Podstatou tohoto pravidla je, že strana, která učiní prohlášení či předloží konkrétní smluvní ustanovení, je odpovědná za jasnou a jednoznačnou formulaci pravidla a nese tak riziko interpretační nejasnosti.¹¹²

Aplikace tohoto pravidla předpokládá, že prohlášení či ustanovení smlouvy lze chápat dvojím způsobem a jeden z nich směřuje k výsledku, který je v neprospěch toho, kdo prohlášení učinil či ustanovení předložil.¹¹³ Nejednoznačnost musí přetrvávat i po použití základních interpretačních pravidel. Pravidlo *contra proferentem* je tak subsidiární.¹¹⁴ Použije se jak v případě standardizovaných ustanovení, tak v případě individuálně sjednaných ustanovení. Dominantní roli hraje však v případě standardizovaných podmínek.¹¹⁵

Článek 8 Vídeňské úmluvy toto pravidlo výslovně neobsahuje. Převažuje však názor, že aplikace článku 8 může vést ke stejnému výsledku. V situaci, kdy adresát prohlášení nezná skutečný úmysl jednajícího, bude interpretace vždy prováděna dle objektivního standardu z perspektivy adresáta. Pokud je prohlášení nejasné, toto málokdy povede k významu, který je výhodnější pro jednající stranu.¹¹⁶

¹¹¹ SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 167.

¹¹² VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 527.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 170.

¹¹⁵ HUBER, Peter; MULLIS Alistair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 15; CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 13. Inclusion of Standard Terms under the CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

¹¹⁶ HUBER, Peter; MULLIS Alistair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 15; k aplikaci tohoto pravidla v režimu úmluvy viz například nález CIETAC ze dne 7. 1. 2000 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

Interpretace smlouvy jako celku a *favor negotii*. Článek 8 Vídeňské úmluvy toto pravidlo výslovně neuvádí, nicméně jedná se o jeden z faktorů, který je třeba při interpretaci kupní smlouvy zohlednit. Smlouvu v režimu Vídeňské úmluvy je nutné vykládat jako celek. Jednotlivá ustanovení musí být chápána v kontextu celé smlouvy, nikoli izolovaně.¹¹⁷ Mezi jednotlivými ustanoveními smlouvy zásadně neexistuje žádná hierarchie. Výjimkou jsou situace, kdy strany samy takovou hierarchii vytvořily.¹¹⁸ Je rovněž třeba dát přednost individuálně sjednaným ustanovením před ustanoveními obchodních podmínek.¹¹⁹ Výjimky je nutné vykládat restriktivně a je třeba dát přednost speciálnějším ustanovením.¹²⁰

Ačkoli to článek 8 Vídeňské úmluvy výslovně neuvádí, lze z něj dovodit obecnou zásadu *favor negotii*. Na základě článku 8 odst. 1 v kombinaci s článkem 6 lze předpokládat, že úmyslem stran bylo dosáhnout rozumného výsledku a strany chtěly, aby jejich smlouva byla plně účinná.¹²¹

Použití tzv. *merger clauses*. Tzv. *merger clauses* neboli *entire agreement clauses* se objevují mezi závěrečnými ustanoveními smlouvy a stanoví, že písemný dokument obsahuje všechny podmínky, na kterých se strany dohodly. Taková smlouva tak nemůže být rozporována či doplňována předchozími prohlášeními či dohodami.¹²²

Pokud si strany toto sjednají ve smlouvě, která je v režimu Vídeňské úmluvy, na základě jejího článku 6 se mohou odchýlit od pravidel o interpretaci a dokazování. *Merger clauses* mohou plnit dvě funkce. Za prvé znemožňují použití důkazu mimo samotnou smlouvu (např. předchozí prohlášení), který by byl v rozporu

¹¹⁷ Viz např. rozhodnutí Handelsgericht Aargau, Švýcarsko ze dne 26. 11. 2008 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

¹¹⁸ SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 159 – 160.

¹¹⁹ CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 13. Inclusion of Standard Terms under the CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

¹²⁰ SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 160.

¹²¹ Tamtéž, s. 159 – 160.

¹²² CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 3. Parol Evidence Rule, Plain Meaning Rule, Contractual Merger Clause and the CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 31. 1. 2014]; viz rovněž článek 2.1.17 Principů UNIDROIT.

s písemnou smlouvou nebo ji doplňoval. V takovém případě především dochází k vyloučení článku 11 Vídeňské úmluvy, který stanoví, že smlouvu lze prokazovat jakýmkoli prostředky. Za druhé mohou vyloučit použití důkazu mimo smlouvu za účelem její interpretace. V tomto případě by tak došlo k vyloučení článku 8 odst. 3 Vídeňské úmluvy. Otázka, kterou z těchto funkcí *merger clause* plní, je otázkou interpretace tohoto ujednání. V režimu Vídeňské úmluvy mohou strany pomocí tohoto ustanovení vyloučit použití článku 8, ale pouze za situace, kdy strany tento účinek zamýšlely.¹²³ Za tímto účelem je nutné *merger clause* interpretovat pomocí pravidel obsažených v článku 8.

1.2 Úprava interpretace v Principech UNIDROIT

Principy UNIDROIT upravují interpretaci smlouvy, prohlášení či jiného jednání strany v kapitole 4. Zatímco článek 8 Vídeňské úmluvy je použitelný pouze na mezinárodní kupní smlouvu, úprava v Principech UNIDROIT dopadá i na jiné smlouvy s mezinárodním prvkem.¹²⁴ Tam, kde na smlouvu dopadají Principy UNIDROIT, není sporu o tom, že se kapitola 4 použije při její interpretaci. Ustanovení článků 4.1 – 4.8 představují vyvážený soubor pravidel interpretace, která jsou v současné době všeobecně uznávána.¹²⁵

Na rozdíl od Vídeňské úmluvy, která v článku 8 výslovně zmiňuje pouze prohlášení a jiné jednání strany a toto ustanovení je přiměřeně aplikováno i na interpretaci smlouvy, Principy UNIDROIT obsahují pravidla dvě. Článek 4.1 upravuje interpretaci smlouvy a článek 4.2 potom interpretaci prohlášení a jiného jednání strany. Obě ustanovení však vychází ze stejné koncepce. Stejně jako v případě Vídeňské úmluvy ani v Principech UNIDROIT nelze hovořit o čistě subjektivním či čistě objektivním přístupu k interpretaci, neboť tyto dvě krajní pozice se prolínají.

¹²³ Viz například rozhodnutí U.S. District Court, Southern District of New York, USA ze dne 28. 9. 2011, č. 06 Civ. 3972 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 31. 1. 2014].

¹²⁴ Viz například nálezh Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 1998, č. 8908 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 9. 2. 2014].

¹²⁵ VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 495; viz např. nálezh Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 2000, č. 10335 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 9. 2. 2014].

1.2.1 Interpretace smlouvy (článek 4.1)

V souladu s článkem 4.1 odst. 1 se smlouva vykládá podle společného úmyslu stran. Úmysl znamená stav mysli, který měly strany v době uzavření smlouvy. Úmysl musí být společný, to znamená, že obě strany v době uzavření smlouvy sdílely stejný úmysl. Při zjišťování toho, zda strany měly společný úmysl a jaký tento úmysl byl, je nutné zohlednit všechny okolnosti tak, jak uvádí článek 4.3.¹²⁶

Pravidlo obsažené v odst. 1 je sice primární, jeho použití v praxi je však omezeno pouze na úzkou skupinu případů. Bude se jednat například o situaci, kdy strany v době uzavření smlouvy společně zamýšlely specifický význam slov, který se liší od významu, který má text těchto slov či který by jim přikládala rozumná osoba. Taková situace bude naprosto výjimečná. Strany zřídka používají slova ve významu, který by byl zcela odlišný od toho, který by jim přiznala rozumná osoba. A i kdyby ano, v okamžiku, kdy vznikne spor, bude velmi obtížné prokázat, že specifický význam byl zamýšlen oběma stranami.¹²⁷

V praxi je tak pravidlem aplikace odst. 2, které zakotvuje standard rozumnosti. Stejně jako v článku 8 Vídeňské úmluvy je nutné smlouvu vykládat podle významu, který by jí přikládala rozumná osoba ve stejném postavení a za týchž okolností jako strany. I Principy UNIDROIT, stejně jako Vídeňská úmluva, nepracují s obecným a abstraktním standardem rozumnosti. Naopak, tento standard je silně individualizován. Rozhodující bude pohled rozumného profesionála v relevantním obchodním odvětví se stejnými jazykovými znalostmi, technickými schopnostmi či znalostí daných transakcí jako mají strany příslušné smlouvy.¹²⁸ Při zjišťování významu, který by smlouvě přikládala rozumná osoba, je opět nutné zohlednit všechny okolnosti v souladu s článkem 4.3.

1.2.2 Interpretace prohlášení a jiného jednání strany (článek 4.2)

Článek 4.2 se použije na interpretaci jednostranných prohlášení či jednání. Pokrývá prohlášení, která se mohou objevit v různých fázích smluvního vztahu. Mohou to

¹²⁶ VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 499.

¹²⁷ *UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 8. 2. 2014], s. 137.

¹²⁸ Tamtéž.

být prohlášení v rámci uzavírání smluv (nabídka, přijetí, modifikované přijetí apod.), prohlášení učiněná před samotným zahájením kontraktačního procesu (např. udělení zmocnění zástupci) i prohlášení učiněná po uzavření smlouvy (např. odstoupení od smlouvy). Jiná jednání zahrnují jak aktivní jednání strany, tak i její nečinnost, ať už v průběhu uzavírání smlouvy či po jejím uzavření.¹²⁹

Text článku 4.2 v podstatě kopíruje text článku 8 odst. 1 a 2 Vídeňské úmluvy. I dle Principů UNIDROIT se prohlášení či jiné jednání strany primárně vykládají podle jejího úmyslu. Ten je relevantní pouze tam, kde byl druhé straně znám nebo ji nemohl být neznám. Druhou stranou je zde adresát úkonu. Standard pojmu „nemohl být neznám“ je stejný jako ve Vídeňské úmluvě. Pokrývá situace, kdy adresát byl hrubě nedbalý.¹³⁰ Při zjišťování úmyslu jednající strany a znalosti adresáta je opět nutné zohlednit všechny okolnosti případu tak, jak stanoví článek 4.3.

Protože je obvykle obtížné prokázat, že úmysl byl druhé straně znám nebo ji nemohl být neznám, použije se častěji standard rozumné osoby obsažený v odstavci 2, o kterém platí vše, co bylo řečeno výše.

1.2.3 Relevantní okolnosti (článek 4.3)

Článek 4.3 obsahuje seznam okolností, faktorů či kritérií, které mají být zohledněny při aplikaci pravidel obsažených v člancích 4.1 a 4.2. Použijí se jak při zjišťování úmyslu stran či úmyslu jednající osoby, tak při zjišťování významu, který by smlouvě či prohlášení přikládala rozumná osoba. Článek 4.3 jasně stanoví, že seznam okolností tam uvedených není konečný. Text článku 4.3 je inspirován článkem 8 odst. 3 Vídeňské úmluvy.

Ačkoli je článek 4.3 výslovně nezmiňuje, nejdůležitějším faktorem při interpretaci jsou slova použitá stranami. Použitá slova jsou obvykle vyjádřením úmyslu a obvykle korespondují významu, který by smlouvě přikládala rozumná osoba.

¹²⁹ UNIDROIT *Principles of International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 8. 2. 2014], s. 137; VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 506 – 507.

¹³⁰ VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 507.

Slovům použitým stranami je třeba dát primárně jejich přirozený a obvyklý význam. Je však třeba věnovat pozornost specifickému významu, který mohou mít vyjádření v určitém obchodním odvětví.¹³¹

Stejně jako článek 8 odst. 3 Vídeňské úmluvy i článek 4.3 Principů UNIDROIT mezi rozhodujícími okolnostmi uvádí jednání mezi stranami. Lze proto zcela odkázat na to, co bylo uvedeno výše. Ani Principy UNIDROIT neobsahují žádnou obdobu *parol evidence rule*. Na rozdíl od Vídeňské úmluvy však výslovně upravují otázku *merger clauses*, a to v článku 2.1.17. V souladu s tímto ustanovením ani použití *merger clause* nevyklučuje použití předchozích prohlášení či dohod mezi stranami za účelem interpretace písemné smlouvy. Dle článku 1.5 Principů UNIDROIT se však strany mohou od tohoto ustanovení odchýlit a pomocí *merger clause* vyloučit použití přechozích jednání za účelem interpretace písemné smlouvy.¹³² V případě, že se stane sporným, jaký účinek *merger clause* strany zamýšlely, bude nutné jej interpretovat za pomoci pravidel obsažených v kapitole 4.

Článek 4.3 dále uvádí praxi zavedenou mezi stranami a chování stran, které následuje po uzavření smlouvy. U těchto okolností lze plně odkázat na to, co bylo řečeno výše v souvislosti s článkem 8 odst. 3 Vídeňské úmluvy.

Odlišně od článku 8 odst. 3 Vídeňské úmluvy článek 4.3 Principů UNIDROIT zmiňuje povahu a účel smlouvy. Povaha smlouvy odkazuje na charakteristický obsah určitého typu smlouvy. Tento charakteristický obsah může sloužit jako faktor při stanovení významu určitého smluvního ujednání, protože strany určitého typu transakce zpravidla zamýšlí určité právní následky. S tím souvisí i účel smlouvy. Ten je třeba chápat v tom smyslu, čeho se strany smlouvy určitého typu zpravidla snaží dosáhnout.¹³³ Toto ustanovení má v Principech UNIDROIT své opodstatnění, jelikož Principy, na rozdíl od Vídeňské úmluvy, jsou použitelné na různé druhy mezinárodních obchodních transakcí.

Další rozhodující okolností je dle článku 4.3 význam obvykle přiznaný podmínkám a vyjádřením v dotčeném obchodním odvětví. Řada odvětví mezinárodního

¹³¹ VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 511.

¹³² VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 512.

¹³³ Tamtéž, s. 513 – 514.

obchodu používá typické doložky a vyjádření, které mají standardizovaný význam. Obsah těchto doložek má být zásadně stanoven v souladu s tímto standardizovaným významem, ledaže strany jasně zamýšlely jiný význam. Pojem dotčené obchodní odvětví zahrnuje podmínky používané v tom odvětví, do kterého daná transakce spadá. Pokud existuje mezinárodně přijímaný význam, bude pro účely článku 4.3 relevantní. Význam přiznaný určitému termínu se může v různých částech světa lišit. Pokud strany pocházejí ze států, kde je stejnému termínu přiznáván jiný význam, je otázkou, který význam převáží. Článek 4.3 neobsahuje žádné pravidlo přednosti, rozdíly mezi významy je třeba vyřešit podle okolností případu. Pokud existuje mezinárodně akceptovaný význam, vždycky převáží nad lokálním.¹³⁴

Stejně jako článek 8 Vídeňské úmluvy i článek 4.3 Principů UNIDROIT zmiňuje zvyklosti. Zvyklost ve smyslu článku 4.3 je pouze taková, která by byla použitelná dle článku 1.9. Musí se tedy jednat o zvyklost dohodnutou či o mezinárodní obchodní zvyklost. To vylučuje použití místních, národních či regionálních zvyklostí. V tomto ohledu Principy nerozlišují, zda zvyklost plní interpretační funkci či funkci pravidla chování.¹³⁵ Tímto se odlišují od Vídeňské úmluvy. Jak bylo uvedeno výše, článek 8 odst. 3 Vídeňské úmluvy umožňuje zohlednit i jiné než mezinárodní zvyklosti.

Jednotlivé okolnosti, které mají být při interpretaci vzaty v úvahu, mohou vést k protichůdným výsledkům. Principy UNIDROIT neobsahují výslovné pravidlo pro řešení takové situace. Jednotlivé okolnosti by tak měly být zvažovány individuálně v každém jednotlivém případě. Jediná zjevná přednost, která je relevantní podle kapitoly 4, je přiznána slovům použitým mezi stranami. Je tak nutné mít silné argumenty, aby bylo možné zvrátit přirozený či obvyklý význam slov. Ani Principy UNIDROIT však neobsahují žádnou obdobu *plain meaning rule*.¹³⁶

1.2.4 Interpretace v kontextu smlouvy jako celku (článek 4.4)

Na rozdíl od Vídeňské úmluvy Principy UNIDROIT výslovně zakotvují pravidlo, že podmínky a výrazy mají být vykládány ve světle celé smlouvy nebo prohlášení,

¹³⁴ VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 514 – 515.

¹³⁵ Tamtéž, s. 516.

¹³⁶ Tamtéž, s. 518 – 519.

ve kterém jsou obsaženy. Slova nelze chápat izolovaně, jejich skutečný význam lze zjistit pouze z celého kontextu.¹³⁷ Je třeba věnovat pozornost všem ostatním částem smlouvy či prohlášení. Slova je nutné chápat v kontextu věty, ve které jsou obsažena, věty v kontextu příslušného ustanovení a ustanovení v kontextu celé smlouvy. Nelze pominout nadpisy, preambuli či přílohy. Při interpretaci lze také zohlednit jiné smlouvy uzavřené mezi stranami. To bude relevantní zejména v případě rámcové smlouvy a následných smluv, které byly v jejím rámci uzavřené.¹³⁸

Rozpory mezi jednotlivými částmi smlouvy musí být překlenuty interpretací. Stejný pojem by neměl být v jednotlivých částech smlouvy chápán různě. Obecně není mezi ustanoveními smlouvy žádná hierarchie. Z tohoto pravidla existuje několik výjimek. Za prvé, samotné strany mohou takovou hierarchii vytvořit. Za druhé, speciálnější ustanovení má přednost před obecným. Za třetí, prohlášení v preambuli mohou rozhodnout o interpretaci vlastních ustanovení smlouvy.¹³⁹ Za čtvrté, individuálně sjednané podmínky mají přednost před standardizovanými.¹⁴⁰

1.2.5 *Favor negotii* (článek 4.5)

Stejně jako v předchozím případě Principy UNIDROIT na rozdíl od Vídeňské úmluvy výslovně zakotvují pravidlo, že ustanovení smlouvy by měla být vykládána tak, aby všechna byla účinná, nikoli tak, aby některá ustanovení byla účinku zbavena. Jak bylo uvedeno u Vídeňské úmluvy, za tímto pravidlem stojí předpoklad, že úmyslem stran bylo dosáhnout rozumného výsledku a strany chtěly, aby jejich smlouva byla plně účinná.¹⁴¹

Aplikace článku 4.5 předpokládá, že ustanovení smlouvy lze přiznat minimálně dva různé významy. Jeden z nich by zajistil účinnost i ostatních ustanovení smlouvy, druhý by pak účinku některé ustanovení zbavil. Tato nejednoznačnost musí

¹³⁷ UNIDROIT *Principles of International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 8. 2. 2014], s. 137.

¹³⁸ VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 521 – 522.

¹³⁹ UNIDROIT *Principles of International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 8. 2. 2014], s. 137.

¹⁴⁰ VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 522.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 524 – 525.

přetrvávat i po použití interpretačních pravidel obsažených v člancích 4.1 – 4.4. Smyslem článku 4.5 není odstranit rozpory mezi jednotlivými ustanoveními smlouvy, která jsou sama o sobě jednoznačná, k tomuto účelu slouží pravidlo obsažené v článku 4.4. Při použití pravidla obsaženého v článku 4.5 nemá ten, kdo interpretuje, žádné uvážení. Musí dát přednost té interpretaci, která povede k účinnosti všech ustanovení smlouvy.¹⁴²

1.2.6 Pravidlo *contra proferentem* (článek 4.6)

Opět na rozdíl od Vídeňské úmluvy Principy UNIDROIT výslovně zakotvují pravidlo *contra proferentem*.¹⁴³ Článek 4.6 plní několik funkcí. Za prvé představuje sankci za nedbalé či úmyslné předložení nejasného ustanovení. Za druhé, toto ustanovení rozděluje mezi strany riziko vyplývající ze skutečnosti, že jedna z nich nevěnovala dostatečné úsilí přípravě smlouvy. Za třetí, článek 4.6 má předcházet špatným formulacím smlouvy a motivovat strany k tomu, aby věnovaly dostatečnou pozornost přípravě textu smlouvy.¹⁴⁴ V ostatním platí, co bylo uvedeno výše v případě Vídeňské úmluvy.

Na rozdíl od článku 4.5, který používá pojem „musí být vykládány“, používá článek 4.6 méně rigidní spojení „interpretace proti této straně je preferována“. Použití pravidla obsaženého v článku 4.6 tak závisí na okolnostech případu. Čím méně bylo ustanovení předmětem jednání mezi stranami, tím spíše bude vykládáno proti straně, která ho předložila.¹⁴⁵

¹⁴² VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 525 – 526; k aplikaci článku 4.5 viz nálezh Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 1999, č. 8547 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 9. 2. 2014].

¹⁴³ K aplikaci článku 4.6 viz například nálezh Mezinárodního rozhodčího soudu při Komoře obchodu a průmyslu Ruské federace ze dne 5. 7. 2011 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 9. 2. 2014].

¹⁴⁴ VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 527.

¹⁴⁵ *UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 8. 2. 2014], s. 137.

1.2.7 Rozpory mezi jazykovými verzemi smlouvy (článek 4.7)

Článek 4.7 řeší velmi specifický problém týkající se používání různých jazyků v mezinárodních obchodních transakcích. V oblasti mezinárodního obchodu se může stát, že smlouva je vytvořena v několika jazykových verzích. Článek 4.7 se použije pouze tam, kde jsou jazykové verze rovnocenné. Pokud se strany samy dohodly, že jedna z verzí má být použita přednostně, je třeba tuto dohodu respektovat.¹⁴⁶

Pokud jsou jazykové verze rovnocenné, význam ustanovení v jedné verzi se liší od jeho významu v druhé verzi a tento rozpor není možné překonat za pomoci interpretačních pravidel, měla by být v souladu s článkem 4.7 dána přednost původní verzi smlouvy. Formulace článku 4.7 opět není tak rigidní jako například článku 4.5, původní verzi lze tedy použít tam, pokud z okolností případu nevyplývá něco jiného. Může se tak jednat o případ, kdy je zřejmé například z předchozích jednání, že druhá verze odráží společný úmysl stran. V případě, kdy obě verze předložila jedna ze stran a interpretace dle druhé verze svědčí druhé straně, mělo by být přednostně použito pravidlo *contra proferentem* vyplývající z článku 4.6. Pokud neexistuje původní verze, pravidlo obsažené v článku 4.7 nelze použít. V takovém případě bude nutné rozpory překonat za pomoci základních interpretačních pravidel a eventuálně pravidla uvedeného v článku 4.5.¹⁴⁷

Vídeňská úmluva toto pravidlo neobsahuje. Pokud by tento problém vyvstal u kupní smlouvy v režimu úmluvy, bylo by zřejmě nutné ho vyřešit za pomoci výše uvedených interpretačních pravidel. Principy UNIDROIT rovněž výslovně neřeší ostatní jazykové otázky, stejně jako ve Vídeňské úmluvě je bude nutné vyřešit za pomoci zmíněných interpretačních pravidel.

1.2.8 Doplnění opomenutých ustanovení (článek 4.8)

Články 4.1 – 4.7 upravují interpretaci ve vlastním slova smyslu, tedy stanovení významu těch ustanovení smlouvy, která nejsou jasná. Článek 4.8 upravuje odlišnou, ačkoli související otázku doplnění opomenutých ustanovení. Opomenutá ustanovení se projeví tam, kde po uzavření smlouvy vyvstane otázka, kterou strany ve smlouvě neupravily. Buď proto, že ji upravit nechtěly, nebo proto, že danou

¹⁴⁶ VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 531.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 532 – 533.

otázku nepředvídal.¹⁴⁸ Opomenutým ustanovením dle článku 4.8 je takové, které strany do smlouvy nezahrnuly a je důležité pro posouzení jejich práv a povinností. Článek 4.8 se nepoužije tam, kde je opomenutá otázka upravena dispozitivními normami obsaženými v kapitolách 5 a 6 Principů UNIDROIT.¹⁴⁹

Opomenuté ustanovení má být doplněno ustanovením, které je přiměřené okolnostem případu. Při posouzení toho, co je přiměřené, je nutné zohlednit mimo jiné okolnosti uvedené v článku 4.8 odst. 2. Výčet okolností není konečný. Výčet do velké míry koresponduje výčtu obsaženému v článku 4.3.¹⁵⁰ Doplnění ustanovení však nebude přiměřené tam, kde by rozhodující orgán musel „smlouvu přepsat“, tedy například změnit rozložení plnění a protiplnění.¹⁵¹

Ačkoli kapitola 4 Principů UNIDROIT činí výslovně rozdíl mezi interpretací a doplněním ustanovení, obě činnosti jdou zpravidla ruku v ruce. Přestože doplnění ustanovení není technicky vzato interpretací, oba procesy jsou vzájemně propojeny. Doplnění ustanovení vyžaduje zohlednění kritérií, která jsou relevantní i pro interpretaci. V praxi může být někdy obtížné stanovit hranici mezi širokou interpretací a doplněním.¹⁵²

Ještě nejasnější je pak vztah mezi článkem 4.8 a články 5.1.1 a 5.1.2, které upravují otázku implicitních povinností. Zatímco článek 4.8 pokrývající otázku doplnění ustanovení je bližší zemím s kontinentálním právním systémem, úprava implicitních povinností je typická pro země *common law*. Podstata obou institutů je však více méně stejná. Článek 4.8 na straně jedné a články 5.1.1 a 5.1.2 na straně druhé se týkají stejného problému.¹⁵³

¹⁴⁸ UNIDROIT *Principles of International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 8. 2. 2014], s. 137.

¹⁴⁹ VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 538.

¹⁵⁰ K aplikaci článku 4.8 viz například nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 2001, č. 11295 [online]. In UNILEX *on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 9. 2. 2014].

¹⁵¹ VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 538 – 539.

¹⁵² Tamtéž, s. 535 – 536.

¹⁵³ Blíže viz tamtéž, s. 536 – 538.

1.3 Úprava interpretace právních jednání v novém občanském zákoníku

Interpretace právních jednání je upravena v § 555 – 558 NOZ, které jsou součástí jeho obecné části. Interpretační pravidla se použijí na výklad smluv, ale i na interpretaci jednostranných jednání. Pokrývají jednání, která se mohou objevit v různých fázích smluvního vztahu. Mohou to být jednání v rámci uzavírání smluv (nabídka, přijetí apod.) i jednání učiněná po uzavření smlouvy (např. odstoupení od smlouvy).

Důvodová zpráva uvádí, že úprava interpretace právních jednání vychází z dosavadní úpravy.¹⁵⁴ Dle § 555 odst. 1 se právní jednání posuzuje dle svého obsahu. Nový občanský zákoník ve srovnání s dosavadním zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“)¹⁵⁵ klade důraz na hledisko skutečné vůle jednajících osob tak, jak to již činil dosavadní zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObZ“).¹⁵⁶

Základní interpretační pravidla jsou obsažena v § 556 odst. 1. Ani NOZ nerozlišuje striktně mezi subjektivní a objektivní interpretací. Právní jednání vyjádřené slovy nebo jinak se primárně vykládá podle úmyslu jednajícího. Také v případě NOZ je úmysl jednající strany relevantní pouze tam, kde byl znám druhé straně nebo druhé straně musel být znám. Ačkoli NOZ používá spojení „musel být znám“ namísto „nemohl být neznám“, se kterým pracují Vídeňská úmluva i Principy UNIDROIT, lze mít za to, že tento pojem nastavuje stejný standard. Bude se jednat o situace, kdy adresát prohlášení nerozeznal úmysl jednající strany, ačkoli tento úmysl byl snadno rozeznatelný.

V případě, že úmysl jednajícího nelze zjistit, přisuzuje se projevu vůle význam, jaký by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen. Stejně jako Vídeňská úmluva a Principy UNIDROIT, ani NOZ nepracuje s abstraktním standardem třetí osoby. Naopak, tento standard je individualizován. Jedná se o pohled třetí strany v postavení adresáta projevu vůle.

¹⁵⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. s. 252.

¹⁵⁵ Viz § 35 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 21. 6. 2014] (dále jen „OZ“).

¹⁵⁶ Viz § 266 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 21. 6. 2014] (dále jen „ObZ“).

Také NOZ uvádí okolnosti, které je třeba při zjišťování úmyslu či chápání třetí osoby zohlednit. V souladu s § 556 odst. 2 se jedná o zavedenou praxi mezi stranami, to, co právnímu jednání předcházelo, i to, jak strany následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přikládají. Okolnosti uvedené v tomto ustanovení korespondují s těmi, na které odkazuje článek 8 odst. 3 Vídeňské úmluvy i článek 4.3 Principů UNIDROIT.

V případě obchodních transakcí je třeba kromě § 556 odst. 2 zohlednit i ustanovení § 558. Dle jeho odstavce 1 se v právním styku s podnikatelem výrazu připouštějícímu různý výklad přisoudí ten význam, jaký má výraz v tomto styku pravidelně. Obvyklý význam výrazu tak bude jednou z okolností, které bude nutné při interpretaci zohlednit. Paragraf 558 odst. 2 potom uvádí, že v právním styku podnikatelů se přihlíží k obchodním zvyklostem zachovávaným obecně anebo v daném odvětví. Není-li jiné ujednání, platí, že obchodní zvyklost má přednost před ustanovením zákona, jež nemá donucující účinky. Jinak se může podnikatel zvyklosti dovolat, prokáže-li, že druhá strana určitou zvyklost musela znát a s postupem podle ní byla srozuměna. Výše bylo uvedeno, že zvyklost může plnit dvojí funkci, funkci interpretační i funkci pravidla chování. Paragraf 558 odst. 2 poněkud nevhodně směšuje obě tyto funkce. Podrobně je toto ustanovení a jeho nedostatky analyzováno v následující kapitole.

Zcela logicky NOZ neřeší případnou jazykovou otázku, která může u mezinárodních obchodních transakcí vyvstat. Nelze však říci, že z tohoto důvodu by použití NOZ na mezinárodní obchodní transakce bylo nevhodné. Stejně jako v případě Vídeňské úmluvy lze tady využít základní interpretační pravidla.

Nový občanský zákoník výslovně zakotvuje pravidlo *contra proferentem*. Připouští-li použitý výraz různý výklad, vyloží se v pochybnostech k tíži toho, kdo výrazu použil jako první. I v případě NOZ je toto pravidlo subsidiární a použije se tam, kde nepomůže použití základních interpretačních pravidel.

Výše bylo uvedeno, že Vídeňská úmluva i Principy UNIDROIT vycházejí z toho, že ustanovení smlouvy by měla být vykládána tak, aby všechna byla účinná, nikoli

tak, aby některá ustanovení byla účinku zbavena. Nový občanský zákoník toto pravidlo mezi pravidly o interpretaci neobsahuje, nicméně jasně vychází ze zásady favorizace platnosti právního jednání vyjádřené v § 574 NOZ.¹⁵⁷

Při přípravě NOZ bylo zvažováno i zařazení ustanovení zakládající pravomoc soudu doplnit projev vůle o ustanovení, které v ní chybí, ač se jeví jako nezbytné. Jinými slovy, bylo zvažováno zařazení ustanovení, které by korespondovalo článku 4.8 Principů UNIDROIT. Od tohoto ustanovení bylo nakonec upuštěno s tím, že nic nebrání stranám, aby si tuto možnost sjednaly, například právě odkazem na použití Principů UNIDROIT. V opačném případě není důvod, aby soud do projevu vůle soukromých osob vstupoval a doplňoval obsah jejich právního jednání.¹⁵⁸

1.4 Závěr

Pravidla o interpretaci právních jednání jsou nezbytnou součástí právních úprav pokrývajících oblast mezinárodních obchodních transakcí. Cílem této kapitoly bylo analyzovat úpravu interpretace ve Vídeňské úmluvě, Principech UNIDROIT a NOZ. Analýza úpravy ve Vídeňské úmluvě a Principech UNIDROIT pak měla sloužit ke zhodnocení toho, zda úprava interpretace právních jednání obsažená v NOZ odpovídá standardům obsaženým v těchto mezinárodních dokumentech, a je tedy vhodná i pro mezinárodní obchodní transakce.

Nejprve byla analyzována úprava článku 8 Vídeňské úmluvy. Dle samotného textu se ustanovení článku 8 použije na prohlášení nebo jiné jednání strany. Lze ho použít k interpretaci jakéhokoli prohlášení či jednání strany, které spadá do působnosti Vídeňské úmluvy. Ačkoli to text článku 8 výslovně neuvádí, není sporu o tom, že toto ustanovení lze použít i na interpretaci kupní smlouvy jako takové. Prvním krokem při interpretaci je pravidlo obsažené v článku 8 odst. 1. V souladu s tímto ustanovením má být prohlášení či jiné jednání strany vykládáno dle jejího úmyslu. S ohledem na právní jistotu je však úmysl jednajících strany relevantní pouze ve dvou situacích. Za prvé tam, kde druhá strana tento úmysl znala, a za druhé tam, kde úmysl druhé straně nemohl být neznám. Článek 8 odst. 2 se použije tam, kde přístup obsažený v odstavci 1 nelze použít, např. v situaci, kdy úmysl jednajících strany

¹⁵⁷ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. s. 258.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 253.

nelze rozeznat. Článek 8 odst. 2 zakotvuje objektivní test, dle kterého se prohlášení nebo jiné chování strany vykládají podle významu, který by jim přikládala za týchž okolností rozumná osoba v tomtéž postavení jako druhá strana. Rozhodující je tedy chápání třetí rozumné osoby v postavení adresáta prohlášení či jednání. Bez ohledu na to, zda se použije pravidlo obsažené v odstavci 1 či 2, uvádí odstavec 3 prvky, které mají být náležitě vzaty při interpretaci v úvahu. Jedná se o všechny rozhodné okolnosti případu, včetně jednání o smlouvě, praxe, kterou strany mezi sebou zavedly, zvyklostí a následného chování stran. Výčet okolností není taxativní.

Za pomoci pravidel obsažených v článku 8 bude řešena i případná jazyková otázka, tedy otázka, do jaké míry mohou být prohlášení účinná, pokud nejsou učiněna v jazyce adresáta. Ačkoli to článek 8 výslovně neuvádí, jsou z něj dovozována i další pravidla, která jsou pravidelně obsažena v národních právních řádech. Jedná se především o pravidlo *contra proferentem*, nutnost vykládat smlouvu či prohlášení jako celek a *favor negotii*.

Principy UNIDROIT upravují interpretaci smlouvy, prohlášení či jiného jednání strany v kapitole 4. Zatímco článek 8 Vídeňské úmluvy je použitelný pouze na mezinárodní kupní smlouvu, úprava v Principech UNIDROIT dopadá i na jiné smlouvy s mezinárodním prvkem. Na rozdíl od Vídeňské úmluvy, která v článku 8 výslovně zmiňuje pouze prohlášení a jiné jednání strany a toto ustanovení je přiměřeně aplikováno i na interpretaci smlouvy, Principy UNIDROIT obsahují pravidla dvě. Článek 4.1 upravuje interpretaci smlouvy a článek 4.2 potom interpretaci prohlášení a jiného jednání strany. Obě ustanovení však vychází ze stejné koncepce, která koresponduje úpravě obsažené v článku 8 Vídeňské úmluvy.¹⁵⁹ Principy UNIDROIT dále výslovně zakotvují pravidla *contra proferentem*, nutnosti vykládat smlouvu či prohlášení jako celek a *favor negotii*. Článek 4.8 pak výslovně pokrývá i otázku možného doplnění opomenutých ustanovení.

Také NOZ klade při interpretaci důraz na hledisko skutečné vůle jednajících osob. Základní interpretační pravidla obsažená v § 556 odst. 1 korespondují s pravidly obsaženými ve Vídeňské úmluvě i Principech UNIDROIT. Totéž platí pro skutečnosti, které mají být při interpretaci zohledněny. Nový občanský zákoník výslovně

¹⁵⁹ Viz např. rozhodnutí Supreme Court of New South Wales, Austrálie ze dne 16. 12. 2009, č. 40253/07, 40348/07 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 8. 2. 2014].

zakotvuje pravidlo *contra proferentem* a vyjadřuje zásadu favorizace platnosti právních jednání. Sám NOZ neumožňuje soudu doplnit případné opomenuté ustanovení, nebrání však stranám, aby si toto sjednaly.

Lze tedy učinit závěr, že úprava intepretace právních jednání obsažená v NOZ odpovídá standardům obsaženým ve Vídeňské úmluvě a Principech UNIDROIT a je vhodná i pro mezinárodní obchodní transakce.

---

2 Obchodní zvyklosti a praxe zavedená mezi stranami z pohledu Vídeňské úmluvy, Principů UNIDROIT a nového občanského zákoníku

Mgr. Bc. Pavlína Janečková

Obchodní zvyklosti představují nestátní prostředek regulace obchodněprávních vztahů. Jejich působení může být univerzální, nebo je omezeno na některé obchodní odvětví nebo obchod s určitými druhy zboží. Již v minulosti byly zvyklosti důležitým pramenem obchodního práva a značný význam si zachovaly dodnes.¹⁶⁰ Jsou užívány zejména vzhledem k rozmanitosti různých obchodů a časovým a místním proměnám. Proto může být obzvlášť v mezinárodním obchodě snadnější užívat tato neformální pravidla, která by měla být obchodníkům podnikajícím v témže odvětví známa, a ti tak nemusí přistupovat k aplikaci cizích právních řádů. Ačkoli nebyla tato pravidla právně závazná, byla respektována a dodržována, čímž došlo k jejich stabilizaci a vyvinula se v závazné obchodní zvyklosti.

Tato kapitola se zabývá regulací obchodních zvyklostí z pohledu Vídeňské úmluvy, Principů UNIDROIT a českého vnitrostátního práva, zejména změnou jejich aplikace v NOZ. Přičemž vycházíme z předpokladu, že se nová česká úprava přibližuje úpravám mezinárodním, tedy že se úprava aplikace zvyklostí vyrovnává mezinárodním standardům.

2.1 Definice obchodních zvyklostí a praxe

Obecně se jedná o relativně stálá, živelně vyvinutá pravidla užívaná ve vztazích mezi obchodníky. Tato pravidla jsou obchodníky dodržována i přes to, že nejsou zakotvena závaznou právní úpravou. Mezinárodní obchodní zvyklosti jsou jedním z pravidel nestátního původu určených pro regulaci právních vztahů mezinárodních

---

¹⁶⁰ MAREK, Karel; ŽVÁČKOVÁ, Lenka. *Obchodní podmínky, obchodní zvyklosti a vykládací pravidla*. Praha: ASPI, 2008. s. 59.

obchodníků, tzv. *lex mercatoria* (dále sem patří obecně uznávané právní principy nebo zásady, formulářové smlouvy a obchodní podmínky, uměle vzniklé soubory zásad mezinárodních smluv nebo smluvního práva).¹⁶¹

Ačkoli nejsou obchodní zvyklosti přesně definovány, je možné určit znaky, které by měly vykazovat. Jedním z těchto znaků je ustálenost jednání. *Rozebnalová* charakterizuje tuto ustálenost např. jednoznačností obsahu nebo přesností příkazu. Tato schémata jednání by dále měla být po jistou dobu zachovávána, přičemž zde má hlavní význam okamžik uvědomění si, že zachování těchto pravidel je vhodné nebo nezbytné. Zvyklosti jsou dále definovány prostorovým prvkem, podle kterého jsou rozlišovány na zvyklosti místní, národní a mezinárodní. Prostorový prvek tak určuje zeměpisné oblasti, ve kterých jsou dané zvyklosti zachovávány.¹⁶² Je-li pak obchodní zvyklost v určité oblasti (nebo i univerzálně) ustálená a zachovávaná, měla by zde být také známá a tím i rozšířená.

Aby tedy mohlo být nějaké chování obchodníků definováno jako zvyklost, musí zde být určitá doba, po kterou pravidlo vzniká a dostatečný počet případů, v nichž se toto pravidlo prosadilo.

Zvyklosti mohou mít odlišný věcný, personální a místní dosah. Mohou se tedy vztahovat pouze k určitému oboru nebo k obchodu s konkrétním zbožím, dále mohou upravovat vztahy neohrazeného okruhu adresátů, nebo být účinné jen v rámci nějaké skupiny obchodníků. Zvyklosti lze pak dělit na normativní, odkazuje-li na jejich užití zákon (mají stejnou právní sílu jako právní normy), smluvní (do smlouvy jsou včleněny samotnými stranami na základě jejich vůle, stávají se tak součástí smluvního ujednání) a faktické (nemají obecný mezinárodní prvek podstatný pro obchodní zvyklosti, jimiž se tato kapitola zabývá).¹⁶³

Obchodní zvyklosti jsou ve své původní neformální podobě postupně vytlačovány a dochází ke snahám o jejich písemné zachycení. Jestliže dojde k sepsání některých zvyklostí a k jejich publikaci, jedná se pouze o popis takových zvyklostí, nikoli o právně závazný předpis. Význam těchto publikací lze spatřovat především v tom,

¹⁶¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 211 – 213.

¹⁶² ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. s. 13.

¹⁶³ SCHMITTHOFF, Clive M. *International Trade Usages*. Paris: International Chamber of Commerce, 1987. s. 26 – 27.

že sjednocují zvyklosti a zpětně tak ovlivňují obchodní praxi. Díky unifikaci zvyklostí v mezinárodním obchodě dochází k usnadnění jejich aplikace. Z toho důvodu je vyvíjena snaha řady institucí o jejich sjednocování.

Kromě pouhého písemného zachycení zvyklostí můžeme sledovat také jejich umělé dotváření. Příkladem jsou v tomto směru Jednotná pravidla pro dokumentární inkaso nebo Jednotná pravidla pro dokumentární akreditiv (přičemž odkaz na tyto zvyklosti a pravidla musí být uveden přímo v dokumentárním akreditivu).¹⁶⁴ Dle judikatury jsou jakýmsi přechodem mezi zvyklostmi vzniklými neformálně a spontánně a uměle vytvářenými pravidly také obchodní doložky INCOTERMS, které je možné považovat za obchodní zvyklosti, a tedy i za součást článku 9 odst. 2 Vídeňské úmluvy, jenž je tak v podstatě inkorporuje do své působnosti. Daný případ se týkal obchodní doložky „CIF“ vztahující se k nákladům, pojištění a přepravnému. Soud určil, že se tato doložka prostřednictvím článku 9 odst. 2 aplikuje a dovodil, že lze obdobný postup užít i v případě dalších doložek INCOTERMS.¹⁶⁵

Od obchodních zvyklostí je třeba odlišovat praxi zavedenou mezi stranami. Na rozdíl od zvyklostí totiž praxe zavedená mezi stranami zavazuje pouze konkrétní strany daného vztahu, a ne neurčitý počet subjektů. Aby bylo vůbec možné hovořit o zavedení určité praxe, je třeba, aby takové jednání vykazovalo jistou trvalost a pravidelnost v rámci obchodních vztahů mezi těmiž stranami.

2.2 Úprava obchodních zvyklostí ve Vídeňské úmluvě

Přesto, že jsou zvyklosti spontánně vzniklými pravidly chování, dochází zároveň k úpravě jejich aplikace v právních normách. Vídeňská úmluva je významným pramenem zakotvujícím možnost užívání zvyklostí v obchodněprávních vztazích na mezinárodní úrovni. Právě v oblasti mezinárodních obchodních vztahů jsou obchodní zvyklosti zvláště důležitým prvkem v systému právní regulace těchto vztahů.¹⁶⁶

¹⁶⁴ MAREK, Karel; ŽVÁČKOVÁ, Lenka. *Obchodní podmínky, obchodní zvyklosti a vykládací pravidla*. Praha: ASPI, 2008. s. 84 – 97.

¹⁶⁵ Rozhodnutí Federal District Court, USA ze dne 26. 3. 2002, č. 00 Civ. 934 (SHS) [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 18. 1. 2014].

¹⁶⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. s. 13.

Příznivě přistupuje k aplikaci mezinárodních obchodních zvyklostí (smluvních, ale i normativních) článek 9 Vídeňské úmluvy. Článek 9 odst. 1 stanovuje, že: „*Strany jsou vázány jakoukoli zvyklostí, na které se dohodly, a praxí, kterou mezi sebou zavedly.*“ Článek 9 odst. 2 pak uvádí: „*Pokud není dohodnuto jinak, má se za to, že strany se nepřímou dohodou, že na smlouvu nebo na její uzavírání má být použita zvyklost, kterou obě strany znaly nebo měly znát, a která je v mezinárodním obchodu v široké míře známa stranám smlouvy téhož druhu v příslušném obchodním odvětví a zpravidla jimi dodržována.*“ Na základě tohoto článku lze zvyklosti rozdělit na smluvní a normativní.

Problematickou je v tomto směru otázka platnosti zvyklostí. Článek 4 Vídeňské úmluvy přímo stanovuje, že se úmluva nedotýká platnosti jakékoli zvyklosti. Platnost by tak měla být posuzována podle rozhodného práva.¹⁶⁷ Lze však tvrdit, že je zbytečné vůbec se zabývat platností zvyklosti, protože kdyby zvyklost nebyla platná, nejednalo by se vlastně o zvyklost. Přesto se ale vyskytují případy řešící možnost neplatnosti určité zvyklosti. Důvody pro odmítnutí zvyklosti mohou spočívat v jejím obsahu, ale i ve způsobu, jakým ji strany učinily aplikovatelnou na svůj vztah. Zvyklost tedy může být například v rozporu s veřejným pořádkem rozhodného právního řádu, dále nemusí být zvyklost určitým státem uznána za platnou, pokud nebyl platný souhlas strany být touto zvyklostí vázána (např. v případě, kdy byla jedna ze stran přinucena vyjádřit se zvyklostí souhlas).¹⁶⁸ Avšak to, že zvyklost není platná dle rozhodného práva, neznamená, že by byla neplatná obecně. Záleží na tom, jak zvyklosti upravuje daný právní řád a čím podmiňuje jejich aplikaci.

2.2.1 Zvyklosti použitelné na základě smlouvy (článek 9 odst. 1 Vídeňské úmluvy)

Vzhledem k tomu, že je Vídeňská úmluva dispozitivní, mohou strany její aplikaci nebo aplikaci některého jejího ustanovení (s výjimkou článku 12) vyloučit,¹⁶⁹ a zvolit si rozhodné právo. Kromě některého národního právního řádu mohou zvolit i jakoukoli zvyklost, která se tak stává součástí jejich smluvního ujednání. Přičemž není podmínkou, aby byla tato zvyklost široce známá (tak jak je to nutné

¹⁶⁷ GOLDSTAJN, Aleksandar. Usages of Trade and Other Autonomous Rules of International Trade According to the UN (1980) Sales Convention. In SARCEVIC & VOLKEN (eds.). *International Sale of Goods. Dubrovnik Lectures* [online]. Oceana, 1986 [cit. 25. 1. 2014], s. 99.

¹⁶⁸ BOUT, Patrick X. Trade Usages: Article 9 of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 25. 1. 2014].

¹⁶⁹ Článek 6 Vídeňské úmluvy.

u zvyklostí použitelných na základě Vídeňské úmluvy), ale postačuje, že se na ní strany dohodly. Mají tak možnost smluvit si vázanost jak zvyklostí mezinárodní, tak i národní nebo lokální, a stejně tak si mohou smluvit i zvyklosti vztahující se k jiným typům obchodních odvětví.¹⁷⁰ Vídeňská úmluva ponechává stranám širokou působnost pro uplatnění jejich vůle.

Není třeba, aby byla zvyklost stranami sjednána výslovně, ale postačuje i volba konkludentní, přičemž se při výkladu úmyslu stran postupuje dle článku 8 Vídeňské úmluvy (viz předchozí kapitola). Důkazní břemeno o tom, zda je mezi stranami dohodnuta zvyklost, nese strana tvrdící její existenci.¹⁷¹

2.2.2 Zvyklosti použitelné na základě zákona (článek 9 odst. 2 Vídeňské úmluvy)

Článek 9 odst. 2 zakotvuje objektivně danou aplikační přednost zvyklostí před ustanoveními Vídeňské úmluvy. To znamená, že podle něj mohou být strany mezinárodní obchodní smlouvy vázány určitou obchodní zvyklostí i bez jejich souhlasu, a to pokud zvyklost naplňuje znaky předpokládané tímto ustanovením. V takovém případě se pak daná zvyklost použije před vlastními ustanoveními Vídeňské úmluvy. Před těmito zvyklostmi však budou mít přednost zvyklosti sjednané stranami smluvně, na což odkazuje samotné znění článku 9 odst. 2: „*Pokud není dohodnuto jinak...*“ I v tomto případě Vídeňská úmluva uznává vůli stran jako primární pramen. Jestliže strany obchodněprávního vztahu nechtějí být vázány zvyklostmi, musí jejich užití vyloučit ve smlouvě. Pokud tedy strany zvyklosti nevyloučí, „*není dohodnuto jinak*“, postupuje se, jako kdyby se na daných obchodních zvyklostech nepřímo dohodly. Jak již bylo uvedeno výše, je třeba mít stále na paměti, že otázka platnosti zvyklostí podléhá rozhodnému národnímu právu.

Aby bylo možné stranami smluvně neupravenou zvyklost užít, musí ji obě strany znát (nebo by ji alespoň znát měly), je v mezinárodním obchodním styku široce známá a zpravidla dodržovaná.

Podmínka, že má být zvyklost v široké míře známá ovšem neznamena, že by se muselo nutně jednat o zvyklost univerzální. V mezinárodním obchodním

¹⁷⁰ BONELLI, Michael Joachim. Article 9. In *Bianca-Bonelli Commentary on the International Sales Law* [online]. Milan: Giuffrè, 1987 [cit. 25. 1. 2014], s. 107.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 107.

styku se s univerzálními zvyklostmi lze naopak setkat spíše ojediněle a jednotlivá obchodní odvětví mají vlastní obchodní zvyklosti.¹⁷² Pokud by formulace, že zvyklost musí být v mezinárodním obchodě široce známá, byla brána doslovně, pak by měly obchodní zvyklosti jen malý význam. Článek 9 odst. 2 toto tedy dále upřesňuje a odkazuje na příslušné obchodní odvětví a smlouvy téhož druhu.¹⁷³

Dle judikatury nemusí dokonce jít ani o zvyklost mezinárodní. V některých případech může být i místní zvyklost, dodržovaná jen v určitém státě, užita na mezinárodní smlouvu uzavřenou s obchodníkem z jiného státu. Takováto možnost se může uplatnit, jestliže zahraniční obchodník v tomto státě běžně uzavírá obchodní smlouvy stejného typu. Zabývá-li se totiž někdo dlouhodobě obchodováním v cizím státě a pravidelně zde uzavírá smlouvy téhož druhu, pak by se měl i v národních a místních zvyklostech orientovat a brát v úvahu jejich závaznost.¹⁷⁴ Soud zde vycházel z předpokladu, že jestliže někdo soustavně obchoduje v určitém státě po dobu několika let, nemohou mu být lokální zvyklosti neznámé. Dané rozhodnutí je tudíž s ustanovením článku 9 slučitelné, neboť by pro dotčené strany měla být místní zvyklost dostatečně známá.

Významnou roli pro známost zvyklosti hraje geografický prvek. Jak naznačuje výše zmíněné rozhodnutí soudu, je nutné, aby měly strany obchodněprávního vztahu místo podnikání v oblasti, kde je předmětná zvyklost užívána nebo s touto oblastí po jistou dobu pravidelně obchodovaly.

Ve smyslu článku 9 odst. 2 je zvyklost v široké míře známa a zpravidla dodržována, je-li uznávána většinou osob podnikajících ve stejné oblasti v příslušném obchodním odvětví, u smluv téhož druhu.¹⁷⁵

¹⁷² MAREK, Karel; ŽVÁČKOVÁ, Lenka. *Obchodní podmínky, obchodní zvyklosti a vykládací pravidla*. Praha: ASPI, 2008. s. 82.

¹⁷³ SCHLECHTRIEM, Peter. *Uniform Sales Law – The UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. Vienna: Manz, 1986 [cit. 17. 1. 2014], s. 41.

¹⁷⁴ Rozhodnutí Oberlandesgericht Graz, Rakousko ze dne 9. 11. 1995, č. 6 R 194/95 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 19. 1. 2014].

¹⁷⁵ Rozhodnutí Oberster Gerichtshof, Rakousko ze dne 21. 3. 2000, č. 10 Ob 344/99g [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 19. 1. 2014].

2.3 Úprava obchodních zvyklostí v Principech UNIDROIT

Jako jeden z nejvýznamnějších nezávazných souborů zvyklostí jsou chápány také Principy UNIDROIT s odůvodněním, že „reflektují mezinárodní právní praxi“.¹⁷⁶ Tyto principy mohou být užity k vyplnění mezer v rozhodném právu, k doplnění nebo interpretaci.

Jsou uplatňovány například v arbitrážních řízeních, a to zejména k doplnění, vedle rozhodného právního řádu a na podporu argumentace. Tak tomu bylo v případě, kdy si strany ne zvolily rozhodné právo, které proto určil rozhodčí soud a kromě toho přihlédl i k Principům UNIDROIT. Subsidiárně byly vedle rozhodného práva užity, i když bylo stranami zvoleno národní právo, a to jednak k vyplnění mezer v tomto rozhodném právu a dále k interpretaci.¹⁷⁷

Užití Principů UNIDROIT dovedl rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře i v případech, kdy strany pouze odkázaly na mezinárodní obchodní podmínky, z čehož byl vyvozen záměr stran, aby se smlouva řídila obecně uznávanými principy a obchodními zvyklostmi, které představují dle rozhodčího soudu právě Principy UNIDROIT. Obdobný byl i závěr rozhodčího soudu v situaci, kdy si strany zvolily mezinárodní právo.¹⁷⁸

Článek 1.9 Principů UNIDROIT upravuje zvyklosti obdobně jako Vídeňská úmluva, tedy že jsou strany vázány zvyklostí, na níž se dohodly a dále zvyklostí, která je v mezinárodním obchodu široce známá a v příslušném obchodním odvětví stranami zpravidla dodržovaná. Článek 1.9 ale na rozdíl od Vídeňské úmluvy vylučuje aplikaci zvyklostí, které by byly v daném případě nerozumné. Důvody, pro které může být užití jinak známé a dodržované zvyklosti v některých případech

¹⁷⁶ Nález Mezinárodního rozhodčího soudu při Komoře obchodu a průmyslu Ruské federace ze dne 5. 6. 1997, č. 229/1996 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 20. 1. 2014].

¹⁷⁷ Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z června 1996, č. 5835 [online]. In *Dispute Resolution Library*. International Chamber of Commerce [cit. 10. 1. 2014]; nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 2001, č. 11295 [online]. In *Dispute Resolution Library*. International Chamber of Commerce [cit. 10. 1. 2014]; nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z října 2004, č. 12949 [online]. In *Dispute Resolution Library*. International Chamber of Commerce [cit. 10. 1. 2014].

¹⁷⁸ Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z listopadu 1996, č. 8502 [online]. In *Dispute Resolution Library*. International Chamber of Commerce [cit. 10. 1. 2014]; nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 2010, č. 12111 [online]. In *Dispute Resolution Library*. International Chamber of Commerce [cit. 10. 1. 2014].

nepřiměřené, mohou spočívat například ve specifických podmínkách, v nichž strany provozují obchod, nebo v atypické povaze daného obchodu. Jako příklad je v komentáři k Principům UNIDROIT uveden případ, kdy je v obchodu se zbožím zachována zvyklost, dle které se kupující nemůže dovolávat vad zboží, pokud nebylo toto zboží řádně ověřeno mezinárodně uznávanou inspekční agenturou. Je-li však v době, kdy kupující přebírá zboží v přístavu místa určení, jediná taková agentura v přístavu ve stávce a obrátit se na jinou agenturu by bylo příliš nákladné, bylo by užití takové zvyklosti nepřiměřené a kupující se tak může dovolávat vad, které zjistí.¹⁷⁹

Není tak vyžadována znalost zvyklosti, ale důraz je kladen spíše na vhodnost určité zvyklosti v konkrétním vztahu. Principy UNIDROIT přikládají široce známým a dodržovaným zvyklostem význam nezávisle na tom, zda jsou takové zvyklosti známé smluvním stranám. Je-li totiž zvyklost v příslušném obchodním odvětví běžně dodržována, předpokládá se, že ji účastníci mezinárodních obchodních vztahů znají.

2.4 Úprava obchodních zvyklostí v českém vnitrostátním právu

Předtím, než se začneme věnovat úpravě aplikace zvyklostí z pohledu NOZ, je vhodné připomenout úpravu, která byla obsažena v ObZ.

2.4.1 Zvyklosti v ObZ

Obecně upravoval použitelnost zvyklostí § 1 odst. 2 vymezující systematiku ObZ. Dle něj se zvyklosti uplatnily až v případě, kdy daný vztah nebylo možné řešit podle vlastních ustanovení ObZ (včetně dispozitivních), ani podle občanskoprávních předpisů. Zvyklosti se tedy užily pouze podpůrně k vyplnění mezer v zákoněných předpisech.

Speciálním ustanovením byl § 264, který neupravoval zvyklosti obecně, ale již konkrétněji zmiňoval obchodní zvyklosti v závazkových vztazích, jež jsou zachovávány v příslušném obchodním odvětví. Stejně jako v mezinárodních úpravách nebyla vyžadována znalost všech zvyklostí, ani se nemuselo jednat o zvyklosti univerzální, ale postačovalo, že byly obecně zachovávány v určitém odvětví nebo u určitého

¹⁷⁹ Článek 1.9 Principů UNIDROIT.

druhu zboží. Z dikce § 264 dle *Marka a Žváčkové* nevyplývalo, že by vylučoval § 1 odst. 2, tudíž se i takto vymezené obchodní zvyklosti použily na základě zákona pouze podpůrně.¹⁸⁰

Přednost před dispozitivními ustanoveními mohly získat na základě ujednání stran. Aby získaly aplikační přednost (v rámci kogentních ustanovení dle § 263 ObZ) byl nutný výslovný odkaz ve smlouvě. Smluvně mohly být přímo vymezeny konkrétní zvyklosti, které chtěly strany užít, ale dostačující byl i obecný odkaz na to, že mají být zvyklosti užity.¹⁸¹

Aplikaci obchodních zvyklostí v mezinárodním styku pak upravoval § 730 ObZ, který stanovoval stejný režim jako ve vnitrostátních vztazích, což znamená, že nebyly-li upraveny smluvně, přihlédlo se k nim subsidiárně, pokud nebyly v rozporu se smlouvou nebo zákonem.

Vzhledem k tomu, že bylo třeba přednostní aplikaci zvyklostí upravit smluvně, bylo nutné obchodní zvyklosti dokazovat stejně jako obsah smlouvy. Soud byl sice zvyklostí vázán, ale neuplatňovala se zásada *iura novit curia*, a důkazní břemeno tedy nesla strana tvrdící existenci zvyklosti.¹⁸²

2.4.2 Zvyklosti v novém občanském zákoníku

Nový občanský zákoník stanovuje, že je možné přihlížet ke zvyklostem, pokud se jich dovolává zákon.¹⁸³ Zvyklosti tedy nejsou použitelné samy o sobě, ale jen na základě zákona. Lze z nich tak vyvozovat práva a povinnosti osob jen tehdy, jestliže na ně zákon odkazuje. V ostatních případech mohou být užity při interpretaci.

Za interpretační pravidlo zvyklostního původu lze považovat § 558 odst. 1. Tomu by odpovídalo i zařazení tohoto ustanovení do Hlavy V, Dílu 1, Oddílu 2, který upravuje výklad právních jednání. Jestliže se tak v právním styku s podnikatelem vyskytne nejednoznačný výraz, jenž připouští různý výklad, bude mu přisouzen význam, který má v takovém styku pravidelně. Jak již bylo řečeno, je pravidelnost a jistá ustálenost znakem zvyklostí. Je-li jistý pojem nebo výraz vykládán určitým

¹⁸⁰ MAREK, Karel; ŽVÁČKOVÁ, Lenka. *Obchodní podmínky, obchodní zvyklosti a vykládací pravidla*. Praha: ASPI, 2008. s. 67.

¹⁸¹ § 264 odst. 2 ObZ; MAREK, Karel; ŽVÁČKOVÁ, Lenka. *Obchodní podmínky, obchodní zvyklosti a vykládací pravidla*. Praha: ASPI, 2008. s. 66.

¹⁸² Tamtéž, s. 23.

¹⁸³ § 9 odst. 2 NOZ.

ustáleným způsobem, je možné takovýto výklad pokládat za interpretační zvyklost a vykládat dle toho i další obdobné výrazy. Jestliže však není druhá strana podnikatelem, musí ten, kdo se určitého významu dovolává, prokázat, že byl nepodnikateli takový výraz znám. Cílem druhé věty ustanovení by tak měla být ochrana slabší strany. Není tedy rozhodující smysl výrazu zamýšlený podnikatelem, ale to, jak danému výrazu rozuměl nepodnikatel.

Již první odstavec § 558 je ale možné interpretovat více způsoby. Odkazuje výraz „v právním styku s podnikatelem“ na právní vztah mezi dvěma podnikateli, nebo je podnikatel jen jednou ze stran (v ustanovení je užito jednotné číslo „podnikatel“) a druhý je nepodnikatel? Obdobně druhá věta „není-li druhá strana podnikatelem“ může odkazovat jak na vztah podnikatel-nepodnikatel, tak i na vztah dvou nepodnikatelů. Pokud by tedy šlo o právní styk dvou podnikatelů, pak se výrazu, jenž připouští různý výklad, přisoudí význam, jaký má v takovém styku pravidelně. Jestliže by však byl jednou ze stran nepodnikatel, nelze vůči němu ustanovení věty první užít, pokud podnikatel neprokáže, že byl nepodnikateli význam výrazu známý. Otázkou však zůstává, zda se toho může dovolávat i nepodnikatel vůči nepodnikateli, nebo zda musí být alespoň jednou ze stran podnikatel, tak jak na to odkazuje první věta.

Podle § 558 odst. 2 se pak k obchodním zvyklostem přihlíží v právním styku podnikatelů. Zde už je tedy z množného čísla zřejmé, že se dané ustanovení na nepodnikatele nevztahuje. Jelikož vykazuje podnikatelský styk jistá specifika, je pro něj vhodná odchylná úprava a má v něm tak být uznán význam obchodních zvyklostí.¹⁸⁴ Odstavec 2 se tedy zaměřuje na obchodněprávní závazkový vztah.

Dle § 558 odst. 2 „*se v právním styku podnikatelů přiblíží k obchodním zvyklostem zachovávaným obecně, anebo v daném odvětví, ledaže to vyloučí ujednání stran nebo zákon...*“ Výraz „přihlíží se“ by mohl odkazovat jak na užití zvyklostí k interpretaci, tak i na jejich aplikaci v podnikatelském styku. Ze systematického zařazení ustanovení je možné dovodit, že se jedná o vykládací pravidlo. Pokud to tedy nevyloučí zákon nebo smluvní ujednání stran, má se při interpretaci ve vztahu podnikatelů přihlídnout k obchodním zvyklostem. První větu § 558 odst. 2 označuje za interpretační pravidlo i komentář k NOZ.¹⁸⁵ O to nesmyslněji však vyznívá věta druhá, která již

¹⁸⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. s. 252 – 253.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 1379.

upravuje aplikaci zvyklostí: „...*Není-li jiné ujednání, platí, že obchodní zvyklost má přednost před ustanovením zákona, jež nemá donucující účinky, jinak se může podnikatel zvyklosti dovolat, prokáže-li, že druhá strana určitou zvyklost musela znát a s postupem podle ní byla srozuměna.*“ Zejména vložení této věty pod úpravu výkladu právního jednání je systematicky naprosto špatné. Na první větu ustanovení upravující interpretaci bezprostředně navazuje věta druhá vztahující se k aplikaci.

Logičtější by bylo zařazení této druhé věty samostatně jinam, neboť stávající stav vadně slučuje do jednoho ustanovení interpretační a aplikační roviny zvyklostí. Z této návaznosti proto není zřetelné, jak by mělo být dané ustanovení užíváno. Za minimální (nikoliv však ideální) řešení bychom považovali umístění druhé věty do samostatného odstavce. To však neřeší samotné vadné systematické zakotvení aplikačního pravidla do oddílu věnovaného výkladu. Byla by však alespoň zřetelněji odlišená rovina interpretační a aplikační. Jako vhodnější se však jeví umístění buď do § 9 odst. 2 (případně jako samostatný odstavec 3), či patrně nejvhodněji jako druhý odstavec § 545, který konkretizuje, jaké regulativy dopadají na právní jednání. Zpřesnění aplikační hierarchie těchto regulativů pro obchodněprávní vztahy (v právním styku podnikatelů) v tomtéž ustanovení se jeví nejenom jako logické, ale i systematicky vhodné řešení.

Z dikce druhé věty § 558 odst. 2 vyplývá, stejně jako v případě Vídeňské úmluvy, aplikační přednost obchodních zvyklostí před vlastními ustanoveními NOZ (s výjimkou kogentních ustanovení), což dodává zvyklostem větší význam, než jaký jim byl přikládán dřívější úpravou, a je jim tím také přiznán nejen interpretační, ale i normativní charakter. Od tohoto se mohou strany smluvně odchýlit, jak předpokládá výraz „není-li jiné ujednání“. Ze znění ustanovení ale není zřejmé, co se pod tímto „jiným ujednáním“ rozumí. Pravděpodobně je tím míněna možnost stran užití zvyklostí na svůj vztah smluvně vyloučit (obdobně jako je tomu například ve Vídeňské úmluvě) a tím zajistit, že zvyklosti nebudou aplikovány. V případě, že tak neučiní, mají zvyklosti aplikační přednost před dispozitivními ustanoveními NOZ. Za jiné ujednání by však mohla být považována také případná možnost stran upřednostnit zvyklosti kromě dispozitivních ustanovení i před kogentními normami. Vzhledem k tomu, že se od kogentních ustanovení nelze odchýlit, bylo by ale takového jiné ujednání neplatné.

Dále není jasné, zda se v případě aplikace užije před ustanovením zákona jakákoliv zvyklost, nebo zda se uplatní předpoklad první věty, tedy že se má jednat o obchodní zvyklosti zachovávané obecně, nebo v daném odvětví, stejně jako při interpretaci.

Zřejmě nejproblematictější je pak poslední část § 558 odst. 2 „...jinak se může podnikatel zvyklosti dovolat, prokáže-li, že druhá strana určitou zvyklost musela znát a s postupem podle ní byla srozuměna.“ Opět tak narážíme na otázku, co znamená pojem „jiné ujednání“. Pokud žádné jiné ujednání mezi stranami není, pak platí, že má zvyklost přednost před dispozitivními ustanoveními. Pokud ale nějaké jiné ujednání je, nastupuje otázka, co má podnikatel prokazovat a proč by vůbec něco prokazoval, když se na tom již dříve obě strany smluvně dohodly, tj. měly jiné ujednání. Jako možné vysvětlení se jeví možnost, že i když strany smluvně vyloučí užití zvyklostí, přesto se jich poté může jeden z podnikatelů vůči druhému dovolávat, jestliže prokáže, že druhý danou zvyklost musel znát a byl srozuměn s postupem podle ní. Ten, kdo chce danou zvyklost užít, pak nese důkazní břemeno o tom, že druhá strana byla srozuměna s postupem podle ní. Zde je dle komentáře rozdíl oproti vztahu s nepodnikatelem (dle § 558 odst. 1 věty druhé), kdy musí podnikatel prokázat, že slabší strana znala určitý výraz. Oproti tomu by v podnikatelském styku (dle § 558 odst. 2) stačilo dokázat, že byl podnikatel s aplikací obchodní zvyklosti srozuměn. Autoři komentáře k NOZ toto označují za „vyvratitelnou domněnku používání obchodní zvyklosti“.¹⁸⁶ Možnost jednoho z podnikatelů dovolat se zvyklosti i v případě, kdy strany předtím jejich aplikaci smluvně vyloučily, by však zakládala značnou míru právní nejistoty a zvyklosti by tak mohly získat přednost i před smluvním ujednáním. Smluvní vyloučení zvyklostí by pak bylo zbytečné vzhledem k tomu, že by zde stejně existovala možnost jejich použití.

Dále je se zvyklostmi spojováno také nastoupení právních následků (tedy vznik, změna nebo zánik práv a povinností). Dle staré úpravy působily právní úkony jen takové následky, které s nimi spojovaly právní předpisy,¹⁸⁷ podle § 545 NOZ vyvolává právní jednání právní následky vyplývající, mimo jiné, ze zvyklostí a zavedené praxe stran.

¹⁸⁶ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek I. (§ 1 až 654)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. s. 1380.

¹⁸⁷ § 34 OZ.

Úprava zvyklostí v NOZ je tedy poměrně problematická. Důvodem toho je nesystematické zařazení ustanovení pod oddíl týkající se interpretace právního jednání i přesto, že je v něm upravována také aplikace. Nejasný je i jazykový výklad. Z jednotlivých vět není zřejmé, zda na sebe navazují, nebo zda řeší jinou otázku. A význam užitých výrazů pak není jasný, ať už je vykládáme odděleně nebo v kontextu celého ustanovení.

2.5 Praxe zavedená mezi stranami

Zatímco obchodní zvyklosti směřují k neurčitému počtu subjektů, zavazuje praxe pouze strany konkrétního vztahu, které mezi sebou určitou praxi zavedly.

Vídeňská úmluva i Principy UNIDROIT shodně stanovují, že jsou strany vázány praxí, kterou mezi sebou zavedly. Oproti tomu měla podle ObZ praxe zavedená mezi stranami význam jen v případech, kdy s ní zákon spojoval právní následky. Například se tedy na praxi bral dle § 266 odst. 3 zřetel při výkladu projevu vůle.¹⁸⁸ Nový občanský zákoník pak v § 545 stanovuje, že právní jednání vyvolává právní následky plynoucí, mimo jiné, ze zvyklostí a zavedené praxe stran. A stejně jako v dřívější úpravě se k praxi zavedené mezi stranami (§ 556 odst. 2) přihlídně také při výkladu projevu vůle stran.

Podle české právní úpravy má být tedy praxe zavedená mezi stranami pouze zohledněna jako jedna z okolností případu, oproti tomu Vídeňská úmluva a Principy UNIDROIT zakotvují stejně jako u zvyklostí její aplikační přednost před vlastními ustanoveními.

Praxe, kterou mezi sebou strany konkrétního obchodněprávního vztahu založí, je tedy zavazuje. Aby k tomu nedošlo, musely by strany ve smlouvě tuto závaznost zavedené praxe vyloučit. Zavedená praxe pak určuje práva a povinnosti pouze stran daného právního vztahu, nikoli obecně (na rozdíl od zvyklostí, které se liší svou všeobecnou povahou).

Otázkou zůstává, odkdy je možné pokládat praxi za založenou, protože ani jedna z úprav nedefinuje její počátek. Ten bude záležet na okolnostech každého případu. Obecně se však za zavedení praxe nepovažuje pouze jedna předchozí transakce mezi smluvními stranami. Vyžaduje se, aby nějakou dobu trvala a vyskytovala

¹⁸⁸ Dále např. § 275 odst. 4, § 421 odst. 2 ObZ.

se ve více smlouvách mezi týmiž obchodními stranami. Je tedy vyžadováno jisté pravidelné jednání, trvající po určitou dobu.¹⁸⁹ V podstatě jde o způsob jednání, které je očekáváno i v budoucnu mezi týmiž stranami obchodněprávního vztahu.

Ve spojitosti s ustanoveními vztahujícími se k výkladu projevu vůle může být dle judikatury praxe závazná hned od svého počátku, a to na základě před smluvního jednání. Chování strany má být vykládáno podle jejího úmyslu, jestliže byl tento úmysl druhé straně znám nebo jí nemohl být neznám. Je-li tedy z okolností případu a z před smluvního jednání stran zřejmé, že chtějí být vázány určitou praxí, stává se taková praxe součástí již první smlouvy mezi dotčenými stranami.¹⁹⁰

2.6 Závěr

Užívání zvyklostí má zvláště v mezinárodním obchodním styku řadu výhod. V rámci příslušného obchodního odvětví mohou být zainteresovaným stranám známy lépe než cizí právní řády. Pro obchodníky z různých zemí může být tudíž vhodnější užívat obecně dodržované a jim známé zvyklosti, aplikované přednostně před rozhodným právem (s výjimkou kogentních norem). Jedním z definičních znaků zvyklostí je, že jsou trvale a dlouhodobě dodržovány, jejich užívání v obchodněprávních vztazích tak v podstatě odráží již dříve fungující nepsaná pravidla chování.

Obchodní zvyklosti jsou lépe přizpůsobené specifickým podmínkám různých odvětví, obchodování s určitými druhy zboží nebo obchodování v určité oblasti. Na případné změny jsou pak schopny reagovat pružněji než státní právo. Zvyklosti dále vhodně vyplňují mezery v psaném právu.

Oproti tomu má užívání obchodních zvyklostí i některé nevýhody. Jednou z nich je, že obsahují jistou míru právní nejistoty. Tuto možnost naznačuje již samotné ustanovení článku 9 odst. 2 Vídeňské úmluvy, které nepředpokládá jen to, že strany zvyklost znaly, ale zároveň uvádí, že ji alespoň „měly znát“, což naznačuje možnou absenci této znalosti v některých případech. V takové situaci může být strana vázána zvyklostí, kterou neznala, a i tato zvyklost má navíc přednost před psaným

¹⁸⁹ ALBÁN, Jorge Oviedo. Use of the UNIDROIT Principles to Help Interpret CISG Article 9 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 26. 1. 2014].

¹⁹⁰ GRAFFI, Leonardo. Remarks on Trade Usages and Business Practices in International Sales Law. *Belgrade Law Review* [online]. 2011, roč. LIX, č. 3 [cit. 26. 1. 2014], s. 108 – 109.

právem. Možnost, že jedna ze stran zvyklost nezná, hrozí například při vstupu nového obchodníka do dané oblasti. Tento totiž nemusí ještě znát dané poměry. Obdobně je tomu v případech obchodníků z rozvojových zemí, kteří nemají dostatečné právní zázemí. Přesto převažuje názor, že by takový obchodník neměl mít možnost hájit se neznalostí zvyklosti, a předpokládá se, že chce-li začít obchodovat, dostatečně se předem seznámí s poměry.¹⁹¹

Zvyklosti mohou být v různých oblastech a odvětvích poměrně různorodé a někdy jsou upraveny příliš všeobecně a neurčitě, což snižuje předvídatelnost a právní jistotu. Toto je však postupně překonáváno unifikáčními snahami některých institucí.

České obchodní právo obsahuje značné množství obchodních zvyklostí (zvláště v oblasti bankovníctví, leasingu nebo u technologických dodávek).¹⁹² Obchodní zvyklosti mají jak v mezinárodním, tak i ve vnitrostátním obchodním styku značný význam. Lze však tvrdit, že na mezinárodní úrovni mají více výhod než ve vnitrostátních vztazích a je tedy otázkou, zda je i v případě vnitrostátní úpravy zvyklostí vhodná jejich aplikační přednost před psaným právem, stejně jako tomu je podle mezinárodních standardů.

Vídeňská úmluva přikládá zvyklostem významnou roli, přičemž je dokonce upřednostňuje před vlastními ustanoveními. Obdobný trend se při užívání zvyklostí uplatňuje i v NOZ, kde je v právních jednáních mezi podnikateli také zakotvena aplikační přednost zvyklostí před dispozitivními normami. Závěrem lze tedy konstatovat, že se NOZ v otázce přednostní aplikace zvyklostí, oproti dřívější vnitrostátní úpravě, více přibližuje standardům ve Vídeňské úmluvě a Principech UNIDROIT. Na rozdíl od těchto mezinárodních předpisů je ale česká vnitrostátní úprava zvyklostí značně problematická a nejednoznačná. Mezinárodní standardy tak NOZ odráží pouze v upřednostňování zvyklostí před dispozitivními normami (v podnikatelském právním styku). Jinak jsou ale daná ustanovení NOZ nejasná a nevhodně systematicky zařazená.

¹⁹¹ EÖRSI, Gyula. General Provisions. In GALSTON & SMIT (eds.). *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. New York: Matthew Bender, 1984 [cit. 17. 1. 2014], s. 2-22.

¹⁹² MAREK, Karel; ŽVÁČKOVÁ, Lenka. *Obchodní podmínky, obchodní zvyklosti a vykládací pravidla*. Praha: ASPI, 2008. s. 63.

---

3 Předšmluvní odpovědnost v novém občanském zákoníku ve srovnání s Vídeňskou úmluvou, Principy UNIDROIT a PECL

Mgr. Tomáš Kozárek

Tak jako celý svět kolem nás, tak se i uzavírání smluv, a speciálně mezi obchodníky, stává stále komplikovanější. Strany během jednání o uzavření smlouvy musí řešit velké množství komplikací a odborných problémů, než dospějí do stadia, kdy jsou schopny a připraveny uzavřít samotnou smlouvu. Tento proces může být nejen velmi náročný na čas, ale také velmi nákladný, a přitom nemusí skončit úspěšně. To nás může postavit do situace, kdy budeme muset řešit problém, kdo ponese náklady neúspěšného vyjednávání o uzavření smlouvy. Jedno z řešení výše zmíněného problému představuje institut předšmluvní odpovědnosti (*culpa in contrahendo*).

Problematika předšmluvní odpovědnosti představuje v právní vědě složitý problém, ke kterému se právní kultury staví odlišně, a dokonce i právní řády téže právní kultury posuzují tento typ odpovědnosti rozdílným způsobem.¹⁹³ Tento institut se přesto v průběhu doby vyvíjel s rostoucí potřebou mezinárodněprávní regulace, která by mohla řešit roztržičnost přístupů národních právních řádů. Vídeňská úmluva se tímto fenoménem výslovně nijak nezabývala, ale s příchodem novějších mezinárodních dokumentů se situace změnila. Principy UNIDROIT obsahují kromě obecných ustanovení týkajících se ochrany dobré víry a smluvní volnosti také několik konkrétních ustanovení řešících předšmluvní odpovědnost v rámci mezinárodního obchodu v návaznosti na ochranu dobré víry. Podobným směrem se pak vydala také právní úprava institutu *culpa in contrahendo* v PECL.

S tímto trendem, kdy dochází ke kodifikaci toho, co je chápáno jako předšmluvní odpovědnost, se musela vypořádat také Česká republika, když se rozhodla přispět

---

¹⁹³ MATULA, Zdeněk. *Culpa in contrahendo*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 58 – 62.

do diskuze o tomto institutu tím, že jeho definici zakotvila v ustanoveních NOZ.¹⁹⁴ Zde je stanoveno, jaké znaky musí dané jednání splňovat, aby bylo možné uplatňovat předsmulvnou odpovědnost.

Cílem této kapitoly je představit právní úpravu *culpa in contrahendo* obsaženou v NOZ, porovnat tuto úpravu s úpravou v mezinárodních dokumentech smluvního práva, konkrétně s Vídeňskou úmluvou, s Principy UNIDROIT a s PECL a zhodnotit, zda se nová vnitrostátní úprava přibližuje tomu, jak je definice předsmulvnou odpovědnosti nastavena zmíněnými mezinárodními dokumenty.

3.1 Předsmulvnou odpovědnost v právní teorii

Jak již bylo řečeno, k předsmulvnou odpovědnosti existuje mnoho různých přístupů, které se mohou doplňovat, nebo si odporovat. Tato různorodost se dá ukázat, když porovnáme např. německé a francouzské právo.

Francouzské právo se k předsmulvnou odpovědnosti staví tak, že ji přímo nezakotvuje ve svých zákonech. Předsmulvnou odpovědnost se ve francouzském právu objevila na základě judikatury francouzských soudů, které začaly šířeji vykládat psané právo. Jedná se o ustanovení požadující od stran právního vztahu, aby smlouvy uzavíraly v dobré víře. Tato povinnost byla rozšířena také na předsmulvnou fázi, kde jsou strany rovněž povinny jednat v dobré víře. Porušení tohoto příkazu se posuzuje z hlediska deliktní odpovědnosti. Předsmulvnou odpovědnost je ve Francii založena na rozhodovací praxi soudů a na deliktní (mimosmluvní) bázi.¹⁹⁵

Spolková republika Německo se k danému problému postavila jinak než Francie. Ve svém občanském zákoníku (*Bürgerliches Gesetzbuch*) konstatuje, že podle § 311 odst. 2 závazkový vztah vzniká také zahájením jednání o něm.¹⁹⁶ V takovém případě musí strany dodržovat mimo jiné svou povinnost jednat v dobré víře tak, aby nepoškodily dobrou víru druhé strany a nezpůsobily jí tak škodu.¹⁹⁷ Z výše zmíněného vyplývá, že pokud strana vznikajícího vztahu svou povinnost během

¹⁹⁴ § 1728 – 1730 NOZ.

¹⁹⁵ MATULA, Zdeněk. *Culpa in contrahendo*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 39 – 49.

¹⁹⁶ § 311 odst. 2 Bürgerliches Gesetzbuch [online]. *Gesetze im Internet* [cit. 15. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.gesetze-im-internet.de/index.html>

¹⁹⁷ MÜNCHENER, Emmerich. BGB § 311 Rechtsgeschäftliche und rechtsgeschäftsähnliche Schuldverhältnisse [online]. In *Beck-online. Die Datenbank* [cit. 15. 3. 2014].

předšmluvního jednání poruší, vzniká odpovědnost na bázi porušení závazku. Tento německý přístup lze shrnout jako zakotvení předšmluvní odpovědnosti přímo do zákona na bázi odpovědnosti za porušení závazku.

Jak bylo ukázáno, *culpa in contrahendo* může být pojmána odlišně. I přesto existuje několik prvků, které pro její existenci v kontinentálním právu vykrystalizovaly a obecná právní věda je respektuje:

- existence předšmluvního jednání,¹⁹⁸
- neospravedlnitelné ukončení tohoto jednání,
- vznik škody,
- kauzální nexus mezi škodou a ukončením jednání a
- dobrá víra poškozené strany.¹⁹⁹

Pokud nějaká situace naplňuje výše zmíněná kritéria, je k ní většinou přístupováno patričním způsobem a bývá posuzována jako případ předšmluvní odpovědnosti, i když různé právní řády mohou toto pojetí vykládat odlišným způsobem.

K výše zmíněným znakům předšmluvní odpovědnosti bývá dále přiřazována ještě obecná informační povinnost stran. Strany probíhajícího jednání o uzavření smlouvy jsou si povinny navzájem sdělit všechny okolnosti a skutečnosti, které jsou k dokončení jednání a uzavření smlouvy podstatné.²⁰⁰

3.2 Předšmluvní odpovědnost v rámci Vídeňské úmluvy

Vídeňská úmluva představuje pravděpodobně nejuniverzálnější a nejšířěji užívaný prostředek pro regulaci transakcí v mezinárodním obchodě. Daní za tuto všeobecnou přijatelnost a použitelnost je ovšem značná obecnost této mezinárodní úmluvy, která způsobuje, že některé otázky nejsou v rámci Vídeňské úmluvy řešeny nebo se jimi tato úmluva zabývá jen rámcově. Jednou z těchto otázek je také problematika *culpa in contrahendo*.

¹⁹⁸ Z logiky věci, pokud neexistuje jednání o uzavření smlouvy, nemůže se kdokoliv na jeho základě dovolávat porušení některých svých práv. Proto je nezbytné, aby strany vůbec začaly jednat o tom, že by spolu mohly uzavřít smlouvu.

¹⁹⁹ MATULA, Zdeněk. *Culpa in contrahendo*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 3 – 5.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 4.

Vídeňská úmluva sama o sobě neobsahuje žádnou zmínku o předmluvní odpovědnosti. Přesto se v přístupu k předmluvní odpovědnosti v rámci Vídeňské úmluvy vytvořily dva názorové proudy:

- Vídeňská úmluva explicitně předmluvní odpovědnost neupravuje, a ta se posuzuje podle národního práva.
- Vídeňská úmluva sice explicitně předmluvní odpovědnost neupravuje, ale jakékoliv její posuzování musí být v souladu s článkem 7 Úmluvy.²⁰¹

První ze zmíněných názorů vylučuje dopad Vídeňské úmluvy na předmluvní odpovědnost v mezinárodněobchodních vztazích a přenechává tuto problematiku kolizně určeným národním právním řádům s jedinou výhradou, a to, že takto určený právní řád nesmí omezovat smluvní volnost obsaženou ve Vídeňské úmluvě.²⁰²

Tento názor je podporován faktem, že v době, kdy byla Vídeňská úmluva připravována, byla tato problematika z jejího textu vyloučena. K tomuto kroku existovalo větší množství důvodů, například:

- Dobrá víra a férové jednání, na kterých měla být podle návrhu předmluvní odpovědnost v rámci Vídeňské úmluvy založena, jsou především morální kategorie a nikoliv právní pojmy.
- Návrhu pro zařazení předmluvní odpovědnosti do Vídeňské úmluvy se nepodařilo specifikovat následky porušení svých ustanovení, a proto by zůstala tato nápravná opatření na národních soudech a právních řádech, čímž by došlo ke značné nejednotnosti v aplikaci Vídeňské úmluvy.
- Požadavek na jednání v dobré víře je obsažen ve většině národních právních řádů a bylo by zbytečné ho zavádět do speciálního nadnárodního ustanovení.
- Ustanovení ohledně dobré víry jsou vhodnější k posuzování platnosti smlouvy, než k otázkám ohledně její tvorby.²⁰³

Druhý názor vychází z toho, že interpretační pravidlo obsažené v článku 7 Vídeňské úmluvy, jež se dotýká dodržování dobré víry v mezinárodním obchodě, představuje obecnou zásadu, která by měla být aplikována také na otázky, jež nejsou úmluvou

²⁰¹ HULMÁK, Milan. *Uzavírání smluv v civilním právu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 171.

²⁰² Tamtéž, s. 171.

²⁰³ CLEIN, John; BACHECHI, Carla. Precontractual Liability and the Duty Good Faith Negotiation in International Transactions. *Houston Journal of International Law* [online]. 1994, roč. 17, č. 1 [cit. 12. 9. 2013], s. 19 - 20.

upraveny, ale spadají do jejího věcného rozsahu. Posuzování předšmluvní odpovědnosti by tedy mělo podléhat pravidlu ohledně dodržování dobré víry v mezinárodním obchodě.²⁰⁴

Tato teorie přináší ovšem některé komplikace, díky kterým má mnoho odpůrců. Hlavním problémem je, že neexistuje jednotná definice dobré víry. Existuje významný rozdíl mezi tím, jak dobrou víru posuzuje *common law* a *civil law*. Není tedy jasné, jak by měla být jednotlivá jednání ohledně jejich souladu s dobrou vírou posuzována a opět bychom museli čelit problému nejednotné interpretace Vídeňské úmluvy a rozhodování soudů.²⁰⁵

Ať již bychom se přiklonili k jednomu či k druhému názoru, Vídeňská úmluva nám neposkytuje, kromě požadavku na dodržování a neporušování dobré víry, žádné vodítko k tomu, jaké znaky by předšmluvní odpovědnost v mezinárodním obchodě měla mít.

3.3 Předšmluvní odpovědnost dle jiných mezinárodněprávních dokumentů

Vídeňská úmluva není jediným mezinárodněprávním dokumentem, který se snaží regulovat mezinárodní obchod. Pozdější mezinárodní dokumenty smluvního práva se již snaží určitým způsobem vypořádat s problematikou *culpa in contrabendo*. Předšmluvní odpovědností se tedy výslovně nezabývají jen národní právní řády, ale začíná být také více zohledňována v mezinárodněprávních dokumentech. Jedná se o znak toho, že problematika ohledně materie *culpa in contrabendo* začíná pronikat do více právních rádu a je potřeba ji řešit také na vyšších úrovních, než je ta národní. Mezi zmíněné dokumenty patří Principy UNIDROIT a PECL.

3.3.1 Předšmluvní odpovědnost podle Principů UNIDROIT

Culpa in contrabendo v pojetí Principů UNIDROIT je prodchnuta především snahou ochránit dobrou víru jednotlivých stran během jednání o uzavření smlouvy.

²⁰⁴ CLEIN, John; BACHECHI, Carla. Precontractual Liability and the Duty Good Faith Negotiation in International Transactions. *Houston Journal of International Law* [online]. 1994, roč. 17, č. 1 [cit. 12. 9. 2013], s. 20 - 25.

²⁰⁵ Srov. POWERS, Paul J. Defining the Undefinable: Good Faith and The United Nations Convention on the Contracts for the International Sale of Goods. *Journal of Law and Commerce* [online]. 1999, roč. 18, č. 2 [cit. 12. 9. 2013], s. 333 - 354.

Tato tendence se projevuje v povinnosti určené každé ze stran, aby dodržovaly jak zásady dobré víry, tak i poctivého jednání v mezinárodním obchodě. Této povinnosti se nemohou nijak zbavit a ani ji jakkoliv omezit.²⁰⁶

Princip ochrany dobré víry tedy tvoří obecné pravidlo, jemuž podléhá veškeré posuzování jednání stran dle Principů UNIDROIT a které musí být, jak již bylo naznačeno, bezpodmínečně dodrženo.²⁰⁷

Další důležitou zásadou, podle níž se předsmulvni odpovědnost podle Principů UNIDROIT řídí, je kontraktační volnost stran při jednání o uzavření smlouvy. Strany nemohou být nijak nuceny uzavřít smlouvu a nenesou odpovědnost za to, že se na znění smlouvy nedohodnou, a proto ji neuzavřou.²⁰⁸

Toto pravidlo ovšem přestává platit, pokud některá ze stran při jednání nebo při jeho přerušeni jedná ve zlé víře. V takovém případě se jedná o porušení jedné ze základních zásad Principů UNIDROIT a strana, která takto konala, je odpovědná za škodu, kterou způsobila druhé straně jednáním o uzavření smlouvy.²⁰⁹

Za vzniklou škodu je také odpovědná ta strana, která do jednání o uzavření smlouvy již vstoupila ve zlé víře nebo v něm ve zlé víře dále pokračuje, tj. danou smlouvu vlastně ani nechce uzavřít a sleduje tím jiný svůj zájem.²¹⁰

Z výše popsaného lze shrnout několik znaků, kterými se dle Principů UNIDROIT musí *culpa in contrabendo* vyznačovat, aby určitá situace mohla být podle ní posuzována. Jedná se především o:

- existenci předsmulvniho jednání,
- ukončení takového jednání ve zlé víře,
- vznik škody,
- kauzální nexus mezi škodou a ukončením jednání o uzavření smlouvy a
- porušení dobré víry druhé strany jednání o uzavření smlouvy.

²⁰⁶ Článek 1.7 Principů UNIDROIT.

²⁰⁷ MATULA, Zdeněk. *Culpa in contrabendo*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 51 – 52.

²⁰⁸ Článek 1.1 a 2.1.15 Principů UNIDROIT.

²⁰⁹ Článek 2.1.15 odst. 2 Principů UNIDROIT.

²¹⁰ Článek 2.1.15 odst. 3 Principů UNIDROIT.

3.3.2 Předšmluvní odpovědnost podle PECL

Úprava obsažená v PECL je roztržena do většího množství ustanovení. V první řadě PECL konstatují, že mezi smluvními stranami panuje smluvní volnost, která je omezena pouze požadavkem na ochranu dobré víry jednotlivých stran, dodržováním zásad poctivého jednání v obchodním styku a závazných pravidel stanovených samotnými PECL.²¹¹

Tato kontraktační volnost je dále modifikována požadavkem na jednání podle pravidel dobré víry a poctivého jednání a důrazem na ochranu dobré víry jednotlivých stran. Strany jednání o uzavření smlouvy jsou povinny jednat v dobré víře, a pokud nějaká strana takto činí, nemůže být za takovéto jednání postihována. Povinnosti jednat v dobré víře se žádá ze stran jednání nemůže nijak zbavit.²¹²

Těmito ustanovení PECL stanovují základní pravidla, podle nichž by se měla řídit veškerá činnost smluvních stran. Výše zmíněné obecné zásady jsou dále s ohledem na předšmluvní odpovědnost modifikovány v článku 2:301 PECL.

Zde je opět potvrzena smluvní volnost jednotlivých stran jednání o uzavření smlouvy. Žádná z nich nemůže být činěna zodpovědnou za neúspěch takového jednání, jelikož se jedná o výsledek svobodné vůle stran. Toto základní pravidlo přestává platit ve chvíli, kdy jedna ze stran bude vyjednávat nebo přerušit jednání v rozporu s požadavkem dobré víry a poctivého jednání. Pokud se tak stane, je tato strana jednání o uzavření smlouvy odpovědná za škodu, která takto vznikne druhé straně.²¹³

Toto pravidlo je ještě doplněno požadavkem na otevřenost stran v jednání o uzavření smlouvy a povinností zachovat mlčenlivost o důvěrných informacích, které se v průběhu vyjednávání o uzavření smlouvy dozvěděly.²¹⁴

Pokud bychom měli shrnout to, jak si PECL představují strukturu předšmluvní odpovědnosti, dospěli bychom k následujícímu výčtu podmínek, které musí být splněny:

- existence předšmluvního jednání,
- neospravedlnitelné ukončení tohoto jednání,
- vznik škody,
- kauzální nexus mezi škodou a ukončením jednání a
- porušení dobré víry některou ze stran jednání o uzavření smlouvy.

²¹¹ Článek 1:102 PECL.

²¹² Článek 1:201 PECL.

²¹³ Článek 2:301 odst. 1 a 2 PECL.

²¹⁴ Článek 2:302 a 4:107 PECL.

Tyto znaky, jež mají charakterizovat předsmulvní odpovědnost, jsou ještě doplněny informační povinností stran jednání vůči sobě navzájem.

3.4 Předsmulvní odpovědnost v českém právním řádu

V českém právním řádu se do přijetí NOZ k předsmulvní odpovědnosti přistupovalo různým způsobem. Tento druh odpovědnosti nebyl výslovně zakotven v zákonech, ale byl dovozován soudní judikaturou a extenzivním výkladem jiných zákonných ustanovení.²¹⁵ Nyní je situace odlišná a předsmulvní odpovědnost je výslovně zakotvena v českém právu.²¹⁶

3.4.1 Předsmulvní odpovědnost před účinností nového občanského zákoníku

Česká republika ve svých právních předpisech před velkou rekodifikací soukromého práva nikde předsmulvní odpovědnost výslovně nezakotvovala. Její existence tak byla dovozována přes několik zákonných ustanovení skrze judikaturu Nejvyššího soudu,²¹⁷ kde byly stanoveny základní předpoklady, podle nichž by se mělo posuzovat, zda vznikla *culpa in contrahendo* nebo nikoli. Byly jimi:

- existence předsmulvního jednání,
- protiprávní úkon,²¹⁸
- vznik škody,
- kauzální nexus mezi protiprávním úkonem a škodou a
- zavinění.

Nejvyšší soud opíral své úvahy o rozšířený výklad obecné povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke vzniku škody a obecné odpovědnosti za způsobení škody.²¹⁹

²¹⁵ HRÁDEK, Jiří. *Předsmulvní odpovědnost: Culpa in contrahendo*. 1. vydání. Praha : Auditorium, 2009. s. 108 – 134.

²¹⁶ § 1728 – 1730 NOZ.

²¹⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. 1166/2004 a rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 9. 2008, sp. zn. 25 Cdo 127/2007.

²¹⁸ Protiprávní úkon je zde charakterizován především s pomocí dobré víry strany, která vede jednání o uzavření smlouvy, a pak legitimním důvodem, pro který bylo jednání ukončeno. Jedná se o projev ochrany dobré víry, která může být poškozena ukončením jednání bez legitimního důvodu pro takovýto čin.

²¹⁹ § 415 a § 420 OZ.

Zatímco úvahy Nejvyššího soudu mířily směrem k pojetí předšmluvní odpovědnosti jako mimosmluvní, česká teorie se ohledně uplatňování předšmluvní odpovědnosti s touto úvahou rozešla a přiklonila se k tomu, že tato odpovědnost bude chápána jako odpovědnost za porušení závazku a nikoliv jako mimosmluvní odpovědnost.²²⁰

3.4.2 Předšmluvní odpovědnost v novém občanském zákoníku

Nový občanský zákoník přímo ve svých ustanoveních zakotvuje předšmluvní odpovědnost. Nejprve je nutné konstatovat, že dle NOZ má každý povinnost jednat v právním styku tak, aby nejednal nepoctivě. Zároveň je zakázáno těžit ze svého vlastního nepoctivého jednání nebo protiprávního činu nebo stavu, který daný člověk vyvolal.²²¹ Jedná se o zakotvení ochrany dobré víry v českém soukromém právu.

Samotná úprava předšmluvní odpovědnosti je rozložena v § 1728 – 1730 NOZ. Paragraf 1728 odst. 1 nejdříve obecně konstatuje, že v českém smluvním právu existuje smluvní volnost, tzn. nikoho nelze nutit uzavřít jakoukoliv smlouvu proti jeho vůli.²²² Z toho také vyplývá, že nikdo nemůže být odpovědný za neuzavření smlouvy. Z tohoto pravidla zákon činí výjimku. Odpovědnost za neuzavření smlouvy může vzniknout ve chvíli, pokud někdo zahájí jednání o uzavření smlouvy, a přitom již ví, nebo v průběhu jednání zjistí, že ji nebude chtít uzavřít, a v jednání pokračuje.

Toto ustanovení (§ 1728) ve svém druhém odstavci také konstituuje zákonnou informační povinnost stran jednání. K jednání o uzavření smlouvy neoddělitelně patří zjišťování údajů o skutečnostech podstatných pro konečné rozhodnutí o tom, jestli spolu strany smlouvu uzavřou či nikoli. Podle § 1728 odst. 2 NOZ jsou si strany povinny vzájemně sdělit všechny skutkové a právní okolnosti, o nichž ví nebo vědět musí.²²³ Účelem je, jak již bylo řečeno, aby každá ze stran mohla odpovědně posoudit možnosti uzavření platné smlouvy a aby se jevil zřejmý zájem stran takovou smlouvu uzavřít.

²²⁰ MATULA, Zdeněk. *Culpa in contrahendo*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 63 – 64.

²²¹ § 6 NOZ.

²²² Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 15. 3. 2014], s. 432.

²²³ Výslovná úprava předšmluvní odpovědnosti v NOZ [online]. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 15. 3. 2014].

Těžiště zákonného pojetí *culpa in contrabendo* leží v § 1729 NOZ. Výše zmíněné ustanovení zákona předpokládá situaci, kde strany jednání o uzavření smlouvy dospějí ve vyjednávání do určitého bodu. V tomto bodě se již uzavření smlouvy musí jevit jako vysoce pravděpodobné. Pokud se tak stane a některá ze stran přes důvodné očekávání druhé strany ukončí jednání o uzavření smlouvy bez spravedlivého důvodu, jedná nepoctivě.

Předsmluvní odpovědnost podle NOZ má tedy tyto znaky:

- protiprávnost,²²⁴
- vznik škody,
- kauzální nexus mezi protiprávností a vzniklou škodou a
- zavinění.²²⁵

Existence předsmluvního jednání je zde opět jistým implicitním předpokladem. Pokud nejednáme o uzavření smlouvy, tak ani nemůže vzniknout *culpa in contrabendo*, protože nemá z čeho vzniknout.

Dále platí, že strana, jež jednala nepoctivě a způsobila druhé straně svým jednáním škodu, je povinna pak tuto škodu uhradit nanejvýš v tom rozsahu, který odpovídá ztrátě z neuzavřené smlouvy v obdobných případech.²²⁶

Poslední ustanovení NOZ týkající se předsmluvní odpovědnosti pojednává o situaci, kdy si strany jednání o uzavření smlouvy poskytnou informace, které jsou pro ně důležité, citlivé nebo jsou dokonce součástí obchodního tajemství. Pokud se tak stane, strana, jíž jsou taková fakta poskytnuta, má právo si o nich vést záznam, ale zároveň má povinnost zajistit, aby nebyla zneužita proti druhé straně nebo bez zákonných důvodů prozrazena někomu jinému.²²⁷

Z výše napsaného lze usoudit, že nová úprava se příliš neliší od dosavadní praxe užívané v rámci českého práva a zároveň nijak nevybočuje z toho, jak se k předsmluvní odpovědnosti staví právní věda v kontinentální Evropě a jednotlivé

²²⁴ Protiprávnost spočívá v neočekávaném ukončení jednání o uzavření smlouvy ve vysokém stupni rozpracovanosti bez legitimního důvodu.

²²⁵ MATULA, Zbyněk. K některým aspektům předsmluvní odpovědnosti dle nového občanského zákoníku [online]. *epravo.cz* [cit. 12. 9. 2013].

²²⁶ § 1729 odst. 1 NOZ.

²²⁷ § 1730 NOZ.

mezinárodní dokumenty smluvního práva. Prvky, jimiž je definována *culpa in contrabendo*, vypadají v základní podobě takto:

- existence předšmluvního jednání,
- neospravedlnitelné ukončení jednání o uzavření smlouvy,
- vznik škody a
- kauzální nexus mezi škodou a ukončením jednání.

Všechny zmíněné prvky jsou prodchnuty snahou o ochranu dobré víry jednajících stran a doplněny informační povinností stran vůči sobě navzájem.

3.5 Závěr

Nový občanský zákoník ve své snaze pevně zakotvit institut předšmluvní odpovědnosti v českém právním řádu představil několik znaků, které musí být dle jeho dikce splněny, aby mohla být daná situace posuzována podle ustanovení určených pro předšmluvní odpovědnost. Toto jeho vymezení se ve srovnání s mezinárodní právní úpravou nijak zvlášť nevymyká a odpovídá tomu, co je považováno za základní znaky materie *culpa in contrabendo*, tj.:

- existence předšmluvního jednání,
- neospravedlnitelné ukončení takového jednání,
- vznik škody a
- kauzální nexus mezi škodou a ukončením jednání.

Výše naznačené pojetí předšmluvní odpovědnosti je v souladu s tím, jaké trendy se prosazují v mezinárodní úpravě, ať už se jedná o Vídeňskou úmluvu (zde explicitní vymezení nenajdeme) nebo Principy UNIDROIT a PECL (zde již výslovné zmínky můžeme najít). Úprava v NOZ se s tou, jež je obsažena v Principech UNIDROIT a PECL, shoduje především v tom, že vyžaduje existenci předšmluvního jednání a neospravedlnitelné ukončení takového jednání, které se projeví v porušení dobré víry druhé jednající strany.

Samozřejmě vždy budou existovat jisté rozdíly v celkovém pojetí této problematiky, kdy jednotlivé právní řády či mezinárodní smlouvy nebo různá doporučení uchopí danou věc z trochu jiného úhlu pohledu. Je to vzhledem ke složitosti

celé roblematiky pochopitelné, ale v základních věcech se česká právní úprava neliší od té, kterou můžeme najít na evropské nebo světové úrovni určené pro mezinárodní obchodní vztahy.

III. KONTRAKTAČNÍ PROCES

1 Úprava kontraktačního procesu dle nového občanského zákoníku ve srovnání s Vídeňskou úmluvou, Principy UNIDROIT a PECL

JUDr. Lucia Hudecová, Mgr. Jaroslav Králíček

„Život“ jakékoliv smlouvy počíná běžet již v okamžiku, když se střetne projev vůle navrhovatele s projevem vůle adresáta jeho návrhu.²²⁸ Tímto okamžikem však, navzdory stále přetrvávající představě, nemusí být vždy nutně okamžik podpisu smlouvy.²²⁹

Samotný smluvní závazkový vztah²³⁰ je nicméně formován již před výše zmíněným okamžikem, a to v rámci kontraktačního procesu. Během tohoto procesu si strany ujasňují své požadavky a možnosti s cílem dosáhnout určité shody o obsahu jejich potenciálního vzájemného vztahu. Jakmile strany²³¹ dotčeného cíle dosáhnou, dojde k souhlasnému projevu jejich vůle, a tedy i k uzavření zamýšlené smlouvy.

Z výše uvedeného tak nutně vyplývá, že obsah smlouvy specifikující práva a povinnosti stran, a případně též nároky stran při porušení smluvních povinností, je z velké míry ovlivněn právě samotným kontraktačním procesem. S ohledem na tuto skutečnost je proto vhodné věnovat mu dostatečnou pozornost.

Tato kapitola se tak bude zabývat právní úpravou kontraktačního procesu v NOZ, tj. otázkami vzniku smlouvy. Uvedený právní předpis nahradil od 1. ledna 2014

²²⁸ NOZ v této souvislosti ve svém § 1725 stanoví, že je smlouva uzavřena, jakmile si smluvní strany ujednaly její obsah, což je de facto promítnutím uvedeného modelu. Ustanovení § 1745 NOZ pak již konkrétněji uvádí, že je smlouva uzavřena okamžikem, kdy přijetí nabídky nabývá účinnosti. Podrobněji viz dále.

²²⁹ Písemná forma se vyžaduje pouze u některých smluvních typů. Proto je za smlouvu vhodnější považovat jakousi kvalifikovanou dohodu, která nemusí mít nutně materializovanou formu. Viz BEJČEK, Josef. *Obchodní závazky: Obecná část a kupní smlouva*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 1993. s. 56.

²³⁰ Respektive poměr v terminologii NOZ.

²³¹ Standardně dvě, ale může jich být i řádově více.

ObZ, který byl při svém vzniku v některých otázkách inspirován Vídeňskou úmluvou. Nabízí se tak možnost analyzovat příslušná ustanovení NOZ z pohledu tohoto mezinárodního dokumentu, přičemž přihlédnuto bude i k PECL a k Principům UNIDROIT.

Součástí kontraktačního procesu jsou, mimo jiné, také problematika předsmulvné odpovědnosti a problematika tzv. bitvy forem.²³² Zde jim však bude věnována pouze okrajová pozornost, neboť jsou v podrobnostech rozebrány v samostatných kapitolách.

Cílem této kapitoly je ověřit, zda NOZ odpovídá v oblasti kontraktačního procesu standardům předpokládaným v mezinárodním obchodním styku a předvídaným mezinárodními obchodníky, tj. zda NOZ svojí právní úpravou vzniku smlouvy přináší vhodné řešení pro mezinárodní obchodní transakce.

1.1 Kontraktační proces

Jedním z projevů autonomie vůle stran v soukromém právu je též uzavírání smluv a navazující vstupování do právních vztahů. Nejedná se však pouze o rozhodnutí o dobrovolném převzetí závazku, což je hlavním projevem této autonomie vůle stran. Též specifikace smluvních povinností a určení obsahu vzájemných závazků je převážně na vůli kontrahentů. V žádném případě se tak nejedná o jednostranný proces. Jelikož je však soukromé právo úzce spojené se zásadou rovnosti smluvních stran, zákonodárci pro jistotu stanoví určité mantinely přinášející prvky regulace, jež se promítají, mimo jiné, i do procesu vzniku smlouvy.

Samotný okamžik vzniku smlouvy je závislý na projevu vůle kontrahentů, při kterém dochází ke střetu vzájemně si odpovídajících prohlášení v podobě nabídky jedné strany a jejího přijetí stranou druhou.²³³ V praxi však bývá tento proces mnohem komplikovanější. Provázejí jej často dlouhá vyjednávání, v rámci kterých se postupně mění finální podoba aplikovatelných obchodních podmínek a též

²³² K bitvě forem dochází tehdy, když strany při uzavírání smlouvy využívají každá jiných předtištěných obchodních podmínek, jejichž ustanovení se navzájem liší. K obecnému náhledu na bitvu forem viz např. SVOBODOVÁ, Klára. „Bitva forem“ a Vídeňská úmluva. In *Sborník příspěvků z mezinárodní konference MEKON 2007*. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2007, s. 126 - 134.

²³³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 285.

samotný obsah vznikajícího smluvního závazku. V důsledku toho bývá někdy velice obtížné, ne-li nemožné, identifikovat jednotlivé výše zmíněné kroky kontraktace. Projevy vůle smluvních stran nebývají zcela jednoznačně a určitě označené jako nabídka / návrh na uzavření smlouvy, respektive jejich přijetí. Právní úprava se proto obvykle snaží tyto otázky reflektovat. Určuje tudíž konkrétní podmínky a náležitosti právního jednání, jež směřuje ke vzniku smlouvy. Zároveň také určuje podmínky existence a platnosti tohoto právního jednání. Jde zejména o možnost zrušení či odvolání nabídky a způsoby jejího přijetí.

Pro účely následující analýzy bude kontraktační proces rozdělen na část nabídky a na část akceptace. V části nabídky budou rozebrány především náležitosti nabídky a možnosti zrušení či odvolání nabídky. V části akceptace bude pozornost věnována přijetí nabídky, a to především způsobu jejího přijetí a možnosti modifikovaného přijetí. Po těchto dvou částech bude následovat část třetí, která se bude věnovat formování obsahu smlouvy a samotnému vzniku smlouvy, přičemž okrajový²³⁴ důraz bude kladen na zpracování obchodních podmínek.

1.1.1 Nabídka – návrh na uzavření smlouvy

Návrh na uzavření smlouvy je většinou prvním krokem v rámci kontraktace, a je proto základním výstavbovým kamenem budoucí smlouvy.²³⁵ Ne každý úkon, který je dle subjektivního pocitu osoby jej činící návrhem na uzavření smlouvy, je však nutně skutečným návrhem na uzavření smlouvy v právním slova smyslu. Pro to, aby mohl být nějaký úkon považován za skutečný návrh na uzavření smlouvy v právním slova smyslu, musí mít určité, předem stanovené minimální náležitosti.

V NOZ jsou otázky související s návrhem na uzavření smlouvy upraveny v jeho ustanovení § 1731 – 1739. Již na první pohled je tato úprava podobná úpravě obsažené ve Vídeňské úmluvě v jejích člancích 14 – 17.

I podle NOZ, stejně jako podle Vídeňské úmluvy, respektive podle OZ a ObZ, představuje návrh na uzavření smlouvy první krok v rámci kontraktačního procesu. V NOZ je však nově tento návrh uváděn pod legislativní zkratkou „nabídka“.

²³⁴ V podrobnostech bude tato otázka rozebrána dále v samostatné kapitole.

²³⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 292.

*Marek*²³⁶ v této souvislosti uvádí, že v dosavadní právní praxi byl tento pojem využíván v jiné souvislosti – nepředstavoval samotný návrh, ale jen označení toho, co by poskytovatel teoreticky mohl dodat. Tento závěr nepochybně vychází z praktických zkušeností dotčeného autora, protože je možné s ním vyjádřit souhlas. Český zákonodárce zřejmě zakomponoval do NOZ předmětnou legislativní zkratku ve snaze přiblížit se mezinárodním úpravám, které tento pojem používají.²³⁷ V praxi tak bude nutné od roku 2014 rozlišovat mezi nabídkou ve smyslu legislativní zkratky zavedené v NOZ a nabídkou ve smyslu prohlášení o záměru uzavřít smlouvu – bude tedy vhodné pojem „nabídka“ raději vyhradit toliko nabídce ve smyslu NOZ a v jiných případech používat raději přímo spojení „prohlášení o záměru“. Ustanovení § 1731 NOZ přitom nemá svůj odraz ve Vídeňské úmluvě, v PECL ani v Principech UNIDROIT. Toto ustanovení svým zněním výslovně odpovídá spíše právě prohlášení o záměru. Teprve ustanovení § 1732 odst. 1 NOZ dostatečně specifikuje samotnou nabídku ve smyslu návrhu na uzavření smlouvy, přičemž teprve tento článek převážně odpovídá článku 14 odst. 1 Vídeňské úmluvy, článku 2:201 PECL a článku 2.1.2 Principů UNIDROIT.

Náležitosti nabídky. Aby mohl být projev vůle nabídkou ve smyslu NOZ, musí být kumulativně splněny určité předpoklady. Nabídka musí mít zejména konkrétní zákonné náležitosti. V první řadě musí nabídka v souladu s ustanovením § 1732 NOZ obsahovat projev vůle navrhovatele být nabídkou vázán v případě přijetí. Jedná se o základní náležitost nabídky, která má svůj odraz i v článku 14 Vídeňské úmluvy, v článku 2:201 odst. 1 písm. a) PECL a v článku 2.1.2 Principů UNIDROIT.²³⁸

Dále musí být nabídka v souladu s ustanovením § 1732 NOZ dostatečně určitá. Musí obsahovat podstatné náležitosti smlouvy tak, aby smlouva mohla být uzavřena jednoduchým a nepodmíněným přijetím takové nabídky. Vídeňská úmluva ve svém článku 14 odst. 1 tuto obsahovou určitost dále konkretizuje, když výslovně uvádí, že je nabídka dostatečně určitá, je-li v ní označeno zboží, a jestliže výslovně

²³⁶ MAREK, Karel. O uzavírání smluv podle nového občanského zákoníku. *Konkursní noviny*, 2012, roč. 15, č. 8, s. 5.

²³⁷ Právě například Vídeňská úmluva – článek 14 či PECL – článek 2:201.

²³⁸ Stejnou podmínku znalo i ustanovení § 43a odst. 1 OZ. Tato náležitost úzce souvisí s požadavkem na personální určitost, jež bude rozebrána dále v této kapitole.

nebo nepřímou stanoví množství zboží a kupní cenu zboží,²³⁹ nebo jestliže alespoň obsahuje ustanovení umožňující jejich určení. Ačkoliv NOZ ve svém ustanovení § 1732 tuto výslovnou konkretizaci neobsahuje, nejedná se o rozpor. Vídeňská úmluva je právní úpravou konkrétně určenou pro mezinárodní kupní smlouvu. Nový občanský zákoník však ve svém ustanovení § 1732 obsahuje obecnou úpravu s konečným dopadem na všechny možné typy smluvních závazků. Pro potřeby kupní smlouvy je tak nutné ustanovení § 1732 vykládat ve spojení s ustanovením § 2079 a násl. NOZ, která upravují právě typový smluvní závazek – koupi.²⁴⁰ V souvislosti s těmito ustanoveními tak nepochybně musí být v rámci NOZ rovněž specifikováno zboží, jeho množství a jeho kupní cena s tím, že postačí uvedení způsobu jejich určení.

Třetí podstatnou náležitostí nabídky je ve smyslu ustanovení § 1733 NOZ určitost personální. Rovněž Vídeňská úmluva ve svém článku 14 odst. 2 výslovně uvádí, že návrh, který není určen jedné nebo několika určitým osobám, se pokládá pouze za výzvu k podávání nabídek, ledaže osoba činící návrh jasně uvede opak. Ve vztahu k NOZ je zde však lehce rozporné ustanovení § 1732 odst. 2. Toto ustanovení je nutné považovat za *lex specialis* k ustanovení § 1733 NOZ, a to pro účely, kdy se jedná o nabídku v rámci podnikatelské činnosti navrhovatele. Dle tohoto ustanovení se má za to,²⁴¹ že návrh dodat zboží nebo poskytnout službu za určitou cenu učiněný při podnikatelské činnosti reklamou, v katalogu nebo vystavením zboží je nabídkou s výhradou vyčerpání zásob nebo ztráty schopnosti podnikatele plnit. Ve svém důsledku je tak nutné konstatovat, že NOZ na rozdíl od Vídeňské úmluvy, připouští učinění nabídky vůči nekonkrétním osobám, a to bez nutnosti

²³⁹ Problematika ohledně nutnosti stanovení kupní ceny není zcela vyjasněna. Ustanovení článku 14 odst. 1 Vídeňské úmluvy sice určení kupní ceny jakožto podmínku stanoví, nicméně ustanovení článku 55 pracuje s verzí, kdy k tomu nedošlo, a přesto by zřejmě měla být kupní smlouva platně uzavřena. K tomu srovnaj zejména rozporné názory prof. Honnolda a prof. Farnswortha: HONNOLD, John O. *Uniform Law for International Sale under the 1980 United Nations Convention*. The Hague: Kluwer Law and Taxation Publishers, 1982. s. 163; FARNSWORTH, Allan E. Formation of Contract. In GALSTON & SMIT (eds). *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. New York: Matthew Bender, 1984 [cit. 1. 6. 2014], s. 3 - 8.

²⁴⁰ Tj. podstatné náležitosti kupní smlouvy.

²⁴¹ Jedná se tudíž o vyvratitelnou domněnku. Je tedy možné v reklamě například výslovně uvést, že se nejedná o nabídku, ale pouze o výzvu k podávání nabídek apod.

uvést to výslovně.²⁴² Nový občanský zákoník tak, na rozdíl od Vídeňské úmluvy a předchozí vnitrostátní právní úpravy, zvyšuje míru zodpovědnosti podnikatele při reklamě jeho produktů. Úprava v NOZ je přitom zcela v souladu s článkem 2:201 odst. 2 a 3 PECL i de facto s článkem 2.1.2 Principů UNIDROIT.²⁴³

Zrušení a odvolání nabídky. Učiněním nabídky navrhovatel projevuje svou vůli být návrhem v případě jeho přijetí vázán. Nový občanský zákoník nicméně upravuje možnosti zániku této vázanosti. Těmito možnostmi je především možnost zrušení nabídky a možnost odvolání nabídky.

Nový občanský zákoník v ustanovení § 1736 rozlišuje nabídky na odvolatelné a neodvolatelné. Nabídka se považuje za neodvolatelnou, je-li to v ní výslovně vyjádřeno, nebo dohodnou-li se tak strany, respektive plyne-li to z jednání stran o uzavření smlouvy, z jejich předchozího obchodního styku, anebo ze zvyklostí. Obdobné rozlišování obsahuje i Vídeňská úmluva ve svém článku 16 odst. 2 a Principy UNIDROIT ve svém článku 2.1.4 odst. 2. Taktéž PECL podobné rozlišování obsahuje ve svém článku 2:202 – na rozdíl od předchozích právních úprav však výslovně ve vztahu k nabídce nerozlišují zrušení a odvolání nabídky a vždy hovoří pouze o odvolání nabídky – za uvedeným účelem je tak nutné nahlédnout do obecných ustanovení PECL. Všechny tyto úpravy však na rozdíl od NOZ považují za neodvolatelnou též nabídku, je-li v ní stanovena lhůta pro přijetí.²⁴⁴

Bez ohledu na odvolatelnost nabídky je možné nabídku ve smyslu ustanovení § 1737 NOZ zrušit, pokud zrušovací projev dojde druhé straně před doručením nabídky nebo alespoň současně s ní. Zrušit je tudíž možné jen neúčinnou nabídku. Tato úprava je v souladu s ustanovením článku 15 odst. 2 Vídeňské úmluvy, článku 1:303 odst. 5 PECL²⁴⁵ a článku 2.1.3 odst. 2 Principů UNIDROIT.

²⁴² I dle důvodové zprávy se jedná o úmyslné začlenění této možnosti, na rozdíl od právní úpravy předchozí, aby nedocházelo k paradoxnímu obrácení právního postavení oferenta a toho, komu je uzavření smlouvy nabízeno.

²⁴³ U Principů UNIDROIT však má dojít k posuzování případ od případu. U neurčitého okruhu adresátů lze přitom spíše předpokládat, že by se mělo jednat o prohlášení o záměru uzavřít smlouvu namísto skutečné nabídky. Vždy by mělo být zkoumáno, zda je v daném právním jednání přítomna vůle být vázán v případě přijetí.

²⁴⁴ Podrobněji viz níže ve vztahu k nemožnosti odvolat odvolatelnou (sic!) nabídku.

²⁴⁵ V PECL není přímo u nabídky rozlišováno zrušení a odvolání nabídky, nicméně se dané ustanovení použije ve smyslu článku 1:303 odst. 6 právě též na zrušení nabídky.

Dle ustanovení § 1738 odst. 2 NOZ zcela logicky není možné odvolat nabídku neodvolatelnou. Stejnou úpravu obsahuje i článek 16 odst. 2 Vídeňské úmluvy, článek 2:202 odst. 3 PECL a článek 2.1.4 odst. 2 Principů UNIDROIT. V té souvislosti je však vhodné zopakovat, že NOZ, na rozdíl od všech ostatních uvedených právních úprav, nepovažuje nabídku za neodvolatelnou tehdy, je-li v ní uvedena lhůta pro její přijetí.

V ustanovení § 1738 odst. 1 NOZ je pak uvedeno, že odvolatelnou nabídku lze odvolat, dojde-li odvolání druhé straně dříve, než ta odeslala přijetí nabídky. Opět se jedná o logické ustanovení, které má svůj odraz i v článku 16 odst. 1 Vídeňské úmluvy, v článku 2:202 odst. 1 PECL a v článku 2.1.4 Principů UNIDROIT.

Poněkud problematická je však první část daného ustanovení § 1738 odst. 1 NOZ. Jak bylo opakovaně uvedeno výše, Vídeňská úmluva, PECL i Principy UNIDROIT považují nabídku, ve které je uvedena lhůta pro přijetí, za neodvolatelnou. Nový občanský zákoník však nikoliv. Proto je v první části ustanovení § 1738 odst. 1 NOZ zcela nelogicky a na první pohled nepochopitelně uvedeno, že nabídku, i přestože je odvolatelná, není možné odvolat ve lhůtě stanovené pro její přijetí, ledaže se to v nabídce vyhradí. Ve svém důsledku je tak i tato nabídka neodvolatelnou, a proto i taková nabídka je v souladu s ustanoveními Vídeňské úmluvy, PECL a Principů UNIDROIT.²⁴⁶ Přesto však zejména tato nesystematičnost může zhoršovat pro mezinárodní obchodníky předvídatelnost aplikovatelných pravidel obsažených v NOZ.

Zánik nabídky. Z výše uvedené analýzy vyplývají dva způsoby zániku nabídky, a to jejím zrušením a jejím odvoláním. V souladu s ustanovením § 1739 NOZ nabídka bez ohledu na její odvolatelnost zaniká též odmítnutím ze strany osoby, jíž byla určena, a též z obecných důvodů zániku závazků.²⁴⁷

Nabídka však z povahy věci rovněž zaniká uplynutím času, není-li přijata ve lhůtě uvedené v nabídce,²⁴⁸ což je výslovně uvedeno v ustanovení § 1735 NOZ. Pokud

²⁴⁶ Zjevně se nejedná o žádný skrytý úmysl zákonodárce. Z důvodové zprávy k ustanovení § 1737 a 1738 NOZ je zřejmé, že ačkoliv zákonodárce proklamuje, že se rozlišuje zrušení a odvolání nabídky, od tam uvedeného čtvrtého odstavce tak již opět nečiní.

²⁴⁷ Za splnění dalších podmínek smrtí jedné ze stran apod.

²⁴⁸ Z hlediska běhu lhůt je nejasný dopad ustanovení § 573 NOZ upravujícího tzv. domněnku doby dojití. Dle tohoto ustanovení je dána vyvratitelná domněnka, že došla zásilka odeslaná s využitím provozovatele poštovních služeb došla třetí pracovní den po odeslání, byla-li však odeslána na adresu v jiném státu, pak patnáctý pracovní den po odeslání.

lhůta uvedena není, lze nabídku, s výjimkou nabídky ústní, přijmout v době přiměřené povaze navrhované smlouvy a rychlosti prostředků, jež navrhovatel použil pro zaslání nabídky. Ústní nabídka pak v souladu s ustanovením § 1734 NOZ musí být přijata bezodkladně, ledaže něco jiného plyne z jejího obsahu nebo z okolností, za nichž nastala.²⁴⁹ Na rozdíl od úpravy obsažené v ustanovení § 43b odst. 3 OZ a například též úpravy obsažené v článku 20 Vídeňské úmluvy však není v NOZ ve vztahu k nabídce výslovně upraven počátek běhu jednotlivých lhůt. Lze však předpokládat, že bude zachována dosavadní rozhodovací praxe soudů. S výjimkou počátku běhu lhůt je jinak tato úprava zániku nabídky obsažená v NOZ v souladu s článkem 18 odst. 2 Vídeňské úmluvy, s články 2:203 a 2:206 PECL a s články 2.1.5 a 2.1.7 Principů UNIDROIT.

1.1.2 Akceptace – přijetí návrhu na uzavření smlouvy

Nevyhnutelným krokem pro vznik smlouvy je přijetí nabídky. Samotný NOZ ve svém ustanovení § 1745 určuje, že smlouva je uzavřena okamžikem, kdy přijetí nabídky nabývá účinnosti. Právní úprava obsažená v NOZ je přitom založena na teorii dojití. Taková úprava je opět v souladu s Vídeňskou úmluvou, zejména s jejími články 18 odst. 2, 23 a 24, s článkem 2:205 PECL a s článkem 2.1.6 odst. 2 Principů UNIDROIT.

Osoba, které je nabídka určena, nabídku v souladu s ustanovením § 1740 NOZ přijme, projeví-li s ní včas vůči navrhovateli souhlas. Mlčení nebo nečinnost samy o sobě (sic!) však přijetím nejsou. I toto ustanovení je v souladu s Vídeňskou úmluvou, a to konkrétně s jejím článkem 18 odst. 1, s článkem 2:204 PECL a s článkem 2.1.6 odst. 1 Principů UNIDROIT.

Pokud je nabídka určena vícero osobám, je smlouva obvykle uzavřena, přijmou-li nabídku všechny tyto osoby. To v souladu s ustanovením § 1741 platí, pokud z obsahu nabídky vyplývá úmysl navrhovatele, aby se stranou smlouvy staly všechny osoby, jimž je nabídka určena a/nebo lze-li takový úmysl rozumně předpokládat z okolností, za nichž byla nabídka učiněna. Totéž obdobně platí, je-li zřejmý úmysl navrhovatele, aby se stranou smlouvy stal určitý počet těchto osob.

²⁴⁹ Sem spadají i písemné nabídky předložené přítomné osobě.

Nejjednoznačnějším případem akceptace je bezvýhradní a včasné přijetí nabídky. V praxi však často dochází k určitým odchylkám od tohoto modelu, a proto je nutné se dále zvláště zabývat především takzvanou konkludentní akceptací, modifikovanou akceptací a pozdní akceptací.

Konkludentní akceptace. Jak bylo uvedeno již výše, NOZ podmiňuje přijetí nabídky vyjádřením souhlasu. Tento souhlas tak může být pochopitelně projeven výslovným prohlášením. V praxi se však vyskytují i jiné způsoby, u kterých výslovné prohlášení absentuje. Nový občanský zákoník tyto jiné způsoby reflektuje a umožňuje přijmout nabídku i konkludentním jednáním. Stále však primárně v souladu s ustanovením § 1740 odst. 1 NOZ platí, že mlčení a nečinnost samy o sobě přijetím nejsou. Tento primární zákaz je však doplněn speciálním ustanovením § 1744 NOZ.

Dle ustanovení § 1744 NOZ platí, že nabídku je možné přijmout i tak, že osoba, které je nabídka určena, ji akceptuje fakticky, tj. zachová se podle ní. Tím se zejména rozumí, že poskytne nebo přijme plnění.²⁵⁰ Tato možnost přijetí nabídky je však závislá na splnění některé z následujících třech podmínek.

První možnou podmínkou je, že je takové faktické přijetí v souladu s obsahem nabídky. Pokud tedy bude v nabídce například výslovně uvedeno, že je možné nabídku přijmout tak, že bude kupní cena uhrazena na konkrétní bankovní účet navrhovatele, pak je možné nabídku přijmout právě pouhou úhradou příslušné částky dle v nabídce stanovených podmínek.

Druhou v úvahu připadající podmínkou pro možnost konkludentního přijetí nabídky je, že je takové přijetí v souladu s praxí, kterou strany mezi sebou zavedly. Pokud tedy v minulosti bylo mezi konkrétními smluvními stranami běžnou praxí, že se nabídka přijímala odesláním požadovaného zboží navrhovateli, je možné další nabídku daného navrhovatele přijmout stejným způsobem, tj. konkludentním jednáním spočívajícím v odeslání požadovaného zboží navrhovateli.

²⁵⁰ RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2013. s. 39.

Poslední eventuální podmínkou pro možnost konkludentního přijetí nabídky je, že je to obvyklé.²⁵¹ Jako vzorový příklad konkludentního přijetí nabídky v daném případě lze zde přednést například zaplacení vybraného zboží u pokladny v samoobsluze. Je nepochybně obvyklé přijímat nabídku právě tímto konkrétním způsobem.

Konkludentní přijetí nabídky nabývá účinnosti okamžikem, kdy k jednání dojde. Podmínkou nicméně zůstává, že k němu došlo včas, tj. ve lhůtě platnosti nabídky.

Celá tato úprava v podstatě odpovídá právní úpravě obsažené v článku 18 odst. 3 Vídeňské úmluvy, článku 2:205 odst. 3 PECL a v článku 2.1.6 odst. 3 Principů UNIDROIT.²⁵²

Modifikovaná akceptace. V otázce totožnosti akceptace s nabídkou vycházela právní úprava ve smyslu OZ a ObZ z představy plného konsenzu stran pro vznik smlouvy, podle které smlouva může vzniknout jen tehdy, dohodnou-li se strany na celém jejím obsahu.²⁵³ Rovněž NOZ ve svém ustanovení § 1740 odst. 2 uvádí, že projev vůle, který obsahuje dodatky, výhrady, omezení nebo jakékoliv jiné změny, je odmítnutím nabídky. Takový projev vůle tak není akceptací, nýbrž novou nabídkou. Pokud však odpověď vymezuje obsah navržené smlouvy totožně, avšak jinými slovy než původní nabídka, o akceptaci se samozřejmě jedná. Také NOZ tak na první pohled vychází z představy plného konsenzu stran pro vznik smlouvy. Tento závěr z prvního pohledu je však modifikován v ustanovení § 1740 odst. 3 NOZ.

Dle ustanovení § 1740 odst. 3 se ve výše uvedeném případě, tj. v případě modifikovaného přijetí, nejedná o novou nabídku, a jde tedy o akceptaci, jestliže daný dodatek, respektive odchylka, podstatně nemění podmínky nabídky.²⁵⁴ *A contrario*, pokud by šlo o podstatnou změnu podmínek nabídky, o akceptaci se jednat nebude. Na rozdíl od dřívější právní úpravy tak NOZ modifikované přijetí

²⁵¹ Vídeňská úmluva, PECL i Principy UNIDROIT hovoří o zvyklostech, což není to samé jako požadavek „obvyklostí“. Lze nicméně předpokládat, že výkladem dovozený obsah tohoto pojmu bude zvyklostem odpovídat.

²⁵² Rovněž odpovídá i právní úpravě obsažené v ObZ, a to konkrétně v jeho ustanovení § 275 odst. 4. Je nicméně odvoditelná i z ustanovení OZ.

²⁵³ ČECH, Petr. Uzavírání smluv podle nového občanského zákoníku [online]. *Rekodifikace soukromého práva. Legal news*. 2011 [cit. 1. 6. 2014].

²⁵⁴ Pokud však osoba, které je nabídka určena, odešle navrhovateli písemnost se změnami či dodatky a uvede, že jeho nabídku akceptuje, pokud navrhovatel vyjádří souhlas s danými změnami či dodatky, jedná se fakticky o novou nabídku, a nikoliv o akceptaci. Tímto způsobem se pak daný kontraktační proces přibližuje právní úpravě obsažené v OZ.

připouští. Dodatečnou podmínkou účinnosti takového modifikovaného přijetí je, že jej navrhovatel v nabídce předem nevyloučil, respektive, že jej bez zbytečného odkladu po obdržení modifikovaného přijetí neodmítne.

Uvedená právní úprava je víceméně totožná s právní úpravou obsaženou v článku 19 odst. 1 a 2 Vídeňské úmluvy,²⁵⁵ v článku 2:208 PECL a v článku 2.1.11 Principů UNIDROIT. Tyto mezinárodní úpravy sice neobsahují vždy totožné důvody pro vyloučení možnosti modifikovaného přijetí, respektive obsahují některé důvody pro vyloučení možnosti modifikovaného přijetí navíc,²⁵⁶ avšak všechny tyto důvody jsou navzájem vždy v daném dokumentu, a též v NOZ, odvoditelné.

Jak NOZ, tak zmíněné mezinárodní úpravy tudíž ve vztahu k modifikovanému přijetí rozlišují, zda se jedná o podstatnou změnu nabídky, či nikoliv. Pouze Vídeňská úmluva však ve svém článku 19 odst. 3 uvádí, že se za podstatnou změnu nabídky považují dodatky nebo odchylky, které se týkají zejména kupní ceny, placení, jakosti a množství zboží, místa a doby dodání, rozsahu odpovědnosti jedné strany vůči druhé straně nebo řešení sporů. Alespoň takové demonstrativní vymezení podstatných změn nabídky v NOZ absentuje. Pro mezinárodní obchodníky by tak mohlo být nepředvídatelné zjištění, že některá z podstatných změn uvedených ve Vídeňské úmluvě není považována za podstatnou změnu nabídky podle NOZ. Lze se nicméně domnívat, že takové případy budou spíše ojedinělé.²⁵⁷ Přesto bude v režimu NOZ nutné vždy posuzovat podstatné změny jednotlivý případ od případu, což však je příhodné i v režimu Vídeňské úmluvy.

V souladu s modifikovaným přijetím nabídky je vhodné poukázat též na možnost dodatečné modifikace například ústně uzavřené smlouvy. Pokud dojde k uzavření smlouvy v jiné formě než v písemné, pak je v souladu s ustanovením § 1757 odst. 1 NOZ ponecháno na vůli stran, zda si obsah této smlouvy písemně potvrdí. Pokud však bude smlouva uzavírána při podnikání,²⁵⁸ pak v případě, že takové potvrzení

²⁵⁵ Blíže k modifikovanému přijetí dle Vídeňské úmluvy viz např. CHLEBCOVÁ, Radka. Uzavření smlouvy dle článku 19 Vídeňské úmluvy. *Právní fórum*. 2008, roč. 5, č. 7, s. 302 - 315.

²⁵⁶ Například Článek 2:208 odst. 3 písm. c) PECL uvádí, že modifikované přijetí je odmítnutím nabídky, jestliže osoba, které byla tato nabídka určena, podmínila přijetí nabídky schválením změn uvedených v modifikovaném přijetí ze strany původního navrhovatele, a toto schválení mu nebylo doručeno v rozumné době. Ke stejnému závěru by za daných podmínek přitom bylo nutné dojít i za použití NOZ.

²⁵⁷ Přesto by doplnění demonstrativního výčtu podstatných změn nabídky do NOZ bylo vhodné.

²⁵⁸ Což je případ smlouvy uzavíraných mezinárodními obchodníky.

bude vykazovat odchylky od skutečně sjednaného obsahu smlouvy, platí smlouva za uzavřenou s obsahem uvedeným v potvrzení. To však platí pouze za kumulativního splnění několika podmínek. V prvé řadě musí být osoba vystavující potvrzení v přesvědčení, že její potvrzení zachycuje obsah smlouvy věrně. Dále se musí jednat pouze o nepodstatné změny ujednaného obsahu smlouvy²⁵⁹ a navíc musejí být změny takového rázu, že by je rozumný podnikatel ještě schválil. Poslední podmínkou je, že druhá smluvní strana tyto odchylky neodmítne.²⁶⁰ Předmětná dodatečná modifikace smlouvy je obdobně připuštěna i v článku 2:210 PECL a též v článku 2.1.12 Principů UNIDROIT.²⁶¹

Pozdní akceptace. Nabídku je nutné přijmout ve lhůtě její platnosti. Okamžik účinnosti přitom stojí na teorii dojití. Přijetí nabídky je tak včasné, nabude-li účinnosti, tj. je-li doručené navrhovateli, ve lhůtě platnosti nabídky.

Nový občanský zákoník však v ustanovení § 1743 umožňuje i pozdní přijetí nabídky, a to za splnění dalších podmínek. Primárně se pozdní přijetí považuje za včasné, pokud navrhovatel bez zbytečného odkladu alespoň ústně vyrozumí osobu, které nabídku učinil, že přijetí považuje za včasné. Tato právní úprava NOZ je v souladu s článkem 21 odst. 1 Vídeňské úmluvy, s článkem 2:207 odst. 1 PECL a s článkem 2.1.9 odst. 1 Principů UNIDROIT.

Pozdní přijetí se však dle NOZ považuje za včasné rovněž tehdy, pokud se navrhovatel začne chovat ve shodě s nabídkou. Takové ustanovení však nemá svůj odraz ani ve Vídeňské úmluvě, ani v PECL a ani v Principech UNIDROIT.²⁶² Lze tedy předpokládat, že takovýto způsob přijetí bude pro mezinárodní obchodníky²⁶³ nepředvídatelný. A to zejména i z toho důvodu, že není uveden v samostatném ustanovení NOZ, ale pouze na konci věty v jeho ustanovení § 1743 odst. 1.

Nový občanský zákoník pamatuje i na případy, stejně jako dosavadní právní úprava, kdy sice dojde k pozdnímu přijetí, nicméně nikoliv z důvodu zavinění na straně osoby, jež akceptaci odesílala. Plyne-li z akceptace, že byla odeslána za takových

²⁵⁹ Opět však není uvedeno, co se považuje za podstatnou změnu smlouvy.

²⁶⁰ Je ovšem otázkou, jak by kterákoliv ze smluvních stran prokazovala skutečný obsah například ústně uzavřené smlouvy.

²⁶¹ Vídeňské úmluva předmětnou dodatečnou modifikaci smlouvy výslovně nezná, nicméně je možné ji aplikovat prostřednictvím postupu vyplňování mezer úmluvy.

²⁶² Dokonce ani v OZ.

²⁶³ Nicméně rovněž i pro vnitrostátní obchodníky.

okolností, že by došla navrhovateli včas, kdyby její přeprava probíhala obvyklým způsobem, pak má pozdní přijetí ve smyslu ustanovení § 1743 odst. 2 NOZ zásadně vždy účinky včasného přijetí. Jediným případem, ve kterém účinky včasného přijetí nemá, je situace, kdy navrhovatel bez odkladu po obdržení takové akceptace vyrozumí alespoň ústně osobu, které byla nabídka určena, že považuje nabídku za zaniklou. Tato právní úprava je obdobná úpravě obsažené v článku 21 odst. 2 Vídeňské úmluvy, v článku 2:207 PECL a v článku 2.1.9 Principů UNIDROIT.

Zrušení/zánik akceptace. Z výše uvedené analýzy vyplývají dva způsoby zániku, respektive neúčinnosti akceptace. Jedním z těchto způsobů je nepřijetí pozdní akceptace ze strany původního navrhovatele ve lhůtě bez zbytečného odkladu, respektive odmítnutí pozdní akceptace v případech uvedených v ustanovení § 1743 odst. 2 NOZ. Druhým způsobem je pak odmítnutí modifikované akceptace, která podstatně nemění podmínky nabídky.

V souladu s ustanovením § 1742 NOZ lze dále akceptaci zrušit, jestliže zrušení dojde navrhovateli nejpozději s akceptací. Jedná se tak o právní úpravu obdobnou zrušení nabídky. Tato úprava přitom odpovídá zpětvzetí akceptace ve smyslu článku 22 Vídeňské úmluvy, ve smyslu článku 1:303 odst. 5 a 6 PECL a ve smyslu článku 2.1.10 Principů UNIDROIT.

1.1.3 Vznik a obsah smlouvy

Jak bylo uvedeno již výše, smlouva je dle ustanovení § 1745 NOZ uzavřena okamžikem, kdy přijetí nabídky nabývá účinnosti. Právní úprava obsažená v NOZ je přitom založena na teorii dojití. Tato úprava je opět v souladu s Vídeňskou úmluvou, zejména s jejími články 18 odst. 2, 23 a 24, s článkem 2:205 PECL a s článkem 2.1.6 odst. 2 Principů UNIDROIT. Dojde-li tedy ke včasné akceptaci nabídky, smlouva vznikne.²⁶⁴

Obsah smlouvy je formován při vzájemném vyjednávání budoucích smluvních stran. Nejjednodušší možností je přitom bezvýhradné přijetí nabídky. V takovém případě je obsah smlouvy tvořen právě samotnou nabídkou. Obvykle je však kontraktační proces delší a dochází během něho k opakovanému prosazování požadavků jednotlivých aktérů. Přitom nezřídka bývá odkazováno na existující obchodní

²⁶⁴ Tím však není zcela jednoznačně dána podoba smlouvy, a to v důsledku možnosti dodatečné modifikace smlouvy – viz výše.

podmínky. V této souvislosti vyvstává řada praktických otázek ohledně možných způsobů včlenění obchodních podmínek do smlouvy a především ohledně správného řešení pro případ, kdy každá ze zúčastněných stran odkazuje na jiné obchodní podmínky. Tato problematika však bude rozebrána dále v samostatné kapitole této knihy, a proto jí zde bude věnován pouze omezený prostor.

V kontraktačním procesu často dochází k tomu, že každá ze stran odkazuje například na své obchodní podmínky, přičemž tyto obchodní podmínky si v některých ustanoveních navzájem odporují. Vzniká tak nejistota o tom, zda vůbec smlouva mohla vzniknout, tj. zda se nejedná o podstatnou změnu nabídky, a pokud vznikla, co je obsahem smlouvy, tj. které obchodní podmínky se použijí.

Nový občanský zákoník ve svém ustanovení § 1751 odst. 2 umožňuje vznik smlouvy i v případě existence odkazu na vícero obchodních podmínek, které si navzájem odporují. Dle tohoto ustanovení se použijí ta ustanovení obchodních podmínek, která si navzájem neodporují.²⁶⁵ Tento postup není sice možné vyloučit v obchodních podmínkách, avšak je možné jej vyloučit výslovně, a to nejpozději bez zbytečného odkladu po výměně projevů vůle. Právní úprava v NOZ tak stanoví tzv. *knock out rule* pro bitvu forem. Tato právní úprava je přitom v souladu s článkem 2:209 PECL i s článkem 2.1.22 Principů UNIDROIT. Dle ustanovení § 1753 NOZ jsou dále neúčinnými ta ustanovení obchodních podmínek, která druhá strana nemohla rozumně očekávat, což odpovídá článku 2.1.20 Principů UNIDROIT. Vídeňská úmluva nicméně obsahuje právní úpravu poněkud odlišnou.

Vídeňská úmluva primárně neobsahuje žádné výslovné pravidlo pro řešení bitvy forem. Proto se v praxi obvykle vychází z obecné úpravy kontraktačního procesu. V některých případech se tudíž postupuje podle článku 19 a aplikují se ty obchodní podmínky, na které bylo odkázáno jako na poslední, pokud tyto podstatně nemění původní nabídku. Dochází tedy k aplikaci *last shot rule*. V některých případech se však aplikuje rovněž *knock out rule*. U Vídeňské úmluvy se proto, na rozdíl od NOZ, vždy rozhoduje ve světle podmínek každého konkrétního případu.²⁶⁶

²⁶⁵ A to i tehdy, když to obchodní podmínky výslovně vylučují.

²⁶⁶ Co se týče českých vnitrostátních obchodních vztahů, zásadně se využívalo *mirror image rule*, tj. smlouva byla uzavřena pouze v případě, že nabídka včetně obchodních podmínek zcela odpovídala akceptaci včetně obchodních podmínek.

V souvislosti s obsahem a vznikem smlouvy je nutné pamatovat i na případy, kdy se po dlouhých vyjednáváních nakonec smlouva neuzavře. V takovém případě NOZ zavádí v českém právním prostředí, za splnění dalších podmínek, odpovědnost z předšmluvního jednání. V ustanovení § 1728 NOZ je nejprve uvedeno, že nikdo neodpovídá za to, že smlouvu neuzavře, ledaže jednání o smlouvě zahájí nebo v takovém jednání pokračuje, aniž má úmysl smlouvu uzavřít. Další podmínkou pro uplatnění předšmluvní odpovědnosti je, že strana dle ustanovení § 1729 NOZ neodůvodněně ukončí předšmluvní jednání a smlouvu neuzavře. V takovém případě, je-li dán kauzální nexus a vznikla-li druhé straně škoda, odpovídá strana, jež smlouvu neuzavřela, druhé straně za vzniklou škodu. Konkrétní projevy této odpovědnosti byly rozebrány v samostatné kapitole této knihy.

1.2 Závěr

Právní úprava nabídky obsažená v NOZ je již na první pohled podobná úpravě obsažené ve Vídeňské úmluvě. Ačkoliv samotný pojem „nabídky“, nově používaný v NOZ, není v českém prostředí pro praxi zjevně nejvhodnější, z pohledu mezinárodních obchodníků se jedná o pojem spíše obvyklý. Přesto bude nutné věnovat pozornost tomu, zda není uvedený pojem používán ve smyslu pouhého prohlášení o záměru, jak *de facto* předvídá ustanovení § 1731 NOZ.

Rovněž základní náležitosti nabídky obsažené v NOZ odpovídají mezinárodním standardům. Pouze učinění nabídky neurčitým osobám, které NOZ výslovně umožňuje, Vídeňská úmluva nezná. Tato možnost však plně odpovídá úpravě obsažené například v PECL či v Principech UNIDROIT.

Jedinou oblastí nabídky, jež může pro mezinárodní obchodníky představovat jisté výkladové obtíže, je oblast odvolání nabídky. Nový občanský zákoník na rozdíl od Vídeňské úmluvy, PECL i Principů UNIDROIT nepovažuje nabídku, je-li v ní obsažená lhůta pro přijetí, za *a priori* neodvolatelnou. Zjevně nepředvídatelně, nejen však pro mezinárodní obchodníky, pak NOZ výslovně stanoví, že nabídku, i přestože je odvolatelná, není možné odvolat ve lhůtě stanovené pro její přijetí, ledaže se to v nabídce vyhradí. Dle NOZ tak i *de iure* odvolatelná nabídka může být poněkud nelogicky *de facto* neodvolatelná.

Podle NOZ i podle posuzovaných mezinárodních standardů je smlouva uzavřena okamžikem nabytí účinnosti akceptace nabídky. Právní úprava v NOZ je zároveň

v souladu s uvedenými standardy založena na teorii dojití. Akceptací je pro mezinárodní obchodníky zcela předvídatelně možné učinit výslovným souhlasným prohlášením. Mlčení či nečinnost samy o sobě (sic!) přitom přijetím nejsou. Tím však nedochází k úplnému vyloučení konkludentního přijetí.

Nový občanský zákoník v souladu s Vídeňskou úmluvou, PECL i Principy UNIDROIT umožňuje konkludentní přijetí tehdy, je-li splněna alespoň jedna ze tří stanovených podmínek. Buď musí být konkludentní přijetí v souladu s obsahem nabídky, nebo musí být v souladu alespoň s praxí, kterou si strany mezi sebou zavedly, anebo musí být takové konkludentní přijetí obvyklé. Vídeňská úmluva, PECL i Principy UNIDROIT v této souvislosti sice hovoří o zvyklostech, což není to samé, jako požadavek „obvyklostí“. Lze však předpokládat, že výkladem dovozený obsah tohoto pojmu bude zvyklostem odpovídat.

Ačkoliv dosavadní česká právní úprava vycházela z požadavku plného konsenzu stran pro vznik smlouvy, NOZ umožňuje vznik smlouvy též prostřednictvím modifikované akceptace nabídky. Taková akceptace je přitom známá i Vídeňské úmluvě, PECL a též Principům UNIDROIT. Podmínkou však je, že při modifikované akceptaci nesmí dojít k podstatné změně podmínek nabídky. Navrhovatel rovněž může možnost modifikované akceptace ve smlouvě předem vyloučit, respektive může tak učinit i bez zbytečného odkladu po obdržení modifikované nabídky. V této souvislosti je to však pouze Vídeňská úmluva, která uvádí demonstrativní výčet, co vše se může rozumět podstatnou změnou nabídky. Lze nicméně očekávat, že podstatné změny nabídky budou ve vztahu k NOZ vykládány obdobně.

Nový občanský zákoník mezi obchodníky, v souladu s PECL a Principy UNIDROIT, umožňuje též dodatečnou modifikaci nikoliv písemně uzavřené smlouvy, a to prostřednictvím písemného potvrzení o údajně sjednaném obsahu smlouvy. Pro účinnost takové dodatečné modifikace však musejí být splněny tři základní podmínky. V první řadě musí být osoba vystavující potvrzení v přesvědčení, že její potvrzení zachycuje obsah smlouvy věrně. Dále se musí jednat pouze o nepodstatné změny ujednaného obsahu smlouvy a navíc musejí být změny takového rázu, že by je rozumný podnikatel ještě schválil. Poslední podmínkou je, že druhá smluvní strana tyto odchylky neodmítne. Přestože Vídeňská úmluva zmíněnou dodatečnou modifikaci smlouvy výslovně nezná, je jí možné rovněž aplikovat, a to prostřednictvím vyplňování mezer úmluvy.

V otázce pozdní akceptace nicméně zřejmě bude právní úprava obsažená v NOZ pro mezinárodní obchodníky poněkud nepředvídatelná. Nový občanský zákoník sice shodně s Vídeňskou úmluvou, PECL i Principy UNIDROIT stanoví, že se pozdní přijetí považuje za včasné, pokud navrhovatel bez zbytečného odkladu alespoň ústně vyrozumí osobu, které nabídku učinil, že přijetí považuje za včasné, respektive dojde-li k pozdnímu přijetí z důvodů neležících na straně osoby, jež akceptaci odesílala, a nevyrozumí-li navrhovatel bez odkladu po obdržení takové akceptace alespoň ústně osobu, které byla nabídka určena, že považuje nabídku za zaniklou. Nový občanský zákoník však rovněž považuje pozdní přijetí za včasné tehdy, pokud se navrhovatel začne chovat ve shodě s nabídkou. Takové ustanovení však nemá svůj odraz ani ve Vídeňské úmluvě, ani v PECL a ani v Principech UNIDROIT.

Nový občanský zákoník umožňuje vznik smlouvy i v případě existence odkazu na vícero obchodních podmínek, které si navzájem odporují, přičemž se použijí ta ustanovení obchodních podmínek, která si navzájem neodporují. Nový občanský zákoník tak bitvu forem řeší pomocí tzv. *knock out rule*. Toto pravidlo je přitom v souladu s pravidlem obsaženým v PECL i v Principech UNIDROIT, nikoliv však nutně v souladu s pravidlem používaným v režimu Vídeňské úmluvy. V tomto režimu totiž bývá používáno jak *knock out rule*, tak *last shot rule*. Pro mezinárodní obchodníky tudíž zavedené pravidlo nemusí být vždy předvídatelné. Zajisté tak však bude nutné konstatovat v méně případech, než ve vztahu k vnitrostátním obchodníkům, kteří dosud zásadně používali *mirror image rule*.

Z výše uvedeného je tedy možné učinit závěr, že NOZ v oblasti kontraktačního procesu víceméně odpovídá standardům předpokládaným v mezinárodním obchodním styku a předvídaným mezinárodními obchodníky. V NOZ sice existují vybrané excesy, ale ty by neměly pro mezinárodní obchodníky představovat zásadnější potíže. Lze totiž přepokládat, že mezinárodní obchodníci budou dopředu počítat s možností takových vybraných excesů, právě vzhledem k mezinárodní povaze jejich vztahů. Nový občanský zákoník tudíž svojí právní úpravou vzniku smlouvy přináší pro mezinárodní obchodní transakce²⁶⁷ víceméně vhodné řešení.

²⁶⁷ To však nutně neplatí pro obchodní transakce národní. Přestože se v případě NOZ primárně jedná o předpis určený pro vnitrostátní obchody.

2 Obchodní podmínky jako součást (mezinárodní kupní) smlouvy pohledem nového občanského zákoníku ve srovnání s úpravou ve Vídeňské úmluvě a Principech UNIDROIT

Mgr. Iveta Rohová

Uzavírání smluv na základě obchodních podmínek či tzv. formulářových smluv se stalo zcela pravidelným jevem v obchodním styku, a to jak v mezinárodním, tak vnitrostátním.²⁶⁸ V některých odvětvích mezinárodního obchodu bychom dokonce mohli hovořit o obchodní zvyklosti. Důvodem narůstajícího trendu používání souboru předem vypracovaných smluvních podmínek je nepochybně urychlení celého kontrakčního procesu. To s sebou ovšem potenciálně nese i určité problematické momenty, jakým je např. situace, kdy každý z kontrahentů představí soubor vlastních obchodních podmínek, či otázka tzv. překvapivých ustanovení obchodních podmínek a jejich účinků.

S nastíněným trendem úzce souvisí i rostoucí „potřeba“ právní regulace. Zatímco Vídeňská úmluva se obešla bez výslovné úpravy a pravidla pro inkorporaci obchodních podmínek byla dovozena judikaturou na základě obecných ustanovení o uzavírání smluv a pravidel pro interpretaci,²⁶⁹ novější instrumenty se této problematice věnují výslovně. Jmenujme právě Principy UNIDROIT, které v rámci kapitoly týkající se uzavírání smluv obsahují několik, relativně podrobných, pravidel pro kontraktaci za pomoci obchodních podmínek.²⁷⁰ Obdobný vývoj lze vysledovat i v české vnitrostátní úpravě. ObZ obsahoval zmínku o možnosti určení obsahu smlouvy na základě obchodních podmínek ve dvou stručných ustanoveních.²⁷¹ Naopak NOZ, zcela zjevně čerpající inspiraci v Principech UNIDROIT, věnuje problematice obchodních podmínek mnohem větší prostor, jak dokládá znění § 1751 až § 1753 NOZ.

²⁶⁸ Shodně ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2010. s. 299.

²⁶⁹ SCHROETER, Ulrich G. Article 14. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 275 - 276.

²⁷⁰ Viz článek 2.1.19 až článek 2.1.22 Principů UNIDROIT.

²⁷¹ Viz § 273 odst. 1 a odst. 2 ObZ.

Cílem této kapitoly je představit právní úpravu kontraktace na základě obchodních podmínek obsaženou v NOZ, porovnat tuto úpravu s úpravou v mezinárodních dokumentech smluvního práva, konkrétně s Vídeňskou úmluvou a s Principy UNIDROIT, a konečně zhodnotit, zda se nová vnitrostátní úprava přibližuje standardům, resp. trendům nastaveným zmíněnými mezinárodními dokumenty.

Tato kapitola se, v souladu s koncepcí celé monografie, zaměřuje na kontraktaci mezi podnikateli, tedy v rámci obchodních transakcí. Záměrně se blíže nevěnuje problematice kontraktace na základě obchodních podmínek ve vztahu ke slabší smluvní straně, typicky ve vztahu ke spotřebiteli. Důvodem jsou především specifika tohoto typu závazkových vztahů, která si zaslouží zvláštní pozornost.

2.1 Inkorporace obchodních podmínek do smlouvy

2.1.1 Vídeňská úmluva a Principy UNIDROIT

Přestože Vídeňská úmluva reguluje fázi uzavírání smlouvy,²⁷² nenajdeme v ní jediné ustanovení týkající se obchodních podmínek a jejich včlenění do smlouvy. To ovšem neznamená, že by v této otázce mělo vnitrostátní právo plně nahradit unifikovanou úpravu. Naopak, odborná literatura i soudní praxe se shodují, že problematika inkorporace obchodních podmínek do smlouvy spadá do působnosti Vídeňské úmluvy.

Konkrétní pravidla lze dovodit na základě článku 14 a násl. ve spojení s článkem 8 Vídeňské úmluvy, tedy na základě ustanovení týkajících se nabídky a její akceptace a ustanovení o interpretaci jednání stran.²⁷³ V režimu národního práva zůstává otázka platnosti ustanovení obchodních podmínek, stejně jako kteréhokoli

²⁷² Část II Vídeňské úmluvy, článek 14 a násl.

²⁷³ SCHROETER, Ulrich G. Article 14. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenzler Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 275; LAUTENSCHLAGER, Felix. Current Problems Regarding the Interpretation of Statements and Party Conduct under the CISG - The Reasonable Third Person, Language Problems and Standard Terms and Conditions. *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* [online]. 2007, č. 2 [cit. 3. 2. 2014], s. 274; rozhodnutí Bundesgerichtshof, Německo ze dne 31. října 2001, č. VIII ZR 60/01 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 3. 2. 2014].

jiného smluvního ujednání.²⁷⁴ Obdobně ani Principy UNIDROIT²⁷⁵ výslovně nestanoví požadavky pro včlenění obchodních podmínek do smlouvy, nýbrž odkazují na obecná ustanovení týkající se uzavírání smluv.²⁷⁵

Strana, která zamýšlí včlenit obchodní podmínky do smlouvy, musí v prvé řadě dát najevo svůj úmysl tak učinit. Ten přitom musí být projeven způsobem, aby mu druhá strana porozuměla, resp. alespoň rozumná třetí osoba v pozici adresáta nabídky byla schopna porozumět.²⁷⁶ Tento požadavek bude naplněn především tehdy, odkáže-li oferent výslovně na obchodní podmínky v nabídce. Zda je odkaz dostatečně konkrétní, jasný a pro druhou stranu srozumitelný, bude nutno posuzovat zvláště v každém jednotlivém případě²⁷⁷ a brát v úvahu předchozí i následné jednání, jakož i zavedenou praxi mezi stranami.²⁷⁸ Proto například v situaci, kdy strany dlouhodobě obchodují na základě rámcové smlouvy s včleněnými obchodními podmínkami, nebude nutné, aby každá dílčí kupní smlouva obsahovala včleňovací klauzuli. S ohledem na zásadu bezformálnosti²⁷⁹ je nutné připustit i ústní formu odkazu, byť toto řešení nebude příliš praktické.

Druhým požadavkem je zajištění, aby strana, jíž je nabídka určena, měla možnost se s obsahem obchodních podmínek seznámit. Nevyžaduje se přitom, aby tak skutečně učinila, nicméně musí jí k tomu být poskytnuta objektivní možnost. Standard se bude lišit opět v závislosti na okolnostech případu. Pochyby nebude vzbuzovat situace, kdy obchodní podmínky budou otištěny na druhé straně smlouvy či ke smlouvě přiloženy, ať již v klasické či elektronické podobě. Problematická ovšem může být situace, kdy smlouva bude obsahovat pouze odkaz na internetové stránky, na nichž lze obchodní podmínky nalézt. Za předpokladu, že půjde o přímý odkaz na text obchodních podmínek, který bude trvale dostupný, bude možno druhý požadavek považovat za splněný.²⁸⁰

²⁷⁴ Článek 4 písm. a) Vídeňské úmluvy. HUBER, Peter; MULLIS, Alastair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 35.

²⁷⁵ Článek 2.1.19 Principů UNIDROIT.

²⁷⁶ Postačí, je-li splněno kterékoli – subjektivní nebo objektivní – kritérium dle článku 8 odst. 1 nebo odst. 2 Vídeňské úmluvy.

²⁷⁷ LAUTENSCHLAGER, Felix. Current Problems Regarding the Interpretation of Statements and Party Conduct under the CISG - The Reasonable Third Person, Language Problems and Standard Terms and Conditions. *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* [online]. 2007, č. 2 [cit. 3. 2. 2014], s. 280.

²⁷⁸ Článek 8 odst. 3 Vídeňské úmluvy.

²⁷⁹ Článek 11 Vídeňské úmluvy.

²⁸⁰ LAUTENSCHLAGER, Felix. Current Problems Regarding the Interpretation of Statements and Party Conduct under the CISG - The Reasonable Third Person, Language Problems and Standard Terms and Conditions. *Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration* [online]. 2007, č. 2 [cit. 3. 2. 2014], s. 280 - 281.

Je ovšem diskutabilní, zda požadavek zpřístupnění textu obchodních podmínek adresátovi musí být za všech okolností naplněn, anebo zda postačí pouhý odkaz ve smlouvě. Judikatura ani odborná literatura není v tomto doposud jednotná. Zatímco Spolkový soud SRN striktně trvá na splnění obou požadavků,²⁸¹ kupř. judikatura rakouská je v tomto ohledu benevolentnější.²⁸² Obdobně i komentář k Vídeňské úmluvě se k přístupu Spolkového soudu SRN staví poněkud kriticky, s tím, že striktní trvání na požadavku poskytnutí textu obchodních podmínek adresátovi zatěžuje oferenta nepřiměřenými povinnostmi.²⁸³ Půjde-li však o obchodní podmínky všeobecně známé (přínejmenším známé v daném odvětví), včetně vykládacích pravidel, není sporu, že pouhý odkaz ve smlouvě bude dostačující pro jejich včlenění.²⁸⁴

Konstatujeme-li, že obchodní podmínky byly platně včleněny do smlouvy, vyvstává následně otázka vztahu mezi vlastním ustanovením smlouvy a ustanovením obchodních podmínek. Nebude-li rozpor mezi oběma, uplatní se ustanovení smlouvy i obchodních podmínek jako celek. Pro řešení případné vzájemné neslučitelnosti ustanovení platí obecně akceptované pravidlo, explicitně vyjádřené v článku 2.1.21 Principů UNIDROIT.²⁸⁵ Smluvní ustanovení, jakožto výraz autonomie vůle stran, představuje ustanovení speciální, mající přednost před ustanovením obchodních podmínek jakžto pravidel obecných.²⁸⁶

²⁸¹ Rozhodnutí Bundesgerichtshof, Německo ze dne 31. října 2001, č. VIII ZR 60/01 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 3. 2. 2014].

²⁸² Rozhodnutí Oberster Gerichtshof, Rakousko ze dne 17. prosince 2003, č. 7 Ob 275/03x [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 3. 2. 2014].

²⁸³ SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 174 - 175.

²⁸⁴ LAUTENSCHLAGER, Felix. Current Problems Regarding the Interpretation of Statements and Party Conduct under the CISG - The Reasonable Third Person, Language Problems and Standard Terms and Conditions. *Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration* [online]. 2007, č. 2 [cit. 3. 2. 2014], s. 279.

²⁸⁵ Článek 2.1.21 Principů UNIDROIT zní: „In case of conflict between a standard term and a term which is not a standard term the latter prevails.“

²⁸⁶ SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 9. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 189; CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 13. Inclusion of Standard Terms under the CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 4. 2. 2014].

2.1.2 Úprava v režimu nového občanského zákoníku

Ustanovení § 1751 odst. 1 NOZ přejímá dosavadní právní úpravu obsaženou v § 273 odst. 1 a odst. 2 ObZ. Věta první vyjadřuje základní, nezpochybnitelné pravidlo, že strany mohou část obsahu smlouvy určit také odkazem na obchodní podmínky.²⁸⁷ Případná kolize mezi ustanovením samotné smlouvy a ustanovením obchodních podmínek je, shodně s článkem 2.1.21 Principů UNIDROIT, řešena ve prospěch smluvního ujednání, jakožto speciálního ve vztahu k obecnému.²⁸⁸

Z hlediska požadavků na platnou a účinnou inkorporaci obchodních podmínek do smlouvy nová právní úprava i nadále výslovně rozlišuje mezi obchodními podmínkami vypracovanými odbornými nebo zájmovými organizacemi a tzv. jinými obchodními podmínkami. Těmi je nutno rozumět obchodní podmínky vypracované jednou ze smluvních stran pro její vlastní potřeby.

Pro oba typy obchodních podmínek je shodně vyžadována tzv. včleňovací klauzule, tedy výslovný odkaz na soubor obchodních podmínek ve smlouvě, resp. v návrhu na uzavření smlouvy.²⁸⁹ Jedná se o požadavek, který není zpochybňován ani v režimu Vídeňské úmluvy.

Jako obecné pravidlo je dále stanovena povinnost navrhovatele připojit obchodní podmínky k návrhu na uzavření smlouvy. Pouhá možnost adresáta seznámit se s obsahem obchodních podmínek, ať již v prostorách navrhovatele či na jeho internetových stránkách, nebude v tomto případě dostačující.²⁹⁰ Výjimku představuje situace, kdy jsou obchodní podmínky stranám známy.²⁹¹ Známost obchodních podmínek oběma stranám bude zajištěna zejména tehdy, obchodují-li strany mezi sebou dlouhodobě, opakovaně. V takovém případě bude dostačující pouhý odkaz na soubor podmínek ve smlouvě, aniž by byl navrhovatel zatěžován povinností text obchodních podmínek druhé straně předložit. V pochybnostech bude na navrhovatel, aby prokázal, že obchodní podmínky byly druhé straně známy. Je však diskutabilní, zda se musí jednat o známost v subjektivním slova smyslu, anebo zda stačí, že adresát měl objektivní možnost se s podmínkami sezná-

²⁸⁷ Viz § 1751 odst. 1 NOZ, věta první; shodně i § 273 odst. 1 ObZ.

²⁸⁸ Viz § 1751 odst. 1 NOZ, věta druhá; obdobně § 273 odst. 2 ObZ.

²⁸⁹ § 1751 odst. 1 NOZ, věta první.

²⁹⁰ Obdobně též BEJČEK, Josef; ELIÁŠ, Karel; RABAN, Přemysl a kol. *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 60 - 61.

²⁹¹ § 1751 odst. 1 NOZ, věta první.

mit a navrhovatel mohl rozumně předpokládat, že tak adresát učinil. Dle našeho názoru je ve vztazích mezi podnikateli dostačující naplnění objektivního kritéria. Nelze proto po navrhovateli požadovat, aby prokázal, že se adresát s obchodními podmínkami skutečně seznámil a jejich obsahu porozuměl.

Obecné pravidlo vyžadující připojení obchodních podmínek k návrhu je prolomeno také v případě podmínek vypracovaných odbornými či zájmovými organizacemi. Vzhledem k tomu, že se předpokládá jejich všeobecná známost v daném podnikatelském odvětví, postačí pouhý odkaz na soubor těchto podmínek v návrhu na uzavření smlouvy.²⁹² Důvodová zpráva v tomto ohledu zdůrazňuje, že je potřebné odlišit případy, kdy se jedná o vztahy mezi podnikateli a kdy nikoli. Pouze ve vztazích mezi podnikateli je možné část obsahu smlouvy určit odkazem na všeobecně známé obchodní podmínky, aniž by bylo zapotřebí je k návrhu přikládat či zjišťovat jejich znalost adresátem. Vychází se zde z předpokladu profesionality každého podnikatele.

Lze uzavřít, že v části týkající se požadavků na včlenění obchodních podmínek do smlouvy se NOZ nikterak neliší od dosavadní právní úpravy. Ustanovení § 1751 odst. 1 a odst. 3 NOZ přejímá úpravu doposud obsaženou v § 273 odst. 1 a odst. 2 ObZ, v podstatě jen s drobnými formulačními změnami. Přestože je úprava v NOZ primárně určena pro vnitrostátní styk, v zásadě koresponduje i s pravidly formulovanými na základě Vídeňské úmluvy.

2.2 Bitva forem a způsoby jejího řešení

Jako bitvu forem (či též bitvu formulářů) teorie i praxe označují situaci, kdy každá ze stran v průběhu kontraktace odkáže na vlastní obchodní podmínky v úmyslu učinit tyto součástí smlouvy.²⁹³ Za předpokladu, že obchodní podmínky byly platně včleněny do návrhu na uzavření smlouvy, jakož i do jeho přijetí (a že smlouva byla platně uzavřena), vyvstává otázka, který soubor obchodních podmínek, resp. která jejich konkrétní ustanovení se stala součástí smlouvy. Jinými slovy, lze-li vůbec

²⁹² § 1751 odst. 3 NOZ.

²⁹³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 300; HUBER, Peter; MULLIS, Alastair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 33.

hovořit o vzniku smlouvy, s jakým obsahem smlouva vznikla? Především soudní praxe rozvinula různé přístupy k řešení tohoto problému. Ty byly následně rozpracovány literaturou²⁹⁴ a zakotveny též legislativně.

2.2.1 Úprava ve Vídeňské úmluvě a v Principech UNIDROIT

Vídeňská úmluva neobsahuje výslovné pravidlo pro řešení kolize obchodních podmínek představených v průběhu kontraktace. Situaci lze však řešit na základě obecných ustanovení týkajících se uzavírání smlouvy, pravidel pro interpretaci jednání stran, jakož i za pomoci zásad, na nichž Vídeňská úmluva spočívá. Tedy bez odkazu na národní právo.²⁹⁵ V režimu Vídeňské úmluvy existuje několik přístupů.

Klíčové je v prvé řadě ustanovení článku 19 Vídeňské úmluvy, které vyjadřuje tzv. *mirror image rule*, tedy zásadu obsahové totožnosti nabídky a její akceptace. V souladu s touto zásadou je smlouva uzavřena pouze tehdy, pokud se nabídka na uzavření smlouvy a její přijetí obsahově překrývají. Jakékoli odchylky či dodatky v akceptaci zakládají protinabídku.²⁹⁶ Průlom do striktně formalistického přístupu představuje tzv. modifikované přijetí, upravené v článku 19 odst. 2 Vídeňské úmluvy. V souladu s tímto ustanovením je smlouva uzavřena i tehdy, obsahuje-li přijetí nabídky dodatky či odchylky, avšak za předpokladu, že tyto nemění podmínky nabídky podstatným způsobem. Článek 19 odst. 3 Vídeňské úmluvy poskytuje demonstrativní výčet dodatků a změn, které jsou v režimu Vídeňské úmluvy považovány za podstatné, a zakládají tak novou nabídku. Nebudou-li se tedy obchodní podmínky vzájemně lišit v žádném z podstatných aspektů, smlouvu bude možno považovat za uzavřenou.

Je však více než pravděpodobné, že se obchodní podmínky smluvních partnerů, v mezinárodním styku zvláště, budou rozcházet zejména v úpravě otázek, jakými

²⁹⁴ Viz např. SCHROETER, Ulrich G. Article 19. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenzger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 348 a násl.

²⁹⁵ SCHROETER, Ulrich G. Article 19. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenzger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 347; HUBER, Peter; MULLIS, Alastair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 92; CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 13. Inclusion of Standard Terms under the CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 4. 2. 2014].

²⁹⁶ Článek 19 odst. 1 Vídeňské úmluvy.

jsou způsob řešení sporů, určení práva rozhodného, dodací podmínky či rozsah odpovědnosti jedné strany vůči druhé. Je proto diskutabilní, zda toto jednoduché²⁹⁷ pravidlo, které staví především na právní jistotě a předvídatelnosti řešení, lze považovat za skutečně vhodné a „přívětivé“ pro smluvní vztahy v mezinárodním obchodě. Z toho důvodu byly v režimu Vídeňské úmluvy rozpracovány další přístupy k řešení bitvy forem.

Tradičním přístupem je tzv. *last shot rule*, které vychází ze striktní interpretace a aplikace článku 19 Vídeňské úmluvy. V souladu s tímto pravidlem bude obsah smlouvy určen na základě posledně představených a nepopřených obchodních podmínek, bez ohledu na míru vzájemné rozdílnosti.²⁹⁸ Jakkoli tento přístup reflektuje presumpci profesionality smluvních partnerů a nabízí rychlé, pro-kontrační řešení, nemusí vždy reálně odpovídat úmyslu stran a jejich představám o výsledku kontraktace. To je ostatně důvodem kritiky tohoto přístupu.²⁹⁹

Přehodnocení *last shot rule* vedlo k vytvoření alternativního přístupu, známého jako tzv. *knock out rule*. V souladu s ním je smlouva uzavřena, shodnou-li se strany na základních náležitostech smlouvy. Obchodní podmínky smluvních partnerů se pak uplatní jen v tom rozsahu, v jakém si vzájemně neodporují. Protichůdná ustanovení obchodních podmínek se tedy nestanou součástí smlouvy a v případě chybějící smluvní úpravy se podpůrně uplatní ustanovení Vídeňské úmluvy, případně ustanovení národního práva.

Aplikace *knock out rule* je v režimu Vídeňské úmluvy ospravedlňována především článkem 6, a to s poukazem na předpoklad, že strany svým jednáním vyloučily článek 19 Vídeňské úmluvy. Toto řešení je podporováno zejména německou

²⁹⁷ Jeho potencionální složitost spočívá snad jen v interpretaci pojmu „podstatná změna podmínek nabídky“ a v kvalifikaci skutkových okolností každého případu.

²⁹⁸ HUBER, Peter; MULLIS, Alastair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 93.

²⁹⁹ Viz např. SCHROETER, Ulrich G. Article 19. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 348-349; MAGNUS, Ulrich. Last Shot vs. Knock out. Still Battle over the Battle of Forms under the CISG. In: CRANSTON, Ross; RAMBERG, Jan; ZIEGEL, Jacob (eds.). *Commercial Law Challenges in the 21st Century; Jan Hellner in memoriam* [online]. 2007 [cit. 8. 2. 2014], s. 191.

judikaturou.³⁰⁰ Alternativně je aplikace *knock out rule* podpořena i ustanovením článku 7 odst. 2 Vídeňské úmluvy, dle něž mají být vnitřní mezery vyplněny primárně dle zásad, na nichž Vídeňská úmluva spočívá, subsidiárně na základě norem rozhodného práva.

K vyplnění vnitřních mezer Vídeňské úmluvy mohou napomáhat i Principy UNIDROIT, neboť formulují obecné, mezinárodně uznávané zásady smluvního práva.³⁰¹ Článek 2.1.22 Principů UNIDROIT výslovně přijímá *knock out rule* jako jediné řešení bitvy forem, ledaže strany takové řešení výslovně vyloučí. Za situace, kdy se strany shodnou na základních náležitostech smlouvy, avšak každá ze stran představí vlastní soubor obchodních podmínek, je smlouva uzavřena, a to ve znění podmínek, které se od sebe co do podstaty neliší. Jedná se však o pravidlo dispoziitivní, které ponechává na vůli stran přijmout jakékoli jiné řešení kolize obchodních podmínek.

Na základě výše uvedeného lze dovést, že tzv. *knock out rule* představuje modernější přístup k řešení bitvy forem, neboť v maximální možné míře akcentuje vznik smlouvy a zároveň společnou vůli stran. Ve srovnání s *last shot rule* také spíše vyhovuje požadavku právní jistoty a předvídatelnosti. Lze jej tedy označit za onen standard pro řešení bitvy forem v rámci mezinárodních obchodních transakcí.

2.2.2 Bitva forem v režimu nového občanského zákoníku

Nový občanský zákoník ve svém § 1751 odst. 2 nově obsahuje výslovné pravidlo pro řešení bitvy forem. Přestože se jedná o otázku, která doposud nebyla vnitrostátními normami upravena, důvodová zpráva k NOZ v tomto ohledu překvapivě mlčí.

Ze samotného textu § 1751 odst. 2 NOZ je na první pohled patrná inspirace článkem 2.1.22 Principů UNIDROIT. V podstatě se jedná o doslovné převzetí této úpravy. I pro čistě vnitrostátní vztahy se tedy přijímá tzv. *knock out rule*, neboť v případech, kdy každá ze stran odkáže (v nabídce a v jejím přijetí) na své obchodní

³⁰⁰ Např. rozhodnutí Bundesgerichtshof, Německo ze dne 9. ledna 2002, č. VIII ZR 304/00 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 4. 2. 2014]; rozhodnutí Landgericht Kehl, Německo ze dne 6. října 1995, č. 3 C 925/93 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 4. 2. 2014].

³⁰¹ Viz Preambule Principů UNIDROIT. K tomu viz blíže úvodní kapitola této monografie.

podmínky a tyto si vzájemně odporují, je smlouva přesto uzavřena. Součástí smlouvy se pak stanou obchodní podmínky v tom rozsahu, v jakém si vzájemně neodporují.

Knock out rule je v NOZ, na rozdíl od Principů UNIDROIT, stanoveno jako kogentní, tedy jako jediné možné řešení bitvy forem. Ustanovení § 1751 odst. 2 NOZ věta první v části za středníkem výslovně vylučuje, aby kterákoli ze stran ve svých obchodních podmínkách toto pravidlo derogovala.³⁰² Nicméně kterákoli ze stran může, a to až po výměně projevů vůle, avšak nejpozději bez zbytečného odkladu po tomto projevu, uplatnění tohoto mechanismu zcela vyloučit. V takovém případě je smlouva považována za neuzavřenou.

Výslovným zakotvením *knock out rule* se NOZ nepochybně přibližuje standardu nastolenému mezinárodními dokumenty, jakými jsou Vídeňské úmluva, Principy UNIDROIT, ale také PECL.³⁰³ Otázkou je, do jaké míry je toto řešení skutečně vhodné i pro ryze vnitrostátní vztahy, má-li být navíc aplikováno bez ohledu na postavení a vyjednávací pozici smluvních stran. Ve vztazích mezi podnikateli je dle našeho názoru sporná především skutečnost, že se strany nemohou od *knock out rule* jako pravidla pro řešení bitvy forem odchýlit a sjednat si jiný způsob řešení této situace, což naopak v mezinárodním obchodě možné je. Zde se nepochybně projevuje „ochranářská“ povaha vnitrostátní regulace, která má mít všeobecný dopad na veškeré smluvní vztahy.

Diskutabilním současně je, zda *knock out rule* opravdu naplňuje požadavek předvídatelnosti řešení a právní jistoty kontrahentů a zda by pro ryze vnitrostátní styk nebylo vhodnější trvat na *mirror image rule*, tedy obsahové totožnosti nabídky a její akceptace.³⁰⁴ Konečně je třeba poznamenat, že aplikace *knock out rule* může (a patrně bude) v praxi přinášet nemálo problémů, a to při interpretaci ustanovení obchodních podmínek a hledání společného úmyslu stran. Vezměme v úvahu např. situaci, kdy obchodní podmínky obou smluvních stran budou obsahovat rozhodčí doložku; první ve prospěch stále rozhodčí instituce, s volbou jejích pravidel, zatímco druhé budou svěřovat pravomoc řešit spory ze smlouvy jedinému

³⁰² Viz pokračování věty první za středníkem, které zní: „*To platí i v případě, že to obchodní podmínky vylučují.*“

³⁰³ Článek 2:209 PECL.

³⁰⁴ Pravidlo je vyjádřené v § 1740 NOZ, a to v obdobném znění, jaké nabízí článek 19 Vídeňské úmluvy.

rozhodci, v ad hoc rozhodčím řízení, a to teprve po neúspěšném pokusu vyřešit spor mediací. Bude v tomto případě možné z obou souborů obchodních podmínek extrahovat alespoň společnou vůli stran řešit spor v rozhodčím řízení namísto před obecnými soudy? O praktických problémech s tzv. bianco rozhodčí doložkou již nemluvě. Obdobná situace může vyvstat kupř. tehdy, pokud obchodní podmínky obou smluvních stran budou obsahovat ustanovení o smluvní pokutě, avšak v odlišné výši a s odlišným mechanismem výpočtu. I zde bude zřejmá společná vůle stran sjednat ve smlouvě smluvní pokutu. Avšak bude takové řešení odmítnuto pro neurčitost ustanovení o smluvní pokutě, anebo bude soud povinen respektovat vůli stran a určí výši smluvní pokuty sám?

Přestože považujeme *knock out rule* za zřejmě vhodnější řešení bitvy forem, než jaké nabízí *last shot rule*, není možné tento závěr absolutizovat. Nelze opomíjet, že i *knock out rule*, na první pohled vedoucí k předvídatelnému řešení, které akcentuje společnou vůli stran, bude přinášet nemálo praktických problémů. Na druhou stranu nutno dodat, že tyto budou ve vnitrostátním styku méně časté a menšího rozsahu, než tomu bude ve vztazích přeshraničních.

2.3 Překvapivá ustanovení obchodních podmínek

2.3.1 Úprava ve Vídeňské úmluvě a Principech UNIDROIT

Přirozeně ani problematika tzv. překvapivých ustanovení obchodních podmínek a jejich účinků na obsah smlouvy není Vídeňskou úmluvou výslovně řešena. Jedná se však o vnitřní mezeru, která by měla být primárně vyplněna za pomoci zásad, na nichž Vídeňská úmluva spočívá.³⁰⁵ Naproti tomu Principy UNIDROIT poskytují definici a stanovují účinky takových ustanovení obchodních podmínek, jež lze označit za „překvapivá“ (*surprising*).³⁰⁶

V první řadě je zapotřebí zodpovědět otázku, zda určité ustanovení obchodních podmínek bude v konkrétním případě naplňovat znaky překvapivého ustanovení.

³⁰⁵ SCHROETER, Ulrich G. Article 14. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 276; CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 13. Inclusion of Standard Terms under the CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 4. 2. 2014].

³⁰⁶ Článek 2.1.20 Principů UNIDROIT.

Tím je nutno rozumět takové ustanovení obchodních podmínek, které druhá strana nemohla za daných okolností rozumně očekávat; přitom musí být kladen zřetel především na obsah takového ustanovení, jazyk a způsob prezentace druhé straně.³⁰⁷

Při hodnocení konkrétního ustanovení obchodních podmínek z hlediska jeho obsahu je rozhodující na jedné straně jednání stran předcházející uzavření smlouvy, jakož i zavedená praxe stran, na straně druhé „obvyklost“ takového ustanovení v daném obchodním odvětví. Příkladem může být doložka o způsobu řešení sporů, doložka o volbě práva, ustanovení o smluvní pokutě či o omezení odpovědnosti jedné ze stran. Zatímco dvě prve uvedené budou v mezinárodním styku shledány „překvapivými“ jen zřídka, u dalších dvou bude spíše záležet na daném odvětví a případném předchozím jednání stran. Ustanovení obchodních podmínek může být dále shledáno „překvapivým“ též z důvodu použití jazyka odlišného od zbytku smlouvy či ostatních ustanovení obchodních podmínek, příp. jazyka, o němž nelze důvodně předpokládat, že mu druhá strana porozumí. I zde bude do značné míry záviset na předchozím jednání mezi stranami a zavedené praxí. Konečně „překvapivost“ ustanovení může spočívat i ve způsobu prezentace, zejm. v použitém písmu, jeho velikosti, umístění určitého ustanovení v rámci souboru obchodních podmínek, apod.

Teprve bude-li shledáno, že určité ustanovení obchodních podmínek naplní znaky překvapivého ustanovení, vyvstává otázka jeho účinků. Důsledkem je situace, kdy takovému ustanovení není přiznán právní účinek. Ve vztazích mezi obchodníky i nadále platí zásada, že smluvní strana je vázána obchodními podmínkami druhé smluvní strany včleněnými do smlouvy, bez ohledu na skutečnost, zda zná jejich obsah a porozuměla jejich důsledkům.³⁰⁸ Pro závaznost obchodních podmínek pro druhou stranu postačí, že tato měla objektivně možnost se s obsahem podmínek seznámit.

Možnost odepřít určitému ustanovení obchodních podmínek účinek je proto nutné chápat jako výjimku z obecného pravidla a zejm. v mezinárodním obchodě

³⁰⁷ Článek 2.1.20 Principů UNIDROIT zní: „1. No term contained in standard terms which is of such a character that the other party could not have reasonably expected it, is effective unless it has been expressly accepted by the other party. 2. In determining whether a term is of such a character regard shall be had to its content, language and presentations.“

³⁰⁸ UNIDROIT *Principles of International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 4. 2. 2014], s. 68.

ji vykládat restriktivně. *Ratio* její existence nicméně spočívá v možnosti zabránit straně, která představila vlastní obchodní podmínky, zneužít silnější pozice a včlenit do smlouvy podmínky, s nimiž by druhá strana dobrovolně nevyslovila souhlas.³⁰⁹ Z tohoto důvodu je zapotřebí každé ustanovení obchodních podmínek posuzovat jednotlivě. Bude-li v dané situaci shledáno rozumně nepředvídatelným pro druhou stranu, bude účinek odňat pouze tomuto ustanovení, zatímco zbylá ustanovení obchodních podmínek zůstanou nedotčena.

Vzhledem k tomu, že základním výstavbovým prvkem smluvního práva zůstává princip autonomie vůle, není uvedené pravidlo absolutní. I za situace, kdy určité ustanovení obchodních podmínek naplní znaky tzv. překvapivého ustanovení, jemuž by měl být odepřen účinek, může se takové ustanovení stát přesto součástí smlouvy, vysloví-li s tím druhá smluvní strana souhlas. Souhlas přitom musí být výslovný (nikoli nutně písemný), nelze jej dovozovat z pouhého jednání druhé strany. Naopak, vysloví-li druhá strana souhlas s určitým ustanovením, nemůže se již dovolávat jeho „překvapivé“ povahy.

2.3.2 Překvapivá ustanovení v režimu nového občanského zákoníku

Nový občanský zákoník nově přináší taktéž výslovnou úpravu překvapivých ustanovení obchodních podmínek a jejich účinků na obsah smlouvy. Jak důvodová zpráva výslovně potvrzuje, čerpá NOZ inspiraci z článku 2.1.20 Principů UNIDROIT. Proto i v případě NOZ platí vše, co bylo uvedeno výše k úpravě v mezinárodních dokumentech smluvního práva.

V souladu s článkem 2.1.20 Principů UNIDROIT § 1753 NOZ stanoví, že ta ustanovení obchodních podmínek, která druhá strana nemohla rozumně očekávat, jsou vůči této straně neúčinná, ledaže je přijala výslovně. Strany se přitom nemohou od tohoto ustanovení NOZ odchýlit.³¹⁰ Při hodnocení, zda se jedná o překvapivé ustanovení obchodních podmínek, je nutné zvažovat všechny okolnosti daného případu.

Co bude a co naopak nebude shledáno překvapivým ustanovením, se bude značně lišit v závislosti na osobě adresáta, jemuž je nabídka s včleněnými obchodními

³⁰⁹ UNIDROIT *Principles of International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 4. 2. 2014], s. 68.

³¹⁰ § 1753 NOZ věta první v části za středníkem stanoví: „K opačnému ujednání se nepřiblíží.“

podmínkami určena. Odlišných rozměrů budou taková ustanovení nabývat také v mezinárodním a ve vnitrostátním styku. Zatímco doložka o volbě práva nebude v mezinárodní kupní smlouvě patrně shledána překvapivou, volba cizího právního řádu v čistě vnitrostátním vztahu³¹¹ nejspíše ano. Příkladem takového ustanovení může být také ustanovení vylučující odpovědnost strany za splnění určitých povinností, ačkoli smlouva sama navozuje rozumné očekávání, že odpovědnost za splnění smlouvy nebude dotčena.³¹²

„Překvapivost“ ustanovení obchodních podmínek může kromě jeho obsahu spočívat také ve způsobu vyjádření,³¹³ tedy ve formě sdělení druhé straně. Půjde například o ustanovení psaná drobným či špatně čitelným písmem, pro druhou stranu nesrozumitelným jazykem či zařazená na místě, kde by druhá strana takové ustanovení nemohla rozumně očekávat. Příkladem může být rozhodčí doložka v části obchodních podmínek nadepsané „ustanovení o odpovědnosti za porušení smlouvy“.

Pokud tedy určité ustanovení obchodních podmínek naplní znaky překvapivého ustanovení (nebude vzhledem k okolnostem pro adresáta očekávaným), navrhovatel se jej nebude moci vůči adresátovi dovolávat. Výjimkou bude situace, kdy adresát výslovně prohlásí, že se takovým ustanovením cítí být vázán.

Nový občanský zákoník plně následuje úpravu v mezinárodních dokumentech, zejména v *Principech UNIDROIT*, na něž důvodová zpráva také výslovně odkazuje. Jedinou odlišností vnitrostátní úpravy je výslovné prohlášení ustanovení § 1753 NOZ za kogentní, když odchýlnému ujednání stran není přiznán právní účinek. I zde se projevuje snaha o ochranu slabší smluvní strany před případným zneužitím silnější vyjednávací pozice strany, které má zájem na včlenění svých obchodních podmínek do smlouvy. Je taktéž diskutabilní, zda ve vztazích mezi podnikateli není toto pravidlo až příliš rigidní, poskytující jedné ze stran nástroj, jak se dovolat neúčinnosti ustanovení, které se pro ni později ukáže nevýhodným.

³¹¹ Byť účinky takové doložky budou samozřejmě omezeny článkem 3 nařízení Řím I.

³¹² Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2010 [cit. 4. 2. 2014], s. 437.

³¹³ § 1753 NOZ věta druhá.

2.4 Závěr

Právní úprava určení obsahu smlouvy za pomoci obchodních podmínek v NOZ nepochybně sleduje trendy nastavené regulací v mezinárodním obchodním styku. Ve srovnání s dosavadní právní úpravou obsaženou v ObZ přináší NOZ úpravu značně podrobnější. Zcela nově je řešena především otázka bitvy forem, kdy NOZ jako jediné, kogentní pravidlo přijímá tzv. *knock out rule*, a problematika tzv. překvapivých ustanovení obchodních podmínek a jejich účinků. V obou případech NOZ v podstatě doslovně přejímá úpravu obsaženou v Principech UNIDROIT, která je ostatně kompatibilní i s Vídeňskou úmluvou.

Ve srovnání s úpravou v mezinárodních dokumentech je nová vnitrostátní úprava poněkud rigidnější, neboť nepřipouští odchýlné ujednání stran v žádném z regulovaných aspektů. To je nepochybně důsledek toho, že předmětná právní úprava byla vytvořena jako univerzální pro všechny typy smluvních vztahů. Z tohoto důvodu zřejmě až příliš akcentuje ochranu slabší smluvní strany, kterou zde nemáme na mysli typicky spotřebitele, ale kupř. drobného podnikatele ve vztahu k podnikateli se silnější vyjednávací pozicí. Požadavek právní jistoty, předvídatelnosti řešení a vyvážení zájmů tak nepochybně vítězí nad autonomií stran a flexibilitou řešení.

Lze shrnout, že hypotéza nastavená v úvodu této kapitoly byla ve značné míře potvrzena. Zároveň je ovšem nutné zdůraznit, že NOZ je normou vnitrostátní, primárně zamýšlenou pro regulaci ryze vnitrostátních vztahů, nikoli vztahů v mezinárodním obchodě. Z tohoto důvodu je sporné, zda přijaté řešení skutečně v plné míře reflektuje potřeby vnitrostátních smluvních vztahů. Konečně ani požadavek předvídatelnosti nelze považovat za absolutní. Přestože se mu nová právní úprava snaží v maximální možné míře vyhovět, kupř. aplikace *knock out rule* při řešení bitvy forem může vést k výsledkům zcela opačným. Bude proto zajímavé sledovat, jak s aplikací tohoto pravidla, obdobně i s interpretací tzv. překvapivých ustanovení obchodních podmínek naloží česká soudní praxe.

---

3 Vybrané otázky elektronické kontraktace pohledem Vídeňské úmluvy, Principů UNIDROIT a nového občanského zákoníku

JUDr. Tereza Kyselovská, Ph.D.

Význam Vídeňské úmluvy pro mezinárodní obchodní transakce je nepopiratelný. Je však třeba si uvědomit, že Vídeňská úmluva byla vytvořena ve druhé polovině minulého století, v době telegramu a telefaxu. Dnes, s rozvojem moderních informačních a komunikačních technologií, především internetu, je třeba si položit otázku, nakolik reflektuje otázku elektronizace a elektronického uzavírání smluv.

Pro rozvoj mezinárodního obchodu a přeshraničního uzavírání obchodních smluv je stěžejní otázkou právní jistota a předvídatelnost. Právní úprava kupní smlouvy s mezinárodním prvkem ve Vídeňské úmluvě vytvořila jednotná a předvídatelná pravidla pro tento smluvní typ v mezinárodním obchodě. Existují taková pravidla i pro elektronickou kontraktaci? Jakým způsobem jsou naplněny požadavky „písemnosti“ v mezinárodních obchodněprávních vztazích? V jakém okamžiku dojde k odeslání a přijetí nabídky, kdy je uzavřena smlouva prostředky elektronické komunikace?

S problematikou elektronického uzavírání smluv jsou spojeny zejména otázky platnosti (formální i materiální) a vykonatelnosti takto uzavřené smlouvy. Národní právní řády v současné době obvykle obsahují jistou formu úpravy elektronické kontraktace, nicméně platná jednotná nebo harmonizovaná úprava stále chybí. V rámci Evropské unie je možné zmínit směrnici o elektronickém obchodu.³¹⁴

---

³¹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu. In: *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad publikace Evropské unie [cit. 1. 9. 2014]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0031&rid=1>

Na půdě mezinárodních organizací byla vytvořena například Úmluva OSN o užití elektronických prostředků v mezinárodním obchodě³¹⁵ nebo Vzorový zákon UNCITRAL o elektronickém obchodě.³¹⁶

Pro rozvoj mezinárodního obchodu je nutné vytvořit takový právní rámec, který zajistí platnost a vykonatelnost elektronicky uzavíraných smluv. První část této kapitoly se bude zabývat vybranými otázkami elektronické kontraktace mezinárodních obchodních transakcí, konkrétně v režimu Vídeňské úmluvy. Příslušná ustanovení Vídeňské úmluvy budou interpretována v kontextu elektronické kontraktace. V tomto ohledu budou jako interpretační pomůcky využity další nástroje nestátního původu, a to zejména Úmluva OSN o uzavírání smluv prostředky elektronické kontraktace. Druhá část kapitoly se bude zabývat analýzou příslušných ustanovení kontraktačního procesu v režimu Principů UNIDROIT. Ve třetí části bude zhodnocena úprava v NOZ.

Cílem kapitoly je ověřit, zda NOZ odpovídá v oblasti elektronické kontraktace standardu nastavenému Vídeňskou úmluvou a Principy UNIDROIT, který je předkládán v mezinárodním obchodním styku a předvídan mezinárodními obchodníky.

3.1 Vídeňská úmluva a vybrané otázky elektronické kontraktace

3.1.1 Úvodní poznámky

Vídeňská úmluva s ohledem na období svého vzniku neobsahuje výslovnou úpravu elektronické kontraktace.³¹⁷ V dnešní době probíhá většina komunikace mezi obchodníky prostřednictvím elektronických prostředků. Nabídka, předmluvní jednání, výměny dokumentů probíhají často prostřednictvím e-mailu. Výhodou takové komunikace je jednak rychlost, poměrně „snadné“ vyhledávání a dosaži-

³¹⁵ United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts (New York, 2005) [online]. *United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL)* [cit. 27. 8. 2014]. Dostupné z: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/electronic_commerce/2005Convention.html (dale jen Úmluva OSN o užití elektronických prostředků v mezinárodním obchodě).

³¹⁶ UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce (1996) with Additional Article 5 bis as Adopted in 1998 [online]. *United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL)* [cit. 8. 8. 2014]. Dostupné z: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/electronic_commerce/1996Model.html (dale jen Vzorový zákon o elektronickém obchodě).

³¹⁷ V článku 13 Vídeňské úmluvy jsou zmíněny v tu dobu používané prostředky – telegram a dálnopis.

telnost (potenciálních) smluvních partnerů. Tímto způsobem se mohou významně snížit celkové náklady spojené s transakcí.

Na vývoj v oblasti informačních a komunikačních technologií a elektronickou kontraktaci postupně reagovala i odborná právní veřejnost. V roce 2003 bylo vydáno Stanovisko Poradního výboru Vídeňské úmluvy č. 1 (dále jen Stanovisko č. 1),³¹⁸ které podává výklad některých ustanovení úmluvy. Jedná se o právně nezávazný dokument,³¹⁹ který však může významně napomáhat aplikační praxi. Jak v tomto dokumentu, tak i v jiných komentářích k Vídeňské úmluvě autoři odkazují při interpretaci relevantních ustanovení mimo jiné na Vzorový zákon UNCITRAL o elektronickém obchodě a další mezinárodní smlouvy.³²⁰

Dle Stanoviska č. 1 může být na základě Vídeňské úmluvy uzavřena platná kupní smlouva také elektronickou cestou. Termíny použité v úmluvě, jako je „písemný“, „písemná forma“, „oznámení“, „odeslání“ a „dojítí“ mohou být interpretovány tak, aby zahrnovaly i prostředky elektronické komunikace.

3.1.2 Forma smlouvy a vybrané otázky kontraktace

Vídeňská úmluva nepředepisuje žádné formální náležitosti pro uzavření smlouvy (článek 11) nebo změnu smlouvy (článek 29 odst. 1). Je založena na principu autonomie vůle, který umožňuje stranám vyloučit její použití nebo použití kteréhokoliv jejího ustanovení nebo jeho účinky změnit (článek 6). Smluvní strany se mohou dohodnout na formě nebo použití určitého elektronického prostředku (např. e-mail nebo fax).

Při zjišťování úmyslu stran³²¹ se bere ohled také na zavedené zvyklosti nebo praxi mezi stranami (článek 9 odst. 1). V úvahu by také mohly připadat mezinárodní obchodní zvyklosti, pokud by v určitém odvětví stran elektronické kontraktace existovaly (článek 9 odst. 2) (bod 13.2 Stanoviska č. 1).

³¹⁸ CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 1. Electronic Communications under CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 10. 9. 2014].

³¹⁹ Poradní výbor CISG (CISG Advisory Council) je soukromé uskupení odborníků z celého světa, které je podporováno Institute of International Commercial Law at Pace University School of Law a Centre for Commercial Law Studies, Queen Mary, University of London. Více k tomu viz *CISG Advisory Council* [online]. [cit. 25. 8. 2014].

³²⁰ SCHLECHTRIEM, Peter; BUTLER, Petra. *UN Law on International Sales. The UN Convention on the International Sale of Goods*. Berlin: Springer, 2009. s. 12.

³²¹ Pravidla pro interpretaci smlouvy jsou upravena v článku 8 odst. 1, 2 a 3 Vídeňské úmluvy.

Pouhá ústní změna smlouvy může být na základě Vídeňské úmluvy také vyloučena (článek 29 odst. 2).³²²

Vídeňská úmluva umožňuje, aby smluvní státy učinily výhradu k zásadě bezformálnosti dle článku 96 (článek 12).³²³ Některé smluvní státy s tímto liberálním přístupem nesouhlasily a trvaly na tom, aby kupní smlouva s mezinárodním prvkem byla uzavřena nebo prokazována písemně.³²⁴ Účinky výhrady dle článku 96 jsou upraveny v článku 12. Ten stanoví, že ustanovení článku 11, článku 29 a části II úmluvy připouštějící projev vůle stran v jakékoliv jiné formě než písemné, se nepoužijí, jestliže kterákoliv strana má místo podnikání ve vyhrazujícím se státě.³²⁵ Učinění této výhrady neznamena, že by smlouva musela být uzavřena jen v písemné podobě, pouze nevázanost státu tímto ustanovením. Právní režim pro uzavírání smlouvy se určí na základě kolizních norem mezinárodního práva soukromého fóra.³²⁶

V případě, že se smluvní strany výslovně nedohodnou na interpretaci termínu „písemnost“, resp. písemná forma smlouvy, Vídeňská úmluva obsahuje vlastní definici písemnosti. Dle článku 13 pro účely Vídeňské úmluvy zahrnuje písemná forma telegram a dálnopis.³²⁷

³²² Toto ustanovení vyjadřuje zásadu *venire contra factum proprium*. Úmluva tímto ustanovením posiluje zásadu důvěry mezi smluvními partnery. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 2. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2006. s. 282.

³²³ Výhradu podle článku 96 měly ke dni 10. 9. 2014 tyto státy: Argentina, Arménie, Bělorusko, Chile, Maďarsko, Paraguay, Ruská federace a Ukrajina. Viz *Status. United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (Vienna, 1980)* [online]. United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) [cit. 10. 9. 2014].

³²⁴ SCHLECHTRIEM, Peter; BUTLER, Petra. *UN Law on International Sales. The UN Convention on the International Sale of Goods*. Berlin: Springer, 2009. s. 62. Tuto výhradu je možné učinit kdykoliv. Není vázána na okamžik podpisu, ratifikace, přijetí, schválení nebo přístupu státu k Vídeňské úmluvě. RAJSKI, Jerzi. Article 96. In: *Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law* [online]. Milán: Giuffrè, 1987 [cit. 27. 8. 2014], s. 658 - 660.

³²⁵ Toto ustanovení je poněkud nekoncepčně zařazeno do obecných ustanovení Úmluvy, a nikoliv do části IV, která upravuje její mezinárodní povahu. In: SCHLECHTRIEM, Peter; BUTLER, Petra. *UN Law on International Sales. The UN Convention on the International Sale of Goods*. Berlin: Springer, 2009. s. 62 – 63.

³²⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 2. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2006. s. 282; SCHLECHTRIEM, Peter; BUTLER, Petra. *UN Law on International Sales. The UN Convention on the International Sale of Goods*. Berlin: Springer, 2009. s. 62.

³²⁷ Článek 13 Vídeňské úmluvy měl sloužit jako interpretační definice a doplněk k článkům 21 odst. 2 a 29 odst. 2, které výslovně zmiňují „dopis“, „písemnost“ a „písemnou smlouvu.“ In: COETZE, Juana. *Securing the Future of Electronic Sales in the Context of International Sales. Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* [online]. 2007, roč. 11, č. 1 [cit. 1. 9. 2014], s. 11 – 24, poznámka pod čarou č. 10.

Elektronická forma a otázky s ní související jsou jednou z mezer Vídeňské úmluvy. Pojem „písemnost“ musí být interpretován dle autonomního výkladu a interpretačních pravidel stanovených ve Vídeňské úmluvě. Při výkladu je nutné přihlídnout k její mezinárodní povaze a k potřebě podporovat jednotnost při jejím použití a dodržování dobré víry v mezinárodním obchodě (článek 7 odst. 1). Otázka elektronické kontraktace v režimu Vídeňské úmluvy je tak předmětem jejího výkladu.³²⁸

3.1.3 Písemná forma ve Vídeňské úmluvě

Smlouva uzavřená elektronickou cestou se ve své podstatě a funkci neliší od smlouvy v písemné (papírové) podobě. Dle tzv. funkčního přístupu je dokument v papírové podobě záznamem obsahu smlouvy, jenž může sloužit jako důkaz dohody mezi stranami a jejich identifikace.³²⁹ S tímto funkčním přístupem pracují další pravidla nestátního původu, např. Principy UNIDROIT (k tomu v podrobnostech viz dále).³³⁰

K článku 13 Vídeňské úmluvy neexistuje větší počet soudních rozhodnutí nebo rozhodčích nálezů.³³¹ Jak bylo uvedeno, komentáře k článku 13 Vídeňské úmluvy podporují její využití i pro smlouvy, které jsou uzavírány prostředky elektronické komunikace.³³² Stanovisko č. 1 uvádí, že pojem „písemnosti“ zahrnuje jakouko-

³²⁸ SCHLECHTRIEM, Peter; BUTLER, Petra. *UN Law on International Sales. The UN Convention on the International Sale of Goods*. Berlin: Springer, 2009. s. 45.

³²⁹ Například Schroeter uvádí, že *Vídeňská úmluva sama neobsahuje obecné pravidlo týkající se požadavku písemnosti. Hlavní funkce písemných požadavků proto vyplývají z národních právních řádů a nikoliv z Vídeňské úmluvy samotné*. Viz COETZE, Juana. Securing the Future of Electronic Sales in the Context of International Sales. *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* [online]. 2007, roč. 11, č. 1 [cit. 1. 9. 2014], s. 11 - 24 – odkaz na SCHROETER, Ulrich G. v *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration*. 2002, roč. 6, s. 270.

³³⁰ Funkční přístup podporuje také Vzorový zákon UNCITRAL o elektronickém obchodu. Dle článku 6 odst. 1: „Where the law requires information to be in writing, that requirement is met by a data message if the information contained therein is accessible so as to be for subsequent reference.“

³³¹ Sama legislativní historie článku 13 je poměrně stručná. K tomu viz Legislative History. 1980 Vienna Diplomatic Conference. CISG Article 13 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 13. 9. 2014]; CHARTERS, Andrea. Growth of the CISG with Changing Contract Technology: „Writing“ in Light of the UNIDROIT Principles and CISG-Advisory Council Opinion No 1 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 28. 8. 2014].

³³² K tomu viz např. CHARTERS, Andrea. Growth of the CISG with Changing Contract Technology: „Writing“ in Light of the UNIDROIT Principles and CISG-Advisory Council Opinion no 1 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 28. 8. 2014].

liv elektronickou komunikaci, která je zachycena v dohledatelné podobě.³³³ Tento komentář je dále doplněn a zpřesněn. „Podmínka „písemnosti“ je zachována, pokud je prostředek elektronické komunikace schopen zajistit stejnou funkci jako dokument v papírové podobě. Těmito funkcemi se myslí možnost uchovat informaci a rozumět jí“ (Stanovisko č. 1, bod 13. 1.). Smluvní partneri se mohou dohodnout na typu elektronického prostředku (článek 6). Presumpce písemnosti i pro elektronickou komunikaci může být založena i na praxi nebo zvyklostech zavedených mezi stranami (článek 9 odst. 1) nebo na základě mezinárodní obchodní zvyklosti (článek 9 odst. 2).

Pojem „písemnosti“ a „písemné formy“ je kromě článku 13 výslovně použit i v článku 21 odst. 2 a článku 29 odst. 2 Vídeňské úmluvy. Z hlediska zkoumané problematiky a elektronické kontraktace jsou významná další ustanovení Vídeňské úmluvy, která pracují s termíny jako „dojítí“, „odeslání“, „přijetí“, „oznámení“ a „specifikace“ dle článku 65 Vídeňské úmluvy a další. Následující text se bude věnovat interpretaci těchto termínů v kontextu elektronické kontraktace.

3.1.4 Okamžik „dojítí“ a „odeslání“ dle Vídeňské úmluvy

Uzavírání smlouvy je ve Vídeňské úmluvě upraveno v části II. Relevantní ustanovení lze nalézt v článcích 15, 16 odst. 1, 17, 18 odst. 2, 20 odst. 1, 21 odst. 2 a 22 Vídeňské úmluvy.

Článek 24 upravuje okamžik dojítí. Dle tohoto ustanovení „nabídka, prohlášení o přijetí nebo jakýkoliv jiný projev vůle dojde osobě, které jsou určeny, když jsou jí sděleny ústně nebo jsou doručeny jakýmkoliv jiným způsobem jí do vlastních rukou, do jejího místa podnikání nebo na její poštovní adresu, nebo, nemá-li místo podnikání nebo poštovní adresu, do jejího bydliště (sídla).“

V případě ústního nebo telefonického jednání dojde projev vůle druhé osobě okamžitě. I některé typy elektronické komunikace mohou přenášet informace stejně rychle jako ústní nebo telefonická komunikace. Jako příklad lze uvést skype nebo různé služby typu messenger. Použití těchto forem komunikace včetně e-mailu by spadalo pod onen „jakýkoliv jiný způsob doručení“.³³⁴

³³³ CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 1. Electronic Communications under CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 10. 9. 2014], bod 13.

³³⁴ HUBER, Peter; MULLIS, Alastair. *The CISG. A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 72.

Článek 24 nevyžaduje, aby byli smluvní partneři fyzicky přítomni v místě dojití informace. Aby mohla být informace považována za došlou, musí dojít do sféry adresáta, který je schopen ji získat a rozumět jí.³³⁵ Stejnou interpretaci obsahuje i Stanovisko č. 1. Dle bodu 15 znamená termín „dojití“ „*okamžik, ve kterém elektronická komunikace došla na příjemcův server*“. Informace musí dojít v obnovitelné a získatelné podobě (*in retrievable and perceivable form*).³³⁶ Příjemce musí být zároveň schopen informaci přijmout a rozumět jí (bod 15.6 Stanoviska č. 1).³³⁷ Z důvodů právní jistoty a předvídatelnosti se nerozlišuje, zda informace došla do sféry adresáta v rámci jeho pracovní doby.³³⁸

Stejně pravidlo se uplatní i pro „odejití“. Tento okamžik podle Stanoviska č. 1 nastává, když přijetí opustí server navrhovatele. I v tomto případě musí příjemce souhlasit s přijetím elektronické komunikace tohoto typu, v tomto formátu a na uvedenou adresu (bod 16.2 Stanoviska č. 1).

Stanovisko č. 1 dále doplňuje okamžik dojití nabídky: „*Nabídku, i když je neodvolatelná, lze zrušit, když zrušení dojde na navrhovatelův server dříve nebo současně s nabídkou. Předpokladem pro zrušení nabídky elektronickou cestou je to, že příjemce souhlasil, výslovně nebo konkludentně, s přijetím tohoto typu komunikace na uvedenou adresu.*“

3.1.5 „Oznámení“ dle Vídeňské úmluvy

Vídeňská úmluva používá termín „oznámit“, „oznámení“ na celé řadě míst.³³⁹ Tento termín zahrnuje elektronickou komunikaci za podmínky, že adresát souhlasil s tímto typem komunikace a uvedl místo určení, kde má k informaci přístup (Stanovisko č. 1, bod 19.2).

Část III Vídeňské úmluvy týkající se práv a povinností stran kupní smlouvy vychází při komunikaci mezi stranami z článku 27. Podle tohoto ustanovení „*jestliže strana*

³³⁵ COETZE, Juana. Securing the Future of Electronic Sales in the Context of International Sales. *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* [online]. 2007, roč. 11, č. 1 [cit. 1. 9. 2014], s. 11 - 24.

³³⁶ Stejně pravidlo obsahuje také článek 6 odst. Vzorového zákona UNCITRAL o elektronickém obchodě.

³³⁷ Stejně i HUBER, Peter; MULLIS, Alastair. *The CISG. A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 79.

³³⁸ Tamtéž, s. 79.

³³⁹ Pro fázi kontraktace je pojem „oznámení“ užit v článcích 19 odst. 2 a 21 odst. 1. Dále je tento termín uveden v článcích 26, 27, 32 odst. 1, 39, 43, 47, 48, 63, 67 odst. 2, 71 odst. 3, 72, 79 odst. 4, 88 odst. 1 a 2.

v souladu s touto částí Úmluvy učiní oznámení, žádost nebo jiné sdělení a zašle je prostředky přiměřenými okolnostem, opoždění nebo omyl při předávání nebo skutečnost, že nedošly do místa určení, nezabývá tuto stranu práva se jich dovolávat, ledaže tato část Úmluvy výslovně nestanoví něco jiného.“ Termín „prostředky přiměřené okolnostem“ bude nutné interpretovat s ohledem na konkrétní elektronické prostředky.³⁴⁰ Pod rozsah článku 27 nespadá článek 48 odst. 4 Vídeňské úmluvy, který výslovně stanoví, že pro nabytí účinnosti oznámení jej kupující musí obdržet.

3.2 Principy UNIDROIT a vybrané otázky elektronické kontraktace

3.2.1 Úvodní poznámky

Problematikou elektronického obchodu se zabývá celá řada mezinárodních institucí. Unifikovaná úprava jeho pravidel však stále chybí. Podle některých autorů je neexistence jednotných pravidel krok správným směrem. Podle Ramberg by to bylo dokonce velmi škodlivé: „*The principal problems encountered in commerce have been known for over two thousand years and are independent of the means of communication used.*“⁶⁴¹

Zvláštní pravidla pouze pro elektronický obchod by vedla ke zvýšení byrokracie a formalistických právních diskuzí v otázce kvalifikace právního vztahu. To by znamenalo překážku obchodu a snížení důvěry společností pro právo a právní regulaci.³⁴²

Principy UNIDROIT neobsahují speciální pravidla pro elektronický obchod a elektronickou kontraktaci a jsou zcela technologicky neutrální. Principy UNIDROIT tak např. výslovně neobsahují úpravu nebo interpretaci pojmů „odeslání“ nebo „přijetí“ u elektronických prostředků komunikace. U příslušných ustanovení odkazují v komentářích mimo jiné na Úmluvu OSN o použití elektronické komunikace v mezinárodních obchodních smlouvách z roku 2005.

³⁴⁰ Stejně tak článek 1.10 Principů UNIDROIT, k tomu viz dále.

³⁴¹ RAMBERG, Christina. UNIDROIT's Approach to Electronic Commerce [online]. ICC International Court of Arbitration Bulletin. 2005 [cit. 26. 8. 2014].

³⁴² Tamtéž.

3.2.2 Forma smlouvy

Principy UNIDROIT jsou stejně jako Vídeňská úmluva založeny na zásadě bezformálnosti. Smlouva nebo jakékoliv prohlášení nemusí být uzavřeny nebo prokazovány písemně, nevyžadují se žádné formální náležitosti. Lze je prokazovat jakýmkoliv prostředky, včetně svědků (článek 1.2 Principů UNIDROIT).³⁴³ Jedná se o technologicky neutrální ustanovení, které je využitelné pro jakýkoliv druh elektronické komunikace. Komentář k tomuto ustanovení výslovně zmiňuje mimo jiné e-mail a webovou komunikaci.³⁴⁴

3.2.3 Pojem písemnost

Článek 1.11 Principů UNIDROIT je založen na stejném funkčním přístupu jako článek 13 Vídeňské úmluvy. Dle tohoto ustanovení znamená „písemnost“ jakýkoli způsob komunikace, který je schopen uchovat informaci a reprodukovat informace ve hmotné podobě.³⁴⁵ Díky takto široce nastavené definici je ustanovení poměrně flexibilní a nezávislé na budoucím vývoji elektronické komunikace. Otázka, která se v tomto ohledu nabízí, je způsob, resp. prostředek onoho nezbytného způsobu uchování informace.

3.2.4 Uzavírání smlouvy

Proces uzavírání smlouvy je upraven v druhé kapitole Principů UNIDROIT. Zásada bezformálnosti se projevuje i v kontraktačním procesu. Smlouva může být uzavřena přijetím nabídky nebo jednáním stran, které je dostatečné k projevu souhlasu s nabídkou (článek 2.1.1 Principů UNIDROIT).³⁴⁶ Toto ustanovení je aplikovatelné i na tzv. automatizované uzavírání smluv.³⁴⁷

³⁴³ „Nothing in these Principles requires a contract, statement or any other act to be made in or evidenced by a particular form. It may be proved by any means, including witnesses.“ (bod 1.2 Principů UNIDROIT).

³⁴⁴ UNIDROIT Principles on International Commercial Contracts 2010 [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 14. 9. 2014], s. 9.

³⁴⁵ „Writing“ means any mode of communication that preserves a record of the information contained therein and is capable of being reproduced in tangible form.“

³⁴⁶ „A contract may be concluded either by the acceptance of an offer or by conduct of the parties that is sufficient to show agreement.“

³⁴⁷ „Where parties agree to use a system capable of setting in motion self-executing electronic actions leading to the conclusion of contract without the intervention of a natural person.“ Viz UNIDROIT Principles on International Commercial Contracts 2010 [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 13. 9. 2014], s. 36.

3.2.5 Přijetí nabídky

Článek 2.1.7 Principů UNIDROIT upravuje okamžik přijetí nabídky. Nabídka musí být přijata ve lhůtě stanovené navrhovatelem. Pokud lhůta nebyla stanovena, pak v rozumné době s ohledem na okolnosti. Je nutné přihlédnout k rychlosti prostředku komunikace zvolenému navrhovatelem. Ústní nabídka musí být přijata okamžitě, pokud z okolností nevyplývá něco jiného.³⁴⁸

Komentář doplňuje interpretaci tohoto ustanovení s ohledem na e-mailovou komunikaci a její rychlost. Pokud navrhovatel zašle druhé straně e-mail s nabídkou, který obsahuje žádost o co nejrychlejší odpověď (*as soon as possible*), odpověď ve formě dopisu za tři dny od doručení nabídky není považována za co nejrychlejší.³⁴⁹

3.2.6 Přijetí smlouvy během pevně stanovené lhůty

Pokud navrhovatel stanovil lhůtu pro přijetí nabídky, tato počíná běžet od okamžiku odeslání nabídky, s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem (článek 2.1.8 Principů UNIDROIT).³⁵⁰ Komentář presumuje, odkdy se odeslání počítá. Tento okamžik bývá zpravidla uveden v nabídce. U dopisu se bude jednat o datum v něm uvedené. V případě e-mailu to bude čas uvedený na serveru navrhovatele apod. Tyto presumce se mohou změnit v závislosti na konkrétních okolnostech.³⁵¹

3.2.7 Změna smlouvy

Principy UNIDROIT obsahují stejně jako Vídeňská úmluva výslovnou úpravu zásady *venire contra factum proprium*. Písemná smlouva, která obsahuje ustanovení, že může být změněna nebo ukončena pouze dohodnuté formě, nemůže být jiným způsobem změněna nebo ukončena. Strana však může ztratit svým chováním

³⁴⁸ „An offer must be accepted within the time the offeror has fixed, or, if no time is fixed, within a reasonable time having regard to the circumstances, including the rapidity of the means of communication employed by the offeror. An oral offer must be accepted immediately unless the circumstances indicate otherwise.“

³⁴⁹ UNIDROIT Principles on International Commercial Contracts 2010 [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 13. 9. 2014], s. 47.

³⁵⁰ „A period of acceptance fixed by the offeror begins to run from the time that the offer is dispatched. A time indicated in the offer is deemed to be the time of dispatch unless the circumstances indicate otherwise.“ (článek 2.1.8 Principů UNIDROIT).

³⁵¹ UNIDROIT Principles on International Commercial Contracts 2010 [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 13. 9. 2014], s. 47 - 48.

možnost dovolávat se tohoto ustanovení v rozsahu, ve kterém druhá strana spoléhala na toto chování (článek 2.1.18 Principů UNIDROIT).³⁵²

K tomuto ustanovení se nabízí otázka. Pokud by se strany dohodly na písemné formě změny a smlouva byla následně změněna e-mailem, může být tento považován za písemnou formu? Odpovědí může být článek 1.11 Principů UNIDROIT, podle kterého prostředek komunikace, který umožňuje záznam dohody a může být uložen a reprodukován v hmotné podobě, spadá pod pojem „písemný“. Změna smlouvy prostřednictvím e-mailu by tak byla účinná.

Komentář k článku 2.1.18 Principů UNIDROIT nabízí v tomto ohledu dva modelové případy. Jeden se týká situace, kdy mezi stranami byla uzavřena smlouva o výstavbě budovy. Smlouva obsahovala ujednání, podle kterého jakákoliv změna smlouvy může být pouze v písemné podobě podepsané oběma stranami. V průběhu prací odeslala jedna ze stran e-mail obsahující návrh změny smlouvy. Druhá strana odeslala souhlasný e-mail. Podle komentáře nedošlo k platné a účinné změně smlouvy, neboť nebyla provedena na základě jednoho dokumentu s podpisy obou stran.³⁵³

Tento komentář byl podroben kritice. Obě strany z výše uvedeného příkladu podepsaly a zaslaly souhlasný projev vůle formou dvou e-mailů. Navíc druhá strana se nemůže dle poslední věty článku 2.1.18 Principů UNIDROIT dovolávat ustanovení o písemné změně smlouvy, neboť první strana jednala a spoléhala na toto chování.³⁵⁴

3.2.8 Oznámení

Pojem „oznámení“ je upraven v článku 1.10 Principů UNIDROIT. Oznámení je možné učinit jakýmikoliv prostředky vhodnými za daných okolností (článek 1.10 odst. 1 Principů UNIDROIT).³⁵⁵

³⁵² „A contract in writing which contains a clause requiring any modification or termination by agreement to be in a particular form may not be otherwise modified or terminated. However, a party may be precluded by its conduct from asserting such a clause to the extent that the other party has reasonably acted in reliance on that conduct.“

³⁵³ UNIDROIT *Principles on International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 13. 9. 2014], s. 65.

³⁵⁴ RAMBERG, Christina. UNIDROIT's Approach to Electronic Commerce. *ICC International Court of Arbitration Bulletin* [online]. 2005 [cit. 26. 8. 2014].

³⁵⁵ Stejně jako v článku 27 Vídeňské úmluvy. Článek 1.10 odst. 1 Principů UNIDROIT: „Where notice is required it may be given by any means appropriate to the circumstances.“

Podle komentáře k tomuto ustanovení není pro oznámení vyžadována žádná forma. Přiměřenost okolnostem bude záviset na dostupnosti a spolehlivosti konkrétního komunikačního prostředku. Dále bude také záviset na nutnosti včasného nebo rychlého doručení informace. U oznámení přiměřeného okolnostem v elektronické podobě musí příjemce souhlasit, výslovně nebo konkludentně, s přijetím elektronické komunikace v podobě, v jaké byla odeslána druhou stranou, tedy uvedeným způsobem, formou a na příjemcovu adresu.³⁵⁶

Podle *Ramberg* se jedná o velmi významné upřesnění. Bylo by v rozporu s právní jistotou a předvídatelností, pokud by příjemce musel nést právní následky oznámení, o kterém by nevěděl nebo by neměl možnost si jej přečíst.³⁵⁷

Článek 1.10 se v odstavci 2³⁵⁸ a 3³⁵⁹ věnuje vymezení okamžiku, odkdy je oznámení účinné, resp. v jakém okamžiku dojde do sféry adresáta. Okamžik dojití je interpretován s odkazem na článek 10 odst. 2 Úmluvy OSN o použití elektronické komunikace v mezinárodních smlouvách. Oznámení elektronickou formou (e-mailem) je účinné, když dojde na příjemcovu e-mailovou adresu, resp. server.

3.2.9 Omyl

Jak vyplývá z výše provedeného výkladu, Principy UNIDROIT jsou technologicky neutrální a neupravují výslovně problematiku elektronické kontraktace. Interpretace relevantních ustanovení, která se přímo či nepřímo dotýkají této problematiky, je proveden v rámci komentářů a modelových situací, které doplňují text ustanovení. Ne všechna ustanovení však tuto doplňující interpretaci obsahují. S ohledem na zkoumanou oblast se jedná o problematiku omylu.

Právě v rámci elektronické kontraktace může dojít velmi snadno k chybě. Může se jednat o příliš rychlé „odkliknutí“ objednávky, odeslání e-mailu na nesprávnou adresu apod. Takové jednání může mít závažné právní následky. Jak bylo uvedeno, Principy UNIDROIT tuto situaci výslovně neřeší. Například *Ramberg* v tomto ohledu navrhuje doplnění příslušných ustanovení formou komentářů.³⁶⁰

³⁵⁶ UNIDROIT *Principles on International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 13. 9. 2014], s. 28.

³⁵⁷ RAMBERG, Christina. UNIDROIT's Approach to Electronic Commerce. *ICC International Court of Arbitration Bulletin* [online]. 2005 [cit. 26. 8. 2014].

³⁵⁸ „A notice is effective when it reaches the person to whom it is given.“

³⁵⁹ „For the purpose of paragraph (2) a notice „reaches“ a person when given to that person orally or delivered at that person's place of business or mailing address.“

³⁶⁰ RAMBERG, Christina. UNIDROIT's Approach to Electronic Commerce. *ICC International Court of Arbitration Bulletin* [online]. 2005 [cit. 26. 8. 2014].

3.3 Nový občanský zákoník a vybrané otázky elektronické kontraktace

3.3.1 Úvodní poznámky

Stejně jako Vídeňská úmluva a Principy UNIDROIT, ani NOZ neobsahuje výslovnou úpravu elektronické kontraktace. Podrobnější úprava uzavírání smluv prostředky elektronické komunikace je obsažena v části věnované spotřebitelskému právu. To vychází z požadavku větší právní ochrany slabší smluvní strany v kontraktčních procesech. Spotřebitelské smlouvy jsou mimo věcný rozsah této kapitoly a monografie, proto tato právní úprava nebude analyzována.

Právní úpravu spojenou se smluvním právem nalezneme na několika místech. Forma právních jednání je v NOZ upravena v Hlavě V, Oddílu 3, v ustanoveních § 507 až § 512. Zvláštní úprava závazků ze smluv a jejich formy je obsažena v části čtvrté, § 1614 až § 1616 NOZ.

3.3.2 Obecná část

Nový občanský zákoník je založen na zásadě neformálnosti. Každý má právo zvolit si pro právní jednání libovolnou formu, není-li ve volbě formy omezen ujednáním s druhou stranou nebo zákonem (§ 507 NOZ). Zákonné omezení se týká věcných práv k nemovitostem (§ 508 NOZ).

Jednají-li osoby v určité formě, je možné obsah takového právního jednání změnit, pokud se pro změnu zvolí forma původně zvolená nebo přísnější. Pokud si smluvní strany formu jednání zvolily, platí výše uvedené, jen pokud si tak strany ujednají³⁶¹

K platnosti právního jednání učiněného v písemné formě se vyžaduje podpis jednajícího. Tam, kde je to obvyklé, může být nahrazen mechanickými prostředky (§ 509 odst. 1 NOZ).

Jedno z ustanovení, které výslovně zmiňuje elektronické prostředky, je § 510 NOZ. Písemná forma je zachována i při právním jednání učiněném elektronickými nebo jinými technickými prostředky, které umožňují zachycení jeho obsahu a určení jednající osoby (§ 510 odst. 1 NOZ). Zákon stanoví, jak lze při právním jednání učiněném elektronickými prostředky písemnost elektronicky podepsat (§ 510 odst. 3 NOZ).

³⁶¹ ELIÁŠ, Karel; HAVEL, Bohumil. *Osnova občanského zákoníku. Osnova zákona o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 302.

3.3.3 Platnost právního jednání

Problematika platnosti právního jednání je jednou ze zásadních otázek smluvního práva. Platnost smlouvy nebo kteréhokoli jejího ustanovení je vyloučena z rozsahu Vídeňské úmluvy (článek 4). Jedná se o tzv. vnější mezeru, která se vyplňuje pomocí norem mezinárodního práva soukromého.³⁶²

Právní jednání je považováno spíše za platné než neplatné (§ 521 NOZ). Důsledkem nedodržení formy smlouvy stanovené dohodou stran je neplatnost smlouvy. Není-li právní jednání učiněno ve formě ujednané stranami nebo stanovené zákonem, je neplatné, ledaže strany vadu dodatečně zhojí (§ 529 odst. 1 NOZ). Pokud smluvní strany nedostatek formy dodatečně zhojí, na smlouvu se bude pohlížet jako na platnou od samého počátku.

Pokud strany uzavřou relativně neplatnou smlouvu (smluvní strany např. změnily nebo doplnily smlouvu nikoliv v písemné formě, jak bylo mezi nimi ujednáno), a neplatnost nebude ani jednou ze stran namítána, lze tuto smlouvu plnit. Pokud už došlo k plnění na základě smlouvy, která není uzavřena ve formě ujednané stranami, nemůže jedna ze stran namítat, že je smlouva kvůli tomu neplatná (§ 529 odst. 1 NOZ).

3.3.4 Smlouvy

Závazkové právo v NOZ je založeno na zásadě autonomie vůle. Ustanovení o smluvním právu jsou v zásadě dispozitivní. NOZ je založen na zásadě bezformálnosti smluv. Smlouva může být uzavřena ústně, písemně nebo konkludentně. Není-li smlouva uzavřena slovy, musí být z okolností zřejmá vůle stran ujednat její náležitosti. Přihlédne se k chování stran, k vydaným ceníkům, veřejným nabídkám a jiným podkladům (§ 1614 NOZ).

Po uzavření smlouvy mezi stranami v jiné formě než písemné ponecháno stranám na vůli, zda si obsah smlouvy v písemné formě potvrdí (§ 1615 odst. 1 NOZ). Toto potvrzení bude mít důkazní funkci dosvědčující obsah smluvního ujednání.

Pokud smluvní strany uzavřou smlouvu v jiné než písemné podobě, mohou obsah smlouvy následně písemně potvrdit. V tomto případě zákon upravuje právní

³⁶² ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 2. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2006. s. 266.

domněnku, že smlouva je uzavřena s obsahem uvedeným v potvrzení. Toto platí pouze v případě, pokud následné potvrzení věrně zachycuje obsah smlouvy; nebo potvrzení obsahuje nepodstatné odchylky, které druhá strana nenamítá (§ 1615 odst. 2 NOZ).

Dohodnou-li se strany, že pro uzavření smlouvy užijí určitou formu, má se za to, že nechtějí být vázány, nebude-li tato forma dodržena. To platí i tehdy, projeví-li jedna ze stran vůli, aby smlouva byla uzavřena v písemné formě (§ 1616 NOZ).

Byla-li smlouva uzavřena v písemné formě, strany si mohou ujednat, že k její změně nebo zrušení může dojít i v jiné formě. Nový občanský zákoník touto úpravou zvolil kompromisní řešení mezi předchozími právními úpravami v § 40 odst. 2 OZ a § 272 odst. 2 ObZ.³⁶³

3.4 Závěr

Vídeňská úmluva s ohledem na dobu svého vzniku neobsahuje výslovnou úpravu elektronické kontraktace. To, co by v dnešní době mohlo být považováno za zastaralé a nevhodné, je naopak její velkou výhodou. Díky své technologicky neutrální povaze je aplikovatelná na „offline“ i „online“ uzavírané smlouvy. Příslušná ustanovení jsou vykládána s ohledem na zachování dobré víry, jednotnost použití a mezinárodní povahu Vídeňské úmluvy. Při interpretaci Vídeňské úmluvy je možné odkázat na jiné prameny mezinárodního nebo nestátního původu, které řeší aktuální otázky vývoje informačních a komunikačních technologií. Vídeňská úmluva si i díky tomu zachovává významné postavení v rámci pramenů pro mezinárodní obchod.

Principy UNIDROIT rovněž neobsahují speciální pravidla pro elektronickou kontraktaci. Pravidla v nich obsažená jsou technologicky neutrální, a tím aplikovatelná na současné i budoucí elektronické prostředky komunikace. S ohledem na velmi rychlý vývoj technologií by opačný přístup byl dokonce nevhodný. Principy UNIDROIT naopak zvolily poměrně minimalistický, a zároveň moderní přístup. Jejich využití pro „offline“ i „online“ uzavírání smlouvy je proto stále aktuální.

³⁶³ ELIÁŠ, Karel; HAVEL, Bohumil. *Osnova občanského zákoníku. Osnova zákona o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 402.

Také nová česká úprava v NOZ neobsahuje výslovnou úpravu kontraktace pomocí elektronických prostředků komunikace. Je otázkou, nakolik je tento přístup vhodný. Jak se však ukazuje, i jiné prameny mezinárodního nebo nestátního původu zpravidla neobsahují výslovnou úpravu elektronické kontraktace. Z hlediska vývoje se ukazuje, že takový přístup je vhodný. V současné době je ještě brzy hodnotit právní úpravu v NOZ. Teprve aplikační praxe ukáže, jak kvalitně se tvůrci NOZ zhostili své úlohy.

Z výše uvedeného lze tedy dovodit, že NOZ odpovídá v oblasti elektronické kontraktace standardům předpokládaným zde zkoumanými mezinárodními dokumenty.

IV. VADY A NÁSLEDKY PORUŠENÍ SMLOUVY

1 Vady faktické pohledem nového občanského zákoníku, Vídeňské úmluvy a Principů UNIDROIT

Mgr. Kateřina Remsová

První kapitola z celku, který se věnuje porušení a následkům porušení smlouvy, shrnuje změny provedené novou kodifikací soukromého práva a analyzuje úpravu vymezení faktických vad ve Vídeňské úmluvě, Principech UNIDROIT a NOZ. Cílem této kapitoly je teoretický rozbor dotčených ustanovení obsažených v mezinárodních dokumentech a nové vnitrostátní úpravě. Principy UNIDROIT neobsahují výslovné vymezení vad faktických, určují pouze jakost plnění. Vídeňská úmluva představuje sice obecný, nicméně i vzhledem k existenci článku 6 vhodný instrument pro vymezení vad faktických v mezinárodních kupních smlouvách. Kapitola hodnotí, zda úprava vad faktických obsažená v NOZ odpovídá mezinárodním standardům nastaveným Vídeňskou úmluvou a Principy UNIDROIT.

1.1 Pojem vady faktické

Pojem faktická vada lze vymezit jako nesoulad mezi plněním smluveným či jinak určeným a plněním poskytnutým.³⁶⁴ Předmět plnění je tedy vadný, je-li v rozporu se smlouvou či ustanoveními zákona, která lze na daný právní vztah aplikovat. Faktické vady lze dělit podle různých kritérií. Základní třídění faktických vad je na vady jakosti a vady množství spolu s určitými dalšími nuancemi, například vady v sortimentu, nekompletnosti či nesprávném označení.³⁶⁵ Dále lze faktické

---

³⁶⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 328.

³⁶⁵ KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Praha: Linde, a. s., 1999. s. 100.

vady členit na vady skryté a vady zjevné. Jiným dělicím kritériem faktických vad je jejich třídění na vady odstranitelné a neodstranitelné. Konečně lze faktické vady dělit na vady podstatné a nepodstatné.³⁶⁶

1.2 Úprava vad faktických ve Vídeňské úmluvě – článek 35

Vymezení vad faktických je obsaženo v článku 35 Vídeňské úmluvy. Úprava faktických vad obsažená ve Vídeňské úmluvě je dispozitivní, smluvní strany mohou, v souladu s principem autonomie vůle stanoveným v článku 6 Vídeňské úmluvy, změnit účinky článku 35 nebo vyloučit jeho aplikaci.

Soulad zboží se smlouvou není stanoven objektivně, ale závisí především na subjektivním popisu zboží ve smlouvě. Totéž se týká zabalení zboží. Vídeňská úmluva tedy jednoznačně zastává koncepci subjektivní vady.³⁶⁷ Ustanovení článku 2 písm. a) Vídeňské úmluvy vylučuje z jejího dosahu koupi zboží pro osobní potřebu, potřebu rodiny či domácnosti. V těchto případech se kupní smlouva řídí Vídeňskou úmluvou pouze za předpokladu, že prodávající nevěděl a ani nemohl vědět o účelu, k němuž je zboží kupováno.

Článek 35

- (1) *Prodávající musí dodat zboží v množství, jakosti a provedení, jež určuje smlouva, a musí je zabalit nebo opatřit tak, jak určuje smlouva.*
- (2) *Pokud se strany nedohodly jinak, zboží neodpovídá smlouvě, ledaže*
  - a) *se hodí pro účely, pro něž se používá zpravidla zboží téhož provedení;*
  - b) *se hodí pro zvláštní účel, o kterém byl prodávající výslovně nebo jinak uvědoměn v době uzavření smlouvy s výjimkou případů, kdy z okolností vyplývá, že kupující se nespolehal nebo kdyby nebylo od něj rozumné, aby spoléhal na odbornost a úsudek prodávajícího;*
  - c) *má vlastnosti zboží, které prodávající předložil kupujícímu jako vzorek nebo předlohu;*
  - d) *je uloženo pro přepravu nebo zabaleno způsobem, který je obvyklý pro takové zboží nebo, nelze-li tento způsob určit, způsobem přiměřeným k zachování a ochraně zboží.*
- (3) *Prodávající neodpovídá podle písmen a) až d) předchozího odstavce za vady zboží, o kterých kupující v době uzavření smlouvy věděl nebo nemohl nevědět.*

³⁶⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 328.

³⁶⁷ SCHLECHTRIEM, Peter; BUTLER, Petra. *UN Law on International Sales. The UN Convention on the International Sale of Goods*. Heidelberg: Springer, 2009. s. 113 - 114.

Za faktické vady jsou považovány vady kvantitativní a vady kvalitativní, spočívající v jakosti, v provedení a v balení či opatření zboží, které stanovuje smlouva. Požadované vlastnosti zboží mohou být stanoveny výslovně nebo implicitně. Přesná charakteristika zboží je záležitostí smlouvy, pokud nejsou vlastnosti zboží ve smlouvě přesně specifikovány, smlouva se interpretuje podle ustanovení článku 8 Vídeňské úmluvy.³⁶⁸ Pro výklad prohlášení nebo jiného chování strany je rozhodující její úmysl, byl-li tento druhé straně znám nebo jí nemohl být neznám. Pokud se neuplatní uvedené pravidlo, jsou právní úkony smluvních stran vykládány podle významu, který by jim přikládala rozumná osoba za týchž okolností a v témže postavení. Pro určení úmyslu nebo významu je nutno hodnotit všechny rozhodné okolnosti případu, včetně jednání o smlouvě, praxe zavedené mezi stranami, zvyklostí a následného chování stran. Článek 8 Vídeňské úmluvy byl podrobně analyzován výše v této práci.

1.2.1 Článek 35 odst. 1 – soulad se smlouvou

Podle Vídeňské úmluvy musí být zboží dodáno v množství, jež určuje smlouva. Doručení jiného množství zboží, než bylo dohodnuto, je v režimu Vídeňské úmluvy považováno za vadu. Je ovšem nutno rozlišovat množstevní vady a situace, za nichž se jedná o úbytek množství zboží, který je připuštěn zvyklostmi. Vzhledem k dispozitivní povaze těchto ustanovení dané článkem 6 není vyloučeno, aby strany upravily otázku množství zboží zcela odlišně. Vídeňská úmluva výslovně neupravuje situace, kdy je množství zboží ve smlouvě vymezeno pouze přibližně. Smluvní strany však často neurčí množství zboží přesně a přípustnou toleranci vymezí pomocí výrazů „více či méně“, „ne méně než“, „kolem“, čímž prodávající nabývá volnosti a jím dodané množství zboží odpovídá požadavkům stanoveným článkem 35 Vídeňské úmluvy.³⁶⁹ Podle převažujících názorů jakákoliv kladná či záporná odchylka mezi sjednaným a doručeným množstvím zboží zakládá porušení smlouvy.³⁷⁰

³⁶⁸ KRUISINGA, Sonja Adrienne. *(Non-)conformity in the 1980 UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods: A Uniform Concept?* Utrecht: Utrecht University Institute for Legal Studies, 2004. s. 28 - 29.

³⁶⁹ HUBER, Peter; MULLIS, Alastair. *The CISG. A New Textbook for Students and Practitioners.* München: European Law Publisher, 2007. s. 131.

³⁷⁰ SCHLECHTRIEM, Peter; BUTLER, Petra. *UN Law on International Sales. The UN Convention on the International Sale of Goods.* Heidelberg: Springer, 2009. s. 115.

Pokud prodávající dodá větší množství zboží, než bylo ujednáno, může kupující podle ustanovení článku 52 odst. 2 Vídeňské úmluvy dodávku přijmout nebo může odmítnout přebytečné množství zboží či jeho část. V případě, že kupující přebytečné množství zboží přijme, je povinen zaplatit kupní cenu odpovídající kupní ceně stanovené ve smlouvě. Bude-li přebytečné množství zboží nepodstatné, má kupující povinnost dodávku přijmout. Doporučuje se proto do smlouvy zahrnout ustanovení upravující nejvyšší možné odchylky od sjednaného množství zboží. Pokud bylo dodáno menší než dohodnuté množství zboží, přičemž doručené množství zboží odpovídá množství uvedenému v dokladech, prodávající je v prodlení ohledně nedodaného množství zboží.

Pro určení jakosti zboží je rozhodující její vymezení ve smlouvě samé, nikoliv vnější standardy používané některými národními právními řády, například obchodovatelná či uspokojivá jakost.³⁷¹ Jakékoli odchýlení se od smluveného provedení zboží je pokládáno za porušení ustanovení článku 35 Vídeňské úmluvy. Plnění *aliud*, tedy dodání jiného zboží, je některými autory považováno za porušení povinnosti prodávajícího zboží dodat podle ustanovení článku 30 Vídeňské úmluvy.³⁷² Podle převažujících názorů se ale v případě plnění *aliud* jedná o doručení zboží vadného, neodpovídajícího smlouvě.³⁷³

Povinnost zboží zabalit či opatřit způsobem, který je stanoven ve smlouvě, byla doplněna teprve v průběhu jednání Vídeňské diplomatické konference. V původním návrhu, jenž byl podkladem jejího jednání, nebyl tento dodatek k vymezení předmětu plnění zahrnut. Uvedené ustanovení tedy vyplývá z požadavku konformity reálného plnění s vymezením předmětu plnění, stanoveným ve smlouvě.³⁷⁴ Požadavku zboží zabalit nebo opatřit neodpovídá, pokud je zboží pouze zabezpečeno, přestože smlouva určuje konkrétní typ balení a ten není použit. V tomto případě nastává porušení smlouvy.³⁷⁵

³⁷¹ BRIDGE, Michael. *The International Sale of Goods*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2013. s. 548.

³⁷² HUBER, Peter; MULLIS, Alastair. *The CISG. A New Textbook for Students and Practitioners*. München: European Law Publisher, 2007. s. 133.

³⁷³ FERRARI, Franco. *The 1980 Uniform Sales Law. Old Issues Revisited in the Light of Recent Experiences*. Milano: Sellier European Law Publishers, 2003. s. 316.

³⁷⁴ KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Praha: Linde, a. s., 1999. s. 101.

³⁷⁵ HUBER, Peter; MULLIS, Alastair. *The CISG. A New Textbook for Students and Practitioners*. München: European Law Publisher, 2007. s. 134.

1.2.2 Článek 35 odst. 2 – standardy nastavené Vídeňskou úmluvou

Článek 35 odst. 2 Vídeňské úmluvy obsahuje taxativní výčet případů, za nichž zboží odpovídá smlouvě, ačkoliv neexistuje výslovná dohoda stran o vlastnostech nebo způsobu zaopatření zboží. Smluvní strany jen výjimečně ujednají detailní charakteristiku zboží ve smlouvě. Vídeňská úmluva z tohoto důvodu stanovuje pomocná objektivní pravidla a standardy, které mohou smluvní strany aplikovat v případě, že zmíněná charakteristika zboží nebyla výslovně ani implicitně upravena a nelze ji zjistit výkladem smlouvy podle ustanovení článku 8 Vídeňské úmluvy.³⁷⁶ Z dosahu Vídeňské úmluvy byly ustanovením článku 2 vyloučeny spotřebitelské obchody, jedná se tedy pouze o použití podnikatelské.³⁷⁷ V uvedeném ustanovení jsou formulovány čtyři výjimky, za nichž na zboží nelze nahlížet jako na vadné. Hranice mezi plněním vadným a plněním bez vad je tedy stanovena pozitivně.³⁷⁸

Obvyklý účel. Podle ustanovení článku 35 odst. 2 písm. a) Vídeňské úmluvy zboží odpovídá smlouvě, hodí-li se pro účely, pro něž se zpravidla používá zboží téhož provedení. Zboží je vhodné pro obvyklý účel, pokud by jej rozumná osoba v témže postavení a za týchž okolností považovala za hodící se k danému účelu.³⁷⁹ Jedná se o objektivní hledisko určené pomocí osoby zainteresované v konkrétním obchodním odvětví. Obvyklý účel lze určit na základě toho, zda bude zboží kupujícím spotřebováno, dlouhodobě užíváno, nebo dále prodáno. Běžné použití zboží závisí na mnohých faktorech, zejména na ekonomických okolnostech, na tradici i na zákonných ustanoveních. Obvyklým účelem tedy může být použití zboží v konkrétní zemi způsobem, který stanovují předpisy veřejného práva týkající se například zákazu některých aditiv v potravinách.³⁸⁰

Zvláštní účel. Odpovědnost prodávajícího podle písm. b) nastupuje pouze tehdy, byl-li prodávajícímu sdělen zvláštní účel, k němuž má být použito zboží kupujícím, a kupující se přitom spoléhal na odbornost a úsudek prodávajícího. V situaci,

³⁷⁶ SCHLECHTRIEM, Peter; BUTLER, Petra. *UN Law on International Sales. The UN Convention on the International Sale of Goods*. Heidelberg: Springer, 2009. s. 115.

³⁷⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 315.

³⁷⁸ KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Praha: Linde, a. s., 1999. s. 101.

³⁷⁹ HUBER, Peter; MULLIS, Alastair. *The CISG. A New Textbook for Students and Practitioners*. München: European Law Publisher, 2007. s. 135.

³⁸⁰ SCHLECHTRIEM, Peter; BUTLER, Petra. *UN Law on International Sales. The UN Convention on the International Sale of Goods*. Heidelberg: Springer, 2009. s. 115 - 116.

kdy kupující zvolí konkrétní typ zboží či určí jeho příslušné parametry a prodávajícímu je znám účel použití příslušného zboží, přičemž zastává názor, že kupujícím provedená volba zboží není v souladu s jeho předpokládaným použitím, je odpovědnost prodávajícího za vady zboží vyloučena. Na základě ustanovení článku 7 Vídeňské úmluvy, jež obsahuje požadavek respektování dobré víry v mezinárodním obchodě, by prodávající mohl mít pouze povinnost na daný nesoulad kupujícího upozornit.³⁸¹

Vzorek nebo předloha. Článek 35 odst. 2 písm. c) Vídeňské úmluvy stanoví, že zboží odpovídá smlouvě, pokud má vlastnosti zboží, které prodávající předložil kupujícímu jako vzorek nebo předlohu. Předložil-li vzorek nebo předlohu kupující, lze uvedené ustanovení aplikovat analogicky.³⁸² Podle převažujících názorů se ale ustanovení článku 35 odst. 2 písm. c) nepoužije. V případě, že vzorek nebo předlohu předloží kupující, se zpravidla postupuje podle ustanovení článku 35 odst. 1 obdobně jako u implicitního stanovení vlastností zboží.³⁸³ Pokud zboží odpovídá vzorku či předloze podle ustanovení článku 35 odst. 2 písm. c), ale nehodí se pro účely, pro něž se zpravidla zboží téhož provedení používá, jak stanoví písm. a) téhož ustanovení, použije se podle většinového názoru přednostně písm. c). Na ustanovení písm. c) je obecně nahlíženo jako na významnější pravidlo oproti objektivním standardům, které vymezuje písm. a).³⁸⁴

Obal. Zboží podle ustanovení článku 35 odst. 2 písm. d) Vídeňské úmluvy rovněž odpovídá smlouvě, je-li uloženo pro přepravu nebo zabaleno způsobem pro takové zboží obvyklým. Pokud nelze tento způsob určit, postačí, je-li zboží uloženo pro přepravu nebo zabaleno způsobem přiměřeným k zachování a ochraně zboží. Obvyklý způsob je potom určen dle míry vědomosti prodávajícího o typu přepravy a místě určení.³⁸⁵

³⁸¹ KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Praha: Linde, a. s., 1999. s. 101.

³⁸² HUBER, Peter; MULLIS, Alastair. *The CISG. A New Textbook for Students and Practitioners*. München: European Law Publisher, 2007. s. 140.

³⁸³ SCHLECHTRIEM, Peter; BUTLER, Petra. *UN Law on International Sales. The UN Convention on the International Sale of Goods*. Heidelberg: Springer, 2009. s. 120.

³⁸⁴ HUBER, Peter; MULLIS, Alastair. *The CISG. A New Textbook for Students and Practitioners*. München: European Law Publisher, 2007. s. 140.

³⁸⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 317.

1.2.3 Článek 35 odst. 3

Ustanovení článku 35 odst. 3 Vídeňské úmluvy stanoví, že prodávající neodpovídá za vady zboží podle písm. a) až d) odstavce druhého, pokud o těchto kupující v době uzavření smlouvy věděl nebo nemohl nevědět. „*Míra vědomosti v tomto případě není postavena na čistě subjektivním, nebo čistě objektivním základě. Jde o kritérium smíšené, obsahující při hodnocení ad hoc oba pohledy. Podmínkami pro aplikaci odst. 3 jsou jednak existence vlastnosti v době uzavření smlouvy, jednak skutečnost, že kupující o vlastnosti věděl nebo nemohl nevědět.*“³⁸⁶ Na ustanovení článku 35 odst. 2 písm. c) se vyloučení odpovědnosti prodávajícího v případě vad zboží, o kterých kupující věděl nebo nemohl nevědět, prakticky nepoužívá.³⁸⁷

1.3 Úprava vad faktických v Principech UNIDROIT

Principy UNIDROIT obsahují pravidla určená pro všechny druhy mezinárodních obchodních smluv. Problematiku faktických vad zboží dodaného na základě mezinárodní kupní smlouvy tedy výslovně neupravují. Nicméně v kapitole páté týkající se obsahu smlouvy se nachází zásada, která určuje kvalitu plnění, a v kapitole sedmé je vymezeno nesplnění závazku.

Článek 5.1.6 Principů UNIDROIT stanovuje smluvní straně povinnost poskytnout plnění v přiměřené jakosti, která je vzhledem k okolnostem alespoň průměrná, není-li jakost plnění stanovena smlouvou nebo nelze-li ji ze smlouvy dovodit.³⁸⁸ Průměrnou jakost lze vymezit jako jakost běžnou na daném trhu v době poskytnutí plnění, přihlíží se tedy i k technologickému pokroku či zvláštní odborné způsobilosti prodávajícího. Druhou podmínkou je přiměřenost plnění. Cílem tohoto ustanovení je zaručit určitý standard plnění i na trzích, kde je průměrná jakost neuspokojivá. V případném sporu se tak prodávající nemůže dovolávat skutečnosti, že dodané zboží v průměrné jakosti bylo adekvátní a jakost nesmí být nižší než průměrná.³⁸⁹

³⁸⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 317.

³⁸⁷ SCHLECHTRIEM, Peter; BUTLER, Petra. *UN Law on International Sales. The UN Convention on the International Sale of Goods*. Heidelberg: Springer, 2009. s. 121.

³⁸⁸ UNIDROIT *Principles on International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 29. 8. 2014], s. 154.

³⁸⁹ LARIŠOVÁ, Markéta; TOMAŠČINOVÁ, Jana; PAUKNEROVÁ, Monika. *Zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT*. Praha: Kodex Bohemia, s.r.o., 1997. s. 106 – 107.

Článek 7.1.1 Principů UNIDROIT vymezuje nesplnění závazku jako jakékoliv porušení smluvních povinností jednou ze stran, včetně plnění vadného nebo opožděného.³⁹⁰ V této definici jsou tedy zahrnuty všechny formy vadného plnění i nedodání zboží vůbec. Odpovědnost prodávajícího je vyloučena, pokud bylo nesplnění zaviněno kupujícím nebo vnějšími neočekávanými událostmi.³⁹¹

1.4 Úprava vad faktických v novém občanském zákoníku

V ustanovení § 2099 NOZ se nachází taxativní výčet vad faktických. Předmět plnění má vady, pokud nemá vlastnosti stanovené v § 2095 a § 2096, za vadu se považuje rovněž dodání jiné věci. Faktickou vadou jsou podle NOZ i vady v dokladech nutných pro užívání věci. Vnitrostátní úprava obdobně jako Vídeňská úmluva stanovuje, že základní požadavky na předmět koupě vyplývají ze smlouvy samé, předmět koupě musí být dodán ve smluveném množství, jakosti a provedení.

§ 2095 NOZ

Prodávající odevzdá kupujícímu předmět koupě v ujednaném množství, jakosti a provedení. Nejsou-li jakost a provedení ujednány, plní prodávající v jakosti a provedení vhodných pro účel patrný ze smlouvy; jinak pro účel obvyklý.

Podle Vídeňské úmluvy je jakákoli odchylka mezi smluveným a doručeným množstvím zboží považována za vadu. V případě dodání menšího množství zboží se jedná o kvantitativní vadu v rozsahu množství zboží, které chybí ke smluvenému množství, a prodávající se ohledně tohoto množství podle Vídeňské úmluvy dostává do prodlení. Úprava v NOZ je obdobná. Podle ustanovení § 2099 odst. 2 NOZ, plyne-li z prohlášení prodávajícího nebo z dokladu o předání, že prodávající dodal menší množství věcí, na chybějící věci se nevztahují ustanovení o vadách a prodávající je v prodlení. Vídeňská úmluva neobsahuje ustanovení zabývající se situací, za níž je množství zboží určeno ve smlouvě pouze přibližně. Podle většinového názoru, není-li množství zboží ve smlouvě určeno přesně, získává prodávající volnost a jím dodané množství zboží odpovídá ustanovení článku 35

³⁹⁰ UNIDROIT *Principles on International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 29. 8. 2014], s. 223.

³⁹¹ LARIŠOVÁ, Markéta; TOMAŠČINOVÁ, Jana; PAUKNEROVÁ, Monika. *Zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT*. Praha: Kodex Bohemia, s.r.o., 1997. s. 143.

Vídeňské úmluvy. Nový občanský zákoník tuto situaci výslovně řeší v ustanovení § 2098. Nově je odchylka upravena formou vyvratitelné domněnky svědčící pěti procentům ze sjednaného množství.

§ 2098 NOZ

Vyplývá-li ze smlouvy nebo z povahy předmětu koupě, že množství je určeno jen přibližně, určí přesné množství prodávající. Má se za to, že odchylka nesmí přesáhnout pět procent množství určeného ve smlouvě.

Podle Vídeňské úmluvy jakost a provedení zboží určuje smlouva. Pokud se doručené zboží hodí pro účely, pro něž se zpravidla používá zboží téhož provedení, odpovídá zboží podle ustanovení článku 35 odst. 2 smlouvě. NOZ v ustanovení § 2095 věta druhá stanovuje, že pro jakost a provedení předmětu koupě je rozhodující ujednání stran, není-li jej, musí být předmět koupě vhodný pro účel patrný ze smlouvy. Pokud není účel patrný ze smlouvy, použije se účel obvyklý. Úprava obsažená ve Vídeňské úmluvě a NOZ je tedy obdobná, rozdílné je pouze jazykové vyjádření. Principy UNIDROIT v článku 5.1.6 stanoví, že není-li jakost určena ve smlouvě nebo ji nelze ze smlouvy dovodit, postačí jakost přiměřená, která je vzhledem k okolnostem alespoň průměrná, tedy jakost běžná na daném trhu. Úprava obsažená ve Vídeňské úmluvě, NOZ a Principech UNIDROIT je tedy obdobná, rozdílné je pouze jazykové vyjádření.

Článek 35 odst. 2 písm. b) Vídeňské úmluvy stanoví, že na doručené zboží je nahlíženo jako na zboží bez vad, hodí-li se pro zvláštní účel použití kupujícím, o němž byl prodávající informován, přičemž se kupující spoléhal na odbornost a úsudek prodávajícího. Obdobně podle ustanovení § 2102 odst. 1 NOZ prodávající za vady věci neodpovídá, pokud prokáže, že kupujícího včas upozornil na nevhodnost předané věci nebo nevhodnost předané věci ani při vynaložení dostatečné péče nemohl zjistit.

Pokud zboží nebylo ve smlouvě specifikováno, lze na něj podle Vídeňské úmluvy nahlížet jako na zboží bez vad, má-li vlastnosti zboží, které prodávající předložil kupujícímu jako vzorek nebo předlohu. Ustanovení § 2096 NOZ upravuje určení jakosti nebo provedení předmětu koupě podle smluveného vzorku či předlohy, přičemž tento musí vzorku nebo předloze odpovídat. Pokud se vzorek nebo předloha odlišuje od jakosti nebo provedení předmětu koupě stanovených ve smlouvě, jsou

rozhodující ustanovení smlouvy. V případech, kdy smlouva a vzorek nebo předloha určují jakost či provedení zboží rozdílně, nikoliv rozporně, předmět koupě musí odpovídat smlouvě i vzorku nebo předloze. I zde je úprava obsažená ve Vídeňské úmluvě a NOZ obdobná, pouze jinak jazykově vyjádřena. Vídeňská úmluva výslovně neupravuje případy, kdy vzorek nebo předlohu předloží kupující. Podle převažujících názorů se aplikuje ustanovení článku 35 odst. 1 Vídeňské úmluvy. Ustanovení § 2102 odst. 2 NOZ stanoví, že prodávající za vady neodpovídá, způsobil-li vadu věci postup prodávajícího podle návrhů, vzorků nebo podkladů, které opatřil kupující, pokud prokáže, že kupujícího včas upozornil na nevhodnost daných návrhů, vzorků či podkladů nebo nevhodnost ani při vynaložení dostatečné péče nemohl zjistit.

Dodání jiné věci jakožto plnění *aliud* řadí NOZ v ustanovení § 2099 mezi faktické vady. Vídeňská úmluva výslovně nestanoví, zda je doručení jiného zboží považováno za vadu faktickou. Podle většinových názorů se o vadu faktickou jedná, ale lze se setkat i s tvrzením, že dodání jiného zboží by mělo být pokládáno za porušení povinnosti prodávajícího dodat zboží podle ustanovení článku 30 Vídeňské úmluvy, kdy se požadavek oznámení podle ustanovení článku 38 a násl. Vídeňské úmluvy neuplatní. Ustanovení § 2099 NOZ mezi faktické vady zahrnuje také vady v dokladech nutných pro užívání zboží. Vídeňská úmluva nedostatky týkající se dokladů za vadu nepovažuje.

Zboží musí být podle Vídeňské úmluvy zabaleno nebo opatřeno způsobem, jaký určuje smlouva. Je-li zboží uloženo pro přepravu nebo zabaleno způsobem pro takové zboží obvyklým, případně přiměřeným k jeho zachování a ochraně, odpovídá rovněž dodané zboží smlouvě. Vídeňská úmluva tedy ustanovení týkající se zabalení či opatření zboží pro přepravu zařazuje mezi faktické vady. Nový občanský zákoník obsahuje taxativní výčet vad v ustanovení § 2099. Skutečnost, že předmět koupě není zabalen nebo opatřen pro přepravu podle smlouvy, NOZ mezi faktické vady neřadí. V samostatném ustanovení § 2097 NOZ stanoví požadavek předmět plnění zabalit a opatřit pro přepravu dle zvyklostí, není-li ve smlouvě určeno, jak má být věc zabalena a opatřena. Pokud zvyklostí neexistují, zboží má být zabaleno a opatřeno způsobem potřebným pro jeho uchování a ochranu. Otázkou je, zda lze některé obaly považovat zároveň za součást provedení věci. V tom případě by nedostatečné zabalení věci mohlo být pokládáno za vadu faktickou.

Nedostatkem vymezení faktických vad ve Vídeňské úmluvě je chybějící ustanovení o důkazním břemeni co do prokázání vadnosti zboží. Nese důkazní břemeno, že zboží je v rozporu s ujednáním ve smlouvě a s článkem 35, prodávající nebo kupující? Podle převažujících názorů v judikatuře je nositelem kupující jako strana, která obviňuje druhou stranu z nedostatku souladu plnění se smlouvou. Důkazní břemeno tedy leží na kupujícím, který tvrdí, že dodané zboží není shodné se zbožím dohodnutým ve smlouvě. Podle jiných autorů leží důkazní břemeno naopak na prodávajícím při prokazování, že zboží bylo v souladu se smlouvou do okamžiku přechodu nebezpečí na kupujícího. Od okamžiku přechodu nebezpečí z prodávajícího nese důkazní břemeno kupující, pokud přijal dodané zboží bez okamžitého oznámení vad zboží prodávajícímu.³⁹²

Podle ustanovení § 2100 NOZ právo kupujícího z vadného plnění zakládá vada, kterou má věc při přechodu nebezpečí škody na kupujícího, přestože se projeví až později. Právo kupujícího zakládá i vada vzniklá později, pokud ji prodávající způsobil porušením své povinnosti. Důkazní břemeno tedy nese kupující, který musí prokázat vadnost věci v době přechodu nebezpečí škody na kupujícího. Vznikne-li vada po přechodu nebezpečí škody na kupujícího, odpovídá prodávající pouze, pokud byla vada způsobena porušením povinnosti prodávajícího.

Ustanovení článku 35 odst. 3 Vídeňské úmluvy stanoví, že prodávající za vady zboží podle písm. a) až d) odstavce druhého neodpovídá, pokud o těchto kupující v době uzavření smlouvy věděl nebo nemohl nevědět. Obdobně NOZ v § 2103 vylučuje odpovědnost prodávajícího za vady, které kupující musel s vynaložením obvyklé pozornosti poznat již při uzavření smlouvy. Proávající za vady odpovídá, pokud kupujícího výslovně ujistil, že je věc bez vad, anebo zastřel-li vadu listivě. Podle Principů UNIDROIT je odpovědnost prodávajícího vyloučena, pokud nesplnění závazku zavinil kupující nebo bylo dáno vnějšími neočekávanými událostmi.

Podle důvodové zprávy věcně vychází dotčená ustanovení NOZ ze stávajícího pojetí ObZ.³⁹³ Lze tedy předpokládat, že výklad ustanovení týkajících se faktických vad obsažených v NOZ bude v zájmu kontinuity judikatury zachován. V ObZ byly upraveny vztahy mezi podnikateli, Vídeňská úmluva rovněž vylučuje v usta-

³⁹² KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Praha: Linde, a. s., 1999. s. 102.

³⁹³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. s. 815.

novení článku 2 její použití na spotřebitelské obchody. Nový občanský zákoník dopadá na vztahy mezi podnikateli i na obchody nepodnikatelské. Ustanovení § 2095 - § 2102 NOZ obsahově odpovídají úpravě, která se nacházela v ustanoveních § 420 - § 423 ObZ. Nový občanský zákoník pouze vypouští povinnost prodávajícího zboží zabalit a řádným způsobem zajistit pro přepravu a odkaz na právo kupujícího určit přesné množství zboží, které má být dodáno, v případě, že mu toto právo přiznává smlouva. Komentář k ObZ uvádí, že smluvní ujednání o jakosti zboží musí být rovněž v souladu s právními předpisy, zejména se zákonem č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky³⁹⁴ a zákonem č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků³⁹⁵ a dále s předpisy danými k ochraně zdraví občanů, k ochraně životního prostředí a jeho složek a k ochraně protipožární.³⁹⁶ Ujednání ve smlouvě, která jsou v rozporu s těmito předpisy, jsou neplatná a použijí se přímo tyto právní předpisy. V případě mezinárodní kupní smlouvy ovšem platí výlučně jakost smluvená.³⁹⁷

1.5 Závěr

Cílem této kapitoly byl teoretický rozbor ustanovení vymezujících faktické vady, která jsou obsažena ve Vídeňské úmluvě, Principech UNIDROIT a v NOZ. Pokud dodané zboží neodpovídá smlouvě či ustanovením zákona, která lze na daný právní vztah subsidiárně aplikovat, vykazuje vady, jež mohou spočívat v množství, jakosti a provedení, ve způsobu zabalení a opatření zboží pro přepravu. Úprava vymezení faktických vad ve Vídeňské úmluvě a v NOZ je obdobná, NOZ obsahuje podrobnější ustanovení týkající se kvantitativních vad, rozdíly jsou rovněž v pohledu na plnění *aliud*, v požadavcích na balení zboží a jeho opatření pro přepravu a v jazykovém vyjádření. Principy UNIDROIT stanovují pouze požadavek na jakost plnění.

³⁹⁴ Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15. 9. 2014].

³⁹⁵ Zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů: In *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15. 9. 2014].

³⁹⁶ ŠTENGOVÁ, Ivana; PLÍVA, Stanislav; TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 1081.

³⁹⁷ POKORNÁ, Jarmila; KOVAŘÍK, Zdeněk; ČÁP, Zdeněk a kol. *Obchodní zákoník. Komentář. II. díl* (§ 221 - 775). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 1520.

Nový občanský zákoník mezi faktické vady zařazuje vady v množství, jakosti a provedení zboží, dodání jiného zboží a vady v dokladech nutných pro užívání věci. Stejně jako podle Vídeňské úmluvy a Principů UNIDROIT jsou rozhodující požadavky na předmět plnění podle NOZ stanoveny smlouvou. Principy UNIDROIT za faktické vady považují pouze vady v kvalitě plnění, Vídeňská úmluva plnění *aliud* a vady v dokladech výslovně do výčtu faktických vad neřadí. Nový občanský zákoník jako vadu vypouští skutečnost, že věc není zabalena nebo opatřena pro přepravu dle smlouvy. Vady se tedy nově váží pouze na vlastnosti věci. Nový občanský zákoník na rozdíl od Vídeňské úmluvy upravuje možnou odchylku v množství zboží. Pokud bylo doručeno menší než sjednané množství zboží, NOZ i Vídeňská úmluva shodně stanoví, že prodávající je ohledně nedodaného množství zboží v prodlení. Podle Vídeňské úmluvy zboží odpovídá smlouvě také tehdy, hodí-li se pro obvyklý účel nebo pro zvláštní účel, jenž byl prodávajícímu znám. Nový občanský zákoník pro jakost a provedení zboží stanovuje požadavky obdobně, rozdíly spočívají pouze v jazykovém vyjádření. Nový občanský zákoník oproti Vídeňské úmluvě obsahuje podrobnější úpravu určení jakosti nebo provedení předmětu koupě podle smluveného vzorku či předlohy. Nedostatkem úpravy nacházející se ve Vídeňské úmluvě je chybějící ustanovení o důkazním břemenu co do průkazu vadnosti zboží. Vyloučení odpovědnosti prodávajícího podle NOZ se obsahově shoduje s úpravou obsaženou ve Vídeňské úmluvě. Principy UNIDROIT vylučují odpovědnost prodávajícího, pokud bylo nesplnění závazku zaviněno kupujícím nebo pokud jej způsobily vnější neočekávané události. Z výše uvedeného vyplývá, že NOZ odpovídá standardům předpokládaným v mezinárodním obchodním styku a předvídaným mezinárodními obchodníky.

2 Následky porušení smlouvy – tradiční i méně tradiční nároky

prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.

Základem úspěchu pro užití komparativní metody je srovnávat srovnatelné, resp. srovnávat otázky a instituty, které vykazují určitou míru podobnosti. To platí i v případě této publikace, kde se snažíme o uchopení institutu vytvořeného na různých úrovních právní regulace. Konkrétně:

- V rámci určitého kompromisu na úrovni tzv. státní unifikace pomocí mezinárodní úmluvy (zde Vídeňská úmluva) s tím, že předmětem unifikace je konkrétní smluvní typ užitý v mezinárodním obchodě (zde konkrétně kupní smlouva). Navíc se v tomto případě jedná o smluvní typ, který v základní podobě vykazuje i na národních úrovních vysoký stupeň podobnosti.
- V rámci mezinárodní organizace na úrovni nestátní pomocí dokumentu nezávazné povahy (zde Principy UNIDROIT). Dokument není zaměřen na konkrétní smluvní typ, dopadá na smlouvy obecně. Ne náhodou je pro praxi doporučováno například kumulativní využití Vídeňské úmluvy a Principů UNIDROIT.³⁹⁸ Norma je sice určena primárně pro oblast mezinárodní kontraktace, je však možné ji využít i pro tuzemské smlouvy.³⁹⁹ Podobný charakter má další ze zmiňovaných norem – PECL.

³⁹⁸ Celá řada autorů. Namátkově: GARRO, M. Alejandro. Gap-Filling Role of the Unidroit Principles in International Sales Law: Some Comments on the Interplay Between the Principles and the CISG. *Tullane Law Review*. 1994-1995, s. 1149 a násł; DiMATTIO, A. Larry. Contract Talk - Reviewing the Historical and Practical Significance of the Principles of European Contract Law. *Harvard International Law Journal* [online]. 2002, roč 43 [cit. 4.9.2014], s. 569 - 581; BONELL, Michael Joachim. The UNIDROIT Principles and CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 4. 9. 2014].

³⁹⁹ UNIDROIT *Principles on International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 7. 6. 2014], s. 1 – 7. Viz také KRONKE, Helmut. The UN Sales Convention, The UNIDROIT Contract Principles and the Way Beyond. *Journal of Law and Commerce* [online]. 2005, roč. 25, č. 6 [cit. 5. 9. 2014], s. 453 – 456.

- V rámci národní kodifikace. Národní norma (zde NOZ) může být použita jak v čistě tuzemských vztazích, tak i v mezinárodních. Konkrétně tam, kde tak stanoví vůle stran či náhradní hraniční určovatel.⁴⁰⁰ Nicméně její základní směřování a předpoklad použití je ve vztazích vnitrostátních.

To je nutné mít na paměti. Včetně skutečnosti, že zatímco v prvním i druhém případě jde o kompromisní řešení, kde se objevují vlivy z různých právních oblastí, je poslední norma jako norma národní výrazem představ tuzemského zákonodárce. Byť v řadě ustanovení ovlivněná povinností harmonizovat své právo s právem Evropské unie či ovlivněného úmyslně některými jinými úpravami, v nichž národní zákonodárce hledal svou inspiraci.⁴⁰¹

Vliv na použití institutu může mít i rozdílný akcent na interpretační zásady. Jednotlivé otázky podléhají interpretačním zásadám uvedeným v normě samé a liší se – u norem mezinárodního původu svým akcentem na mezinárodní jednotu výkladu – od norem národních. Autonomie výkladu na výkladu národním je pravidelnou zásadou přijímanou u mezinárodních norem. Autonomní výklad jednotlivých termínů je například zvýrazněn i tím, že tam, kde toto bylo možné, se tvůrci vyhnuli převzetí národně zažitě terminologie a volili spíše termíny neutrální, opisující situaci apod. Zřetelné je to u například u institutu „okolnosti osvobozující od odpovědnosti“, kde z obav o interpretaci národní nebylo využito ani obecně rozšířeného termínu *force majeure*. Samozřejmě, právní věda nemá hranice a současný informační *boom* umožňuje lehké získání informací o jiných právních rádech i úpravách. A jak nám ukázaly legislativní práce v České republice, inspirace jak mezinárodními, tak národními normami jiných států zde existovaly.

Cílem kapitoly není podrobná a detailní analýza jednotlivých nároků. To je úkol přesahující možnosti této publikace. Zde odkazujeme na četnou zahraniční literaturu a i literaturu českou zabývající se problematikou. Spíše jde o základní uchopení

⁴⁰⁰ Bez dalšího rozvedení tímto máme na mysli volbu práva dle článku 3 Nařízení Řím I a náhradní hraniční určovatel dle článku 4 nařízení Řím I. Samozřejmě existují i další zdroje úpravy. Viz k této otázce dále: BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Římská úmluva a nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého. Praha: C. H. Beck, 2009; PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. Praha: C. H. Beck, 2013; ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013.

⁴⁰¹ Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 15. 3. 2014], s. 18 – 20.

otázky a poukázání na podobné či naopak odlišné uchopení této problematiky. A také o úvahu směrem k tomu, zda rozdíly mají vliv na funkci institutu včetně otázky, která byla uvedena v úvodním vymezení smyslu této publikace – společné použití jednotlivých norem a možnosti jejich vzájemného doplnění.⁴⁰²

Jak je obvyklé i v jiných částech, východiskem je pro nás Vídeňská úmluva. K ní potom budeme připodobňovat i ostatní normy. Současně je třeba upozornit rovněž na to, že i když se nebudeme detailně věnovat pojmu „porušení“, jeden aspekt nelze pominout – definici tzv. podstatného a nepodstatného porušení smlouvy. Otázku, která rozhoduje – alespoň pokud jde o Vídeňskou úmluvu – o tom, zda a kdy se uplatní určitý nárok, či naopak zda vůbec nemůže být využit. Z hlediska koncepčního je třeba upozornit rovněž na to, že i když v úvodní pasáži pro úplnost zmíníme některé nároky (konkrétně náhradu škody a smluvní pokutu), jejich analýzu ponecháme na samostatné kapitoly tvořící součást této části knihy. Tam také bude vyhodnocena případná vazba na jiné nároky.

2.1 Podstatné a nepodstatné porušení smlouvy

Kvalifikace porušení jako podstatného, či naopak nepodstatného, představuje východisko pro úvahy k využití nároků, které nabízejí jednotlivé sledované normy. Potřeba jasné a předvídatelné definice je umocněna rovněž tím, že v případě sporu má konečné slovo o povaze porušení a oprávněnosti nároků soud.

Ve velmi zjednodušené podobě lze říci, že některé z nároků lze využít jen a pouze tam, kde nastalo porušení podstatné. V případě podstatného porušení bývá onen pomyslný „vějíř“ nároků širší než tam, kde se jedná o porušení nepodstatné.⁴⁰³

Všechny z námi sledovaných norem obsahují samostatnou definici podstatného porušení. Doktrína „podstatného porušení“, jak ji nazývá *Huber*,⁴⁰⁴ je dnes dominantou pro vazbu porušení a typu nároků v řadě norem národního i mezinárodního původu. A je tomu tak i v námi sledovaných normách. V těchto normách

⁴⁰² Typicky využití české úpravy v rámci mezer Vídeňské úmluvy. Což by mohl být častý případ.

⁴⁰³ Obáváme se říci plný. Například oprava vadného zboží dle článku 46 odst. 3 Vídeňské úmluvy přichází do úvahy jen tam, kde je to přiměřené.

⁴⁰⁴ HUBER, Peter. CISG - Structure of Remedies. *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*. 2007, roč. 71, č. 1, s. 23.

lze sledovat vazbu mezi porušením smlouvy, jeho intenzitou a nároky.⁴⁰⁵ V tom jsou si podobné na prvý pohled. Při bližším zkoumání se však již v tomto základním schématu poněkud liší. Vídeňská úmluva využívá velmi jednoduché členění na porušení prodávajícím a porušení kupujícím s tím, že je rozlišováno mezi porušením podstatným a porušením nepodstatným.⁴⁰⁶ Nároky se v první řadě váží na tuto strukturu. Teprve následně je u jednotlivých nároků vzata do úvahy povaha porušení (prodlení, vada plnění, jiné porušení) a je v této souvislosti určen nárok. Ten může být samozřejmě podmíněn i typem porušení (viz sleva z kupní ceny a nedodání či částečné nedodání). Toto velmi jednoduché schéma je dáno i tím, že Vídeňská úmluva upravuje jediný typ smlouvy. Principy UNIDROIT využívají poměrně přehledné schéma samostatného oddílu věnovaného neplnění a následných oddílů analyzujících jednotlivé nároky (oddíl 7). Nový občanský zákoník je nejméně přehledný. K této otázce se blíže dostaneme až u nároků. Nicméně zde je nejzřetelnější vazba na konkrétní typ porušení - porušení prodlením, vadným plněním a jiným neplněním.

Definice podstatného porušení se svým jazykovým vyjádřením v jednotlivých zkoumaných normách liší. Otázkou však je, nakolik se liší svým skutečným dopadem na konkrétní situaci. Jak podřízení norem teleologickému výkladu, tak i výkladu systematickému může setřít rozdíly v jazykovém vyjádření v jednotlivých normách.

2.1.1 Úprava ve Vídeňské úmluvě

Vídeňská úmluva obsahuje definici v článku 25. K aplikaci článku je nutné uvést:

- V souladu s článkem 6 má před aplikací tohoto článku přednost autonomie vůle stran. Může jít o jinou obecnou definici zakomponovanou do smlouvy, nebo spíše, což asi bude v kontraktační praxi častější, označení určitého typu porušení jako podstatného.⁴⁰⁷

⁴⁰⁵ Výstižně uvádějí tuto otázku Digesta zpracovaná k článku 25. „*Fundamental breach in this specific sense is a prerequisite for certain remedies under the Convention, such as the party's right to terminate the contract (articles 49 (1) (a) and 64 (1) (a); but see also articles 51 (2), 72 (1), 73 (1) and (2)), the right to require delivery of substitute goods presupposes a fundamental breach (article 46 (2)). A fundamental breach also has some bearing under the risk provisions of the Convention (article 70). In general article 25 defines the border line between the "normal" remedies for breach of contract-like damages and price reduction—and incisive remedies like termination and specific performance.*“ Viz *UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. Article 25* [online]. United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), 2012 [cit. 5. 9. 2014].

⁴⁰⁶ Viz články 45 a 63 Vídeňské úmluvy.

⁴⁰⁷ Doporučení k formulacím přímo ve smlouvě: BABIAK, Andrew. Defining „Fundamental Breach“ Under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. *Temple International and Comparative Law Journal* [online]. 1992, roč. 6 [cit. 5. 9. 2014], s. 141 - 142.

- Změnit kvalifikaci může také využití článku 9. A to nejenom praxí zavedenou mezi stranami, ale i pomocí zvyklostí.⁴⁰⁸ Typickým případem by bylo využití interpretačních zvyklostí, jako je uvedení termínu „fix“ k datu plnění.
- Interpretace článku 25 se řídí zásadami uvedenými v článku 7 odst. 1. Typ výkladu, který musí být respektován, je výklad autonomní.⁴⁰⁹ Výslovně je uveden požadavek jednoty výkladu, zohlednění mezinárodního původu a zohlednění dobré víry.⁴¹⁰ Tyto základní zásady podmiňují i užití jednotlivých výkladových metod. Jak je zdůrazňováno, tyto se neliší od metod, které zná vnitrostátní právo. Samozřejmě, že je otázkou, nakolik bude tento výkladový kánon ovlivněn spíše zeměmi kontinentálními, nebo zeměmi *common law*. S odkazem na v minulosti zpracovanou literaturu je třeba říci, že existuje spíše přesvědčení o tom, že základních požadavků jednoty lze dosáhnout spíše užitím kombinace známé z oblasti kontinentálního práva.⁴¹¹ U jazykového výkladu je třeba zdůraznit to, že i když jsou oficiálními jazyky OSN arabština, angličtina, francouzština, ruština, španělština a čínština, jednacím jazyky konference byly angličtina a francouzština. Do ostatních jazyků byla Vídeňská úmluva přeložena. Hledání významu u těchto dvou jazyků tak bude převládat.⁴¹² Historický výklad, zejména zprostředkovaný záznamy z jednání komisí, velmi napomáhá správnému uchopení institutu.⁴¹³ U systematického výkladu ať již vzhledem k autonomnosti přístupu k výkladu, či i proto, že některé instituty

⁴⁰⁸ FERRARI, Franco. Fundamental Breach of Contract Under the UN Sales Convention - 25 Years of Article 25 CISG. *Journal of Law and Commerce* [online]. 2006, roč. 25 [cit. 11. 9. 2014], s. 493.

⁴⁰⁹ UNCITRAL *Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. Article 7* [online]. United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), 2012 [cit. 11. 9. 2014].

⁴¹⁰ Dobrá víra je nesporně interpretační zásadou uvedenou výslovně v článku 7 odst. 1. Pravidelně ovšem bývá uváděna i jako základní zásada ve smyslu článku 7 odst. 2. Viz například ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Walters Kluwer ČR, 2010. s. 160.

⁴¹¹ ŽÍDEK, Petr. *Pojem podstatného porušení smlouvy dle Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupi zboží*. Brno, 2008. 186 s. Disertační práce. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Vedoucí práce prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.

⁴¹² Rozhodnutí Bundesgericht, Švýcarsko ze dne 13. 11. 2003, č. 4C.198/2003/grl [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 11. 9. 2014].

⁴¹³ K interpretaci: KOMAROV, S. Alexander. Internationality, Uniformity and Observance of Good Faith as Criteria in Interpretation of CISG: Some Remarks on Article 7(1). *Journal of Law and Commerce* [online]. 2005-06, roč. 25 [cit. 11. 9. 2014], s. 72 – 85; HILLMAN, A. Robert. Applying the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: The Elusive Goal of Uniformity. *Cornell Review of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. 1995 [cit. 11. 9. 2014].

byly do smlouvy včleněny poněkud nekonzistentně a jsou často předmětem kompromisu, je třeba být poněkud rezervován. Teleologický výklad je samozřejmě rovněž využitelný.

- Jednání strany a případně také ujednání ve smlouvě se řídí článkem 8 (viz výklad výše v této publikaci). Na toto upozorňujeme zejména s ohledem na onu skutečnost, že se využití Vídeňské úmluvy často prolíná s výslovným ujednáním ve smlouvě.

Článek 25 bývá kritizován pro vágnost definice.⁴¹⁴ Na druhé straně nesporně otevírá cestu přizpůsobení rozhodovací praxe postupujícím technologickým změnám a využití Vídeňské úmluvy i na nové druhy zboží jako jsou různé nosiče informací atd. Úmluva se potom nemusí omezovat jen na tradiční komodity tak, jak existovaly v době jejího přijetí. Osobně vidíme v těchto typech definic spíše výhodu. Navíc, i vzhledem k možnosti úpravy ve smlouvě vlastní, kde lze buďto označit určité plnění jako pro nás zásadní, nebo lze uvést i demonstrativní výčet porušení, která budou považována za podstatná atd.

Povšimněme si základních konstrukčních prvků, které musí být pro definici naplněny:

*„**Porušení smlouvy jednou ze stran je podstatné, jestliže způsobuje takovou újmu druhé straně, že ji ve značné míře zbavuje toho, co tato strana je oprávněna očekávat podle smlouvy, ledaže strana porušující smlouvu nepředvídala takové důsledky a ani rozumná osoba v tomtéž postavení by je nepředvídala za týchž okolností.**“*

Z hlediska právně technického je definice kombinací pozitivního vymezení podstatného porušení a vymezení okolností osvobozujících od kvalifikace porušení jako podstatného. Výstavbové prvky, které si zaslouží především naši pozornost, jsou: porušení – újma určité intenzity a kvality – předvídatelnost následků.

⁴¹⁴ FERRARI, Franco. Fundamental Breach of Contract Under the UN Sales Convention - 25 Years of Article 25 CISG. *Journal of Law and Commerce* [online]. 2006, roč. 25 [cit. 11. 9. 2014], s. 493, poznámka s odkazem na další autory č. 25; HUBER, Peter. CISG - Structure of Remedies. *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*. 2007, č. 1, s. 25. Poukazuje na skutečnost, že definice se jeví ve své abstraktní podobě dobře, nicméně je problém pro soudce v konkrétním případě najít hranici mezi podstatným a nepodstatným porušením. Uvádí to zejména na případech dodání vadného zboží. Viz odkaz na řadu případů. BONELLI, Michael Joachim. THE UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts and CISG – Alternatives or Complementary Instruments? *Uniform Law Review* [online]. 1996, roč. 26 [cit. 11. 9. 2014], s. 28.

Porušení. V případě porušení lze uvést, zde již s odkazem na další zdroje a diskuse, že se jedná o porušení povinností založených smlouvou či úmlouvou, resp. založených praxí stran či vyplývajících ze zvyklostí. Ne zcela zřetelné je, zda jde i o porušení povinností založených národním právem uplatňujícím se v mezerách. Nerozlišuje se porušení povinností hlavních či vedlejších. Rolí nehraje ani to, zda se jedná o porušení veřejnoprávních předpisů. V případě porušení je dle Vídeňské úmluvy nezajímavé, zda je úmyslné či nikoli. Okolnosti osvobozující od odpovědnosti zde nehrají žádnou roli. Na porušení se nemůže odvolávat strana, která sama smlouvu porušila (zejména článek 80). Porušení není rozvedeno ve vazbě na jednotlivé povinnosti, nýbrž je pojato jako obecný koncept. Vzhledem k tomu, že obdobný koncept užil již zákoník mezinárodního obchodu⁴¹⁵ a následně ObZ, není pro nás tato koncepce cizí. Nicméně ve smluvním právu jiných zemí se objevují vazby na jednotlivé typy porušení.⁴¹⁶ Problémy s kvalifikací porušení smlouvy jako porušení podstatného jsou konstatovány na úrovni soudů i rozhodčích soudů včetně situace v rámci jednoho státu. Zejména je poukazováno na rozdíly tam, kde došlo k porušení povinností týkajících se dokladů a u obchodů s komoditami.⁴¹⁷

Újma. Centrálním pojmem je „újma“, která je následkem porušení, a na ni navazující smlouvou založené očekávání. Termín „újma“ není nikde v úmluvě dále vymezen. V žádném případě se však nejedná jen o újmu ve smyslu peněžního či materiálního úbytku komparovatelného k termínu „škoda“ ve smyslu článku 74.⁴¹⁸

Pro posun od porušení nepodstatného k porušení podstatnému se musí jednat o újmu „ve značné míře zbavující stranu toho, co je oprávněna očekávat od smlouvy“. Byť zde existovala snaha o přijetí definice objektivizující prvky tohoto institutu, samotné znění jej směřuje do subjektivních pocitů strany, která utrpěla porušením smlouvy. Jak uvádí například československý zástupce na jednání *Kopáč* „*sice není plně vyhovující* (definice, pozn. autora) *a ani z hlediska legislativně technického*

⁴¹⁵ Zákon č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodě (Zákoník mezinárodního obchodu). In *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15. 9. 2014].

⁴¹⁶ CHENGWEI, Liu. Remedies for Non-performance - Perspectives from CISG, UNIDROIT Principles and PECL [online]. *SiSU* [cit. 8. 9. 2014].

⁴¹⁷ CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 5. The Buyer's Right to Avoid the Contract in Case of Non-Conforming Goods or Documents [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 11. 9. 2014].

⁴¹⁸ FERRARI, Franco. Fundamental Breach of Contract Under the UN Sales Convention - 25 Years of Article 25 CISG. *Journal of Law and Commerce* [online]. 2006, roč. 25 [cit. 11. 9. 2014], s. 493, poznámka s odkazem na další autory č. 45. Nicméně zde i opačný názor.

není dokonalá (zejména pod vlivem delegací z oblasti angloamerického práva), avšak vyplývá z ní základní prvek podstatného porušení smlouvy, tj. bezúčelnost trvání smlouvy pro oprávněnou stranu.⁴¹⁹ Další z českých autorů, který se hlásí k uvedeným názorům, je Žídek.⁴²⁰ Podobné uvádí také Digesta⁴²¹ a obdobná konstatování nalézáme napříč literaturou. Rozhodovací praxe soudů je dnes reprezentována stovkami rozhodnutí. Jen v databázi Pace jich nacházíme okolo tří set.⁴²²

Předvídatelnost. Předvídatelnost, resp. nepředvídatelnost jako osvobozující podmínka posunující možnou kvalifikaci zpět k porušení nepodstatnému, obsahuje dvě pozice: subjektivní nevědomost strany porušující své povinnosti a objektivní nemožnost předvídat takový důsledek.⁴²³ Smyslem vytvoření oné „rozumné osoby nepředvídající jisté důsledky“ (ostatně je využita ve Vídeňské úmluvě i na jiných místech), je snaha po objektivizaci hodnocení. Poukázat je třeba, byť se objevují v literatuře určité pochybnosti, na to, zda jsou kritéria kumulativní či nikoli. Převládající názor směřuje ke kumulaci obou kritérií. Dobou, k níž se váže tato předvídatelnost či předvídatelnost, je dle převažujících názorů okamžik uzavření smlouvy. Nicméně, objevují se i názory o tom, že by mohly být vzaty do úvahy i okolnosti vzniklé po uzavření smlouvy. Jde spíše o menšinový názor.⁴²⁴

⁴¹⁹ KOPÁČ, Ludvík. Úmluva OSN o mezinárodní koupi zboží. *Právník*. 1981, č. 10, s. 931. Podobně další z československých autorů, věnujících se ve své práci především problematice mezinárodní kupní smlouvy, A. Kanda. Ten uvádí ve své publikaci KANDA, Antonín. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (s komentářem)*. 2. vydání. Praha: PP Agency, 1995. s. 34: „... podstatnost porušení smlouvy spočívá v tom, že v důsledku porušení konkrétní smluvní povinnosti jednou ze smluvních stran druhá strana tímto porušením postižená, nemá nadále zájem na realizaci smlouvy.”

⁴²⁰ ŽÍDEK, Petr. *Pojem podstatného porušení smlouvy dle Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupi zboží*. Brno, 2008. 186 s. Disertační práce. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Vedoucí práce prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc., s. 80.

⁴²¹ UNCITRAL *Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. Article 25* [online]. United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), 2012 [cit. 11. 9. 2014].

⁴²² Souhrn rozhodování viz například GRAFFI, Leonardo. Case Law on the Concept of „Fundamental Breach“ in the Vienna Sales Convention. *International Business Law Journal* [online]. 2003, č. 3 [cit. 11. 9. 2014], s. 338 - 349.

⁴²³ Vzhledem k jisté lehkosti vymezení, jsme si zde dovolili citovat z ŽÍDEK, Petr. *Pojem podstatného porušení smlouvy dle Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupi zboží*. Brno, 2008. 186 s. Disertační práce. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Vedoucí práce prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc., s. 88.

⁴²⁴ FERRARI, Franco. Fundamental Breach of Contract Under the UN Sales Convention - 25 Years of Article 25 CISG. *Journal of Law and Commerce* [online]. 2006, roč. 25 [cit. 11. 9. 2014], s. 489 - 508.

2.1.2 Úprava v Principech UNIDROIT

Principy UNIDROIT neuvádějí termín „podstatného porušení“ v obecných ustanoveních, nýbrž v ustanovení článku 7.3.1 odst. 2 ve vazbě na konkrétní následek porušení smlouvy - právo strany na odstoupení od smlouvy.⁴²⁵ Vazba porušení na konkrétní nárok již sama do jisté míry předurčuje i nižší stupeň obecnosti a možnost modelovat podstatné porušení v této konkrétní vazbě. Vzhledem k povaze normy není nutné řešit otázku její dispozitivnosti či kogentnosti. Pokud jde o interpretační zásady, kterými jsou ovládána ustanovení Principů UNIDROIT, lze odkázat na článek 1.6 – akcent na mezinárodní povahu a jednotu v aplikaci.

Na první pohled je v Principech UNIDROIT zvolena jiná koncepce: vedle obecněji koncipovaného prvního písmene obsahuje článek i řadu dalších ustanovení, které již konkrétněji uvádějí možné situace, které by třeba v případě užití jen oné obecné definice byly diskutabilní, resp. právě u Vídeňské úmluvy diskutabilní jsou. Navíc obsahují – což je dáno jinou konstrukcí Principů UNIDROIT – i vazbu na konkrétní další nároky. Porušení jako takové je definováno v článku 7.1.1: „*Non-performance is failure by a party to perform any of its obligations under the contract, including defective performance or late performance.*“

Článek 7.3.1 odst. 2 potom stanoví:

„In determining whether a failure to perform an obligation amounts to a fundamental non-performance regard shall be had, in particular, to whether

- a) the non-performance substantially deprives the aggrieved party of what it was entitled to expect under the contract unless the other party did not foresee and could not reasonably have foreseen such result;*
- b) strict compliance with the obligation which has not been performed is of essence under the contract;*
- c) the non-performance is intentional or reckless;*
- d) the non-performance gives the aggrieved party reason to believe that it cannot rely on the other party's future performance;*
- e) the non-performing party will suffer disproportionate loss as a result of the preparation or performance if the contract is terminated.“*

⁴²⁵ UNIDROIT *Principles on International Commercial Contracts 2010* [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010 [cit. 11. 9. 2014].

Pro srovnání je možné uvést následující postřehy:

- **Rozdílná terminologie.** Vezmeme-li si anglické znění obou norem, využívá Vídeňská úmluva termín *breach* a Principy UNIDROIT termín *non-performance*. Pokud jde o nesplnění povinností a zdroje těchto povinností, jde o termíny se stejným významem.
- **Zásadním momentem** pro srovnávání je článek 7.3.1 odst. 2 písm. a) Principů UNIDROIT, které se svým obecným uchopením nejvíce blíží článku 25 Vídeňské úmluvy. K diskusi by mohla být jednak míra porušení, jednak výslovné nezmínění pozice osoby třetí. Otázka „ve značné míře zbavuje očekávání“ a „podstatně zbavuje toho, co byla oprávněna dle smlouvy očekávat“ je jiným vyjádřením téhož. Totéž platí o výslovném vyjádření pozice osoby třetí a nepřímým vyjádření - *could not reasonably have foreseen*. K tomu, abychom byli schopni poměřit tuto situaci, bude nutné opět objektivizovat pozici strany, která utrpěla následky v důsledku porušení smlouvy.
- Článek 7.3.1 odst. 2 písm. b) obsahuje variantu, které lze dosáhnout ve Vídeňské úmluvě přes článek 6 či článek 9. Jde o situaci, kdy strana dala najevo, že splnění určité povinnosti – například dodání zboží v určitém přesném termínu, dodání konkrétní kvality atd. – je pro ni zásadní. Tedy, i když neobsahuje Vídeňská úmluva výslovně úpravu, na základě jiných ustanovení dosáhneme téhož.
- Článek 7.3.1 odst. 2 písm. c) se zásadně liší. Jak jsme uvedli u Vídeňské úmluvy, není nutné nedbalost či úmysl vůbec zkoumat. Zde naopak úmyslné či nedbalostní porušení smlouvy znamená podstatné porušení smlouvy.
- Článek 7.3.1 odst. 2 písm. d) odpovídá ustanovení článku 71 Vídeňské úmluvy o ohroženém plnění.
- Článek 7.3.1 odst. 2 písm. e) má jinou povahu. Jeho obsah je podmíněn zasažením do konkrétního typu nároku – odstoupení. Nedomníváme se, že tato situace by byla dosažitelná v rámci řešení Vídeňské úmluvy.⁴²⁶

2.1.3 Úprava v novém občanském zákoníku

Nový občanský zákoník obsahuje úpravu podstatného porušení smlouvy v § 2002. Dříve, než se budeme věnovat vlastní definici, je třeba říci následující.

⁴²⁶ KOCH, Robert. Commentary on Whether the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts May Be Used to Interpret or Supplement Article 25 CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 11. 9. 2014]. Dále viz nálezh rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře ze dne 28. 7. 2000, č. 9797 [online]. In *UNILEX on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 11. 9. 2014].

Povaha § 2002. Povaha normy jako kogentní či dispozitivní je vedena pravidlem obsaženým v § 1 odst. 2: „*Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.*“ Na rozdíl od předchozí úpravy v ObZ, která se pokusila poněkud nešťastně vyjmenovat kogentní normy, zvolil NOZ jiné řešení. V základní pozici je ustanovení § 2002 dispozitivní. Strany tak mohou přijmout jinou, přesnější definici pro svou smlouvu. Nebo mohou jakékoli neplnění označit ve smlouvě předem jako podstatné. Bude v budoucnu věcí judikatury, jaká ujednání stran a za jakých podmínek by byla nedovolená. Interpretiční zásady k ustanovením NOZ obsahuje § 2.

Jak jsme již uvedli, je definice obsažena v § 2002:⁴²⁷ „*Podstatné je takové porušení povinností, o němž strana porušující smlouvu již při uzavření smlouvy věděla nebo musela vědět, že by druhá strana smlouvu neuzavřela, pokud by toto porušení předvídala; v ostatních případech se má za to, že porušení podstatné není.*”

Pokud si z jazykových vyjádření vybereme základní momenty, je možné uvést:

Intenzita porušení	Pozice hodnotitele	Doba
Vídeňská úmluva: újma, která stranu ve značné míře zbavuje očekávání, která měla od smlouvy	Vídeňská úmluva: strana nepředvídala a ani pro rozumnou osobu v témže postavení za týchž okolností bylo nepředvídatelné	Vídeňská úmluva: neuvedeno
NOZ: smlouvu by strana neuzavřela	NOZ: věděla nebo musela vědět při uzavření smlouvy	NOZ: uzavření smlouvy

⁴²⁷ Připomenout je nutné ještě ovšem jednu úpravu. Konkrétně § 1923 znějící: „*Je-li vada odstranitelná, může se nabyvatel domáhat buď opravy nebo doplnění toho, co chybí, anebo přiměřené slevy z ceny. Nelze-li vadu odstranit a nelze-li pro ni předmět řádně užívat, může nabyvatel buď odstoupit od smlouvy, anebo se domáhat přiměřené slevy z ceny.*” Přípomínka je daná tím, že jde o jediný případ, kdy se NOZ docela nekonzistentně vrací k vadám odstranitelným a neodstranitelným. Nicméně v dalších, speciálních ustanoveních dopadajících na kupní smlouvu týkající se movitých věcí hovoří jen o porušení podstatném a nepodstatném. Tato koncepce hovoří nejprve v obecné části o odstranitelných a neodstranitelných vadách a ve všech dalších speciálních ustanoveních o porušení podstatném a nepodstatném nemá vysvětlení. S výjimkou ne zcela legislativně pečlivé práce. Samozřejmě u spotřebitelských obchodů, případně u prodeje v obchodě se pracuje i s jinými koncepcemi. Například § 2169 hovoří o čtenosti vady atd.

Srovnáme-li onu třídu uvedenou u Vídeňské úmluvy a vymežující základní pilíře tohoto institutu lze u NOZ uvést následující výstavbové prvky: porušení – non-kontraktace – předvídatelnost v okamžiku uzavření smlouvy. Definice se v tomto případě zdánlivě oddálila jak od předchozí úpravy v ObZ,⁴²⁸ tak od Vídeňské úmluvy. Je to především vzdání se hodnocení dle pozice osoby třetí. Na druhé straně je ovšem ona subjektivní pozice „věděla” doplněna objektivním „musela vědět”. A opět se dostáváme, stejně jako v Principech UNIDROIT, do nutnosti poměřit pozici pozicí osoby třetí. Pokud jde o dobu, sice i v rámci Vídeňské úmluvy převazuje názor o okamžiku uzavření smlouvy, nicméně existují i hlasy o *ad hoc* hodnocení každého případu.⁴²⁹ Rovněž Vídeňská úmluva pracuje s újmou určité intenzity. Nový občanský zákoník naopak s důsledkem, který by nastal, kdyby strana při kontraktaci věděla nebo musela vědět o porušení.

Ve výsledku v základní množině případů nebudou rozdíly v dopadu na hodnocení situací. Rovněž onen akcent na neuzavření smlouvy v logickém výsledku znamená totéž, co je vyjádřeno ve Vídeňské úmluvě.

Rozdílné je ovšem uchopení podstatného porušení smlouvy jako obecného institutu nevázaného jen a pouze k určitému nároku (Vídeňská úmluva), nebo naopak jako otázky navázané jen na konkrétní nárok – odstoupení od smlouvy (Principy UNIDROIT, NOZ). Prvý případ, tj. využití obecné definice, využitelné i pro jiné případy než je vazba na odstoupení, preferujeme.

2.1.4 Shrnutí k otázce podstatného porušení

Tuto úvodní stať je možné ukončit následovně: je to právě podstatné porušení, které sehrává základní roli pro možnost výběru jednotlivých nároků. Základní smysl se v jednotlivých úpravách neliší, byť slovní vyjádření je různé. Snad nejzřetelnější je výslovný akcent na okamžik uzavření smlouvy v NOZ. Nicméně i ten je relativní vzhledem k možnosti jiné úpravy ve smlouvě. Prakticky ve všech případech

⁴²⁸ Předchozí úprava v ObZ zněla: § 345 odst. 2: „Pro účely tohoto zákona je porušení smlouvy podstatné, jestliže strana porušující smlouvu věděla v době uzavření smlouvy nebo v této době bylo rozumné předvídat s přihlednutím k účelu smlouvy, který vyplynul z jejího obsahu nebo z okolností, za nichž byla smlouva uzavřena, že druhá strana nebude mít zájem na plnění povinností při takovém porušení smlouvy. V pochybnostech se má za to, že porušení smlouvy není podstatné.”

⁴²⁹ Mimo již uvedeného viz: ZIEGEL, S. Jacob. The Remedial Provisions in the Vienna Sales Convention: Some Common Law Perspectives. In GALSTON & SMIT (ed.) *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. Matthew Bender, 1984 [cit. 11. 9. 2014], s. 9-7 - 9-8.

lze v zájmu zajištění předvídatelnosti a právní jistoty doporučit doplnění smlouvy, pokud jde o akcent na porušení a jeho význam pro smluvní stranu. Nesporně si tím strana může v případě, kdy druhá strana smlouvu poruší, zjednodušit pozici pro výběr nároků.

2.2 Následky porušení

2.2.1 Následky porušení v režimu Vídeňské úmluvy

Vídeňská úmluva disponuje přehledným systémem následků, kdy v základní podobě je postavena na porušení jednou stranou a nárocích strany druhé.⁴³⁰ Jak již bylo uvedeno, úmluva je kompromis. A jako takový se projevuje i v části nároků. Nalezeme zde jak prvky známé zemím kontinentálním a neznámé zemím *common law* (typicky sleva z kupní ceny), tak i prvky opačné (zejména základní schéma). Naopak zde nenalezeme pravidla známá a vysoce užívaná v jednom systému (například pravidlo tzv. *perfect tender rule*, viz UCC 2-601). Pro účely výkladu bychom rozdělili nároky na: tradiční system nároků, netradiční nároky a nároky, které je možné s jistými omezeními vytvořit v rámci smluvní volnosti. Tj. takové, které jsou smluvně často používané, nicméně nejsou upraveny Vídeňskou úmluvou.

První skupina nároků je reprezentována schématem, které je uvedeno v člancích 45 a 61. Jde o jednoduché a přehledné schéma, umožňující rychlou orientaci. Konkrétně:

Porušení povinností prodávajícím. Kupující je oprávněn požadovat:

- práva uvedená v člancích 46 až 52;
- náhradu škody dle článků 74 až 77. Tento nárok má svou samostatnou existenci, a může být uplatněn vedle jednotlivých práv uvedených v člancích 46 až 52 (k náhradě škody podrobně následující kapitola).

Porušení povinností kupujícím. Prodávající je oprávněn požadovat:

- práva stanovená v člancích 62 až 65;

⁴³⁰ ZIEGEL, S. Jacob. The Remedial Provisions in the Vienna Sales Convention: Some Common Law Perspectives. In GALSTON & SMIT (ed.) *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. Matthew Bender, 1984 [cit. 11. 9. 2014], s. 9-1 – 9-43. Autor zde hodnotí ve srovnání s americkým UCC lakonickou strukturu Vídeňské úmluvy. Viz také *Explanatory Note by the UNCITRAL Secretariat to the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. New York: United Nations, 2010 [cit. 11. 9. 2014], s. 39.

- náhradu škody podle článků 74 až 77. O tomto nároku platí totéž, co bylo uvedeno v předchozím odstavci.

Nárok na plnění (plnění *in natura*, v anglické terminologii *specific performance*). Nárok na plnění představuje nárok odrážející zásadní přístup Vídeňské úmluvy k problematice nároků z porušení smlouvy – zásadu *pacta sunt servanda*. V závislosti na typu porušení (druh porušení a jeho intenzita) je možné žádat (výzvou) či se soudně domáhat dle článku 46 dodání chybějícího množství v dodatečné lhůtě, dodání zboží vůbec, výměnu vadného zboží, jeho opravu či splnění dalších povinností. Tento nárok má přímo v úmluvě omezení. Asi zásadním omezením, spíše procesního typu, je možnost uvedená v článku 28 – tj. přeměna naturálního nároku, přiznaná soudu místa řešení sporu, na nárok peněžitý. Jde o reflexi na právní řády z oblasti *common law*, které neumožňují některou z variant naturálního plnění.⁴³¹ Zohlednit je nutné také uplatnění dobré víry v režimu článku 7. Do jisté míry je omezením i to, že strana musí případ, kdy žádá náhradní zboží, uplatnit ve lhůtě vázané na reklamační proces dle článku 39 (viz článek 46 odst. 2). Další omezení je dáno tam, kde si strana již vybrala nárok, který je nekonzistentní s nárokem na plnění. Podobné lze říci o článku 62, který definuje nárok na plnění tam, kde poruší smlouvu kupující. Z povahy věci jde především o zaplacení, převzetí zboží či naplnění dalších povinností vyplývajících ze smlouvy.

Odstoupení od smlouvy. Je upravené v článku 49 a obsahuje dva důvody, kdy lze od smlouvy odstoupit: jestliže porušení smlouvy prodávajícím je porušením podstatným a v případě, kdy nebylo zboží dodáno, nedošlo k dodání ani v náhradním termínu či strana porušující prohlásila, že zboží nedodá. Prvá varianta pracuje s pozicí podstatného porušení, které jsme rozebírali výše a které se může vázat k nesplnění jakékoli povinnosti. Druhá varianta dopadá jen na situaci nedodaného zboží a náhradního termínu. Pro situaci podstatného porušení ve vazbě

⁴³¹ FITZGERALD, John. CISG, Specific Performance, and the Civil Law of Louisiana and Quebec. *Journal of Law and Commerce* [online]. 1997, roč. 16 [cit. 11. 9. 2014], s. 291 - 313. K analýze článku 28 a problémům s ním spojeným viz s. 297 – 299; FELEMEGAS, John. Comparison Between Provisions of the CISG Regarding the Right to Require Specific Performance (Arts. 28, 46 and 62) and the Counterpart Provisions of the UNIDROIT Principles (Arts. 7.2.1 - 7.2.5) [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. 2005 [cit. 11. 9. 2014].

na odstoupení od smlouvy byla přijata společná pozice Poradního výboru. Konkrétně bylo uvedeno:⁴³²

- „1. *In determining whether there is a fundamental breach in case of non-conformity of the goods giving the buyer the right to avoid the contract according to Art 49(1)(a) CISG, regard is to be given to the terms of the contract.*
2. *If the contract does not make clear what amounts to a fundamental breach, regard is to be given in particular to the purpose for which the goods are bought.*
3. *There is no fundamental breach where the non-conformity can be remedied either by the seller or the buyer without unreasonable inconvenience to the buyer or delay inconsistent with the weight accorded to the time of performance.*
4. *Additional costs or inconvenience resulting from avoidance do not influence per se whether there is a fundamental breach.*
5. *The issue of avoidance in case of non-conforming accompanying documents such as insurance policies, certificates etc., must be decided by resorting to the criteria set forth in 1. to 4.*
6. *In the case of documentary sales, there is no fundamental breach if the seller can remedy the non-conformity of the documents consistently with the weight accorded to the time of performance.*
7. *In the commodity trade, in general, there is a fundamental breach if there is no timely delivery of conforming documents.*
8. *If the non-conformity does not amount to a fundamental breach, the buyer still has a right to withhold payment and to refuse to take delivery if reasonable under the circumstances.“*

Podstatné porušení je rovněž důvodem pro odstoupení dle článku 64 tam, kde smlouvu porušil kupující. Rovněž zde Vídeňská úmluva pracuje jednak s podstatným porušením, jednak s dodatečnou lhůtou a následným nesplněním. Zvláštní případ představují články 51 (částečné nesplnění), 72 a 73 (ohrožené plnění a dílčí plnění). Účinky odstoupení jsou upraveny v článcích 81 – 84. Vídeňská úmluva se nezabývá tím, zda odstoupení působí na smlouvu *ex tunc* či *ex nunc*. V článku

⁴³² CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 5. The Buyer's Right to Avoid the Contract in Case of Non-Conforming Goods or Documents [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 11. 9. 2014].

81 ovšem výslovně upravuje, které z nároků nezanikají (nárok na náhradu škody). Současně uvádí, že ujednání o řešení sporů a další ujednání upravující práva a povinnosti při odstoupení nezanikají.⁴³³

Sleva z kupní ceny.⁴³⁴ Tento nárok je veden základní myšlenkou přizpůsobení smlouvy změněným podmínkám bez nutnosti zásahu soudu a při „zachování smlouvy“. Zatímco kontinentálním právním řádům je znám od dob římských, země náležející ke *common law* mají z řady důvodů s tímto nárokem problémy.⁴³⁵ Snížení kupní ceny představuje oproti výše uvedeným prostředkům nástroj výrazně jednodušší, který navíc případné procesní břemeno přenáší na toho, kdo existenci vad pravděpodobně zapříčinil. Tento institut umožňuje kupujícímu jednostranně deklarovat snížení, a to dříve než zaplatil, resp. byl povinen platit.⁴³⁶ Nikoli tedy nutnost požadovat po prodávajícím snížení. Je možné jej z povahy věci využít jen u vad zboží. Ne u nedodání. Otázkou je, zda jej lze využít jen u vad kvalitativních, nebo i u vad kvantitativních. Domníváme se, že jednak článek 49 tomuto nebrání, jednak cestou článku 51 lze dojít k uplatnění i pro tento typ vad. Limity v uplatnění jsou tam, kde došlo k využití práva k druhému plnění dle článků 37, nebo 48. Případně tam, kde by kupující odmítl plnění dle těchto článků. Zajímavé úvahy vyvolává i směrem k náhradě škody – v pojetí Vídeňské úmluvy nenahrazuje

⁴³³ KAZIMIERSKA, Anna. The Remedy of Avoidance under the Vienna Convention on the International Sale of Goods. *Pace Review of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. 1999 – 2000 [cit. 11. 9. 2014]; CHENGWEI Liu. Effects of Avoidance: Perspectives from the CISG, UNIDROIT Principles and PECL and Case Law. *Nordic Journal of Commercial Law*. 2005. č. 1, s. 3 – 5.

⁴³⁴ K otázce povahy slevy z kupní ceny – nárok, obrana resp. co vůbec viz analýzu: SONDAHL, Erika. Understanding the Remedy of Price Reduction – A Means to Fostering a More Uniform Application of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. *Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration* [online]. 2003, roč. 7 [cit. 13. 9. 2014], s. 255 - 276.

⁴³⁵ Viz výklad k problematice *actio quanti minoris* s odkazem i na kontinentální úpravy CHENGWEI, Liu. Remedies for Non-performance - Perspectives from CISG, UNIDROIT Principles and PECL [online]. *JiSU* [cit. 13. 9. 2014]. Viz také CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 5. The Buyer's Right to Avoid the Contract in Case of Non-Conforming Goods or Documents [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 13. 9. 2014] shrnující jednak původní pozici právních řádů založených na římském kupním právu a umožňujících v případě vady *actio quanti minoris* a tudíž slevu, nebo *actio redhibitoria* a odstoupení, jednak stávající pozici postavenou na koncepci postdatného porušení či obdobné konstrukci. Tu staví oproti systému *common law*.

⁴³⁶ SONDAHL, Erika. Understanding the Remedy of Price Reduction – A Means to Fostering a More Uniform Application of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. *Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration* [online]. 2003, roč. 7 [cit. 13. 9. 2014], s. 255 - 276.

náhradu škody, je možné jej uplatnit vedle ní. Současně se jeví z řady pohledů jako jednodušejí využitelný nárok – má jednodušší výpočet, nelze odkázat pro zbavení se odpovědnosti na článek 79, přenáší tíži zahájení řízení na stranu, která pravděpodobně porušila smlouvu, totéž platí o důkazním břemenu atd.

Je otázkou, zda může být uplatněno snížení až na nulovou hodnotu, anebo se tento postup vylučuje, neboť tímto dochází k obcházení ustanovení o odstoupení od smlouvy. Vídeňská úmluva sama se k této otázce nevyslovuje.

Specifikace zboží prodávajícím. Článek 65 obsahuje právo prodávajícího specifikovat určité vlastnosti zboží, pokud tak neučiní v dohodnuté době nebo v přiměřené lhůtě poté, co byl vyzván, kupující sám. Tento právní prostředek může mít svůj význam ve vztahu k plnění *in natura* – zatímco při jeho neexistenci by prodávající musel žalovat kupujícího na plnění a mohl by tak „narazit“ při soudním uplatnění žaloby na článek 28, toto ustanovení mu umožňuje bez výše uvedené žaloby specifikovat předmět prodeje. Nicméně je otázkou, jak se dale bude celý obchodní případ vyvíjet, neexistuje-li spolupráce mezi stranami již v této fázi.

Ke všem výše uvedeným nárokům se pojí za samostatných podmínek nárok na náhradu škody dle článků 74 a násl. Tam, kde strana drží zboží, rovněž nárok druhé strany na to, aby držitel zboží učinil opatření na zachování zboží dle článků 85 a 86.

Nárok na druhé plnění. Netradičními nároky označujeme nárok na druhé plnění uvedený v člancích 37 a 48. Zjednodušeně lze uvést: i když dojde k dodání vadného zboží, může prodávající požadovat umožnění náhradního, řádného plnění. Limity pro uplatnění jsou různé. Článek 37 hovoří o „dodání zboží před dobou stanovenou pro dodání“ a o dodání „až do této doby“. Naopak článek 48 výslovně nehovoří o době dodání, nicméně z kontextu vyplývá to, že dopadá na případy, kdy bylo dodáno nikoli před stanovenou dobou. Dle článku 37 nesmí výkon tohoto práva „způsobit kupujícímu nepřiměřené obtíže nebo nepřiměřené výdaje“. Nárok na náhradu škody je zachován. Podmínky dle článku 48 jsou přísnější. Proávající může toto své právo využít, pokud může náhradní plnění realizovat bez nepřiměřeného odkladu a nezpůsobí kupujícímu „nepřiměřené obtíže nebo pochybnosti o úhradě nákladů“. Proávající může tento nárok realizovat jen tam, kde svůj zájem

na druhém plnění kupujícímu oznámí. Nicméně, pokud tento v přiměřené lhůtě nevyhoví (z kontextu spíše neodpoví), může prodávající realizovat druhé plnění v uvedeném termínu. Opět i zde zůstává nárok na náhradu škody.

Nároky Vídeňskou úmluvou výslovně neupravené. Poslední skupinou jsou nároky výslovně neupravené, nicméně využitelné v rámci autonomie vůle stran. Jedná se především o smluvní pokutu – blíže viz k této problematice následující kapitola. Problémem v takovémto případě zůstává otázka platnosti ujednání vzhledem k úpravě článku 4.⁴³⁷ Samozřejmě tam, kde dojde ke zpoždění s plněním peněžitého nároku, má strana v souladu s článkem 78 nárok na úrok z prodlení. Jeho výše je stanovena ve smlouvě, nebo bude hledána v souladu s článkem 7 odst. 2 v národním právním řádu.

2.2.2 Následky porušení v režimu Principů UNIDROIT

Principy UNIDROIT obsahují nároky z porušení smlouvy v díle 7. Zvolena byla – jevově – jiná koncepce: nároky nejsou předem děleny na ty, které může využít jedna či druhá strana. Nutný vyšší stupeň abstrakce je dán mimo jiné i tím, že Principy UNIDROIT pokrývají všechny do úvahy přicházející smluvní typy v mezinárodním obchodě. Tím se více blíží, pokud jde o požadavky na koncepci, národním kodexům. Samotný díl 7 obsahuje čtyři pododdíly – porušení obecně, nárok na plnění, odstoupení od smlouvy a náhradu škody (k náhradě škody viz další kapitolu).⁴³⁸

Prvý pododdíl obecně vymezuje porušení, dodatečnou lhůtu k plnění, osvobození od některých následků porušení apod. Obdoba článku 28 – tj. přeměna nároku soudem – zde uvedena není.

Nárok na plnění. Je uveden v pododdíle 7.2. Podobně jako v případě Vídeňské úmluvy, představuje centrální nárok tak, jak tento tradičně vychází zejména ze systému kontinentálního práva. V pěti člancích je upraven samostatně nárok na plnění

⁴³⁷ V české literatuře k této otázce zejména: DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ Tereza. Vybrané vyloučené otázky (tzv. vnější mezery) Úmluvy jako důvody jejího odmítní praxí. In ROZEHNALOVÁ, Naděžda; DRLIČKOVÁ, Klára a kolektiv. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží – ano či ne?* Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 82 – 113.

⁴³⁸ Vedle databáze *UNILEX on CISG and UNIDROIT Principles*, ze které čerpáme většinou rozhodnutí, si lze dovolit poukázat také na knihu BONELL, Michael, Joachim. *The UNIDROIT Principles in Practice: Case Law and Bibliography on the Principles of Commercial Contracts*. New York: Transnational Publishers, Inc., 2006.

peněžitého nároku, nepeněžitého nároku, opravu a náhradu vadného plnění, tzv. *judicial penalty* a změnu nároku stranou. Zásadní rozdíl – daný ovšem povahou smluv, které jsou upraveny – je samostatná úprava nároku na peněžité a nepeněžité plnění.

Nárok na peněžité plnění, obsažený v článku 7.2.1, je třeba propojit na další ustanovení upravující otázku měny (články 6.1.9 a 6.1.10).⁴³⁹ Zajímavou úpravu zvolil nárok na plnění nepeněžité. Zejména pokud jde o vymezení případů, kdy je věřitel osvobozen od původního plnění. Článek 7.2.2 uvádí taxativní výčet zahrnující nemožnost právní či faktickou,⁴⁴⁰ nepřiměřenou obtížnost či nákladnost plnění či jeho výkonu, situace, kdy je strana způsobilá získat plnění z jiných zdrojů,⁴⁴¹ plnění má výlučnou osobní povahu či osoba nežádala o plnění v rozumné době poté, co se o neplnění dozvěděla.⁴⁴² Pokud toto srovnáme s Vídeňskou úmluvou, je třeba upozornit na to, že úmluva neobsahuje žádné podobné ustanovení. Otázkou potom také je, pokud by se použily Principy UNIDROIT společně s Vídeňskou úmluvou, zda by bylo možné využít ustanovení o osvobození od původního plnění. Článek 7.2.3 obsahuje regulaci případů, kdy je plnění *in natura* realizováno opravou, výměnou zboží či jinak. Je to možné – zřejmě pokud jde o jednotlivé varianty – tam, kde je to přiměřené. Samozřejmě, tento článek je nutné propojit na předchozí problematiku, pokud jde o limity. Vídeňská úmluva, pokud pracuje s jednotlivými způsoby plnění, váže výměnu zboží na podstatnost v porušení smlouvy, nikoli na přiměřenost. Oprava je upravena obdobně v obou normách.

⁴³⁹ Viz publikovaná rozhodnutí k tomuto článku: nález Mezinárodního rozhodčího soudu při Komoře obchodu a průmyslu Ruské federace ze dne 27. 5. 2013, č. 166/2012 [online]. In *on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 13. 9. 2014]; nález Mezinárodního rozhodčího soudu při Komoře obchodu a průmyslu Ruské federace ze dne 1. 2. 2007, č. 23/2006 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 13. 9. 2014].

⁴⁴⁰ Nález Mezinárodního rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře ze dne 9. 10. 2006 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 13. 9. 2014].

⁴⁴¹ Nález Mezinárodního rozhodčího soudu při Komoře obchodu a průmyslu Ruské federace ze dne 9. 4. 2009, č. 64/2008 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 13. 9. 2014].

⁴⁴² Nález Mezinárodního rozhodčího soudu při Komoře obchodu a průmyslu Ruské federace ze dne 3. 1. 2007, č. 147/2005 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 13. 9. 2014].

Další ustanovení se týká tzv. *judicial penalty*, tj. částky, kterou může přiznat straně soud vedle jiného plnění. Vedle možnosti přiznat tuto částku straně je zmíněna rovněž varianta udělení pokuty, která případně státu. Vídeňská úmluva tuto variantu neupravuje. Zaslouží si zde alespoň krátkou pozornost. V první řadě tato pokuta není započítatelná na náhradu škody, nelze ji ztotožnit s náhradou škody ani s částkou, kterou si smluvní strany dohodly pro případ neplnění. Otázka uložení pokuty je otázkou diskrece soudu (termín *may*).⁴⁴³ Tuto přiznanou částku nelze ztotožňovat se smluvní pokutou tak, jak ji známe z českého práva. Ta je upravena výslovně v článku 7.4.13 Principů UNIDROIT (viz další kapitola).⁴⁴⁴

Posledním případem je úprava pozice oprávněné strany tam, kde je zjevné, že strana není způsobilá plnit dohodnuté. V takovém případě strana může změnit svůj nárok.⁴⁴⁵ Zde není zřetelný článek 7.2.5 odst. 2, který pracuje s již vydaným rozhodnutím. Na jedné straně stojí hmotněprávní norma dispozitivní povahy (Principy UNIDROIT), na druhé potom procesní normy fóra. K této otázce jsme nenalezli ani komentář, ani zkušenost se změnou.

Nárok na odstoupení od smlouvy. Je upraven v článku 7.3. První případ byl již zmíněn u uvedení podstatného porušení smlouvy – strana může odstoupit, bylo-li porušení podstatné. Pro nepodstatná porušení lze zvolit variantu doby dodatečně určené k plnění. Pokud nebylo ani v této splněno, lze odstoupit (7.3.1 odst. 3 s odkazem na 7.1.5 odst. 3). Povinnost zaslat oznámení o ukončení smlouvy obsahuje následující článek. Článek 7.3.3 upravuje podobně jako článek 72 Vídeňské úmluvy tzv. očekávané porušení smlouvy. Také v tomto případě lze za podmínek tam uvedených odstoupit. Podobně také 7.3.4 upravuje otázku požadavku na zajištění budoucího plnění (viz článek 72 odst. 2 Vídeňské úmluvy). Není-li dáno, lze odstoupit od smlouvy. Článek 7.3.5 obsahuje obecnou regulaci situace po odstoupení od smlouvy: odstoupení zbavuje strany povinnosti plnit v budoucnu, nárok

⁴⁴³ BONELL, Michael Joachim. *The UNIDROIT Principles in Practice: Case Law and Bibliography on the Principles of Commercial Contracts*. New York: Transnational Publishers, Inc., 2006. s. 370.

⁴⁴⁴ K této otázce okrajově také: VITKUS, Simas. *Penalty Clauses Within Different Legal Systems. Social Transformations in Contemporary Society* [online]. 2013, č. 1 [cit. 13. 9. 2014], s. 159.

⁴⁴⁵ V daném případě jediné publikované rozhodnutí, kde ovšem došlo ke změně v průběhu řízení. Viz náleží Rozhodčího soudu komory obchodu a průmyslu v Lausanne ze dne 25. 1. 2002 [online]. In *UNILEX on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 13. 9. 2014].

na náhradu škody je zachován, jsou zachována také ustanovení o řešení sporů či jiná, která se váží k ukončení smlouvy. Otázka uvedení do původního stavu, návratu plnění atd. Upravují články 7.3.6 a 7.3.7.

Sleva z kupní ceny, specifikace, druhé plnění. Jeden z významných nároků, se kterým pracuje Vídeňská úmluva, slevu z kupní ceny, v Principech UNIDROIT nenalezneme. Totéž platí o dodatečné specifikaci předmětu smlouvy. Další z netradičních nároků – nárok na druhé plnění - lze nalézt v určité obdobné podobě v článku 7.1.4. Na rozdíl od Vídeňské úmluvy, která obsahuje toto právo ve dvou různých ustanoveních uvedených v různých částech úmluvy (články 37 a 48), uvádí Principy UNIDROIT úpravu na jediném místě. To však není jediný rozdíl. Dle Principů UNIDROIT ani oznámení o odstoupení od smlouvy není na překážku uplatnění tohoto článku. Dle následujícího odstavce se po dobu, kdy běží lhůta k odstranění vad, suspendují práva strany, která jsou s tímto nárokem nekonzistentní. Rovněž podmínky, za kterých je právo vykonáno, jsou odlišně uvedeny: *„cure is appropriate in the circumstances - the aggrieved party has no legitimate interest in refusing cure - cure is effective promptly.”*

2.2.3 Následky porušení dle nového občanského zákoníku

Poslední z norem – NOZ – je koncepčně výrazně složitější. Což je pochopitelné. Upravuje jak koupě spotřebitelské (§ 1810 – 1867), tak koupě mezi neobchodníky a koupě mezi obchodníky. Spotřebitelské obchody ponecháváme zcela mimo okruh našeho zájmu. Jde o speciální problematiku zásadním způsobem formovanou transpozicí směrnic Evropské unie. Pokud jde o obchody mezi neobchodníky, je regulace stejná jako v obchodech mezi obchodníky. NOZ dle důvodové zprávy spíše přejal předchozí úpravu ObZ. Byť nedůslednosti a pozůstatky regulace OZ v něm lze nalézt (viz § 1923).

O obecných ustanoveních, zásadách a interpretaci jsme se již zmínili. Hovořili jsme (viz poznámka) také o § 1923 a vadách odstranitelných a neodstranitelných

včetně vazby na nároky (viz Díl 7 Zánik závazků Oddíl 1 Splnění) s tím, že byt' jde o nekoncepční otázku, díky pravidlu *lex specialis derogate legi generali* a zvláštní úpravě kupní smlouvy se lze s tímto reliktem vypořádat.⁴⁴⁶

Další ustanovení, která upravují následky porušení, nacházíme v § 1968 až 1974 Prodlení dlužníka a v § 1975 až 1976 Prodlení věřitele a zejména potom ve Společných ustanovení v § 1977 až 1979. Samotná speciální ustanovení týkající se koupě věcí movitých nacházíme v § 2085 až 2127. Z hlediska vazby tak – odlišně od Vídeňské úmluvy – lze rozlišovat:

- porušení prodlením dlužníka či věřitele, které je podstatné či nepodstatné (§ 1968 až 1979);
- porušení vadným plněním, které je podstatné či nepodstatné (§ 2106 až 2107).

Nový občanský zákoník sleduje vazbu nikoli jen a pouze na intenzitu porušení, ale i vazbu sledující typ porušení: prodlení a vadné plnění.

Pokud jde o speciální úpravu koupě věcí movité, jsou práva kupujícího tam, kde smlouvu poruší prodávající dodáním vadného plnění, obsažena v ustanoveních § 2106 a 2107. Nový občanský zákoník setrval u koncepce ObZ a základní rozlišení uchopuje v závislosti na tom, zda je vadné plnění porušením podstatným či nepodstatným. V případě vadného plnění, které je podstatným porušením, má dle § 2106 kupující právo:

- na odstranění vady dodáním nové věci bez vady nebo dodáním chybějící věci,
- na odstranění vady opravou věci,
- na přiměřenou slevu z kupní ceny, nebo
- odstoupit od smlouvy.

Paragraf 2106 odst. 2 stanoví podmínky a dobu pro oznámení včetně možnosti změny nároku kupujícím. Významný je odstavec 3, který uvádí, že pokud kupující svůj nárok nezvolil včas, zůstávají mu jen práva dle § 2107. Tedy ta, která jinak nastávají při nepodstatném porušení smlouvy.

V případě nepodstatného porušení smlouvy má kupující dle § 2107 právo na odstranění vady, anebo na přiměřenou slevu z kupní ceny. V souladu s odstavcem 3,

⁴⁴⁶ Je spíše spekulací, nakolik by mohlo toto ustanovení ovlivnit kvalifikaci porušení s tím, že je-li vada odstranitelná, nelze přímo odstoupit od smlouvy, jelikož se jedná o nepodstatné porušení. Domníváme se, že nikoli. Definice podstatného porušení je v tomto směru samostatná a porušení tak musí splnit znaky v ní uvedené.

pokud neodstraní prodávající vadu včas (tedy po stanovení dodatečné lhůty) nebo vadu věci odmítne odstranit, může kupující požadovat slevu z kupní ceny, anebo může od smlouvy odstoupit. Provedenou volbu nemůže kupující změnit bez souhlasu prodávajícího.

Základní schéma tak, jak ho známe z Vídeňské úmluvy, je ve výsledku obdobné, pokud jde o porušení smlouvy prodávajícím.

Pokud jde o porušení smlouvy kupujícím, je poněkud odlišné. Na úrovni obecné úpravy prodlení se samozřejmě dostáváme na ony dva základní nároky: dodatečné plnění (obvykle převzetí zboží, zaplacení kupní ceny, případně předání dokumentů) a odstoupení od smlouvy. Specifikace zboží není výslovně v NOZ upravena. Nicméně zde nacházíme jiný nárok – v § 1960 existuje možnost daná dlužníkovi tam, kde měl věřitel určit dobu plnění a neurčil ji, požádat soud o určení. O využitelnosti tohoto ustanovení v praxi kupní smlouvy lze mít pochybnosti. Rovněž varianta určení soudem při známé rychlosti soudů asi nebude využitelná právě u kupních smluv v mezinárodním obchodě.

Schéma netradiční, tj. právo druhého plnění v té podobě, kterou zná článek 37 a článek 48 Vídeňské úmluvy v NOZ nacházíme jen tam, kde došlo k předčasnému plnění. V souladu s ustanovením § 2101: *„Při předčasném plnění může prodávající odstranit vady do doby určené pro odevzdání věci. Vykonem svého práva nesmí kupujícímu způsobit nepřiměřené obtíže nebo výdaje. Právo kupujícího na náhradu škody tím není dotčeno.“* To platí přiměřeně i pro vady dokladů. Variantu článku 48 v NOZ nenalézáme. O smluvní pokutě a náhradě škody potom hovoříme, jak jsme již uvedli, v následujících kapitolách.

Odstoupení od smlouvy. Odstoupení od smlouvy tam, kde došlo k prodlení, je upraveno v rámci obecné části obsahově, a to ve Společných ustanoveních v § 1977 až 1979. Nikoli tedy – na rozdíl od vadného plnění – přímo u kupní smlouvy. Z uvedených ustanovení vyplývá:

- Odstoupení v případě podstatného porušení způsobeného prodlením, s podmínkou oznámení prodávajícímu bez zbytečného odkladu poté, co se strana o porušení dozvěděla.
- Odstoupení v případě nepodstatného porušení způsobeného prodlením tam, kde nebylo plněno ani v dodatečné době poskytnuté výslovně či mlčky.

V případě odstoupení od smlouvy se objevují některé ne zcela obvyklé domněnky. Je otázkou, nakolik jsou praktické a nakolik spíše problematické a detailnost úpravy tak může být pro stranu docela překvapující.

- V případě § 1978 odst. 2 se objevuje zajímavá nevyvratitelná domněnka týkající se odstoupení od smlouvy – „*oznámi-li věřitel dlužníkovi, že mu určuje dodatečnou lhůtu k plnění a že mu ji již neprodlouží, platí, že marným uplynutím této lhůty od smlouvy odstoupil.*“ Asi nelze tomuto ustanovení nic vytknout. Snad jen – zejména pro obchody mezi obchodníky by bylo lepší ponechat tuto úpravu na kontraktační zdatnosti stran. Pokud bychom obdobné situace srovnali s Vídeňskou úmluvou, jsou tyto typy situací spíše řešeny „pro zachování kontraktace či smlouvy“. Tedy spíše tak, že je možné následky odvrátit.
- Ustanovení § 1979: „*Poskytl-li věřitel dlužníku nepřiměřeně krátkou dodatečnou lhůtu k plnění a odstoupí-li od smlouvy po jejím uplynutí, nastávají účinky odstoupení teprve po marném uplynutí doby, která měla být dlužníku poskytnuta jako přiměřená. To platí i tehdy, odstoupil-li věřitel od smlouvy, aniž by dlužníkovi dodatečnou lhůtu k plnění poskytl.*“ O tomto ustanovení platí obdobné. Lze si představit i situaci, kdy může stranám značně znepráhlednit situaci. Do jisté míry se upravují situace, které strany, pokud spolu komunikují, jsou schopny dojednat.

Ostatní otázky nalézáme potom v části věnované zániku závazku, v tomto případě zániku závazku odstoupením - § 2002 až 2005. V nejobecnější podobě, kdy dopadá tato pasáž na všechny typy porušení, je uvedeno:

- odstoupit lze tam, kde je to uvedeno ve smlouvě, nebo v zákoně (§ 2001);
- vymezení podstatného porušení smlouvy (§ 2002 odst. 1);
- úprava tzv. ohroženého plnění a možnost odstoupení tam, kde nebylo dáno zajištění (§ 2002 odst. 2);⁴⁴⁷
- účinky odstoupení na smlouvu - smlouva se zrušuje od počátku (§ 2004 odst. 1);
- vazby porušení u smluv s částečným plněním a dílčími dodávkami na odstoupení od smlouvy (§ 2004 odst. 2 a 3);

⁴⁴⁷ Je nutné upozornit také na obecné ustanovení v § 1912, dle nějž: „*1) Kdo má plnit při vzájemném plnění napřed, může své plnění odeprít až do té doby, kdy mu bude vzájemné plnění poskytnuto nebo zajištěno; to však jen tehdy, je-li plnění druhé strany ohroženo okolnostmi, které u ní nastaly, které mu nebyly a neměly být známy, když smlouvu uzavřel. (2) V případě uvedeném v odstavci 1 lze také poskytnout dodatečnou přiměřenou lhůtu k splnění nebo k zajištění plnění a po jejím marném uplynutí odstoupit od smlouvy.*“ Rovněž toto ustanovení reguluje problematiku ohroženého plnění, chování strany, která měla plnit a případné odstoupení od smlouvy. Rozdíl zde vidíme v omezení okolnostmi, které nastaly a které nebyly známy a neměly být známy, kdy smlouvu uzavřel, které námi sledované speciální ustanovení již neobsahuje. A tudíž nemusí představovat pro neplnící stranu osvojující okolnost.

- úprava dopadu odstoupení na některá ustanovení smlouvy či nároky (§ 2005). S výjimkou obtížnější orientace se úprava v NOZ zásadně neliší od zkoumaných norem.

Naturální plnění. Tento nárok je rovněž předpokládán. Je zmiňován na řadě míst jako oprava věci, výměna věci či dodání dohodnutého plnění. Rovněž zde nenacházíme zásadní rozdíly. I když právě toto konstatování přináší otázku. Je to vůbec vazba podstatného porušení na výměnu věci. Ve Vídeňské úmluvě má svůj význam – nesení všech poplatků a nákladů spojených s výměnou tam, kde se realizuje mnohdy dlouhá a nákladná cesta - odůvodňuje tuto vazbu. V NOZ, který je normou především využívanou v českém prostředí, takováto vazba není nutná. Rovněž u oprav věci se nám zdá využití přiměřitelnosti ve Vídeňské úmluvě vhodnější, než využití podstatného porušení v NOZ. Z hlediska systematiky rovněž upozorňujeme na to, že samotná definice podstatného a nepodstatného porušení, která podmiňuje možnost využití výměny či opravy, je obsažena u nároku na odstoupení od smlouvy (viz úvahu směrem k nedůslednosti uchopení této obecné definice výše).

Sleva z kupní ceny. Není nikterak upravena, pokud jde například o výpočet, možnost uplatnění atd. tak, jak tento nárok známe ze sledovaných norem. Je pouze uvedena jako jeden z možných nároků. Nicméně výše je limitována – přiměřeně. Vzhledem k inspiračním zdrojům – ObZ a předtím Vídeňské úmluvě lze dovodit i způsob uplatnění: kupujícím může uplatnění nároku oznámit a částku přiměřeně snížit.

2.3 Závěr

Výše uvedená analýza ukazuje ve výsledku silnou podobnost koncepce nároků z porušení smlouvy. Použití té či oné normy nepřinese zásadní rozdíly. Především tam, kde si strany jsou vědomy rozsahu a využití smluvní volnosti a „dopraví“ systém nároků tak, aby jim vyhovoval směrem k jejich transakci. Uvedená analýza nám osobně přinesla také jeden velmi zásadní poznatek. A tím je poznatek o lehkosti či naopak obtížnosti orientace v úpravě. Což je v rámci mezinárodního obchodního styku zásadní moment. A u právních řádů, které jsou jazykově minoritní a úprava je nová, toto potom platí dvojnásob. Z tohoto pohledu, samozřejmě s přihlédnutím k tomu, že v případě NOZ se nejedná o normu upravující jediný

smluvní typ (Vídeňská úmluva) či obecně smlouvy (Principy UNIDROIT), vychází NOZ nejhůře. Systematika NOZ je otázkou, která je poměrně obtížně uchopitelná. Spojení dvou norem, snaha o vytvoření obecných ustanovení spolu se zřejmou neochotou odstoupit od úpravy jedné či druhé vytvořila z části zákoníku, který by měl být přístupný i neprávnickům, docela nešťastný slepenec. Občasné výhrady na systematiku, které bychom mohli mít u výše uvedených norem, jsou zcela okrajové při srovnání s novou úpravou v NOZ. Představa, že se cizí obchodník bude chtít orientovat v této úpravě a zvolí si ji namísto jiného právního řádu či Vídeňské úmluvy je, po našich osobních zkušenostech, docela fantaskní.

3 Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu pohledem Vídeňské úmluvy, Principů UNIDROIT, PECL a nového občanského zákoníku

JUDr. Jiří Valdhans, Ph.D.,
RNDr. Mgr. Hana Funková, Mgr. Iva Šimková

Jedním ze základních právních principů smluvního práva je princip *pacta sunt servanda*. I přesto však tento princip není vždy dodržen a dochází k porušení sjednaných závazků. Jedním z typů odpovědnosti, která vzniká v důsledku porušení primární povinnosti,⁴⁴⁸ je odpovědnost za škodu s navazující povinností takovou škodu nahradit. Schopnost vypořádat se efektivně a zároveň spravedlivě, tj. rozuměj neutrálně vůči narušiteli smluvní povinnosti a dotčenému subjektu, s následky porušení právní povinnosti, je jednou z důležitých složek hodnocení kvality právní úpravy, která na dané porušení dopadá.

Odpovědnost za škodu je odpovědností mající své nezpochybnitelné postavení jak v rovině smluvních, tak mimosmluvních závazkových vztahů. Vzhledem k zaměření této monografie směřuje navazující text pouze do oblasti závazků smluvních. Stranou našeho zájmu proto zůstává také oblast kvasideliktů, kdy navíc problematika předšmluvní odpovědnosti je pojednána v samostatné kapitole. Vzhledem ke koncepci NOZ se však některým styčným plochám s mimosmluvními závazky nebude možné vyhnout. Škoda bývá v úvahách laické veřejnosti, často ale i studentů právnických fakult, typickým a až prvoplánovitě spojovaným důsledkem porušení smluvní povinnosti. Proto i právním úpravám odpovědnosti za škodu a náhradě škody bývá věnována značná pozornost. V případě Vídeňské úmluvy patří pasáže o náhradě škody k nejčastěji komentovaným a zároveň i často kritizovaným, a to zejména pro svoji obecnost. V důsledku toho dochází k častému

⁴⁴⁸ Jsme si vědomi variability přístupů k odpovědnostním vztahům, nicméně přikláníme se k Lubyho teorii sekundární povinnosti vyplývající z porušení povinnosti primární. Viz např. LUBY, Štefan. *Prevenčia a zodpovednosť v občianskom práve I*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1958. 661 s.

vyplňování neřešených otázek právem fóra, zejména u těch otázek, u nichž je diskutována jejich hmotněprávní či procesní úprava.⁴⁴⁹

Problematika odpovědnosti za škodu nemůže být v žádném z analyzovaných souborů právních norem pojmána bez návazností na jejich další složky – ostatní typy odpovědnosti, možnost smluvní regulace výše náhrady škody apod. Obecně lze konstatovat, že uplatnění náhrady škody nevylučuje jiné nároky vyplývající z porušení smluvní povinnosti. Vídeňská úmluva toto stanoví výslovně ve svých ustanoveních článku 45 odst. 1 písm. b) a 61 odst. 1 písm. b), Principy UNIDROIT v článku 7.4.1 a PECL v článku 8:102. Obdobné ustanovení v NOZ nenalezneme. Neobsahovala jej ani předcházející úprava, ovšem z povahy věci, tj. oddělenosti jednotlivých typů odpovědnosti či různě nastavených předpokladů jejich vzniku,⁴⁵⁰ nelze než dospět ke stejnému závěru. Odchylné postoje nenalezneme ani v odborné literatuře.

V následujícím textu postupně porovnáme předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu ve zkoumaných souborech právních norem⁴⁵¹ a některé související otázky, jako je např. povinnost poškozeného ke snižování škody. Vznik odpovědnosti za škodu a navazujícího nároku k náhradě takové škody předpokládá naplnění určitých předpokladů, mezi které patří protiprávnost, existence škody, příčinná souvislost mezi oběma výše uvedenými předpoklady a dále předvídatelnost škody a v neposlední řadě zavinění nebo neexistence okolností vylučujících odpovědnost. Poslední předpoklad se bude odlišovat podle toho, zda je odpovědnost za škodu postavena na subjektivním či objektivním principu. Díky tomuto srovnání bude možné v rámci zvoleného tématu, tedy odpovědnosti za škodu, zhodnotit právní úpravu v NOZ s ohledem na předvídatelnost pro mezinárodní obchodníky a dodržování standardů zakotvených v mezinárodních souborech pravidel.

3.1 Protiprávnost

Jak jsme uvedli výše, nebudeme se zabývat odpovědností za škodu u mimosmluvních závazkových vztahů. Již toto konstatování výrazným způsobem zjednodušuje

⁴⁴⁹ GOTANDA, John. Y. Awarding Damages under the United Nations Convention on the International Sale of Goods: A Matter of Interpretation. *Georgetown Journal of International Law* [online]. 2005, roč. 37 [cit. 29. 7. 2014], s. 96.

⁴⁵⁰ Což ovšem nevylučuje, aby totéž jednání nalezlo odraz ve vícero typech právní odpovědnosti.

⁴⁵¹ Vídeňská úmluva, Principy UNIDROIT, PECL, NOZ.

další výklad. Protiprávností budeme pro naše účely uvažovat porušení povinnosti přijaté v rámci smluvního závazkového vztahu. Jedná se jak o povinnost vyplývající ze samotné smlouvy, tj. stranami uvedenou, vymíněnou v textu smlouvy, tak povinnost sice výslovně nezakotvenou smlouvou, ale i dispozitivně resp. doplňkově zakomponovanou do smluvního závazkového vztahu prostřednictvím souboru právních pravidel dopadajících na předmětný smluvní závazkový vztah. I zde je nutné dále rozlišovat. Tímto souborem může být jak aplikovatelný právní předpis,⁴⁵² tak soubor nestátních pravidel jako Principy UNIDROIT nebo PECL (za předpokladu, že strany na takový soubor odkáží), ale také například zvyklostní pravidla, a to jak v podobě praxe mezi konkrétními smluvními stranami⁴⁵³ nebo mezinárodních obchodních zvyklostí.⁴⁵⁴

V rámci protiprávnosti ve smyslu porušení smluvní povinnosti není ani jedním ze zkoumaných souborů právních pravidel vyžadováno zavinění. U norem, které dopadají na obchodněprávní smluvní závazkové vztahy, to není nijak překvapující. Naopak vzhledem k tomu, že NOZ není normou adresovanou pouze subjektům komerčním, je odpovědnost za škodu v NOZ koncipována obecně jako subjektivní a zavinění není vyžadováno pouze v případech stanovených zvláště zákonem (§ 2895). Jedním z nich je ovšem odpovědnost za škodu z porušení smluvní povinnosti, kdy objektivní charakter odpovědnosti vyplývá z § 2913 odst. 2, který stanoví charakteristické znaky okolností vylučujících odpovědnost jako skutečností umožňujících liberaci z objektivní odpovědnosti.⁴⁵⁵ Lze tedy uzavřít, že z hlediska

⁴⁵² Vídeňská úmluva v pozici přímé normy či rozhodné právo určené prostřednictvím kolizní normy.

⁴⁵³ Viz článek 9 odst. 1 Vídeňské úmluvy, článek 1.9 odst. 1 Principů UNIDROIT, článek 1:105 odst. 1 PECL nebo § 545 NOZ.

⁴⁵⁴ Viz článek 9 odst. 2 Vídeňské úmluvy, článek 1.9 odst. 2 Principů UNIDROIT, článek 1:105 odst. 2 PECL nebo § 545 NOZ.

⁴⁵⁵ I přesto, že NOZ dle Důvodové zprávy opouští pojetí jednotné úpravy civilního deliktu (Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 15. 3. 2014], s. 568), které bylo pro českou civilistickou teorii typické (blíže viz VALDHANS, Jiří. *Právní úprava mimosmluvních závazků s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 10 - 13), odvolává se u koncepcie základních ustanovení § 2894 - 2899, která jsou aplikovatelná jak pro odpovědnost za škodu při porušení smluvního i mimosmluvního závazku, pouze na Principy evropského deliktního práva (PETL) a § 823 a násl. německého občanského zákoníku (BGB), tj. normy upravující ryze mimosmluvní závazkové vztahy. Také terminologie využitá NOZ, kdy pod Závazky z deliktů (§ 2894 - 2990) je řazeno jak porušení smluvní, tak porušení dobrých mravů a zákona, není vhodné a neodlišuje dostatečným způsobem porušení smluvních povinností, a mimosmluvních závazkových vztahů.

prvního předpokladu vzniku odpovědnosti za škodu, kterým je protiprávnost, vykazují všechny zkoumané předpisy shodné znaky, a to jak z hlediska koncepce (objektivní odpovědnost), tak z hlediska charakteru porušované smluvní právní povinnosti.

3.2 Škoda (újma)

Právními úpravami se běžně prolíná obecný princip plné náhrady (úplné kompenzace) při porušení smlouvy, a to jak skutečné škody, tedy újmy způsobené zmenšením majetku poškozeného v důsledku porušení smlouvy, tak ušlého zisku, tedy újmy způsobené nezvětšením takového majetku.⁴⁵⁶ Princip plné náhrady škody znamená, že je nahraditelná jakákoliv újma vzniklá v důsledku porušení smlouvy, která splňuje předpoklad předvídatelnosti (viz dále). Na stejné zásadě stojí i zbývající rozebírané mezinárodní instrumenty, tj. Principy UNIDROIT a PECL. Podrobnější definice škody ovšem v těchto předpisech obsažena není.

Také NOZ definici újmy v souladu s převažujícími evropskými trendy neobsahuje.⁴⁵⁷ Lze ji však vymezit jako ztrátu, kterou někdo utrpí na statku chráněném právem (či právem chráněným zájmem),⁴⁵⁸ ať již majetkové či nemajetkové povahy.⁴⁵⁹ Újmou je jak újma na majetku (poškození věci), tak újma způsobená osobě (zranění) či újma na právech (snížení důstojnosti).⁴⁶⁰

Nový občanský zákoník rozlišuje dvě kategorie újmy – újmu majetkovou (škodu) a újmu nemajetkovou. Pojem újma představuje širší pojem k pojmu „škoda“. Podle definice obsažené v § 2894 odst. 1 NOZ totiž pojem škoda pokrývá pouze újmu na jmění, tedy materiální újmu. Nemajetková újma může být podle odstavce 2 téhož paragrafu nárokována pouze tehdy, pokud byla smluvně vymíněna či pokud tak stanoví zvlášť zákon.

⁴⁵⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 355.

⁴⁵⁷ SELUCKÁ, Markéta a kol. *Koupě a prodej. Nový občanský zákoník. Společná evropská právní úprava prodeje*. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2013. s. 175.

⁴⁵⁸ Například lidský život, majetek, právo na lidskou důstojnost, právo na soukromí.

⁴⁵⁹ ELIÁŠ, Karel. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 259.

⁴⁶⁰ BEZOUŠKA, Petr. Co je to škoda a co je to újma [online]. *PRK Partners, advokátní kancelář* [cit. 29. 1. 2014].

Pojmy újma a škoda však nejsou užívány v NOZ systematicky. Některá ustanovení upravující výslovně škodu (majetkovou újmu) lze totiž aplikovat i na újmu nemajetkovou. Příkladem takového ustanovení je § 2915 NOZ upravující škodu způsobenou několika pachateli. Pokud bychom striktně následovali terminologii rozlišující mezi škodou a nemajetkovou újmou, nebylo by logicky možné takové ustanovení aplikovat na odpovědnost za nemajetkovou újmu. Nový občanský zákoník však žádné ustanovení upravující nemajetkovou újmu způsobenou více škůdci neobsahuje. Důvodová zpráva se k tomuto problému vyjadřuje tak, že obecné předpoklady vzniku povinnosti hradit škodu platí i pro vznik povinnosti odčinit nemajetkovou újmu. Proto většina ustanovení dílu „Náhrada majetkové a nemajetkové újmy“ setrvává na pojmu „škoda“ s tím, že totéž platí i pro nemajetkovou újmu, plyne-li z právního řádu povinnost odčinit ji.⁴⁶¹ Ustanovení § 2915 tedy dopadá i na újmu nemajetkovou, ačkoliv o ní nehovoří. Daný způsob užívání terminologie nehodnotíme kladně. Nový občanský zákoník zavádí pojem „újma“ pokrývající jak škodu, tak i nemajetkovou újmu. Neužívání obecného pojmu a namísto toho užívání významově užšího pojmu „škoda“ tam, kde je myšlena i újma nemajetková, se nám jeví jako přinejmenším matoucí. Vhodnější by podle nás bylo v takových ustanovení operovat s obecným pojmem újma.

Interpretace pojmu škoda (újma) však v aplikační praxi činí mnohdy potíže a místy není zcela zřejmé, co vše pod ni spadá. Zejména některé hraniční složky (náklady na právní poradenství, poškození dobrého jména) jsou vnímány odlišně.

3.2.1 Materiální újma

Vídeňská úmluva vymezuje předpoklady k náhradě škody v článku 74. Za újmu vzniklou porušením smlouvy jednou ze stran se považuje částka odpovídající ztrátě včetně ušlého zisku, kterou v důsledku smlouvy druhá strana utrpěla. Za škodu je možné považovat i náklady vzniklé v důsledku plnění článku 77 Vídeňské úmluvy, tedy v důsledku zmírňování škody poškozeným. Poškozená strana může jako škodu nárokovat také nároky třetích osob, například smluvní pokutu hrazenu kupujícím v důsledku nedodání zboží včas (skutečná škoda) nebo ztrátu vzniklou odstoupením od smlouvy zákazníky kupujícího (ušlý zisk).⁴⁶²

⁴⁶¹ Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 28. 1. 2013], s. 564.

⁴⁶² VALDHANS, Jiří. Náhrada škody v režimu Vídeňské úmluvy. *Právní fórum*. 2008, roč. 5, č. 8, s. 344.

K výkladu pojmu škoda existuje v souvislosti s Vídeňskou úmluvou řada soudních rozhodnutí a rozhodčích nálezů upřesňujících, co vše je možné za škodu považovat. Podle judikatury je jako škodu možno nárokovat například rozdíl mezi kurzy amerického dolaru a německé marky v den uskutečnění zálohové platby a dnem vrácení částky.⁴⁶³ Za škodu se považují i náklady poškozené strany, které vynaložila v rámci příprav plnění smlouvy nebo v domnění, že smlouva bude plněna řádně. Jedná se například o náklady spojené s kontrolou nekonformního zboží,⁴⁶⁴ se skladováním nekonformního zboží,⁴⁶⁵ s vrácením nekonformního zboží,⁴⁶⁶ s obstaráním si úvěru⁴⁶⁷ či s marketingem.⁴⁶⁸

Spornou a poměrně často diskutovanou otázkou je, zda skutečnou škodu tvoří i náklady spojené s právním zastoupením. Impulsem k debatě byl zejména případ ze Spojených států, ve kterém byly tyto výdaje přiznány jako náhrada škody.⁴⁶⁹ Soud argumentoval, že podle článku 74 má poškozená strana právo i na škodu vzniklou jako důsledek porušení smlouvy. Náklady na právní zastoupení za takovou škodu považoval. Odvolací soud nicméně výrok o přiznání nákladů na právní zastoupení zrušil. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že náhrada právního zastoupení nespadá do působnosti článku 74. Nejedná se totiž o otázku hmotněprávní, nýbrž procesněprávní. Nespadá tedy do působnosti Vídeňské úmluvy a má být řešena podle práva sudiště. S nepřiznáváním nákladů na právní zastoupení se ztotožňují i další

⁴⁶³ Rozhodnutí Handelsgericht Zürich, Švýcarsko ze dne 5. 2. 1997, č. HG 95 0347 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

⁴⁶⁴ Nález Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce, Švédsko ze dne 5. 6. 1998 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

⁴⁶⁵ Rozhodnutí Federal Court of Appeals for the Second Circuit, Spojené státy americké ze dne 6. 12. 1995, č. Nos. 185, 717 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

⁴⁶⁶ Tamtéž.

⁴⁶⁷ Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře, č. 7531 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

⁴⁶⁸ Rozhodnutí Helsingin hovioikeus, Finsko ze dne 26. 10. 2000, č. S 00/82 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

⁴⁶⁹ Rozhodnutí U.S. District Court, Northern District of Illinois, Eastern Division, USA ze dne 28. 8. 2001, č. 99 C 4040 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

akademici⁴⁷⁰ a judikatura.⁴⁷¹ Existují ale také české právní teorii blízka rozhodnutí německých soudů, která s podřazením nákladů na právní zastupování vyslovila souhlas,⁴⁷² přičemž se jednalo o náklady na právní zastupování, které vznikly ještě před zahájením řízení (telefonát advokáta žalobce se stranou žalovanou apod.).

Principy UNIDROIT upravují náhradu škody v článku 7.4.2. Obsahují obdobnou definici jako Vídeňská úmluva, a hradí se tedy jak škoda samotná, tak i ušlý zisk. Komentář k Principům UNIDROIT⁴⁷³ stanovuje, že pojem škody je třeba chápat široce. Může se za ni považovat zmenšení majetku poškozené strany nebo zvětšení jejích závazků. Takové závazky mohou vzniknout například v důsledku nezaplacení ceny a následné nutnosti poškozené strany k půjčení si peněz, aby mohla dostát svým jiným na smlouvu navázaným závazkům. Škoda a ušlý zisk se hradí i podle PECL, které náhradu škody upravují v článku 9:501.

V rámci NOZ se za škodou považuje újma na majetku, kterou lze vyjádřit v penězích. Jinými slovy se jedná buď o zmenšení majetku, nebo jeho nezvětšení, ačkoliv zvětšení nastat mělo. V souladu s dosavadní právní doktrínou⁴⁷⁴ se podle ustanovení § 2952 hradí jak škoda skutečná, tak i ušlý zisk. Takové vymezení materiální újmy odpovídá mezinárodním souborům pravidel používaným v mezinárodních obchodních transakcích.

⁴⁷⁰ FLECHTNER, Harry. Recovering Attorneys' Fees as Damages under the U.N. Sales Convention: A Case Study on the New International Commercial Practice and the Role of Case Law in CISG Jurisprudence, with Comments on Zapata Hermanos Sucesores, S.A. v. Hearthside Baking Co. *Northwestern Journal of International Law & Business* [online]. 2002, roč. 22 [cit. 15. 7. 2014], s. 155; MULLIS, Alastair. Twenty-Five Years on — The United Kingdom, Damages and the Vienna Sales Convention. *Rebels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht* [online]. 2002, roč. 71 [cit. 15. 7. 2014], s. 45.

⁴⁷¹ Nález Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce, Švédsko z roku 1998, č. 107/1997 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

⁴⁷² Rozhodnutí Oberlandesgericht Düsseldorf, Německo ze dne 14. 1. 1994, č. 17 U 146/93 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; rozhodnutí Amtsgericht Viechtach, Německo ze dne 11. 4. 2002, č. 1 C 419/01 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

⁴⁷³ Official Comments to UNIDROIT Principles. Article 7.4.2 [online]. In *UNILEX on CISG and Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 29. 1. 2013].

⁴⁷⁴ Viz § 442 odst. 1 OZ.

3.2.2 Nemateriální újma

Zajímavější než rozbor škody (majetkové újmy) je problematika újmy nemajetkové. Ta byla přiznávána již v rámci OZ, ovšem NOZ ji nově upravuje výslovně. Jak totiž uvádí důvodová zpráva, v NOZ se navrhuje rozejít s pojetím institutu náhrady škody v duchu primitivního materialismu, podle něhož se poškozenému hradí výlučně škoda majetková.⁴⁷⁵

Za nemajetkovou újmu lze považovat jakoukoliv újmu, která pro poškozeného neznamenaá přímou ztrátu na jeho majetku. Typicky se jedná o snížení důstojnosti, újmu na zdraví či poškození pověsti. Následky této újmy bývají zpravidla velice závažné a v konečném důsledku se mohou projevit i v majetkových poměrech poškozeného.⁴⁷⁶ Jako příklad můžeme uvést ublížení na zdraví, kdy kromě nemajetkové újmy na zdraví jako takovém může vzniknout i újma majetková v podobě vynaložených nákladů na léčbu či trvalé omezení pracovních schopností, a tedy schopnosti plnohodnotného výdělků.

Zásadním rozdílem mezi náhradou újmy majetkové a nemajetkové dle NOZ je, že újma majetková se hradí vždy za splnění dalších právem stanovených předpokladů. Naproti tomu újma nemajetková se hradí pouze, pokud tak stanoví zákon či si tak strany ujednají.⁴⁷⁷ Jinými slovy, v případě absence výslovného ujednání mezi stranami je možné se náhrady nemateriální újmy domáhat pouze v zákonem taxativně vymezených případech.

Soud na základě zákona přizná náhradu nemajetkové újmy tehdy, zasáhne-li škůdce do přirozených práv člověka - práva na život, zdraví, svobodu, soukromí, čest, důstojnost, jméno apod. Právo na náhradu nemajetkové újmy má dále poškozený při poškození věci ze svévole nebo škodolibosti, kdy má právo na zaplacení ceny předmětu zvláštní obliby.⁴⁷⁸

S ohledem na zaměření této monografie, tedy oblast mezinárodních transakcí, považujeme za vhodné se v této souvislosti zaměřit pouze na náhradu nemateriální újmy v souvislosti s poškozením dobrého jména podnikatele.

⁴⁷⁵ Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 28. 1. 2013], s. 563.

⁴⁷⁶ Nemajetková újma [online]. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 29. 1. 2014].

⁴⁷⁷ § 2894 odst. 2 NOZ.

⁴⁷⁸ § 2894 odst. 2 NOZ.

Dle našeho názoru se podnikající fyzická osoba může domáhat nemateriální újmy způsobené poškozením dobré pověsti na základě § 2596, který chrání újmu způsobenou člověku na jeho přirozeném právu, tedy i na právu ochrany dobrého jména. Jako výrazně složitější vnímáme obdobnou možnost u podnikající právnické osoby, neboť § 2596 hovoří výslovně o právech člověka. Zákon nehovoří o obdobných právech právnické osoby, a § 2596 je tedy pro právnické osoby zřejmě nevyužitelný.

Jediné ustanovení zabývající se dobrou pověstí právnických osob je § 135 stanovující, že právnická osoba se může proti tomu, kdo „bez zákonného důvodu zasahuje do její pověsti nebo soukromí“, domáhat, aby bylo od takového zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek. O náhradě újmy, která tímto vznikne, však zákon mlčí, na rozdíl od zrušené úpravy v § 19b odst. 2 a 3 OZ. Ten výslovně umožňoval domáhat se přiměřeného zadostiučinění. Nová úprava umožňuje domáhat se odstranění následků, ovšem institut náhrady újmy neslouží ani tak k odstranění následků neoprávněného zásahu do pověsti jako k jejich zmírnění.⁴⁷⁹ Důvodová zpráva k NOZ o tomto mlčí, nicméně dovedeme si v tomto případě představit extenzivní interpretaci „odstraňování následků“, neboť úplné odstranění v sobě dle argumentace *a maiori ad minus* musí zahrnout i pouhé zmírnění. Další variantou, která byla využívána i dle ObZ, je domáhání se přiměřeného zadostiučinění dle právní úpravy nekalé soutěže, potencionálně generální klauzule⁴⁸⁰ a speciální skutkové podstaty parazitování na pověsti.⁴⁸¹ Nekalá soutěž je ovšem již příkladem deliktního – mimosmluvního – jednání a jako taková je mimo dosah mezinárodních souborů pravidel, která jsou vedle NOZ předmětem této analýzy.

Zdůrazňujeme ale již zmíněné, a to, že nemajetková újma se hradí pouze, pokud tak stanovuje zákon či si tak strany ujednávají. Vzhledem k absenci zákonného ustanovení by se mohlo zdát, že v případě odmítnutí výše navržené extenzivní interpretace nebude možné poškození dobré pověsti právnické osoby v režimu NOZ jako nemateriální újmu vymáhat (pokud si ovšem strany mezi sebou výslovně neujednají opak). Tato situace by podle našeho mínění nebyla spravedlivá. Nový občanský zákoník ovšem nabízí ještě jednu variantu, a to využití § 10 odst. 1 NOZ.⁴⁸² Toto ustanovení upravuje právní případy, které nelze rozhodnout na základě výslov-

⁴⁷⁹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Newsletter leden 2014* [online]. [cit. 3. 8. 2014].

⁴⁸⁰ § 2976 NOZ.

⁴⁸¹ § 2982 NOZ.

⁴⁸² „Nelze-li právní případ rozhodnout na základě výslovného ustanovení, posoudí se podle ustanovení, které se týká právního případu co do obsahu a účelu posuzovanému právnímu případu nejbližšího.“

ného zmocnění. Pro takové případy NOZ zmocňuje soudy analogicky aplikovat ustanovení, které se týká právního případu co do obsahu a účelu posuzovanému právnímu případu nejbližšího. Zda české soudy využijí jednu z navržených dvou variant, však zodpoví až čas a relevantní judikatura.

Na výše uvedený rozbor týkající se možnosti vymáhat nemajetkovou újmu způsobenou v důsledku zásahu do sféry dobré pověsti by také bylo možné reagovat tím způsobem, že žádný problém nevyvolává, neboť právnická osoba se může případné újmy domáhat v rámci náhrady majetkové újmy. Takový závěr vychází z úvahy, že poškození dobré pověsti se odrazí v majetkové rovině, tj. typicky v ušlém zisku. Skutečností však zůstává, že poškození dobré pověsti podnikající právnické osoby se v majetkové sféře poškozeného nemusí objevit okamžitě, ale třeba až v dlouhodobém horizontu. V takovém případě dle našeho názoru vymáhání i majetkové újmy může být složité ba i nemožné, mimo jiné pro problematické prokázání příčinné souvislosti či z důvodu již ukončeného sporu o jiných složkách náhrady škody z téhož protiprávního jednání.

Vídeňská úmluva nemateriální újmu komplexně neupravuje. Některé druhy nemateriální újmy jsou z dosahu Vídeňské úmluvy výslovně vyloučeny – dle článku 5 se jedná o odpovědnost prodávajícího za smrt nebo ublížení na zdraví způsobené zbožím kterékoliv osobě. Také je nutné brát v potaz skutečnost, že Vídeňská úmluva je zaměřena na vztahy obchodního charakteru s materiálním či peněžním zaměřením⁴⁸³ a ostatní typy imateriální újmy leží mimo centrum jejího zájmu. Toto bylo mimo jiné konstatováno v ruském sporu, ve kterém žalobci nebyl přiznán nárok na kompenzaci morální újmy. Tribunál své stanovisko zdůvodnil tím, že Vídeňská úmluva neobsahuje ustanovení umožňující přiznat nárok vyplývající z morální újmy.⁴⁸⁴ Na druhou stranu existují názory, které tak radikální vůči nemateriální újme v režimu Vídeňské úmluvy nejsou. Vycházejí z pevně zakotveného

⁴⁸³ VALDHANS, Jiří. Náhrada škody v režimu Vídeňské úmluvy. *Právní fórum*. 2008, roč. 5, č. 8, s. 346.

⁴⁸⁴ Tamtéž.

principu plné kompenzace, který byl již mnohokrát potvrzen soudy i rozhodčími tribunály.⁴⁸⁵

Proto i v souvislosti s Vídeňskou úmluvou lze hovořit o náhradě nemateriální újmy, ovšem pouze v důsledku porušení dobré pověsti, a navíc se nejedná o názor široce či generálně přijímaný. V praxi je nemateriální újma přiznávána spíše výjimečně.⁴⁸⁶ Důvod ke zdrženlivému přiznávání nemateriální újmy spočívá zejména ve složitosti jejího výpočtu a zároveň v problému spojeném s její předvídatelností (viz dále). Náhrada nemateriální újmy podle Vídeňské úmluvy byla přiznána švýcarským rozhodnutím, v němž se soud vyslovil, že újmu na dobrém jméně podle Vídeňské úmluvy přiznat lze.⁴⁸⁷ Musí však být konkrétně doložena a vysvětlena. K obdobnému názoru dospěly i španělský či finský soud.⁴⁸⁸

Nicméně rozhodovací praxe v této otázce jednotná není. Opačné stanovisko zaujal například německý soud v rozhodnutí⁴⁸⁹ které stanovilo, že nelze zároveň žádat náhradu újmy za poškozenou reputaci a ztrátu na obratu. Poznamenal totiž, že poškození dobré pověsti je právně irelevantní až do chvíle, kdy vede ke ztrátě obratu, a tedy ušlého zisku. Soud se tedy přiklonil k vymáhání poškození dobré pověsti jako újmy materiální v podobě ušlého zisku. K souladnému závěru dochází

⁴⁸⁵ Rozhodnutí U.S. District Court, Northern District of New York, USA ze dne 9. 8. 1994, č. 88-CV-1078 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; rozhodnutí Oberster Gerichtshof, Rakousko ze dne 14. 1. 2002, č. 7 Ob 301/01t [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; rozhodnutí Oberlandesgericht Hamburg, Německo ze dne 26. 11. 1999, č. 1 U 31/99 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

⁴⁸⁶ Jedním z případů, kde byla nemateriální újma přiznána, je rozhodnutí Helsingin hovioikeus, Finsko ze dne 26. 10. 2000, č. S 00/82 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

⁴⁸⁷ Rozhodnutí Handelsgericht Zürich, Švýcarsko ze dne 10. 2. 1999, č. HG 970238.1 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

⁴⁸⁸ Rozhodnutí Audiencia Provincial de Barcelona, Španělsko ze dne 20. 6. 1997, č. 755/95-C [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; rozhodnutí Helsingin hovioikeus, Finsko ze dne 26. 10. 2000 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

⁴⁸⁹ Rozhodnutí Landgericht Darmstadt, Německo ze dne 9. 5. 2000, č. 10 O 72/00 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

i *Saidov*,⁴⁹⁰ který sice nemateriální újmu pojímá odděleně od újmy materiální, ovšem přiklání se k materializaci nemateriální ztráty, tj. k závěru, že poškození dobré pověsti se projeví jako peněžní ztráta ve formě ušlého zisku.⁴⁹¹

Také podle dalších mezinárodních instrumentů má poškozená strany nárok na náhradu nemateriální újmy. Principy UNIDROIT explicitně v článku 7.4.2 odst. 2 stanovují, že újma může být i nemateriální. Do této kategorie vedle újmy na dobrém jménu spadá i újma způsobené fyzickým či emočním utrpením. Komentář k Principům UNIDROIT újmu způsobená na reputaci podnikatele uvádí jako jeden z dalších příkladů nemateriální újmy.⁴⁹² PECL také hovoří o nemateriální újmě, a to v článku 9:501 odst. 2, podle něhož se za nahraditelnou škodu považuje i ta nemateriální.

Zohledňování nároku na nemateriální újmu představuje trend, který NOZ následuje. Jak však uvádíme výše, v režimu NOZ vnímáme problematiku možnost vznesení takového nároku právníkou osobou.

3.3 Příčinná souvislost

Dalším z předpokladů odpovědnosti za újmu je příčinná souvislost neboli stav, kdy protiprávnost je příčinou vzniku újmy (a tedy bez protiprávního jednání by žádná újma ani nevznikla).

Vídeňská úmluva příčinnou souvislost považuje za jeden z předpokladů vzniku povinnosti k náhradě škody.⁴⁹³ Definice pojmu příčinné souvislosti sice obsažena není, ale odpovídá jí stav, kdy porušení smlouvy vede ke vzniku škody,

⁴⁹⁰ SAIDOV, Djahongir. Methods of Limiting Damages under the Vienna Convention on Contracts for the International Sale of Goods [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law, 2001 [cit. 29. 1. 2014].

⁴⁹¹ K tomu a také nebezpečí z toho vyplývajícímu viz blíže CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 6. Calculation of Damages under CISG Article 74 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 29. 1. 2014].

⁴⁹² Official Comments to UNIDROIT Principles. Article 7.4.2 [online]. In *UNILEX on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 29. 1. 2014].

⁴⁹³ Článek 74: „... as a consequence of the breach...“

a to at' přímo či nepřímo.⁴⁹⁴ Pro určení příčinné souvislosti je možno použít tzv. *but for test*, který je postaven na otázce, zda by škoda vznikla, pokud by smlouva nebyla porušena.⁴⁹⁵ V PECL ani Principech UNIDROIT definici příčinné souvislosti také nenalezneme. I v jejich rámci se jedná o jeden z předpokladů náhrady škody, kdy články 7.4.2⁴⁹⁶ resp. 9:501⁴⁹⁷ odst. 2 stanovují, že újma musí vzniknout jako následek porušení smlouvy.

Tuzemská právní úprava definici tohoto pojmu dříve neobsahovala a NOZ se od tohoto trendu nijak neodklání a definici také nezakotvil. *Pelikánová* (nejen)⁴⁹⁸ tento stav kritizuje a klade si otázku, zda je NOZ v tomto směru legislativním pokrokem.⁴⁹⁹ *Melzer* však oponuje, když považuje ponechání vymezení definice právní vědě a aplikační praxi za rozumný přístup, který je praktikován i v jiných předpisech pracujících s tímto pojmem (např. trestní zákoník).⁵⁰⁰ Pravdou je, že judikatura se s tímto pojmem skutečně již poměrně vypořádala.⁵⁰¹

Lze tedy shrnout, že absence definice příčinné souvislosti není ve zkoumaných mezinárodních instrumentech ničím neobvyklým, a NOZ se tak v tomto směru nijak zvlášť nevymyká standardu.

3.4 Předvídatelnost

Řada národních právních řádů, stejně tak i mezinárodní unifikační nástroje, využívá předvídatelnost jako jeden ze základních předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu, případně jako nástroj, jehož prostřednictvím lze limitovat výslednou náhradu škody. Hrazena je pouze taková škoda, která byla pro stranu porušující smlouvu předvídatelná v určitém okamžiku, typicky při vzniku smluvního závazku.

⁴⁹⁴ SCHWENZER, Ingeborg. Article 74. In: SCHLECHTRIEM, Peter; SCHWENZER, Ingeborg. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 1015.

⁴⁹⁵ HUBER, Peter; MULLIS, Alastair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. Munich: Sellier. European Law Publishers, 2007. s. 270.

⁴⁹⁶ „harm sustained as a result of the non-performance“

⁴⁹⁷ „damages for loss caused by the other party's non-performance“

⁴⁹⁸ SELŮČKÁ, Markéta a kol. *Koupe a prodej. Nový občanský zákoník. Společná evropská právní úprava prodeje*. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2013. s. 174.

⁴⁹⁹ PELIKÁNOVÁ, Irena. Odpovědnost za škodu – trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 3, s. 22.

⁵⁰⁰ MELZER, Filip. Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 3, s. 27.

⁵⁰¹ Srov. například rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2009, sp.zn. 23 Cdo 1818/2009.

Podle *Vékáse* představuje předvídatelnost společně s objektivním charakterem odpovědnosti za škodu dva pilíře, na nichž je postavena náhrada škody v režimu Vídeňské úmluvy.⁵⁰² Když byl předpoklad předvídatelnosti do této normy zakotven, němečtí autoři se vůči tomu ohrazovali s tím, že se jedná o ryze anglosaský právní institut. Opak je však pravdou, jak velice důsledně dokládá *Ferrari*.⁵⁰³ Koncept byl použit ve francouzském právu Dumoulinem v roce 1546, na něhož navázal Pothier.⁵⁰⁴ Jeho koncepce byla převzata do Code Napoleon a následně byla zakotvena i do dalších právních řádů.⁵⁰⁵ Podle *Ferrariho* právě Pothierova koncepce ovlivnila anglosaské autory a koncepce předvídatelnosti se objevila v americké judikatuře v rozhodnutí *Blanchard v. Ely*, které výslovně na Pothiera odkazuje, a to ještě před v současné době nejzmiňovanějším rozhodnutím *Hadley v. Baxendale*. Skutečností ale zůstává, že v anglosaském právu hraje koncepce předvídatelnosti výraznější roli, kontinentální právní řády ji v různých situacích omezují – francouzské právo s ní například u úmyslně způsobené škody nepracuje vůbec.

Ani v případě Vídeňské úmluvy se koncepce předvídatelnosti neobjevuje v mezinárodním prostředí poprvé. V rámci UNIDROIT přijatá Úmluva o mezinárodní kupní smlouvě z roku 1964 obsahovala pravidlo předvídatelnosti v článku 82 a toto pravidlo bylo následně přejato právě Vídeňskou úmluvou pouze s drobnými odchylkami.⁵⁰⁶ S předvídatelností pracují také Principy UNIDROIT (článek 7.4.4) a PECL (článek 9:503). Obecně převládá přesvědčení, že důkazní břemeno předvídatelnosti škody pro stranu porušující smlouvu nese poškozený.⁵⁰⁷ Podle *Saidova* lze identifikovat tři důvody ve prospěch tohoto konceptu.

⁵⁰² VÉKÁS, Lajos. The Foreseeability Doctrine in Contractual Damage Cases. *Acta Juridica Hungarica* [online]. 2002, roč. 43, č. 1 – 2 [cit. 29. 7. 2014].

⁵⁰³ FERRARI, Franco. Comparative Ruminations on the Foreseeability of Damages in Contract Law. *Louisiana Law Review* [online]. 1993, roč. 53 [cit. 29. 7. 2014].

⁵⁰⁴ „The debtor is bound to pay only the damages and interests which one could foresee, when the contract was made, as being possibly suffered by the creditor in non-performing the obligation, because the debtor is considered as having accepted only these.“ Převzato z FERRARI, Franco. Comparative Ruminations on the Foreseeability of Damages in Contract Law. *Louisiana Law Review* [online]. 1993, roč. 53 [cit. 29. 7. 2014].

⁵⁰⁵ Belgie, Itálie, Lucembursko, Portugalsko, Švýcarsko.

⁵⁰⁶ VÉKÁS, Lajos. The Foreseeability Doctrine in Contractual Damage Cases. *Acta Juridica Hungarica* [online]. 2002, roč. 43, č. 1 – 2 [cit. 29. 7. 2014].

⁵⁰⁷ SAIDOV, Djahongir. Chapter 5. Foreseeability of Damages. In SAIDOV, Djahongir. *The Law of Damages in International Sales: The CISG and other International Instruments* [online]. Hart Publishing, 2008 [cit. 29. 7. 2014].

- Osoba se chová podle toho, co je schopna předvídat. To považuje za běžné i při mimoprávních aktivitách a není důvod, proč by tento princip neměl být využitelný i v právní rovině.
- Použití tohoto principu napomáhá k rozdělení rizika – osoba je schopna v okamžiku uzavírání smlouvy kalkulovat (s vidinou potencionálních rizik), zda smlouvu uzavřít či nikoliv, jak nastavit výslednou cenu, zda je vhodné uzavřít pojištění apod.
- Toto rozdělení rizika zároveň podporuje ekonomické aktivity a zajišťuje ekonomickou efektivnost (žalobce následně, při vedení potencionálního sporu, nemusí vysvětlovat zřejmé následky porušení, o nichž žalovaný tak jako tak věděl).

Zakotvení požadavku předvídatelnosti je dokladem snahy o dosažení spravedlnosti ve vyvážení rizik mezi stranami smlouvy a představuje prvek jistoty⁵⁰⁸ pro pozdější nároky na náhradu škody. Poškozenému dává právo na náhradu škody, ovšem vyžaduje, aby potencionální pachatel byl seznámen s případnými důsledky svého jednání.

Ve Vídeňské úmluvě je koncepce formulovaná na první pohled přísněji než v Principech UNIDROIT či PECL. Anglický originál Vídeňské úmluvy využívá spojení „*foresaw or ought to have foreseen*“, zatímco u Principů UNIDROIT i PECL je využita formulace „*foresaw or could reasonably have foreseen*“. Jedná se však s největší pravděpodobností pouze o formulační rozdíly bez rozdílů obsahových, resp. aplikačních, neboť podle Důvodové zprávy k Principům UNIDROIT vychází jejich text z Vídeňské úmluvy a Důvodová zpráva k PECL přímo s článkem 74 Vídeňské úmluvy pracuje. Otázkou ovšem zůstává, kdo má předpokládat – zda strana porušující smlouvu, nebo osoba obecná, rozumně smýšlející ve stejné situaci.⁵⁰⁹ Z textu všech tří souborů pravidel vyplývá, že se jedná o stranu porušující smlouvu.

3.4.1 Faktory ovlivňující předvídatelnost

Jedním ze stěžejních faktorů, které jsou brány v potaz při hodnocení předvídatelnosti, je znalost. Ta může mít jak subjektivní stránku – aktuální znalost, tak objektivní stránku – znalost předpokládanou, znalost, kterou by určitá osoba

⁵⁰⁸ VÉKÁS, Lajos. The Foreseeability Doctrine in Contractual Damage Cases. *Acta Juridica Hungarica* [online]. 2002, roč. 43, č. 1 – 2 [cit. 29. 7. 2014].

⁵⁰⁹ SAIDOV, Djakhongir. Chapter 5. Foreseeability of Damages. In SAIDOV, Djakhongir. *The Law of Damages in International Sales: The CISG and other International Instruments* [online]. Hart Publishing, 2008 [cit. 29. 7. 2014].

měla mít. I přesto, že toto rozdělení lze uvést, máme za to, že je nesmyslné mezi oběma stránkami násilně rozdělovat, neboť se prolínají. Subjektivní stránka ovšem bude hrát roli zejména u škody neobvyklého druhu či škody neobvykle vysoké.⁵¹⁰ Důležitým prvkem znalosti je také obchodní zkušenost, což lze vnímat jako objektivněji postavený prvek nevyplyvající z konkrétního smluvního vztahu, v rámci něhož jedna ze stran porušuje smluvní povinnost. Subjektivněji vnímaným prvkem je oproti tomu známost charakteru podnikání druhé strany. Zde můžeme dále členit na vlastnosti spojené se subjektem a na vlastnosti zboží. Jestliže je straně porušující smlouvu známo, že druhá strana je dalším prodejcem na trhu, který je silně saturován stejnými či obdobnými výrobky (sýr), musí jednak počítat s tím, že prodejce je vázán ke včasným a řádným dodávkám svým zákazníkům smluvními pokutami a navíc, že existuje vyšší možnost ztráty těchto zákazníků právě pro vysokou saturaci trhu.⁵¹¹ Obdobně v případě dodávky sezónního zboží musí dodavatel počítat v případě pozdní dodávky s vyššími ztrátami na straně odběratele.⁵¹² Podle *Saidova* patří mezi faktory, které ovlivňují znalost také obchodní zvyklosti, neboť se jedná o pozadí, na němž vzniká jednak porozumění a jednak očekávání obchodníků, a jedná se proto o součást předpokládaných znalostí. Uvádí dokonce, že samotná předvídatelnost je obchodní zvyklostí.⁵¹³

Zajímavou roli může hrát zavinění. U Vídeňské úmluvy a Principů UNIDROIT není pro zohlednění předvídatelnosti relevantní, zda škoda byla způsobena úmyslně či nikoliv. Naopak PECL v článku 9:503 nepožadují naplnění předvídatelnosti, jestliže porušení smluvní povinnosti bylo úmyslné nebo důsledkem hrubé nedbalosti. Vídeňská úmluva ani Principy UNIDROIT takto se zaviněním nepracují, což ovšem dle *Saidova* neznamená, že tak nemohou učinit například rozhodci.⁵¹⁴

⁵¹⁰ SAIDOV, Djakhongir. Chapter 5. Foreseeability of Damages. In SAIDOV, Djakhongir. *The Law of Damages in International Sales: The CISG and other International Instruments* [online]. Hart Publishing, 2008 [cit. 29. 7. 2014].

⁵¹¹ Rozhodnutí Bundesgerichtshof, Německo ze dne 24. 10. 1979, č. VIII ZR 210/78 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

⁵¹² Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži z ledna 1997, č. 8786 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

⁵¹³ SAIDOV, Djakhongir. Chapter 5. Foreseeability of Damages. In SAIDOV, Djakhongir. *The Law of Damages in International Sales: The CISG and other International Instruments* [online]. Hart Publishing, 2008 [cit. 29. 7. 2014].

⁵¹⁴ Tamtéž.

Požadavek předvídatelnosti ovšem nemusí být vhodný pro všechny situace, zejména pokud existuje výrazná disproporce mezi ztrátou a tím, co strana porušující smlouvu ze smlouvy získala. Jako příklad *Saidov* uvádí dodávku vadných semen a následné ztráty úrody, kdy hodnota semen představuje pouze menší část potencionální škody (zavlažování, hnojení, lidské zdroje atd.). Striktním uplatněním konceptu předvídatelnosti nelze než dojít k závěru, že i takové (disproporční) škody jsou předvídatelné. I přestože některé právní řád na takové situace reagují výslovně, *Saidov* to nepovažuje za vhodné u unifikačních instrumentů. Naopak se vyslovuje k „rozumnému“ vnímání předvídatelnosti a závěru, že taková disproporce je nepředvídatelná.

Z rýze praktického hlediska pravděpodobnost přiznání nároku na náhradu škody zvyšuje spíše obecnost popisu vzniku škody, zatímco detailnost a konkrétnost ve výčtu okolností vedoucích ke vzniku škody naopak pravděpodobnost úspěchu snižuje.⁵¹⁵

3.4.2 Předvídatelnost čeho?

V náhledu na to, co má být stranou porušující smlouvu předvídáno, se právní řády i mezinárodní soubory pravidel odlišují. V úvahu připadá druh (typ) škody a její rozsah. Patrně by bylo možné hovořit také o předvídatelnosti toho, že nějaká škoda vůbec může vzniknout. To ovšem považujeme ve vztazích mezi obchodníky za samozřejmé. Máme za to, že představa o tom, že v případě porušení smluvní povinnosti může druhé straně vzniknout škoda, je esenciální složkou uvažování každého podnikatele – profesionála.

V režimu Vídeňské úmluvy předvídatelnost zahrnuje jak druh škody, tak její výši,⁵¹⁶ přičemž za výši je nutné považovat stropní limit, nikoliv konkrétně stanovenou částku. Ta je již předmětem dokazování. Shodné požadavky vykazuje PECL, zatímco dle Důvodové zprávy k článku 7.4.4 Principů UNIDROIT je vyžadována

⁵¹⁵ SAIDOV, Djakhongir. Chapter 5. Foreseeability of Damages. In SAIDOV, Djakhongir. *The Law of Damages in International Sales: The CISG and other International Instruments* [online]. Hart Publishing, 2008 [cit. 29. 7. 2014].

⁵¹⁶ Shodně Vékás i Saidov – viz VÉKÁS, Lajos. The Foreseeability Doctrine in Contractual Damage Cases. *Acta Juridica Hungarica* [online]. 2002, roč. 43, č. 1 – 2 [cit. 29. 7. 2014] a SAIDOV, Djakhongir. Chapter 5. Foreseeability of Damages. In SAIDOV, Djakhongir. *The Law of Damages in International Sales: The CISG and other International Instruments* [online]. Hart Publishing, 2008 [cit. 29. 7. 2014].

předvídatelnost pouze u druhu škody, nikoliv však u její výše. *Saidov* se vyslovuje pro limitaci prostřednictvím předvídatelnosti i u výše škody, jinak se obává averzí k využívání těchto souborů pravidel s ohledem na vyšší nejistotu stran.⁵¹⁷ Naopak *Vékás* dospívá k závěru, že například u dodání zboží se skrytými vadami by předvídatelnost měla limitovat pouze škodu jako takovou, nikoliv její výši.⁵¹⁸

3.4.3 Předvídatelnost v jakém okamžiku?

Všechny tři soubory pravidel propojují předvídatelnost k okamžiku vzniku smlouvy. Považujeme toto řešení za plně odpovídající. Z toho, co bylo řečeno výše k důvodům, proč bývá předvídatelnost do právních úprav zakotvována, vyplývá, že jejím důležitým aspektem je možnost připravit se na potencionálně hrozící škodu, a to až tím, že smlouva nebude uzavřena. Pokud by byly brány v potaz skutečnosti, které nastanou až po vzniku smlouvy, tento efekt by byl silně potlačen. I přes právě řečené existují situace, které i po vzniku smlouvy mohou být brány v potaz při hodnocení předvídatelnosti. Jsou jimi například změny smlouvy nebo u dlouho trvajících smluvních závazků okamžiky, kdy je upřesňována cena, datum dodání zboží či jeho množství. Stejně lze hodnotit i smlouvy na dílčí plnění.

3.4.4 Předvídatelnost a nový občanský zákoník

Vzhledem k tomu, že NOZ se odvolává na inspiraci také u mezinárodních souborů pravidel, je s podivem, že koncept předvídatelnosti nezakotvuje. Činí tak na rozdíl od ObZ, který s požadavkem předvídatelnosti počítal. To ovšem v případě ObZ není překvapivé, neboť byl silně ovlivněn Vídeňskou úmluvou. Důvodová zpráva k NOZ sice výslovně uvádí, že: „*Rozdíly mezi smluvní a mimosmluvní povinností ke náhradě škody jsou zejména v tom, že se pro vznik povinnosti nahradit škodu porušením smlouvy nevyžaduje zavinění a že rozsah náhrady škody podmiňuje její předvídatelnost.*“ I přesto však výsledný text NOZ předvídatelnost nezakotvil: „*Vzhledem k výsledku diskusí v komisích Ministerstva spravedlnosti i v ústavněprávním výboru Poslanecké sněmovny,*

⁵¹⁷ Shodně Vékás i Saidov – viz VÉKÁS, Lajos. The Foreseeability Doctrine in Contractual Damage Cases. *Acta Juridica Hungarica* [online]. 2002, roč. 43, č. 1 – 2 [cit. 29. 7. 2014] a SAIDOV, Djahongir. Chapter 5. Foreseeability of Damages. In SAIDOV, Djahongir. *The Law of Damages in International Sales: The CISG and other International Instruments* [online]. Hart Publishing, 2008 [cit. 29. 7. 2014].

⁵¹⁸ VÉKÁS, Lajos. The Foreseeability Doctrine in Contractual Damage Cases. *Acta Juridica Hungarica* [online]. 2002, roč. 43, č. 1 – 2 [cit. 29. 7. 2014].

*kede převládlo stanovisko, že v daném případě postačuje teorie adekvátní příčinné souvislosti.*⁶¹⁹ Máme za to, že došlo k nepochopení institutu předvídatelnosti. Příčinná souvislost je objektivní kategorií vypovídající o tom, zda škoda vznikla v důsledku protiprávnosti. Neovlivňuje však např. výši nárokované škody. Naopak předvídatelnost vypovídá o tom, zda škoda, která vznikla v důsledku protiprávnosti, byla stranou porušující smlouvu předvídatelná, resp. zda její výše byla předvídatelná. Jak příčinná souvislost, tak předvídatelnost proto zasahuje jiný aspekt odpovědnosti za škodu. Nezakotvení požadavku předvídatelnosti do úpravy odpovědnosti za škodu při porušení smlouvy považujeme za nedostatek nové právní úpravy s negativy, která vyplývají z výše uvedeného, zejména s ohledem na snížení právní jistoty stran smluvního závazku.

3.5 Neexistence okolností vylučujících odpovědnost za škodu

Neexistence okolností vylučujících odpovědnost představuje poslední předpoklad vzniku odpovědnosti za škodu. V části věnované protiprávnosti jsme uvedli, že všechny zkoumané předpisy stojí na objektivním principu odpovědnosti za škodu, kdy zavinění strany porušující smlouvu, ať úmyslné či nedbalostní, není relevantní. Vzhledem k tomu, že strana porušující smlouvu odpovídá bez ohledu na to, zda porušení zavinila, je nutné nastavit meze odpovědnosti odlišným způsobem. Zkoumaná pravidla proto umožňují liberaci strany porušující smlouvu, jestliže k porušení dojde v důsledku okolností vylučujících odpovědnost.

3.5.1 Úprava ve Vídeňské úmluvě

Vídeňská úmluva tyto okolnosti upravuje v člancích 79 a 80. Účelem těchto ustanovení je zajištění ochrany té strany, jež nesplnila svou povinnost, a to s ohledem na již zmíněné striktní pojetí odpovědnosti, která je založena na jednotné povinnosti plnit závazky ze smlouvy a být odpovědný za škodu.⁵²⁰ Avšak ochrana strany, jež nesplnila svou povinnost, je limitována článkem 80 Vídeňské úmluvy. Článek 80 poskytuje nástroj k zabránění zneužívání práv, neboť stanoví nemožnost uplatňovat nároky z nesplnění povinnosti druhou stranu v takovém rozsahu, v jakém bylo nesplnění způsobeno jejím jednáním či opomenutím. Článek 79 ve spojení

⁵¹⁹ Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 29. 7. 2014].

⁵²⁰ HONNOLD, John. *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*. Third Edition. New York: Kluwer Law International, 1999. s. 479.

s článkem 80 má zajistit vyvážení vysokého standardu odpovědnosti zakotveného ve Vídeňské úmluvě (zejména články 36 a 40), aniž by docházelo k jeho zneužití. Přesto je ze znění článku 79, jeho systematického umístění a historického vývoje tohoto ustanovení patrné, že je předpokládána jeho aplikace pouze za jasně stanovených podmínek.⁵²¹ Vídeňská úmluva nepoužívá přímo pojem vyšší moc, neboť se snaží vyhýbat pojmům zakotveným v jednotlivých národních právních řádech, aby soudci nebyli vedeni interpretací pojmu ve svém právu.

Článek 79 odst. 1 stanoví základní podmínky, jejichž kumulativní naplnění v konkrétním případě vylučuje odpovědnost strany za nesplnění své povinnosti. Odstavec 2 následně upravuje speciální případ, kdy nesplnění povinnosti je způsobeno jednáním třetí osoby (např. subdodavatel zakázky). Navazující odst. 3, 4 a 5 ukládají další podmínky, jež je potřeba naplnit, aby mohlo dojít k aplikaci článku 79 odst. 1 nebo 2. Odpovědnost strany za nesplnění povinnosti může být vyloučena za současného naplnění čtyř základních podmínek.

Za prvé se musí jednat o objektivní vnější skutečnost, jež byla mimo kontrolu strany. Je zřejmé, že pokud má jít o vnější skutečnost, nemůže se jednat o osobní překážku, která by straně bránila ve splnění smluvní povinnosti.⁵²² Interpretace tohoto znaku v režimu Vídeňské úmluvy prošla značným vývojem a v dnešní době je vykládán spíše flexibilně.⁵²³

⁵²¹ SCHWENZER, Ingeborg. Article 79. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 1063.

⁵²² SCHWENZER, Ingeborg. Article 79. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 1067; nález Mezinárodního rozhodčího soudu při Komore obchodu a průmyslu Ruské federace ze dne 16. 4. 1995, č. 155/1994 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; nález CIETAC ze dne 21. 10. 2002, č. CISG/2002/16 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; rozhodnutí Oberlandesgericht München, Německo ze dne 5. 3. 2008 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

⁵²³ Viz např. nález CIETAC ze dne 7. 8. 1993, č. CISG/1993/11 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; nález CIETAC 14. 3. 1996, č. CISG/1996/14 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; nález CIETAC ze dne 31. 12. 1996, č. CISG/1996/58 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; nález CIETAC ze dne 9. 8. 2002, č. CISG/2002/21 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

Odpovědnost strany nelze vyloučit, jestliže strana mohla rozumně předpokládat, že taková překážka může nastat, ačkoli se jedná o skutečnost mimo kontrolu strany. Při zvažování předvídatelnosti či nepředvídatelnosti dané překážky se obvykle vychází z předpokladu, že strana mohla předpokládat vznik dané překážky, pokud by průměrně rozumná osoba za obdobných podmínek v době uzavření smlouvy a s přihlédnutím k obchodním praktikám předpokládala existenci takové překážky. Pokud tedy strana mohla v době uzavření smlouvy předpokládat vznik překážky, avšak neučinila v této záležitosti žádné výhrady, má se za to, že je srozuměna a přijímá rizika způsobená překážkou.⁵²⁴

Za třetí, ačkoli strana nemohla předpokládat vznik dané překážky, je její povinností vynaložit veškeré možné a rozumné úsilí, aby odstranila překážku a plnila své smluvně dané povinnosti, i přestože to bude představovat velmi zvýšené náklady či dokonce ztrátu z provedené transakce.⁵²⁵ A za čtvrté, musí existovat příčinná souvislost mezi překážkou a nesplněním smluvní povinnosti, kdy právě ona překážka musí být příčinou nesplnění smluvní povinnosti stranou.

Stěžejní podmínku k uplatnění článku 79 odst. 1, i když již nikoliv charakteristický znak okolností vylučujících odpovědnost, obsahuje článek 79 odst. 4. Ukládá straně porušující smluvní povinnost v důsledku překážky oznámit toto v přiměřené lhůtě

⁵²⁴ SCHWENZER, Ingeborg. Article 79. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 1068; rozhodnutí Landgericht Berlin, Německo ze dne 15. 9. 1994 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; náleží CIETAC ze dne 2. 5. 1996, č. CISG/1996/21 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; rozhodnutí Audiencia Provincial de Murcia, Španělsko ze dne 25. 5. 2012, č. 267/2012 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

⁵²⁵ SCHWENZER, Ingeborg. Article 79. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 1069; rozhodnutí Oberlandesgericht Hamburg, Německo ze dne 4. 7. 1997 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; rozhodnutí Landgericht Freiburg, Německo ze dne 22. 8. 2002 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; rozhodnutí U.S. Court of Appeals (2nd Circuit), Spojené státy americké ze dne 26. 5. 2009 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

druhé smluvní straně.⁵²⁶ Pokud tak neučiní, nemůže nárokovat vyloučení odpovědnosti dle článku 79. Uplatnění výjimky a následné vyloučení odpovědnosti nebrání druhé smluvní straně vykonat jiné právo než nárok na náhradu škody.

Ze znění článku 79 odst. 1 úvodní části první věty⁵²⁷ plyne, že důkazní břemeno leží vždy na straně, která se dovolává vyloučení své odpovědnosti.⁵²⁸ Uplatňuje se obecné pravidlo, že kdo tvrdí určitou skutečnost, nese rovněž důkazní břemeno.

Vyloučení odpovědnosti strany za porušení smluvní povinnosti je možné v souladu s článkem 79 odst. 2 uplatnit také v případech, že nesplnění povinnosti bylo způsobeno třetí osobou, jež byla pověřena plněním smluvního závazku nebo jeho části. Musejí být však splněny dvě podmínky:

- jsou splněny podmínky pro vyloučení odpovědnosti dle článku 79 odst. 1 Vídeňské úmluvy, a
- třetí osoba pověřená plněním by nebyla odpovědná, kdyby se ustanovení článku 79 odst. 1 vztahovalo přímo na ni.

V tomto případě je tedy zapotřebí, aby byl naplněn dvojitý standard, a to splnění podmínek pro vyloučení odpovědnosti jak pro smluvní stranu, tak pro třetí osobu pověřenou plněním smluvního vztahu nebo jeho části. Strana porušující smlouvu a dovolávající se vyloučení odpovědnosti musí prokázat následující skutečnosti:

- pověření třetí osoby plněním smluvního závazku nebo jeho části,
- existenci překážky nezávisící na vůli třetí strany,
- nepředvídatelnost překážky v době uzavření smlouvy, tj. že smluvní strana nemohla předvídat, že třetí osoba nesplní smluvní závazek,
- nevyhnutelnost překážky a jejích následků smluvní stranou, tj. že se smluvní strana nemohla vyhnout ani jiným způsobem překonat nesplnění povinnosti třetí osobou,

⁵²⁶ Viz např. nález CIETAC ze dne 4. 2. 2002, č. CISG/2002/17 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

⁵²⁷ Článek 79 odst. 1 počáteční část první věty: „Strana není odpovědná..., jestliže prokáže.“

⁵²⁸ Viz např. nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře ze dne 26. 3. 1993, č. 6653 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; nález CIETAC ze dne 15. 12. 1998, č. CISG/1998/09 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; rozhodnutí Oberlandesgericht Dresden, Německo ze dne 23. 10. 2000 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

- příčinnou souvislost mezi překážkou a nesplněním smluvní povinnosti třetí osobou.

Časové aspekty vyloučení odpovědnosti jsou řešeny článkem 79 odst. 3, který ukotvuje vyloučení odpovědnosti časově pouze na dobu, po kterou trvá překážka. Je tedy zřejmé, že jakmile překážka pomine, je strana porušující smlouvu povinna pokračovat v plnění do té doby porušované smluvní povinnosti. Vídeňská úmluva tuto otázku dále podrobněji nerozebírá, což s sebou v praxi přináší různé problémy, zejména v případě, kdy je taková překážka dlouhodobá či dokonce trvalá. V případě, že došlo k podstatnému porušení smlouvy, je možné tuto situaci řešit odstoupením od smlouvy. Avšak v případě, kdy se nejedná o podstatné porušení, zůstává řešení nejasné. Neexistenci právní úpravy lze nahradit smluvním ujednáním, které může stanovit jak automatický zánik smlouvy, nastane-li taková okolnost, tak jednací variantu vyžadující zahájit jednání o další existenci smlouvy či variantu dvoustupňovou, kdy strany stanoví nejprve odklad plnění povinností ze smlouvy po určitou dobu a teprve poté, kdy není v důsledku trvajících překážek pokračováno v plnění smlouvy, nastupuje právo od smlouvy odstoupit nebo je nadefinován automatický zánik smlouvy.

3.5.2 Úprava v **Principech UNIDROIT a PECL**

Úprava okolností vylučujících odpovědnost je obsažena také v **Principech UNIDROIT** článku 7.1.7. Charakteristické znaky a podmínky uplatnění vyšší moci se v těchto pravidlech v podstatě shodují s úpravou ve **Vídeňské úmluvě**. Stejně jako v ostatních případech je důvodem této shody jak stejný účel obou souborů – unifikovat pravidla pro mezinárodní obchod, tak skutečnost, že oba právní nástroje byly připravovány téměř totožnou skupinou expertů.⁵²⁹ Obdobná úprava je obsažena také v článku 8:108 **PECL**, jehož odst. 2 výslovně pracuje s možností, že takové porušení představuje podstatné porušení smlouvy, a odkazuje na příslušná ustanovení pro další postup. Jak **Principy UNIDROIT**, tak **PECL** stanoví souladně s **Vídeňskou úmluvou** notifikační povinnost.

⁵²⁹ KOTRUSZ, Juraj. Gap-Filling of the CISG by the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law, 2008 [cit. 5. 8. 2014].

3.5.3 Úprava v novém občanském zákoníku

Ještě než přistoupíme k rozboru ekvivalentního ustanovení v NOZ, zdůrazňujeme, že účel právní úpravy v NOZ je do jisté míry posunutý ve srovnání s mezinárodními soubory pravidel. Úprava okolností vylučujících odpovědnost v NOZ dopadá nejen na porušení povinnosti z kupní smlouvy, ale na porušení smluvní povinnosti obecně. Pro úplnost následující text pokrývá celou úpravou otázky okolností vylučujících odpovědnost při porušení povinnosti v NOZ.

Nový občanský zákoník nepoužívá slovní spojení okolnosti vylučující odpovědnost. Vzhledem ke koncepci předpisu bylo patrně možné tyto okolnosti označit jako okolnosti vylučující protiprávnost. Protiprávním jednáním je dle NOZ takové jednání, jež je v rozporu s právem, a to jak s právem objektivním nebo s ujednáním stran ve smlouvě, vyvolávající negativní právní následky.⁵³⁰ Jak jsme již předestřeli v části věnované protiprávnosti, NOZ terminologicky zcela nevhodně pod delikty řadí také porušení smluvních povinností a liberační důvody z odpovědnosti za škodu z takového porušení. S tímto řazením nesouhlasíme.⁵³¹ Porušení smluvní povinnosti nemůže být považováno za delikt, tj. porušení povinnosti stanovené objektivním právem. Nicméně bez ohledu na tuto výhradu, NOZ vedle porušení smluvní povinnosti uvádí další dva případy vzniku deliktního závazku, a to porušení dobrých mravů a porušení zákona – v těchto případech již s deliktní povahou těchto závazků souhlasíme. Odpovědnost za porušení dobrých mravů předpokládá úmysl, u porušení zákona postačuje nedbalost (která je předpokládána), což znamená, že z těchto dvou typů odpovědnosti je možné se vyvinut. Oproti tomu, jak již

⁵³⁰ DVORÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kolektiv. *Občanské právo hmotné 1*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 201.

⁵³¹ Pro lepší pochopení rozdílu smluvní a mimosmluvní odpovědnosti uvádíme ústřední prvky deliktu:

- protiprávnost ve smyslu nesouladu jednání (ať již komisiivního nebo omisiivního) s právem či obecnou představou společnosti o tom, jak by se běžná osoba za obdobných okolností měla chovat;
- narušení chráněného zájmu (život, zdraví, svoboda, majetek nebo jiné právo). Toto narušení nemusí mít hmatatelný důsledek;
- oddělenost od smlouvy, respektive právních vztahů vznikajících na základě souhlasné vůle dvou či více subjektů, které se znají a souhlasí na vzájemném poměru subjektivních práv a povinností. Podrobněji viz VALDHANS, Jiří. *Právní úprava mimosmluvních závazků s mezinárodním právem*. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 37.

bylo uvedeno výše, odpovědnost za porušení smluvní povinnosti je koncipována jako odpovědnost objektivní, z níž NOZ umožňuje liberaci v důsledku prokázání existence okolností vylučujících protiprávnost.⁵³²

Charakteristické znaky těchto okolností jsou uvedeny v § 2913 odst. 2. Konstrukce v NOZ je velice podobná konstrukci ve Vídeňské úmluvě. Vyžaduje se kumulativní splnění těchto podmínek:

- existence překážky nezávislé na vůli strany,
- nepředvídatelnost překážky,
- nepřekonatelnost překážky,
- příčinná souvislost mezi překážkou a nesplněním povinnosti.

Můžeme tedy konstatovat, že tyto podmínky se shodují s podmínkami stanovenými Vídeňskou úmluvou. Shodně s ní NOZ také neumožňuje, aby překážka spočívala v osobních poměrech strany, jež porušila svoji smluvní povinnost, a stanovuje povinnost překážku překonat.

Stejně jako ve Vídeňské úmluvě také v NOZ nalezneme povinnost strany oznámit druhé smluvní straně bez zbytečného odkladu, že porušila právní povinnost (§ 2902 NOZ). Oproti Vídeňské úmluvě splněním oznamovací povinnosti dle NOZ pozbývá poškozená strana právo na náhradu škody v takové výši, v jaké mohla újmě po oznámení zabránit.⁵³³

Nový občanský zákoník na rozdíl od článku 79 odst. 3 Vídeňské úmluvy neobsahuje časové ukotvení zproštění odpovědnosti pouze na dobu trvání dané překážky. Ovšem ze zásad, na nichž NOZ stojí, můžeme dovést, že takové časové omezení

⁵³² Důvodová zpráva NOZ (Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 16. 9. 2014]), k tomuto uvádí: „Kdo poruší povinnost ze smlouvy, nemá možnost tyvnit se (exkullovat se) dokazováním, že škodu nezavinil, protože při porušení takové povinnosti se zavinění nezkozmá. Na škůdce dopadá tvrdší pravidlo o možnosti zprostit se (liberovat se) důkazem, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli (v teorii zpravidla charakterizovaná jako vyšší moc).“

⁵³³ Dle Důvodové zprávy NOZ (Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 16. 9. 2014]): „Notifikační povinnost má poškozenému umožnit, aby sám mohl učinit opatření minimalizující dopad škodné události do jeho majetkové sféry. [...] Rozdílně od dosavadní úpravy se však zkrácení neukládá jako povinnost – je soukromou záležitostí každého, jak nakládá s vlastním majetkem, jak vyplývá ze zásady autonomie vůle i ze základního ustanovení o vlastnickém právu – ale navrhuje se stanovit právní následek takové nečinnosti: újma vzniká ve vlastní sféře jednajících osoby v důsledku pasivity, a proto nemá právo na její náhradu vůči jinému v tom rozsahu, v jakém škodě mohla zabránit.“

se uplatní i v případě liberačních důvodů dle § 2913 odst. 2 NOZ. Jako podpůrný argument doplňujeme, že pojem vyšší moc je použit v § 651 NOZ, který upravuje běh promlčecí lhůty. Stanoví, že promlčecí lhůta neběží po dobu, dokud trvá vyšší moc. Je tedy nanejvýš logické, aby se liberační důvody § 2913 odst. 2 mohly uplatnit také pouze po dobu trvání překážky.

Menší možnosti než Vídeňská úmluva poskytuje NOZ u zproštění se odpovědnosti za škodu vzniklou porušením povinnosti třetí osobou. Úprava v § 2914 NOZ rozlišuje dva případy: využití pomocníka v užším smyslu slova a využití subdodavatele, jež koná činnost samostatně. V případě užití pomocníka „*se porušení smluvní povinnosti dlužníkovým pomocníkem přičítá dlužníkovi a dlužník je povinen k náhradě škody takto způsobené stejně, jako by ji způsobil sám. Tím je vyjádřeno, že se dlužník může ve svůj prospěch dovolati těch okolností, které by zprostily pomocníka povinnosti k náhradě škody, kdyby za splnění odpovídal přímo.*“⁵³⁴ V případě využití subdodavatele, jež koná činnost samostatně, „*se povinnost dlužníka zužuje na případy nepečlivého výběru (culpa in eligendo) nebo nedostatečného dohledu, pokud k nim byl dlužník povinen.*“⁵³⁵

3.6 Povinnost ke zmírnění škody

V souvislosti s odpovědností za škodu stanovují právní úpravy také povinnost pro poškozeného. Nejedná se již o předpoklad vzniku odpovědnosti za škodu, ale povinnost s tím související. Je jí povinnost ke zmírnění škody a jejím smyslem je zabránit nárokování škody, které mohl poškozený zabránit. Tato povinnost je obsažena ve Vídeňské úmluvě v článku 77, v Principech UNIDROIT v článku 7.4.8 i v PECL v článku 9:505. I když jednotlivá ustanovení vykazují formulační rozdíly, shodují se v použití pojmu rozumný (také opodstatněný). Poškozený, který nepřijme rozumná opatření (neučiní rozumné kroky), aby výslednou škodu snížil, se vystavuje nebezpečí, že strana porušující smlouvu bude nárokovat snížení nároku na náhradu škody. Všechny tři soubory i přes opětovné formulační rozdíly vedou k závěru, že výsledná suma bude ponížena o částku, která by byla ušetřena, pokud by taková opatření byla přijata. Na výsledný stav je možné nahlížet dvěma způsoby – podle prvního z nich je škoda, jejímuž vzniku bylo možné se vyhnout, tímto způsobem rozdělena mezi škůdce i poškozeného; podle druhého názoru,

⁵³⁴ Důvodová zpráva k § 2909 až 2914 NOZ. Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 16. 9. 2014].

⁵³⁵ Tamtéž.

kteřý vychází ze znění druhé věty článku 77 Vídeňské úmluvy, je „poškozený“ plně odpovědný za škodu, kterou způsobil on „škodci“ tím, že nesplnil povinnost odvrátit vznik škody.⁵³⁶ Rozumnost kroků bude nutné posuzovat *ad hoc* za současného zohlednění principu dobré víry, tj. jaká opatření jsou rozumně očekávatelná od osoby jednající za stejných okolností a adekvátní dané situaci.⁵³⁷

Adekvátní ustanovení upravující povinnost ke snížení škody NOZ neobsahuje. I přesto patrně existují dvě možné cesty, jak podobného výsledku dosáhnout. Prvním z nich je obecné ustanovení § 2900 o prevenci, podle něhož je každý povinen počínat si tak, aby nedošlo k neodůvodněné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo vlastnictví jiného. V tomto případě by bylo nutné argumentovat tak, že poškozený tím, že neodvracel hrozící škodu, zasáhl do vlastnictví strany porušující smlouvu. Druhou variantou je možnost snížení náhrady soudem z důvodů zvláštního zřetele hodných dle § 2953. Ani jedno z těchto ustanovení však necílí shodným směrem jako ustanovení v mezinárodních souborech pravidel a jejich využití vyžaduje extenzivní interpretaci. I v tomto spatřujeme nedostatečnou inspiraci NOZ mezinárodními soubory pravidel.

3.7 Hardship

Problematika *hardship* může na první pohled vykazovat některé shodné rysy s okolnostmi vylučujícími odpovědnost. I přesto je však *hardship* koncepcí odlišnou, s jinými cíli i důsledky. Ovšem právě pro ony znaky, v nichž se mohou tyto dva instituty přibližovat, jsme zařadili do této kapitoly i tento rozbor.

S koncepcí *hardship* je možné se setkat zejména v případě dlouhodobých smluv. Jedná se o situaci, kdy v průběhu plnění smlouvy došlo k zásadní změně okolností. *Hardship* je obdobně jako vyšší moc výjimkou z mezinárodně uznávaného pravidla

⁵³⁶ KOZIOL, Helmut. Reduction in Damages According to Article 77 CISG. *Journal of Law and Commerce* [online]. 2005-06, roč. 25 [cit. 29. 7. 2014].

⁵³⁷ Z judikatury viz např. rozhodnutí Oberster Gerichtshof, Rakousko ze dne 6. 2. 1996, č. 10 Ob 518/95 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 29. 7. 2014]; rozhodnutí Oberlandesgericht München, Německo ze dne 8. 2. 1995, č. 7 U 1720/94 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 29. 7. 2014]; rozhodnutí U.S. District Court, Northern District of New York, USA ze dne 9. 9. 1994, č. 88-CV-1078 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 29. 7. 2014].

pacta sunt servanda a tento koncept je možné uplatnit pouze za předpokladu, že dané riziko bylo nepředvídatelné a nevyhnutelné, nezávislé na vůli strany, vzniklo až po uzavření smlouvy a trvání na splnění smluvní povinnosti by bylo vůči této straně hrubě nespravedlivé.⁵³⁸

Hardship nelze zaměňovat s vyšší mocí. Předpokladem *hardship* situace je, že nastala taková změna okolností, která narušila smluvní rovnováhu mezi stranami, a okolností se po uzavření smlouvy změnily natolik, že strany jednající jako rozumné osoby by smlouvu za takových okolností vůbec neuzavřely nebo by uzavřely smlouvu zásadně odlišného znění. Plnění ze smlouvy se za takových okolností stává obtížným, nikoli však nemožným. Zásadní rozdíl mezi konceptem vyšší moci a konceptem *hardship* tedy spočívá ve skutečnosti, že při *hardship* je plnění ve své podstatě možné, avšak obtížné, výrazně ztížené, kdežto u vyšší moci se plnění stalo nemožným, a to alespoň dočasně.⁵³⁹

V praxi lze přistoupit k řešení této situace preventivně již ve smlouvě, a to pomocí tzv. *hardship* doložky. „Tyto doložky se používají především v dlouhodobých smlouvách, kde je nutná změna výchozích podmínek, ale nikoli zánik smlouvy.“⁵⁴⁰ Doložka *hardship* reaguje na ekonomické, politické, technologické, finanční nebo právní změny, které nastaly po uzavření smlouvy a které byly mimo předvídatelnost stran a současně i mimo jejich kontrolu. Ve Vídeňské úmluvě úpravu *hardship* nenalezáme. Přesto se ve výjimečných případech můžeme setkat s aplikací tohoto konceptu i v situacích, kdy je Vídeňská úmluva aplikována.⁵⁴¹

⁵³⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 367.

⁵³⁹ RIMKE, Joern. Force Majeure and Harship: Application in International Trade Practice with Specific Regard to the CISG and the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts. In *Pace Review of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. Kluwer, 1999 – 2000 [cit. 5. 8. 2014].

⁵⁴⁰ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. s. 367.

⁵⁴¹ Viz např. rozhodnutí Tribunale Civile di Monza, Itálie ze dne 14. 1. 1993, č. R.G. 4267/88 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; náleží CIETAC ze dne 26. 6. 2003, č. CISG/2003/10 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; rozhodnutí Landgericht Aachen, Německo ze dne 14. 5. 1993 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014]; rozhodnutí Hof van Cassatie, Belgie ze dne 19. 6. 2009, č. C.07.0289.N [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 15. 7. 2014].

Naopak výslovnou regulaci *hardship* nalezneme v článcích 6.2.1 až 6.2.3 Principů UNIDROIT. Základní pravidlo vyjádřené v článku 6.2.1 poukazuje na obecně uznávanou povinnost splnit své závazky, i přestože se plnění smlouvy stane pro jednu stranu výhodnější, a poukazuje na výjimečnost možnosti použít koncept *hardship*. Článek 6.2.2 definuje *hardship* následovně: okolnost, jež zásadně narušuje smluvní rovnováhu (spočívající v neúměrném zvýšení nákladů strany nebo neúměrném snížení užítku, jež strana z plnění získá), a vyžaduje splnění těchto podmínek:

- tyto okolnosti se vyskytly nebo staly známými po uzavření smlouvy,
- tyto skutečnosti nemohly být znevýhodněnou stranou v době uzavření smlouvy rozumně předpokládány,
- tyto okolnosti nezávisí na vůli stran,
- znevýhodněná strana na sebe nepřevzala riziko vzniku těchto okolností.

Článek 6.2.3 udává možnosti, jak řešit situaci, kdy je koncept *hardship* jednou ze stran uplatněn. Dává znevýhodněné straně možnost vyžadovat (bez zbytečného odkladu) jednání o úpravě smlouvy, avšak tato žádost neumožňuje znevýhodněné straně pozdržet plnění. Pokud není dosaženo konsensu ohledně změny obsahu smlouvy, je možné se obrátit na soud. Soud v takovém případě může ukončit či upravit danou smlouvu. *Hardship* dle PECL je ve své podstatě stejný jako v Principech UNIDROIT a úprava je obsažena v článku 6:111.

Koncept *hardship* zná rovněž NOZ a obsahuje poměrně podrobnou úpravu postupu při zásadní změně okolností, a to v § 1764 a násl. Tato úprava „bere v potaz, že mohou nastat i po uzavření smlouvy nepředvídané změny okolností takového rázu, že zvláště hrubě naruší poměr zájmů stran, jak je každá ze stran při kontraktaci prosazovala a jak tyto zájmy smlouva odráží.“⁶⁴² Základní pravidlo v § 1764 NOZ stanovuje povinnost splnit dluh, i přestože se po uzavření smlouvy změni okolnosti do té míry, že plnění podle smlouvy se stane pro některou ze stran obtížnější. Následující paragrafy obsahují výjimku z tohoto pravidla a stanovují možnost obnovit jednání o smlouvě

⁶⁴² Důvodová zpráva k § 1764 až 1766 NOZ. Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 16. 9. 2014].

nebo obnovení rovnováhy práv a povinností stran soudem, a to při splnění těchto podmínek:

- změna okolností je natolik podstatná, že v právech a povinnostech stran nastal zvláště hrubý nepoměr; zvláště hrubý nepoměr může spočívat ve znevýhodnění jedné ze stran buď neúměrným zvýšením nákladů plnění, anebo neúměrným snížením hodnoty předmětu plnění,
- změnu nebylo možné rozumně předpokládat,
- změna je nezávislá na vůli stran,
- změna nastala nebo se stala známou až po uzavření smlouvy.

Při změně okolností splňující výše uvedené podmínky ovšem nevzniká automaticky právo, aby dotčená strana odložila plnění. Je dána pouze možnost započít jednání o obnovení jednání o smlouvě. Pokud takovéto jednání není úspěšné, může se kterákoli ze stran obrátit na soud. Návrh na změnu závazku bude dle § 1766 odst. 2 NOZ soudem zamítnut, pokud nebylo uplatněno právo na obnovení jednání o smlouvě v přiměřené lhůtě (dále je specifikováno, že tato lhůta činí dva měsíce), co změnu okolností musela strana zjistit.

Nový občanský zákoník následuje úpravu v mezinárodních instrumentech a podstata *hardship* včetně podmínek uplatnění stojí na stejných zásadách. Rozdíly v úpravách, až na ty formulační, nenajdeme. I způsob řešení *hardship* je v NOZ obdobný jako v mezinárodních souborech pravidel.

3.8 Závěr

Hodnocení NOZ v části věnované náhradě škody pohledem mezinárodních souborů pravidel není jednoduché. V řadě aspektů se NOZ těmito soubory inspiroval, je s nimi ve shodě a jeho použití na obchodní transakce s mezinárodním prvkem lze považovat za možné. Do této skupiny řadíme, byť s určitými výhradami k systematickému řazení, otázku protiprávnosti, dále vnímání škody, příčinnou souvislost či liberační důvody od odpovědnosti za škodu. Naopak jako výrazný nedostatek české právní úpravy vnímáme odmítnutí koncepce předvídatelnosti, které vnáší do smluvního závazkového vztahu prvek nejistoty, přičemž jeho avizovaná eliminace prostřednictvím teorie adekvátní příčinné souvislosti se nám nejeví jako dostatečná. Nezvykle ve srovnání s mezinárodními soubory pravidel působí také neexistence ustanovení ukládajícího poškozené straně povinnost ke snížení hrozící

škody. Vzhledem k přehnané kazuističnosti jiných částí NOZ považujeme tuto absenci za zbytečnou. Pouze jako zmínku na závěr upozorňujeme na skutečnost, že NOZ upřednostňuje při náhradě škody *restitutio in integrum* a náhrada v penězích nastupuje až v okamžiku, kdy o ni požádá poškozený či uvedení do původního stavu není možné. I v tomto aspektu se NOZ odchyľuje od zkoumaných mezinárodních souborů právních pravidel.

4 Smluvní pokuta z pohledu Vídeňské úmluvy, Principů UNIDROIT, PECL a nového občanského zákoníku

Mgr. Mária Pastorková

Změna občanského zákoníku ovlivňuje mimo jiné také instituty upravující následky porušení smluvní povinnosti. Významným nástrojem zabezpečujícím ochranu strany, která je porušením povinnosti poškozena, je smluvní pokuta. Úprava NOZ sjednocuje dvojkolejnou úpravu OZ⁵⁴³ a ObZ.⁵⁴⁴ Tvůrci NOZ se ve své důvodové zprávě odvolávají na inspiraci zahraničními a nadnárodními projekty.⁵⁴⁵ Smluvní pokuta, jako jeden z nástrojů obchodního styku, je využívána také v mezinárodních obchodních transakcích. Zkoumání skutečnosti, do jaké míry nová úprava smluvní pokuty vyhovuje mezinárodním standardům a jakým způsobem se mezinárodní prameny tímto institutem zabývají, je hlavním zaměřením této kapitoly.

4.1 Smluvní pokuta a Vídeňská úmluva

Problematika úpravy smluvní pokuty ve Vídeňské úmluvě vychází z povahy tohoto dokumentu. Vídeňská úmluva byla vytvářena jako úmluva států. Úmluva jako taková má zejména mezinárodní povahu a jejím hlavním cílem je sjednocení práva na úrovni přesahující právní konflikty a nejasnosti mezi národními úpravami.⁵⁴⁶ Problematika smluvní pokuty je oblastí s nejednotným právním přístupem v právních systémech.

V anglosaském právním systému je důležité odlišné vnímání tzv. *liquidated damages* a *penalty*. Tyto dva pojmy od sebe odlišuje hlavní účel smluvní pokuty. Zatímco první ze jmenovaných má za cíl uhrazení škody, která vznikla, druhá v sobě obsahuje určité potrestání strany, která nesplnila svou povinnost. Soudní orgány proto

⁵⁴³ § 544 až 545 OZ.

⁵⁴⁴ § 300 až 302 ObZ.

⁵⁴⁵ Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 15. 3. 2014], s. 17 - 18.

⁵⁴⁶ DIMATTEO, Larry A. *International Sales Law: A Critical Analysis of CISG Jurisprudence*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. s. 8 - 9.

považují *penalties* za nevykonatelné.⁵⁴⁷ V systému *common law* si strany smlouvy pokládají základní otázku, zda soud uzná dohodnutou sumu, nebo ji určí na základě obecných principů *common law*.⁵⁴⁸ V kontinentálním systému však existuje možnost uznání nejen *liquidated damages*, ale také *penalty*.⁵⁴⁹

Tvůrci Vídeňské úmluvy primárně vyloučili smluvní pokutu z její úpravy. Klasický přístup rozhodujících orgánů ke vztahu smluvní pokuty a Vídeňské úmluvy stojí a padá se zkoumáním její platnosti na základě článku 4 Vídeňské úmluvy.⁵⁵⁰ Rozhodující orgán se tak ne vždy zabývá zkoumáním derogačních účinků smluvní pokuty na jednotlivá ustanovení Vídeňské úmluvy, ale její zkoumání přímo podřizuje určenému rozhodnému právu.⁵⁵¹ Tento postup vedl k nejednotnému přístupu i navzdory existenci Vídeňské úmluvy jako unifikovaného nástroje.⁵⁵² Mírný posun v daném postoji, který se projevil i ve Stanovisku Poradního výboru č. 10 (viz dále), je ilustrován v rozhodnutí Srbské obchodní komory, kde součástí smlouvy mezi stranami byla smluvní pokuta (*liquidated damages*). Navzdory tomu, že rozhodující orgán zdůraznil použití národního práva při posuzování platnosti, dovozuje, že strany si na základě článku 6 Vídeňské úmluvy mohou svobodně upravit výši kompenzace v případě neplnění smluvní povinnosti. Vzápětí si však na podporu argumentace povolává srbské právo, které umožňuje platnost takto vytvořené smluvní pokuty.⁵⁵³ Dalším zajímavým rozhodnutím je rozhodnutí německého odvolacího soudu, ve kterém byla straně přiznána smluvní pokuta pro případ porušení smluvní povinnosti. Rozhodující orgán dále zkoumal možnosti liberace z povinnosti zaplatit smluvní pokutu. Soud si sám položil otázku, zda je záležitost

⁵⁴⁷ KNOWLES, J. Roger. *200 Contractual Problems and Their Solutions*. Third edition. Hoboken: Wiley-Blackwell, 2012. s. 137.

⁵⁴⁸ BURROWS, A. *Remedies for Torts and Breach of Contract*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2004. s. 440 - 441.

⁵⁴⁹ HACHEM, Pascal. Agreed Sums in CISG Contracts. *Belgrade Law Review* [online]. 2011, roč. LIX, č. 3 [cit. 24. 1. 2014], s. 142.

⁵⁵⁰ GRAVES, Jack. Penalty Clauses and the CISG. *Journal of Law and Commerce* [online]. 2012, roč. 30, č. 2 [cit. 24. 1. 2014], s. 155 - 156.

⁵⁵¹ K použití národního práva viz: rozhodnutí Rechtbank van Koophandel, Belgie ze dne 21. 01. 1997, č. AR 1972/96 [online]. In *UNILEX on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 10. 3. 2014].

⁵⁵² HONNOLD, John; FLECHTNER, Harry M. *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*. Fourth edition. Austin: Wolter Kluwers, 2009. s. 581 - 582.

⁵⁵³ Rozhodnutí Zahraničního obchodního rozhodčího soudu u Srbské obchodní komory ze dne 15. 07. 2008, č. T -4/05 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 10. 3. 2014].

potřebné rozhodovat dle domácího práva, nebo dle Vídeňské úmluvy. Řešení se vyhnul, když konstatoval, že ani jeden z právních pramenů pro dlužníka nevytváří možnost osvobození.⁵⁵⁴

V posledním desetiletí se začaly objevovat názory o možném přímém dopadu Vídeňské úmluvy na ustanovení o smluvní pokutě. Jak již bylo uvedeno výše, klíčovým se v dopadu Vídeňské úmluvy stal zejména článek 4. Na základě jeho ustanovení je totiž možné vyloučit smluvní pokutu z Vídeňské úmluvy. Autoři jako *Hachem* nebo *Zeller* nacházejí určité styčné body, na základě kterých vysvětlují dopad Vídeňské úmluvy na konkrétní případy. *Hachem* svou teorii opírá o článek 4⁵⁵⁵ a 7⁵⁵⁶ Vídeňské úmluvy a tvrdí, že při posuzování platnosti smluvní pokuty a ochrany dlužníka se použije národní právo. Toto právo se však použije s ohledem na mezinárodní standardy, konkrétně s ohledem na základní zásady Vídeňské úmluvy.⁵⁵⁷ Dále například *Flambouras* uvádí, že smluvní ustanovení o smluvní pokutě ovlivňuje možnost liberace z odpovědnosti v souvislosti s článkem 79. Vůle stran nahrazuje úpravu ve Vídeňské úmluvě.⁵⁵⁸

Zeller se použití článku 4, a tím vyloučení smluvní pokuty z dosahu Vídeňské úmluvy vyhýbá, zejména na základě článků 6⁵⁵⁹ a 74.⁵⁶⁰ Pokud strany použily v kontraktu

⁵⁵⁴ Rozhodnutí Oberlandesgericht Hamburg, Německo ze dne 25. 1. 2008, č. 12 U 39/00 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 10. 3. 2014].

⁵⁵⁵ Článek 4: „Tato Úmluva upravuje pouze uzavírání smlouvy o koupi a práva a povinnosti prodávajícího a kupujícího vznikající z takové smlouvy. Pokud něco jiného není výslovně stanoveno v této Úmluvě, nedotýká se zejména a) platnosti smlouvy nebo kteréhokoli jejího ustanovení nebo jakékoli zvyklosti; b) účinku, který může mít smlouva na vlastnické právo ke prodávanému zboží.“

⁵⁵⁶ Článek 7: „(1) Při výkladu této Úmluvy se přibližně ke její mezinárodní povaze a ke potřebě podporovat jednotnost při jejím použití a dodržování dobré víry v mezinárodním obchodu. (2) Otázky spadající do předmětu úpravy této Úmluvy, které v ní nejsou výslovně řešeny, se řeší podle obecných zásad, na nichž Úmluva spočívá, nebo, jestliže takové zásady chybějí, podle ustanovení právního řádu rozhodného podle ustanovení mezinárodního práva soukromého.“

⁵⁵⁷ HACHEM, Pascal. Agreed Sums in CISG Contracts. *Belgrade Law Review* [online]. 2011, roč. LIX, č. 3 [cit. 24. 1. 2014], s. 145 - 146.

⁵⁵⁸ FLAMBOURAS, P. Dionysios. The Doctrines of Impossibility of Performance and *Clausula Rebus Sic Stantibus* in the 1980 Vienna Convention on Contracts for the International Sale of Goods and the Principles of European Contract Law: A Comparative Analysis. *Pace International Law Review* [online]. 2001, roč. 13 [cit. 24. 1. 2014], s. 281 - 282.

⁵⁵⁹ Článek 6: „Strany mohou vyloučit použití této Úmluvy nebo, s výjimkou článku 12, kteréhokoli jejího ustanovení nebo jeho účinky změnit.“

⁵⁶⁰ Článek 74: „Náhrada škody při porušení smlouvy jednou stranou zahrnuje částku odpovídající ztrátě, včetně ušlého zisku, kterou utrpěla druhá strana v důsledku porušení smlouvy. Náhrada škody nesmí přesáhnout ztrátu a ušlý zisk, kterou strana porušující smlouvu předvíдалa nebo měla předvídat v době uzavření smlouvy s přihlídnutím ke skutečnostem, o nichž věděla nebo měla vědět, jako možný důsledek porušení smlouvy.“

smluvní pokutu, posuzování jejího obsahu by mělo být učiněno právě na základě těchto článků a ne článku 4.⁵⁶¹

Graves považuje úvahy o dopadu Vídeňské úmluvy na smluvní pokutu těmto podobné za nesprávné a nedostatečně podpořené argumenty. Umělé vyhýbání se účinku článku 4 na smluvní pokuty jakož i interpretace domácího práva na základě principů Vídeňské úmluvy je, podle něho, proti samotnému znění úmluvy. Celý tento postup považuje za porušení článku 7 odst. 1, konkrétně jednotného použití Vídeňské úmluvy. Hledání vztahu mezi Vídeňskou úmluvou a smluvní pokutou je násilné a už ze samotného procesu vzniku úmluvy lze dovodit dostatečné důvody pro jasné vyloučení smluvní pokuty z Vídeňské úmluvy.⁵⁶²

4.1.1 Stanovisko Poradního výboru č. 10

Celý tento myšlenkový posun vyvrcholil vydáním Stanoviska Poradního výboru č. 10 pro dohodnuté sumy splatné pro případ porušení povinnosti (dále jen Stanovisko č. 10).⁵⁶³ Je důležité upozornit, že Stanovisko č. 10 se zabývá dohodnutými platbami při porušení povinnosti z mezinárodních smluv, na které dopadá Vídeňská úmluva. Pro účely této kapitoly jsou dané dohodnuté platby nadále označovány jako smluvní pokuta.

Základním kamenem Stanoviska č. 10 je tvrzení, že Vídeňská úmluva pokrývá začlenění a interpretaci smluvních pokut do smlouvy a na základě článku 6 je možné odchýlit se od úpravy v článcích 74 až 79.⁵⁶⁴ Další důležitou oblastí je vztah Vídeňské úmluvy a národního práva upravujícího ochranu dlužníka. Vídeňská úmluva nevyklučuje použití ochranných ustanovení národního práva (vhodnost, nepřiměřenost, proporcionalita), ale ty musí být použité v souladu s mezinárodními standardy,

⁵⁶¹ ZELLER, Bruno. Penalty Clauses: Are They Governed by the CISG? *Pace International Law Review* [online]. 2011, roč. XXIII, č. 1 [cit. 4. 1. 2014], s. 5 - 11; viz taktéž ZELLER, Bruno. When Is a Fixed Sum not a Fixed Sum but a Penalty Clause? *Journal of Law and Commerce Review* [online]. 2012, roč. 30 [cit. 24. 1. 2014], s. 176 -184.

⁵⁶² GRAVES, Jack. Penalty Clauses and the CISG. *Journal of Law and Commerce* [online]. 2012, roč. 30, č. 2 [cit. 24. 1. 2014], s. 157 - 165.

⁵⁶³ CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 10. Agreed Sums Payable upon Breach of an Obligation in CISG Contracts [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 26. 1. 2014].

⁵⁶⁴ Tamtéž, bod 2.

které musí vycházet ze základních zásad úmluvy.⁵⁶⁵ *Hachem* mezi základní zásady dopadající na smluvní pokutu řadí: smluvní svobodu, zásadu *pacta sunt servanda* a zásadu plné kompenzace.⁵⁶⁶

Na základě Stanoviska č. 10 se při interpretaci smluvní pokuty jako části smlouvy použijí články 8 a 9 Vídeňské úmluvy. Znění smluvní pokuty má potenciál pozměnit liberaci dlužníka z placení smluvní pokuty (článek 79).⁵⁶⁷ Obdobně je důležitá interpretace smluvního ustanovení i při zkoumání vztahu smluvní pokuty a nároků z porušení smluvní povinnosti.⁵⁶⁸ Pokud věřitel přispěl svým konáním k neplnění dlužníka, a tím vyvolal účinky smluvní pokuty, nemá nárok na její plné uplatnění (článek 80).⁵⁶⁹

4.2 Principy UNIDROIT

Postoj kontinentálního práva ke smluvní pokutě je převzat také Principy UNIDROIT,⁵⁷⁰ které slouží jako návod při vyjednávání a vytváření smluv a tento způsob jejich využití je snad nejdůležitější.⁵⁷¹ Článek 7.4.1 upravuje platby dohodnuté pro případ nesplnění.⁵⁷² Ustanovení umožňuje snížení dohodnuté výše sumy, pokud překračuje výšku srovnatelnou vzhledem k okolnostem a předpokládaným následkům nesplnění povinnosti. Na základě fakultativní možnosti soudce může být tato suma snížena nebo zvýšena.⁵⁷³ Tuto možnost si strany nemůžou smluvně vyloučit, protože článek 7.4.13 odst. 2 je kogentní. Důležitým principem, který se prolíná celými Principy UNIDROIT, je princip neformálnosti zakotvený v článku 1.2 a princip dispozitivnosti zakotvený v článku 1.1. Na základě článku 1.1

⁵⁶⁵ CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 10. Agreed Sums Payable upon Breach of an Obligation in CISG Contracts [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 26. 1. 2014].

⁵⁶⁶ HACHEM, Pascal. Agreed Sums in CISG Contracts. *Belgrade Law Review* [online]. 2011, roč. LIX, č. 3 [cit. 24. 1. 2014]. s. 146.

⁵⁶⁷ CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 10. Agreed Sums Payable upon Breach of an Obligation in CISG Contracts [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 26. 1. 2014].

⁵⁶⁸ Tamtéž, bod 8.

⁵⁶⁹ Tamtéž, bod 6.

⁵⁷⁰ HACHEM, Pascal. The Future of Agreed Sums Payable upon Breach of an Obligation. *European Journal of Law Reform* [online]. 2011, roč. 13 [cit. 24. 1. 2014], s. 631.

⁵⁷¹ BONELLI, Michael Joachim. The Unidroit Principles in Practice – The Experience of First Two Years. *Uniform Law Review* [online], 1997 [cit. 24. 1. 2014], s. 38.

⁵⁷² OVEČKOVÁ, Olga. *Zmluvná pokuta*. 2. vydání. Bratislava: Iura Edition, 2011. s. 311.

⁵⁷³ Tamtéž, s. 312 - 313.

můžou smluvní strany uzavřít smlouvu a určit její obsah, tj. také vznik a obsah smluvní pokuty. Článek 1.2 uvádí, že není potřebná konkrétní forma při vytváření ustanovení na základě Principů UNIDROIT. Jak však správně upozorňuje komentář, otázka formy může být jinak vnímaná rozhodným právem, které může konkrétní formu vyžadovat.⁵⁷⁴ V zásadě tedy Principy UNIDROIT upřednostňují neformálnost.⁵⁷⁵

Smluvní pokuta je navázaná na porušení smluvní povinnosti a je nezávislá na vzniku škody. Strany si můžou dohodnout, že strana, která nesplnila svoji povinnost, je zodpovědná i v případech, které by ji za normálních okolností od odpovědnosti osvobozovaly.⁵⁷⁶

4.3 PECL

Při zkoumání mezinárodních pramenů upravujících znění smluvní pokuty jsou pro evropské prostředí důležité PECL. Smluvní pokutě, konkrétně dojednané platbě za nesplnění,⁵⁷⁷ je věnovaný článek 9:509. Úprava se zásadně neliší od Principů UNIDROIT. Strany si můžou ve smlouvě dohodnout platbu pro nesplnění a skutečná škoda není rozhodující. Moderační právo soudu opět umožňuje snížení smluvní pokuty, ale ne až na skutečnou výši škody.⁵⁷⁸ Článek 1:102 dává stranám právo uzavřít smlouvu a určit její obsah. Strany tak můžou vyloučit nebo změnit účinek jednotlivých ustanovení PECL. Samozřejmě PECL neovlivňují kogentní normy rozhodného práva.⁵⁷⁹ Pro úplnost je potřeba dodat, že článek 2:101 odst. 2 zakotvuje princip neformálnosti.

PECL ani Principy UNIDROIT nepřinášejí do úpravy smluvní pokuty nic překvapujícího. Zdůrazňují autonomii vůle stran při tvorbě smluvní pokuty, která je ještě

⁵⁷⁴ Official Comments to UNIDROIT Principles. Article 1.2 [online]. In *UNILEX on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 25. 1. 2014].

⁵⁷⁵ Článek 1.4 Principů UNIDROIT.

⁵⁷⁶ Official Comments to UNIDROIT Principles. Article 7.3.14 [online]. In *UNILEX on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) [cit. 25. 1. 2014].

⁵⁷⁷ *Principy evropského smluvního práva*. Bratislava: Iura Edition, 2009. s. 242.

⁵⁷⁸ OVEČKOVÁ, Oľga. *Zmluvná pokuta*. 2. vydání. Bratislava: Iura Edition, 2011. s. 314.

⁵⁷⁹ Článek 1:103 PECL.

podpořena nemožností soudu její výšku úplně snížit. V otázce formy sledují mezinárodní trend neformálnosti. Principy UNIDROIT umožňují svázat účinky smluvní pokuty rovněž s objektivním zaviněním.

4.4 Smluvní pokuta v novém občanském zákoníku

Smluvní pokuta je jedním z druhů sankcí vůči dlužníkovi, kterou si můžou strany vzájemně dohodnout. Dlužníkovi při porušení povinnosti vzniká nová povinnost zaplatit konkrétní sumu.⁵⁸⁰ Nová podoba smluvní pokuty je upravena v § 2048 - 2052 NOZ a je umístěná v oddíle Utvrzení dluhu spolu s uznáním dluhu. Základním problémem, který s novou úpravou vzniká, je pojem „utvrzení“, který se v souvislosti se smluvní pokutou dosud nepoužíval. Rovněž si tento institut zachovává své tradiční funkce i v nové úpravě: preventivní, uhrazovací, sankční a nakonec funkci omezení povinnosti k náhradě škody. Zajišťovací funkci už nadále nenaplňuje.⁵⁸¹

Co se přesně změnilo ve znění paragrafů? Jak již bylo uvedeno výše, sjednotila se občanskoprávní a obchodněprávní úprava. Nový občanský zákoník v celém svém znění významně sleduje zásadu autonomie vůle stran.⁵⁸² Snad nejzákladnější změnou je zrušení povinné písemné formy pro sjednání smluvní pokuty. Smluvní pokuta tak může být uzavřena nově u smluv, u kterých to dříve nebylo možné.⁵⁸³ Další výraznou změnou je podle § 2048 povolení plnění i v nepeněžní formě. Toto uvolnění v oblasti plnění však může později komplikovat situaci soudu při jeho moderační roli.⁵⁸⁴ Ze znění ObZ se do NOZ přeneslo ustanovení o moderaci. Moderace výše smluvní pokuty již však není povinností *ex officio*, ale tato povinnost vzniká až na návrh jedné ze stran.⁵⁸⁵ Významným posunem pro občanskoprávní vztahy (nikoli pro obchodněprávní) je zásada objektivní odpovědnosti, při které má dlužník povinnost zaplatit smluvní pokutu také v případě nezaviněného porušení povinnosti. Stranám se dává možnost smluvně omezit smluvní pokutu na subjektivní zavinění.⁵⁸⁶ Je potřeba zdůraznit, že v případech, kdy smluvní pokuta porušuje princip dobrých mravů, je i nadále považována na základě § 588 NOZ za neplat-

⁵⁸⁰ MACHÁČKOVÁ, Marta. *Smlouvy a jejich náležitosti*. Brno: Computer Press, 2003. s. 88.

⁵⁸¹ TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2012. s. 14-17.

⁵⁸² § 1 odst. 2 NOZ.

⁵⁸³ TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2012. s. 27.

⁵⁸⁴ Tamtéž, s. 34.

⁵⁸⁵ § 2051 NOZ.

⁵⁸⁶ TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2012. s. 79.

nou.⁵⁸⁷ Povinnost platit smluvní pokutu nesouvisí se vznikem škody při porušení utvrzené povinnosti.⁵⁸⁸ Základní principy úpravy smluvní pokuty v NOZ by se daly shrnout do principů autonomie vůle, dispozitivnosti, moderačního práva soudu a neformálnosti. Dalšími znaky jsou nevázanost na vznik škody a zachování dobrých mravů.

V porovnání s PECL nebo Principy UNIDROIT nenacházíme žádné zásadní rozdíly. Zajímavým rozdílem oproti NOZ je skutečnost, že PECL neumožňuje snížení smluvní pokuty soudem na výšku skutečné škody, čímž by nahrazoval rozhodnutí stran. Nový občanský zákoník naopak umožňuje snížení až na výši škody vzniklou porušením povinnosti.⁵⁸⁹ Zajímavější problematika smluvní pokuty v NOZ a její úpravy ve Vídeňské úmluvě bude řešena v dalších podkapitolách.

4.4.1 Smluvní pokuta a náhrada škody

V problematice smluvní pokuty je důležité upozornit na její vztah k institutu náhrady škody. Úprava v OZ řešila vztah smluvní pokuty a náhrady škody v § 545 odst. 2 OZ. Pokud vznikla škoda porušením povinnosti, na základě které mohl věřitel požadovat smluvní pokutu, nemohl zároveň požadovat náhradu této škody. V tomto případě smluvní pokuta fungovala jako paušalizovaná náhrada škody. Dispozitivnost dané úpravy umožňovala stranám upravit si vztah smluvní pokuty a náhrady škody odlišně, například v možnosti požadovat jak náhradu škody, tak i smluvní pokutu. V českém právu byly tak možné varianty smluvní pokuty nejen jako paušalizované náhrady škody, ale i *penalty*.⁵⁹⁰

V nové úpravě je vztah smluvní pokuty k náhradě škody řešen obdobně v ustanovení § 2050 NOZ. Tvrzení uvedené výše je možné vztáhnout i na novou úpravu. Pokud si strany svůj vztah neupraví jinak, věřitel si nemůže nárokovat náhradu škody z porušení povinnosti, která je smluvní pokutou utvrzená.⁵⁹¹

⁵⁸⁷ TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2012. s. 78.

⁵⁸⁸ § 2048 NOZ.

⁵⁸⁹ § 2051 NOZ.

⁵⁹⁰ BEJČEK, Josef; ELIÁŠ, Karel; RABAN, Přemysl. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010. s. 157 - 158.

⁵⁹¹ ČERNÁ Stanislava; KULHÁNKOVÁ, Klára. Smluvní pokuta v NOZ. *Rekodifikace a praxe*. 2013, roč. 1, č. 11, s. 7 - 8.

4.5 Základní zásady Vídeňské úmluvy a nového občanského zákoníku

Je možné předpokládat, že po vydání Stanoviska č. 10 se rozhodující orgány budou přiklánět k aplikaci Vídeňské úmluvy na smluvní pokuty. Pro účely hypotézy kapitoly je potřebné si uvědomit základní mezinárodní standardy, které Vídeňská úmluva přináší. Pro možnost porovnání je vhodné zaměřit se přímo na základní zásady Vídeňské úmluvy.

Zásada autonomie vůle stran vychází z článku 6 Vídeňské úmluvy. Strany se mimo jiné mohou odchýlit nebo měnit ustanovení úmluvy. Taktéž mohou vytvořit ustanovení, které nahradí nebo doplní Vídeňskou úmluvu.⁵⁹² Je na svobodné vůli stran, zda sjednají smluvní pokutu, jaký bude její obsah a do jaké míry chtějí pozměnit účinek jednotlivých článků Vídeňské úmluvy. Do jaké míry strany omezí účinek jednotlivých článků, se následně projeví v možnosti liberace, odstoupení od smlouvy nebo nároku z vad. Stejně na základě NOZ vzniká stranám ve vnitrostátním smluvním vztahu možnost sjednat si smluvní pokutu a určit si její obsah, tzn. možnost peněžitého či nepeněžitého plnění, určit porušení povinnosti, na kterou se smluvní pokuta váže, jako i omezit objektivní zavinění.

Zásada neformálnosti umožňuje v mezinárodních kupních smlouvách uzavírání smluv také v jiném než písemném projevu, čímž se dává prostor různým formám komunikace (fax, e-mail).⁵⁹³ Zakotvení neformálnosti smluvní pokuty v NOZ umožní rozšíření jejího používání ve smluvní kontraktaci. Zda je to posun k větší právní jistotě a přehlednosti, je otázkou druhou. Jak uvádí *Tintěra*, v určitých smluvních ustanoveních je písemná forma víc než vítána.⁵⁹⁴ Smluvní pokuta jako druh sankce je jednou z nich.

⁵⁹² SCHWENZER, Ingeborg; HACHEM, Pascal. Article 6. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 103

⁵⁹³ SCHLECHTRIEM, Peter; SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 11. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 205

⁵⁹⁴ TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2012. s. 27.

Zásada plné kompenzace ustanovená v článku 74 umožňuje poškozené straně nejen kompenzaci utrpěné ztráty, ale také ušlého zisku.⁵⁹⁵ Jak poznamenává *Zeller*, článek 74 nesměřuje pouze k nahrazení skutečné škody, ale rovněž k uplatnění škody, kterou strany předvídalý v čase uzavírání kontraktu, což se vztahuje také na smluvní pokutu.⁵⁹⁶

4.5.1 Stanovisko č. 10 a nový občanský zákoník

Jak již bylo zmíněno výše v úvodu kapitoly, vztah smluvní pokuty ke vzniklé škodě může v určitých právních systémech ovlivňovat její platnost resp. vymahatelnost. Stanovisko se k tomuto vztahu vyjadřuje v rámci hodnocení konkrétních článků Vídeňské úmluvy. Základním je v tomto ohledu článek 74, který naznačuje funkci smluvní pokuty spíše jako paušalizované náhrady škody než sankčního ujednání. Výchozím postojem Stanoviska je svoboda vůle stran a možnost derogace článků 74 – 79.⁵⁹⁷ Tím umožňuje i použití sankčních aspektů smluvní pokuty.

V čem vytváří Stanovisko č. 10 zajímavý pohled odlišný od úpravy NOZ, je problematika liberace. Také zde se vychází z interpretace samotné smlouvy. Pokud se však strany nedohodnou na jiné úpravě, článek 79 Vídeňské úmluvy ovlivňuje jejich vztah a osvobozuje dlužníka v konkrétních situacích z placení smluvní pokuty.⁵⁹⁸ To v úpravě NOZ není a je obecně zakotvena objektivní odpovědnost bez zákonných důvodů liberace. Strany si však mohou v rámci smluvní svobody upravit i náležitosti liberace.⁵⁹⁹ Dalším obdobným prvkem, který je důležitý v souvislosti se smluvní pokutou, je nepoužití článku 77 Vídeňské úmluvy. Pokud tedy strana

⁵⁹⁵ SCHWENZER, Ingeborg. Article 74. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 1001.

⁵⁹⁶ ZELLER, Bruno. Penalty Clauses: Are They Governed by the CISG? *Pace International Law Review* [online]. 2011, roč. XXIII, č. 1 [cit. 24. 1. 2014], s. 10 - 13.

⁵⁹⁷ CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 10. Agreed Sums Payable upon Breach of an Obligation in CISG Contracts [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 26. 1. 2014].

⁵⁹⁸ Tamtéž, bod 5.

⁵⁹⁹ ČERNÁ Stanislava; KULHÁNKOVÁ, Klára. Smluvní pokuta v NOZ. *Rekodifikace a praxe*. 2013, roč. 1, č. 11, s. 6.

- věřitel neudělá potřebné kroky ke zmenšení ztráty, nijak to neovlivní výši pokuty.⁶⁰⁰ Pokud by to bylo opačně, byla by v podstatě narušena základní funkce smluvní pokuty jako předem dohodnuté sumy v případě porušení smluvní povinnosti.

Ve vztahu k nárokům z porušení smlouvy v rámci Vídeňské úmluvy je opět potřebné zkoumat vůli stran, které mohly tento vztah upravit specificky. Pokud však strany smluvně neupravily jejich vzájemnou korelaci, tak Stanovisko č. 10 nabízí několik styčných bodů. Nejdůležitějším z nich je skutečnost, že při uplatnění smluvní pokuty není možné uplatňovat další náhrady škody.⁶⁰¹ Z tohoto pohledu je smluvní pokuta chápána jako paušalizovaná náhrada škody. V tomto směru se NOZ a Vídeňská úmluva shodují, jelikož ani dispozitivní zákonné ustanovení NOZ neumožňuje požadovat další náhradu škody, ledaže by se strany dohodly jinak.⁶⁰²

Celkový postoj Stanoviska č. 10 se dá zhodnotit jako snaha co nejvíce rozšířit dopad Vídeňské úmluvy na smluvní pokutu. Stanovisko č. 10 nepopírá postup, kdy se národní právo použije v otázkách platnosti. Avšak opatření národního práva, která se použijí při posuzování platnosti smluvní pokuty, podléhají součinnosti se základními zásadami Vídeňské úmluvy a vnímání konkrétního vztahu jako mezinárodního.⁶⁰³ Vhodnost nebo nevhodnost dané smluvní pokuty se posuzuje v rámci jejího využití v mezinárodním prostředí.⁶⁰⁴ Stanovisko č. 10 se nemohlo přiklonit výslovně k *liquidated damages* nebo *penalty*. Nicméně je možné pozorovat příklon k existenci sankčních smluvních pokut a vnímání sankční funkce jako legitimní funkce smluvní pokuty. Tento postup je evidentní i při postupu aplikovat základní zásady Vídeňské úmluvy při posuzování platnosti smluvní pokuty.

⁶⁰⁰ CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 10. Agreed Sums Payable upon Breach of an Obligation in CISG Contracts [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 26. 1. 2014].

⁶⁰¹ Tamtéž, bod 8.8.4.

⁶⁰² § 2050 NOZ.

⁶⁰³ CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 10. Agreed Sums Payable upon Breach of an Obligation in CISG Contracts [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law [cit. 26. 1. 2014].

⁶⁰⁴ Tamtéž.

4.6 Závěr

Smluvní pokuta je institut upravovaný vnitrostátními i mezinárodními prameny. Jelikož vnitrostátní a mezinárodní smluvní vztahy se můžou ve svých okolnostech podstatně lišit, vznikla v této oblasti otázka, do jaké míry je mezinárodní a vnitrostátní úprava smluvní pokuty totožná nebo odlišná. Dalším faktorem ovlivňujícím zkoumání je přijetí NOZ, který svou existencí mění zaběhnuté právní prostředí soukromoprávních vztahů.

Mezinárodním právním nástrojem, jehož vztah ke smluvní pokutě je diskutabilní, je Vídeňská úmluva. Trochu světla do debat ohledně jejího dopadu na smluvní pokutu přineslo Stanovisko č. 10. Na smluvní pokutu v mezinárodní kupní smlouvě dopadají základní zásady Vídeňské úmluvy, konkrétně autonomie vůle stran, neformálnost, plná kompenzace, *pacta sunt servanda*. *Soft law* obsažené v Principech UNIDROIT a PECL vykazuje další společné znaky při úpravě smluvní pokuty: porušení povinnosti, neformálnost, nezávislost na vzniku škody, moderační právo soudu, možnost objektivního zavinění. Je evidentní, že dle mezinárodních pramenů stojí smluvní pokuta na stejných pilířích.

Vnitrostátní úprava smluvní pokuty v NOZ v zásadě neprošla výrazným přerodem. Je proto možné tvrdit, že už její předchozí znění se přibližovalo mezinárodním standardům. Výraznou změnou, která ji k těmto standardům přibližuje, je zakotvení neformálnosti. Pro obchodníky je určitým zjednodušením rovněž sjednocená úprava v jednom zákoníku. Mezinárodní prameny se pomalu přibližují kontinentální úpravě smluvní pokuty, která připouští tzv. *penalty* a nepovažuje ji za neplatnou nebo nevykonatelnou. Stanovisko č. 10 sbližuje jednotlivé koncepce smluvní pokuty a současně aplikuje úpravu Vídeňské úmluvy na smluvní pokutu.

Je možné konstatovat, že úprava smluvní pokuty v NOZ odpovídá standardům předpokládaným v mezinárodním obchodním styku a předvídatelným mezinárodními obchodníky.

V. ZÁVĚR

1 Univerzální vs. národní – aneb několik poznámek na závěr s přihlédnutím k regionálním tendencím

prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.

Předložená monografie se zabývala vybranými otázkami právní regulace kupní smlouvy, a to na průsečíku několika úprav: globalizované univerzální úpravy reprezentované Vídeňskou úmluvou, univerzální úpravy nestátního typu reprezentované Principy UNIDROIT a národní kodifikací obsaženou v NOZ. Jak již bylo uvedeno v úvodní části a vysloveno v některých kapitolách, kniha necítila na oblast regionálních úprav závazků či přímo kupní smlouvy. Spíše jen okrajově byly zmíněny. Snad proto alespoň několik slov zde na závěr i k této problematice, dříve než přejdeme ke shrnutí jednotlivých nastavených otázek. Krátký odkaz na tuto otázku je o to zajímavější, neboť oproti jiným obdobným snahám⁶⁰⁵ je většina členským států Evropské unie rovněž smluvním státem Vídeňské úmluvy.

Evropská unie vedle unifikací procesní a kolizní cílila i na oblast hmotného práva v části práva smluvního. Jasnější kontury tyto iniciativy získaly v roce 2001, kdy bylo přijato Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu týkající se evropského smluvního práva.⁶⁰⁶ Komise jednak shrnula dosavadní aktivity v oblasti smluvního práva, jednak uvedla možné budoucí scénáře. Konkrétně se jednalo o čtyři následující varianty:

- *no EC action;*
- *promote the development of common contract law principles leading to more convergence of national laws;*

---

⁶⁰⁵ Na myslí tím máme podobnou situaci v zemích OHADA. Viz například FERRARI, Franco. CISG and OHADA Sales Law. In MAGNUS, Ulrich (ed.) *CISG vs. Regional Sales Law: Unification*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2014.

⁶⁰⁶ Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on European Contract Law. 11. 7. 2001, COM(2001) 398 final. In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52001DC0398&qid=1412606687719&from=CS>

- *improve the quality of legislation already in place;*
- *adopt new comprehensive legislation at EC level.*

Tímto byla odstartována diskuse o možnostech budoucí evropské unijní úpravy. Ta nesporně vedla od nestátních akademických aktivit typu PECL, CFR,⁶⁰⁷ resp. DCFR⁶⁰⁸ k úpravě diskutované dnes na unijní úrovni – Návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje⁶⁰⁹ (dále jen „CESL“). I přes nepříliš příznivá stanoviska některých států se zdá, že tato úprava zdárně postupuje k přijetí. Nebo možná lépe – je zde zřetelná vůle unijních orgánů tuto úpravu prosadit. Do budoucna bude nezbytné se zabývat i touto regulací nazývanou 28. unijním režimem či druhým národním režimem.⁶¹⁰ Vzhledem ke skutečnosti, že se bude jednat o nástroj z oblasti mezinárodního práva soukromého (použije se jen tam, kde bude existovat mezinárodní prvek), otevře se případným přijetím této normy řada nových aplikačních otázek tam, kde se dostane do konkurence s Vídeňskou úmluvou. To znamená tam, kde se bude jednat u členského státu zároveň o smluvní stát Vídeňské úmluvy. Tato kolize Vídeňské úmluvy a CESL není řešena. Je otázkou, která z norem bude mít v konkrétním případě aplikační přednost v situacích, kde se střetne teritoriální, personální a věcná působnost obou právních norem. Navíc je otázkou, nakolik se ještě více, vzhledem k omezené působnosti CESL, zkomplikuje situace pro vnímání několika vrstevnatosti úprav. Ostatně první pochybnosti právě ve vazbě k existujícím normám se již objevily.⁶¹¹ A nelze nic jiného než souhlasit s tím, že soutěžení mezi nadnárodními normami zpravidla nemá vítěze. Tedy pokud za vítěze nepovažujeme ono primární tlíhnutí obchodníků k vlastnímu národnímu právu.

⁶⁰⁷ Common Frame of Reference (Společný referenční rámec pro evropské smluvní právo).

⁶⁰⁸ Von BAR, Christian; CLIVE, Eric; SCHULTE - NOLKE, Hans; BEALE, Hugh; HERRE, Johnny; HUET Jérôme; STORME Matthias; SWANN, Stephen; VARUL, Paul; VENEZIANO, Anna; ZOLL, Fryderyk. *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR)*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2009.

⁶⁰⁹ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné právní úpravě prodeje. 11. 10. 2011, COM (2011) 635 v konečném znění. In *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011PC0635&rid=1>

⁶¹⁰ BŘICHÁČEK, Tomáš. Common European Sales Law jako „druhý režim“ vnitrostátního práva. In ROZEHNALOVÁ, Naděžda; KYSELOVSKÁ, Tereza. *K některým vývojovým otázkám mezinárodního práva soukromého*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 43 – 58.

⁶¹¹ KOCH, Robert. CISG, CESL, PICC and PECL. In MAGNUS, Ulrich (ed.) *CISG vs. Regional Sales Law Unification*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2014, s. 125 – 145.

1.1 Nový občanský zákoník a mezinárodní úpravy

Základní otázkou, na kterou jsme se pokusili cílit, bylo, nakolik nová úprava odráží ony mezinárodní trendy, ke kterým se hlásí a které do jisté míry vyžaduje národní úprava tam, kde si osobuje naděje na uplatnění i v mezinárodním prostředí. V podtextu také stálo, nakolik tato nová úprava naplňuje základní podmínky předvídatelnosti, srozumitelnosti a uchopitelnosti pro obchodníka i tam, kde se má využít buďto jako doplněk unifikované úpravy, nebo jako jediná regulace smluvního vztahu.

Dílčí závěry, ke kterým autoři přicházeli v průběhu zpracování a které průběžně vyjadřovali, byly různorodé. Pokusme se je shrnout.

Interpretace jednání strany či stran, prohlášení či smlouvy

Analýza úpravy ve Vídeňské úmluvě a Principech UNIDROIT měla sloužit ke zhodnocení toho, zda úprava interpretace právních jednání obsažená v NOZ odpovídá standardům obsaženým v těchto mezinárodních dokumentech a je tedy vhodná i pro mezinárodní obchodní transakce. Autorka výslovně zdůraznila v této souvislosti následující: „*Nový občanský zákoník klade při interpretaci důraz na hledisko skutečné vůle jednajících osob. Základní interpretační pravidla obsažená v § 556 odst. 1 korespondují s pravidly obsaženými ve Vídeňské úmluvě i Principech UNIDROIT. Totéž platí pro skutečnosti, které mají být při interpretaci zohledněny. Nový občanský zákoník výslovně zakotvuje pravidlo contra proferentem a vyjadřuje zásadu favorizace platnosti právních jednání. Sám NOZ neumožňuje soudu doplnit případné opomenuté ustanovení, nebrání však stranám, aby si toto sjednaly.*“ V této otázce je nutné zdůraznit, že je to Vídeňská úmluva, která ze své věcné působnosti vyřadila otázku platnosti smlouvy, jednotlivých jejích ustanovení či zvyklostí a tuto ponechává národním úpravám. Proto i závěr, ke kterému dochází autorka, je významný.

Obchodní zvyklosti a praxe zavedená mezi stranami

Problematika zvyklostí a praxe zavedené mezi stranami má pro mezinárodní obchodní transakce nezastupitelný význam. Byť již méně v podobě skutečně nepsaných zvyklostí a spíše v tzv. interpretačních zvyklostech. O to zajímavější je závěr autorky zabývající se touto problematikou. Výslovně zde uvádí: „*Vídeňská úmluva přikládá zvyklostem významnou roli, přičemž je dokonce upřednostňuje před vlastními*

ustanoveními. Obdobný trend se při užívání zvyklostí uplatňuje i v NOZ, kde je v právních jednáních mezi podnikateli také zakotvena aplikační přednost zvyklostí před dispozitivními normami. Závěrem lze tedy konstatovat, že se NOZ v otázce přednostní aplikace zvyklostí, oproti dřívější vnitrostátní úpravě, více přibližuje standardům ve Vídeňské úmluvě a Principech UNIDROIT. Na rozdíl od těchto mezinárodních předpisů je ale česká vnitrostátní úprava zvyklostí značně problematická a nejednoznačná. Mezinárodní standardy tak NOZ odráží pouze v upřednostňování zvyklostí před dispozitivními normami (v podnikatelském právním styku). Jinak jsou ale daná ustanovení NOZ nejasná a nevhodně systematicky zařazená.“ Zdůraznit je zde nutné především ono podivné vyjádření uvedené v nové úpravě § 558 odst. 2 NOZ, které vzbuzuje řadu pochybností o významu ustanovení.

Předsmluvní odpovědnost

Uvedená otázka není výslovně ve Vídeňské úmluvě upravena. Jak již bylo několikrát zmíněno, tam, kde neexistuje úprava v této úmluvě, využije se právního řádu určeného dle norem mezinárodního práva soukromého. O to větší význam má výslovná úprava v národním právu. Autor přichází k následujícímu závěru: „*Nový občanský zákoník ve své snaze pevně zakotvit institut předsmluvní odpovědnosti v českém právním řádu představil několik znaků, které musí být dle dikce jeho znění splněny, aby mohla být daná situace posuzována podle ustanovení určených pro předsmluvní odpovědnost. Toto jeho vymezení se ve srovnání s mezinárodní právní úpravou nijak vylášt' nevymyká a odpovídá tomu, co je považováno za základní znaky materie culpa in contrahendo, tj.:*

- *existence předsmluvního jednání,*
- *neospravedlivé ukončení takového jednání,*
- *vznik škody a*
- *kauzální nexus mezi škodou a ukončením jednání.“*

Vznik smlouvy

Publikace se rozsáhle zabývala problematikou vzniku smlouvy. A to z řady aspektů – samotný proces kontraktace, elektronická kontraktace a bitva formulářů. Autoři všech tří kapitol docházejí k závěru, že odlišnosti, které zde jsou, nemají zásadní negativní vliv na využití NOZ pro mezinárodní obchodní transakce. Úpravě je vytýkána snad jen nepřehlednost v otázce zrušení návrhu a odstoupení od něj. Diskuse je také vedena na průsečíku vhodnosti řešení přijatého pro otázku bitvy formulářů.

Vady faktické

Rozbor uvedený v kapitole věnované předmětu plnění a vadám nepopírá závěry, ke kterým jiní autoři došli ve svých částech. Autorka výslovně uvádí: „*Pokud dodané zboží neodpovídá smlouvě či ustanovením zákona, která lze na daný právní vztah subsidiárně aplikovat, vykazují vady, jež mohou spočívat v množství, jakosti a provedení, ve způsobu zabalení a opatření zboží pro přepravu. Úprava vymezení faktických vad ve Vídeňské úmluvě a v NOZ je obdobná, NOZ obsahuje podrobnější ustanovení týkající se kvantitativních vad, rozdíly jsou rovněž v pohledu na plnění aliud, v požadavcích na balení zboží a jeho opatření pro přepravu a v jazykovém vyjádření. Principy UNIDROIT stanovují pouze požadavek na jakost plnění.*“ Její závěr tudíž zní: „*NOZ odpovídá standardům předpokládaným v mezinárodním obchodním styku a předvídaným mezinárodními obchodníky.*“

Následky porušení smlouvy

V této části je poměrně jasně vyjádřen problém, který v podstatě celý tým se zpracováním problematiky formou komparace měl. Dovolíme si výslovně citovat: „*Uvedená analýza ukazuje ve výsledku silnou podobnost koncepcí nároků z porušení smlouvy. Použití té či oné normy nepřinese zásadní rozdíly. Navíc tam, kde si strany jsou vědomy rozsahu a využití smluvní volnosti a „doupřaví“ systém nároků tak, aby jim vyhovoval směrem ke jejich transakci. Uvedená analýza nám osobně přinesla také jeden velmi zásadní poznatek. A tím je poznatek o lehkosti či naopak obtížnosti orientace v úpravě. Což je v rámci mezinárodního obchodního styku zásadní moment. A u právních řádů, které jsou jazykově minoritní a úprava je nová, toto potom platí dvojnásob. Z tohoto pohledu, samozřejmě s přihlédnutím k tomu, že v případě NOZ se nejedná o normu upravující jediný smluvní typ (Vídeňská úmluva) či obecně smlouvy (Principy UNIDROIT), vychází NOZ nejhůře. Systematika NOZ je otázkou, která je poměrně obtížně uchopitelná. Spojení dvou norem, snaha o vytvoření obecných ustanovení spolu se zřejmou neochotou odstoupit od úpravy jedné či druhé vytvořila z části zákoníku, který by měl být přístupný i neprávnickům, docela nešťastný slepenec. Občasné výhrady na systematiku, které bychom mohli mít u výše uvedených norem, jsou zcela okrajové při srovnání s novou úpravou v NOZ. Představa, že se cizí obchodník bude chtít orientovat v této úpravě a zvolí si ji namísto jiného právního řádu či Vídeňské úmluvy je, po našich osobních zkušenostech, docela fantastická.*“

Náhrada škody a související otázky

Rozsáhlá kapitola je věnována problematice náhrady škody, vyšší moci a hardship. Výsledek analýzy lze shrnout do následujícího pregnantního konstatování:

„Hodnocení NOZ v části věnované náhradě škody pohledem mezinárodních souborů pravidel není jednoduché. V řadě aspektů se NOZ těmito soubory inspiroval, je s nimi ve shodě a jeho použití na obchodní transakce s mezinárodním prvkem lze považovat za možné. Do této skupiny řadíme, byť s určitými výhradami k systematickému řazení, otázku protiprávnosti, dále vnímání škody, příčinnou souvislost, či liberační důvody od odpovědnosti za škodu. Naopak jako výrazný nedostatek české právní úpravy vnímáme odmítnutí koncepce předvídatelnosti, které vnáší do smluvního závazkového vztahu prvek nejistoty, přičemž jeho avizovaná eliminace prostřednictvím teorie adekvátní příčinné souvislosti se nám nejeví jako dostatečná. Nežrykle ve srovnání s mezinárodními soubory pravidel působí také neexistence ustanovení ukládajícího poškozené straně povinnost ke snížení brozící škody. Vzhledem ke kauzističnosti jiných částí NOZ považujeme tuto absenci za zbytečnou. Pouze jako zmínku na závěr upozorňujeme na skutečnost, že NOZ upřednostňuje při náhradě škody restitutio in integrum a náhrada v penězích nastupuje až v okamžiku, kdy o ni požádá poškozený či uvedení do původního stavu není možné. I v tomto aspektu se NOZ od zkoumaných mezinárodních souborů právních pravidel.“

Smluvní pokuta

Celou práci uzavírá kapitola věnovaná smluvní pokutě – sankci, která je velmi často v mezinárodních smlouvách obsažena, nicméně patří k nejproblematictějšímu institutům, pokud jde o její mezinárodní uchopení. To je také důvod, proč nebyla zařazena její úprava do Vídeňské úmluvy a také její využití na základě principu smluvní volnosti je problematické vzhledem ke znění článku 4 této úmluvy. Autorka kapitoly uvádí: *„Vnitrostátní úprava smluvní pokuty v NOZ v zásadě neprošla výrazným přerodem. Je proto možné tvrdit, že už její předchozí znění se přibližovalo mezinárodním standardům. Výraznou změnou, která ji k těmto standardům přibližuje, je zakotvení neformálnosti. Pro obchodníky je určitým zjednodušením rovněž sjednocená úprava v jednom zákoníku. Mezinárodní prameny se pomalu přibližují kontinentální úpravě smluvní pokuty, která připouští tzv. penalty a nepovažuje ji za neplatnou nebo nevykonatelnou. Stanovisko Poradního výboru č. 10 sblížuje jednotlivé koncepce smluvní pokuty a současně aplikuje úpravu Vídeňské úmluvy na smluvní pokutu. Je možné zkonstatovat, že úprava smluvní pokuty v NOZ odpovídá standardům předpokládaným v mezinárodním obchodním styku a předvídatelným mezinárodními obchodníky.“*

1.2 Závěrem

Předmětem naší analýzy byla jedna sice malá, avšak o to více významná problematika – kupní smlouva. Institut, který patří k nejfrekventovanějším ve světové ekonomice. Jasnost úpravy, její předvídatelnost, rychlá orientace atd. jsou nesporné atributy, které musí doprovázet její právní regulaci. Uvedená práce ukázala v některých kapitolách na to, jak nešťastně jsou některé otázky upraveny. Nejedná se o nepřekonatelné problémy, které by znemožňovaly využití úpravy. Jde o otázky, které činí problémy jak v orientaci, tak nám znemožňující říci, že se jedná o „hezkou a přehlednou úpravu“.

LITERATURA A DALŠÍ POUŽITÉ ZDROJE

Monografie

- von BAR, Christian; CLIVE, Eric; SCHULTE - NOLKE, Hans; BEALE, Hugh; HERRE, Johny; HUET Jérôme; STORME Matthias; SWANN, Stephen; VARUL, Paul; VENEZIANO, Anna; ZOLL, Fryderyk. *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume I – VI*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2009. 6563 s. ISBN 9783866530980.
- BEJČEK, Josef. *Obchodní závazky: Obecná část a kupní smlouva*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 1993. 312 s. ISBN 8021006013.
- BEJČEK, Josef; ELIÁŠ, Karel; RABAN, Přemysl a kol. *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 542 s. ISBN 9788074003370.
- BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Římská úmluva a Nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého*. I. díl. Praha: C. H. Beck, 2009. 1316 s. ISBN 9788074001765.
- BRIDGE, Michael. *The International Sale of Goods*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2013. 848 s. ISBN 9780199658251.
- BONELL, Michael, J. *The UNIDROIT Principles in Practice: Case Law and Bibliography on the Principles of Commercial Contracts*. Second edition. New York: Transnational Publishers, Inc., 2006. 768 s. ISBN 1571053468.
- BURROWS, Andrew, S. *Remedies for Torts and Breach of Contract*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2004. 664 s. ISBN 9780406977267.
- DIMATTEO, Larry A. *International Sales Law: A Critical Analysis of CISG Jurisprudence*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. 241 s. ISBN 0521849802.
- DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kolektiv. *Občanské právo hmotné Díl první. Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 429 s. ISBN 9788074783265.
- ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s. ISBN 9788072089222.

- ELIÁŠ, Karel. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 315 s. ISBN 9788074780134.
- ELIÁŠ, Karel; HAVEL, Bohumil. *Osnova občanského zákoníku. Osnova zákona o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 574 s.
- FERRARI, Franco. *The 1980 Uniform Sales Law. Old Issues Revisited in the Light of Recent Experiences*. München: Sellier European Law Publishers, 2003. 360 s. ISBN 3935808135.
- GAILLARD, Emmanuel. *Legal Theory of International Arbitration*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2010, 194 s. ISBN 9789004186415.
- HONNOLD, John O. *Uniform Law for International Sale under the 1980 United Nations Convention*. The Hague: Kluwer Law and Taxation Publishers, 1982. 586 s.
- HONNOLD, John. *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*. Third Edition. New York: Kluwer Law International, 1999. 608 s. ISBN 9041106480.
- HRÁDEK, Jiří. *Předsmluvní odpovědnost: Culpa in contrabendo*. Praha: Auditorium, 2009. 214 s. ISBN 9788090378698.
- HUBER, Peter; MULLIS, Alistair. *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: Sellier European Law Publishers, 2007. 408 s. ISBN 9783866530201.
- HULMÁK, Milan. *Uzavírání smluv v civilním právu*. Praha: C. H. Beck, 2008. 203 s. ISBN 9788074000621.
- JANSSEN, André; MEYER, Olaf (eds.). *CISG Methodology*. München. Sellier European Law Publishers, 2009. 395 s. ISBN 9783866530706.
- KANDA, Antonín. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (s komentářem)*. 2. vydání. Praha: PP Agency, 1995.
- KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. Praha: Linde, a. s., 1999. 307 s. ISBN 8072011839.
- KNOWLES, Roger, J. *200 Contractual Problems and Their Solutions*. Third edition. Hoboken: Wiley-Blackwell, 2012. ISBN 9780470658314.

- KRUISINGA, Sonja Adrienne. *(Non-)conformity in the 1980 UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods: A Uniform Concept?* Utrecht: Utrecht University Institute for Legal Studies, 2004. 299 s. ISBN 9050953638.
- KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání. Brno: Doplněk, 2009. 464 s. ISBN 9788072392315.
- LANDO, Ole; BEALE, Hugh (eds.) *Principles of European Contract Law. Parts I and II*. The Hague: Kluwer Law International, 2000. 610 s. ISBN 9041112053.
- LARIŠOVÁ, Markéta; TOMAŠČINOVÁ, Jana; PAUKNEROVÁ, Monika. *Zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT*. Praha: Kodex Bohemia s.r.o., 1997. 348 s. ISBN 8085963299.
- MAGNUS, Ulrich (ed.). *CISG vs. Regional Sales Law Unification*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2014. 237 s. ISBN 9783866532304.
- MACHÁČKOVÁ, Marta. *Smlouvy a jejich náležitosti*. Brno: Computer Press, 2003. 204 s. ISBN 8072269615.
- MAREK, Karel; ŽVÁČKOVÁ, Lenka. *Obchodní podmínky, obchodní zvyklosti a vykládací pravidla*. Praha: ASPI, 2008. 282 s. ISBN 9788073573331.
- MATULA, Zdeněk. *Culpa in contrahendo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 108 s. ISBN 9788073577193.
- NOVÝ, Zdeněk. *Dobrá víra jako princip smluvního práva v mezinárodním obchodu*. Praha: C.H. Beck, 2012. 207 s. ISBN 9788074003769.
- OVEČKOVÁ, Oľga. *Zmluvná pokuta*. 2. vydání. Bratislava: Iura Edition, 2011. 353 s. ISBN 9788080783860.
- PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 304 s. ISBN 9788074005046.
- PAUKNEROVÁ, Monika; ROZEHNALOVÁ, Naděžda; ZAVADILOVÁ, Marta a kolektiv. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 928 s. ISBN 9788074783685.
- POKORNÁ, Jarmila; KOVAŘÍK, Zdeněk; ČÁP, Zdeněk a kol. *Obchodní zákoník. Komentář. II. díl (§ 221 - 775)*. Praha: Wolters Kluwer, ČR, a. s., 2009. 1079 s. ISBN 9788073574918.

POUDRET, Jean-Francois; BESSON, Sébastien. *Comparative Law of International Arbitration*. Second Edition. London: Sweet & Maxwell Ltd, 2007. 952 s. ISBN 9780421932104.

Princípy európskeho zmluvného práva. Bratislava: Iura Edition, 2010. 366 s. ISBN 9788080783013.

RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2013. 476 s. ISBN 9788087713105.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 58 s. ISBN 8021007931.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2008. 388 s. ISBN 9788073573249.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 2. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2006. 555 s. ISBN 807357196X.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 549 s. ISBN 9788073575625.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda; DRLIČKOVÁ, Klára a kolektiv. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží – ano či ne?* Brno: Masarykova univerzita, 2012. 268 s. ISBN 9788021059566.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda; KYSELOVSKÁ, Tereza. *K některým vývojovým otázkám mezinárodního práva soukromého*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 254 s. ISBN 9788021064553.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda; VALDHANS, Jiří; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. Praha: Wolter Kluwer ČR, 2013. 448 s. ISBN 9788074780165.

SELUCKÁ, Markéta a kol. *Koupeň a prodej. Nový občanský zákoník. Společná evropská právní úprava prodeje*. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2013. 245 s. ISBN 9788074004711.

SCHLECHTRIEM, Peter. *Uniform Sales Law – The UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. Vienna: Manz, 1986. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schlechtriem.html>

- SCHLECHTRIEM, Peter; BUTLER, Petra. *UN Law on International Sales. The UN Convention on the International Sale of Goods*. Heidelberg: Springer, 2009. 351 s. ISBN 9783540253143
- SCHMITTHOFF, Clive M. *International Trade Usages*. Paris: International Chamber of Commerce, 1987. 75 s.
- SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Schlechtriem & Schwenger Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010. 1480 s. ISBN 9780199568970.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana; PLÍVA, Stanislav; TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1447 s. ISBN 9788074003547.
- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek I. (§ 1 až 654)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 1667 s. ISBN 9788074783708.
- TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2012. 126 s. ISBN 9788087576274.
- VALDHANS, Jiří. *Právní úprava mimosmluvních závazků s mezinárodním prvkem*. Praha: C. H. Beck, 2012. 263 s. ISBN 9788074004124.
- VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009. 1319 s. ISBN 9780199291755.
- ŽÍDEK, Petr. *Pojem podstatného porušení smlouvy dle Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupi zboží*. Brno, 2008. 186 s. Disertační práce. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Vedoucí práce prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSC.

Kapitoly z monografií, odborné články (i z elektronických databází), příspěvky ve sbornících

- BABIÁK, Andrew. Defining „Fundamental Breach“ Under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. *Temple International and Comparative Law Journal* [online]. 1992, č. 6, s. 113 – 143. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/babiak.html>
- BACH, Ivo. Article 12. Culpa in contrahendo. In HUBER, Peter (ed.) *Rome II Regulation: Pocket Commentary* [online]. München: Sellier. European Law Publishers GmbH, 2011. 470 s. ISBN: 9783866539020. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/masaryk/docDetail.action?docID=10502336>
- BONELL, Michael Joachim. Article 6. In *Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law* [online]. Milan: Giuffrè, 1987, s. 51 – 64. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/bonell-bb6.html>
- BONELL, Michael Joachim. Article 9. In *Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law* [online]. Milan: Giuffrè, 1987, s. 103 – 115. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/bonell-bb9.html>
- BONELL, Michael Joachim. THE UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts and CISG – Alternatives or Complementary Instruments? *Uniform Law Review* [online]. 1996, roč. 26, s. 26 – 39. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/ulr96.html>
- BONELL, Michael Joachim. The Unidroit Principles in Practice – The Experience of First Two Years. *Uniform Law Review* [online]. 1997, s. 34 – 45. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/pr-exper.html>
- BŘICHÁČEK, Tomáš. Common European Sales Law jako „druhý režim“ vnitrostátního práva. In ROZEHNALOVÁ, Naděžda; KYSELOVSKÁ, Tereza. *K některým vývojovým otázkám mezinárodního práva soukromého*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 43 – 58.
- CLEIN, John; BACHECHI, Carla. Precontractual Liability and the Duty Good Faith Negotiation in International Transactions. *Houston Journal of International Law*. 1994, roč. 17, č. 1.
- COETZE, Juana. Securing the Future of Electronic Sales in the Context of International Sales. *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* [online]. 2007, roč. 11, č. 1, s. 11 - 24. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/coetzee.html>

- ČERNÁ Stanislava; KULHÁNKOVÁ, Klára. Smluvní pokuta v NOZ. *Rekodifikace a praxe*. 2013, roč. 1, č. 11.
- DiMATTEO, A. Larry. Contract Talk - Reviewing the Historical and Practical Significance of the Principles of European Contract Law. *Harvard International Law Journal* [online]. 2002, roč. 43, s. 569 – 581. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/dimatteo2.html>
- DRLIČKOVÁ, Klára. Aplikace Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží před rozhodci. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2013, roč. 21, č. 3, s. 327 – 337.
- DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ Tereza. Vybrané vyloučené otázky (tzv. vnější mezery) Úmluvy jako důvody jejího odmítní praxí. In ROZEHNALOVÁ, Naděžda; DRLIČKOVÁ, Klára a kolektiv. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží – ano či ne?* Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 82 – 113.
- EÖRSI, Gyula. General Provisions. In GALSTON & SMIT (eds.). *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. New York: Matthew Bender, 1984, s. 2-1 – 2-36. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/eorsi1.html>
- FARNSWORTH, Allan E. Formation of Contract. In GALSTON & SMIT (eds.). *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. New York: Matthew Bender, 1984, s. 3-1 – 3-18. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/farnsworth1.html>
- FARNSWORTH, Allan E. Article 8. In *Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law* [online]. Milan: Giuffrè, 1987, s. 95 – 96. Dostupné z <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/farnsworth-bb8.html>
- FERRARI, Franco. Comparative Ruminations on the Foreseeability of Damages in Contract Law. *Louisiana Law Review* [online]. 1993, roč. 53, s. 1257 – 1269. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/ferrari9.html>
- FERRARI, Franco. Interpretation of Statement: Article 8. In FERRARI, Franco; FLECHTNER, Harry; BRAND, Ronald A. (eds.). *The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention*. München: Sellier. European Law Publishers, 2004, s. 172 - 190. ISBN 0421875402.

- FERRARI, Franco. Fundamental Breach of Contract Under the UN Sales Convention - 25 Years of Article 25 CISG. *Journal of Law and Commerce* [online]. 2006, roč. 25, s. 489 – 508. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/ferrari14.html>
- FERRARI, Franco. CISG and OHADA Sales Law. In MAGNUS, Ulrich (ed.) *CISG vs. Regional Sales Law Unification*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012.
- FITZGERALD, John. CISG, Specific Performance, and the Civil Law of Louisiana and Quebec. *Journal of Law and Commerce* [online]. 1997, roč. 16, s. 291 - 313. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/1fitz.html>
- FLAMBOURAS, P. Dionysios. The Doctrines of Impossibility of Performance and *clausula rebus sic stantibus* in the 1980 Vienna Convention on Contracts for the International Sale of Goods and the Principles of European Contract Law: A Comparative Analysis. *Pace International Law Review* [online]. 2001, roč. 13, s. 281 - 282. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/flambouras1.html>
- FLECHTNER, Harry. Recovering Attorneys' Fees as Damages under the U.N. Sales Convention: A Case Study on the New International Commercial Practice and the Role of Case Law in CISG Jurisprudence, with Comments on *Zapata Hermanos Sucesores, S.A. v. Hearthside Baking Co.* *Northwestern Journal of International Law & Business* [online]. 2002, roč. 22, s. 121 – 159. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/flechtner4.html>
- GARRO, M. Alejandro. Gap-Filling Role of the Unidroit Principles in International Sales Law: Some Comments on the Interplay Between the Principles and the CISG. *Tullane Law Review*, 1994-1995, s. 1149 a násl.
- GOLDSTAJN, Aleksandar. Usages of Trade and Other Autonomous Rules of International Trade According to the UN (1980) Sales Convention. In SARCEVIC & VOLKEN (eds.). *International Sale of Goods. Dubrovnik Lectures* [online]. Oceana, 1986, s. 55 – 110. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/goldstajn.html>
- GOTANDA, John. Y. Awarding Damages under the United Nations Convention on the International Sale of Goods: A Matter of Interpretation. *Georgetown Journal of International Law* [online]. 2005, roč. 37, s. 95 – 140. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/gotanda3.html>

- GRAFFI, Leonardo. Case Law on the Concept of „Fundamental Breach“ in the Vienna Sales Convention. *International Business Law Journal* [online]. 2003, č. 3, s. 338 – 349. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/graffi.html>
- GRAFFI, Leonardo. Remarks on Trade Usages and Business Practices in International Sales Law. *Belgrade Law Review* [online]. 2011, roč. LIX, č. 3, s. 102 – 123. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/graffi1.html#ii>
- GRAVES, Jack. Penalty Clauses and the CISG. *Journal of Law and Commerce* [online]. 2012, roč. 30, č. 2. Dostupné z: www.heinonline.org
- GRUBER, Urs Peter. The Convention on the International Sale of Goods (CISG) in Arbitration. *International Business Law Journal* [online]. 2009, č. 15. Dostupné z: www.heinonline.org
- HACHEM, Pascal. Agreed Sums in CISG Contracts. *Belgrade Law Review* [online]. 2011, roč. LIX, č. 3. Dostupné z: www.heinonline.org
- HACHEM, Pascal. The Future of Agreed Sums Payable upon Breach of an Obligation. *European Journal of Law Reform* [online]. 2011, roč. 13. Dostupné z: www.heinonline.org
- HILLMAN, A. Robert. Applying the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: The Elusive Goal of Uniformity. *Cornell Review of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. 1995, s. 21 – 49. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/hillman1.html>
- HUBER, Peter. CISG - Structure of Remedies. *Rebels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*. 2007, č. 1, s. 13 – 34.
- HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše. Právní úprava formy prorogačních doložek na pozadí požadavku písemnosti v mezinárodním právu soukromém. In ROZEHNALOVÁ, Naděžda; DRLIČKOVÁ, Klára a kolektiv. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží – ano či ne?*, Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 114 – 132.
- CHLEBCOVÁ, Radka. Uzavření smlouvy dle článku 19 Vídeňské úmluvy. *Právní fórum*. 2008, roč. 5, č. 7, s. 302 - 315.

- JANSSEN André; SPILKER, Matthias. The Application of the CISG in the World of International Commercial Arbitration. *RebelsZ.* 2013, roč. 77, s. 131 – 157.
- KAZIMIERSKA, Anna. The Remedy of Avoidance under the Vienna Convention on the International Sale of Goods. *Pace Review of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. 1999 – 2000, s. 79 – 192. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/kazimierska.html#v>
- KOMAROV, S. Alexander. Internationality, Uniformity and Observance of Good Faith as Criteria in Interpretation of CISG: Some Remarks on Article 7(1). *Journal of Law and Commerce* [online]. 2005-06, roč. 25, s. 75 – 85. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/komarov.html>
- KOPÁČ, Ludvík. Úmluva OSN o mezinárodní koupi zboží. *Právník*, 1981, č. 10.
- KOVÁČOVÁ, Lucia. Konkurencia zmluvných a mimozmluvných nárokov vyplývajúcich zo zodpovednosti za výrobok v medzinárodnom obchode. In ROZEHNALOVÁ, Naděžda; DRLIČKOVÁ, Klára a kolektiv. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží – ano či ne?* Brno: Masarykova univerzita, 2012. s. 157 – 170.
- KOCH, Robert. CISG, CESL, PICC and PECL. In MAGNUS, Ulrich (ed.) *CISG vs. Regional Sales Law Unification*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2014, s. 125 – 145.
- KOZIOL, Helmut. Reduction in Damages According to Article 77 CISG. *Journal of Law and Commerce* [online]. 2005-06, roč. 25, s. 385 – 391. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/koziol.html>
- KRONKE, Helmut. The UN Sales Convention, The UNIDROIT Contract Principles and the Way Beyond. *Journal of Law and Commerce* [online]. 2005, roč. 25, č. 6, s. 451 – 465. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/kronke.html>
- LAUTENSCHLAGER, Felix. Current Problems Regarding the Interpretation of Statements and Party Conduct under the CISG – The Reasonable Third Parties, Language Problems and Standard Terms and Conditions. *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration* [online]. 2007, roč. 11, č. 2, s. 259 – 290. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/lautenschlager.html>

- MAGNUS, Ulrich. Last Shot vs. Knock out. Still Battle over the Battle of Forms under the CISG. In CRANSTON, Ross; RAMBERG, Jan; ZIEGEL, Jacob (eds.). *Commercial Law Challenges in the 21st Century; Jan Hellner in Memorium* [online]. 2007, s. 185 – 200. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/magnus4.html#v>
- MAGNUS, Ulrich. Tracing Methodology in the CISG: Dogmatic Foundations. In JANSSEN, André; MEYER, Olaf (eds.). *CISG Methodology*. Munich. Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 33 – 59.
- MAREK, Karel. O uzavírání smluv podle nového občanského zákoníku. *Konkursní noviny*. 2012, roč. 15, č. 8, s. 5 – 6.
- MELZER, Filip. Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 3, s. 24 – 27.
- MULLIS, Alastair. Twenty-Five Years on — The United Kingdom, Damages and the Vienna Sales Convention. *Rebels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht* [online]. 2002, roč. 71, s. 35 – 51. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/mullis2.html>
- PELIKÁNOVÁ, Irena. Odpovědnost za škodu – trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 3, s. 15 - 23.
- PETROCHILOS, Georgios C. Arbitration Conflict of Laws Rules and the 1980 International Sales Convention. *Revue Hellenique de Droit International* [online]. 1999, roč. 52, s. 191 – 218. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/petrochilos.html>
- POWERS, Paul J. Defining the Undefinable: Good Faith and The United Nations Convention on the Contracts for the International Sale of Goods. *Journal of Law and Commerce* [online]. 1999, roč. 18, č. 2, s. 333 – 354. Dostupné z: www.heinonline.com
- RAJSKI, Jerzi. Article 96. In: [online]. In *Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law* [online]. Milan: Giuffrè, 1987, s. 658 – 660. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/rajski-bb96.html>

- RAMBERG, Christina. UNIDROIT's Approach to Electronic Commerce. *ICC International Court of Arbitration Bulletin* [online]. 2005. Dostupné z: [http://www.google.cz/url?sa=t & rct=j & q=&esrc=s & source=web & cd=1 & ved=0CCgQFjAA & url=http%3A%2F%2Fwww.christinaramberg.se%2FDownload%2Fb8743904-32cc-42f1-972f-983c9e-22f3e9 & ei=bQoSVOmQC4HhywPCkoGABQ & usq=AFQjCNHVhPa-cUFEIEEGvrREY9IM9ZT3Yow & bvm=bv.75097201,d.bGQ](http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCgQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.christinaramberg.se%2FDownload%2Fb8743904-32cc-42f1-972f-983c9e-22f3e9&ei=bQoSVOmQC4HhywPCkoGABQ&usq=AFQjCNHVhPa-cUFEIEEGvrREY9IM9ZT3Yow&bvm=bv.75097201,d.bGQ)
- RIMKE, Joern. Force Majeure and Harship: Application in International Trade Practice with Specific Regard to the CISG and the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts. *Pace Review of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. Kluwer, 1999 – 2000, s. 197 – 243. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/rimke.html>
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Od unifikačního nadšení v oblasti hmotného práva po kolizní realitu. In ROZEHNALOVÁ, Naděžda; DRLÍČKOVÁ, Klára a kolektiv. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží – ano či ne?* Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 13 - 36.
- SAIDOV, Djahongir. Chapter 5. Foreseeability of Damages In SAIDOV, Djahongir. *The Law of Damages in International Sales: The CISG and Other International Instruments* [online]. Hart Publishing, 2008. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/saidov5.html>
- SCHLECHTRIEM, Peter. Requirements of Application and Sphere of Applicability of the CISG. *Victoria University of Wellington Law Review* [online]. 2005, č. 4, s. 781 – 794. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schlechtriem9.html>
- SCHLECHTRIEM, Peter; SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 11. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 203 – 213.
- SCHMIDT-AHRENDTS, Nils. CISG and Arbitration. *Annals FLB – Belgrade Law Review* [online]. 2011, roč. LIX, č. 3. Dostupné z: www.heinonline.com
- SCHMIDT-KESSEL, Martin. Article 8. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Schlechtriem & Schwenzler Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 145 – 181.

- SCHROETER, Ulrich G. Backbone or Backyard of the Convention? The CISG's Final Provisions. In: ANDERSEN, Camilla B.; SCHROETER, Ulrich G. (eds.) *Sharing International Commercial Law across National Boundaries: Festschrift for Albert. H. Kritzer on the Occasion of his Eightieth Birthday* [online]. Wildy: Simmonds & Hill Publishing, 2008, s. 425 - 469. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schroeter5.html>
- SCHROETER, Ulrich G. Article 14. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenzler Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 257 – 296.
- SCHROETER, Ulrich G. Article 19. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.) *Schlechtriem & Schwenzler Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 334 – 355.
- SCHWENZER, Ingeborg. Article 74. In: SCHLECHTRIEM, Peter; SCHWENZER, Ingeborg. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 999 – 1026.
- SCHWENZER, Ingeborg. Article 79. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Schlechtriem & Schwenzler Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 1062 – 1087.
- SCHWENZER, Ingeborg; HACHEM, Pascal. Article 6. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 102 – 119.
- SCHWENZER, Ingeborg; HACHEM, Pascal. Article 7. In SCHWENZER, Ingeborg (ed.). *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 120 – 144.
- SONDAHL, Erika. Understanding the Remedy of Price Reduction – A Means to Fostering a More Uniform Application of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. *Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration* [online]. 2003, roč. 7, s. 255 – 276. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/sondahl.html>

- SVOBODOVÁ, Klára. „Bitva forem“ a Vídeňská úmluva. In *Sborník příspěvků z mezinárodní konference MEKON 2007*. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU Ostrava, 2007, s. 126 - 134.
- VALDHANS, Jiří. Náhrada škody v režimu Vídeňské úmluvy. *Právní fórum*. 2008, roč. 5, č. 8, s. 342 - 350.
- VÉKÁS, Lajos. The Foreseeability Doctrine in Contractual Damage Cases. *Acta Juridica Hungarica* [online]. 2002, roč. 43, č. 1 – 2, s. 145 – 174. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/vekas.html#43>
- VISCASILLAS, Pilar Perales. The Role of UNIDROIT Principles and the PECL in the Interpretation and Gap-filling of CISG. In JANSSEN, André; MEYER, Olaf (eds.). *CISG Methodology*. Munich. Sellier. European Law Publishers, 2009, s. 287 – 317.
- VITKUS, Simas. Penalty Clauses Within Different Legal Systems. *Social Transformations in Contemporary Society* [online]. 2013, č. 1. Dostupné z: <http://stics.mruni.eu/wp-content/uploads/2013/06/153-162.pdf>
- VOGENAUER, Stefan. Interpretation. In VOGENAUER, Stefan; KLEINHEISTERKAMP, Jan (eds.). *Commentary on the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (PICC)*. Oxford: Oxford University Press, 2009.
- ZELLER, Bruno. Penalty clause: Are They Governed by the CISG? *Pace International Law review* [online]. 2011, roč. XXIII, č.1, s. 5 -11. Dostupné z: www.heinonline.org
- ZELLER, Bruno. When is a fixed sum not a fixed sum but a penalty clause? *Journal of Law and Commerce Review* [online]. 2012, roč. 30, s. 176 - 184. Dostupné z: www.heinonline.org
- ZIEGEL, S. Jacob. The Remedial Provisions in the Vienna Sales Convention: Some Common Law Perspectives. In GALSTON & SMIT (ed.) *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. Matthew Bender, 1984, s. 9-1 - 9-43. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/ziegel6.html>

Elektronické zdroje

- ALBÁN, Jorge Oviedo. Use of the UNIDROIT Principles to Help Interpret CISG Article 9 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/principles/uni9.html>
- BEZOUŠKA, Petr. Co je to škoda a co je to újma [online]. *PRK Partners, advokátní kancelář*. Dostupné z: <http://www.prkpartners.cz/rekodifikace/legislativni-novinky/395-co-je-to-skoda-a-co-je-to-ujma/>
- BORISOVA, Bojidara. Remarks on the Manner in which UNIDROIT Principles May Be Used to Interpret or Supplement Article 6 of the CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law, 2004. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/principles/uni6.html#ed>
- BOUT, Patrick X. Trade Usages: Article 9 of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law, 1998. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/bout.html>
- Case Law on UNCITRAL Texts (CLOUT)* [online]. United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL). Dostupné z: http://www.uncitral.org/uncitral/en/case_law.html.
- CISG Advisory Council* [online]. Dostupné z: <http://www.cisgac.com/>
- CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 1. Electronic Communications under CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op1.html>
- CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 3. Parol Evidence Rule, Plain Meaning Rule, Contractual Merger Clause and the CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op3.html>

- CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 5. The Buyer's Right to Avoid the Contract in Case of Non-Conforming Goods or Documents [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op5.html>
- CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 6. Calculation of Damages under CISG Article 74 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op6.html>
- CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 10. Agreed Sums Payable upon Breach of an Obligation in CISG Contracts [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op10.html>
- CISG Advisory Council. CISG Advisory Council Opinion No. 13. Inclusion of Standard Terms under the CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op13.html>
- ČECH, Petr. Uzavírání smluv podle nového občanského zákoníku [online]. *Rekodifikace soukromého práva Legal news* 2011. Dostupné z: <http://www.glatzova.com/files/download/glatzova-newsletter-legal-news-uzavirani-smluv-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku.pdf>
- Dispute Resolution Library* [online]. International Chamber of Commerce. Dostupné z: <http://www.iccdrl.com/>
- Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>
- Explanatory Note by the UNCITRAL Secretariat to the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* [online]. New York: United Nations, 2010. Dostupné z: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/sales/cisg/V1056997-CISG-e-book.pdf>

- FELEMEGAS, John. Comparison Between Provisions of the CISG Regarding the Right to Require Specific Performance (Arts. 28, 46 and 62) and the Counterpart Provisions of the UNIDROIT Principles (Arts. 7.2.1 - 7.2.5) [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law, 2005. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/felemegas13.html>
- CHALOUPKOVÁ, Helena. *Newsletter leden 2014* [online]. Dostupné z: <http://www.helenachaloupkova.cz/content/archive/2014/1.pdf>
- CHARTERS, Andrea. Growth of the CISG with Changing Contract Technology: „Writing“ in Light of the UNIDROIT Principles and CISG-Advisory Council Opinion no 1 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law, 2004. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/charters.html>
- CHENGWEI, Liu. Remedies for Non-performance - Perspectives from CISG, UNIDROIT Principles and PECL [online]. In *SisU*. Dostupné z: http://www.jus.uio.no/sisu/remedies_for_non_performance_perspectives_from_cisg_upicc_and_pecl.chengwei_liu/sisu_manifest.html
- KOCH, Robert. Commentary on Whether the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts May Be Used to Interpret or Supplement Article 25 CISG [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law, 2004. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/koch1.html#rkiii>
- KOTRUSZ, Juraj. Gap-Filling of the CISG by the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law, 2008. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/kotrusz.html>
- Legislative History. 1980 Vienna Diplomatic Conference. CISG Article 13 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/chronology/chrono13.html>

MATULA, Zbyněk. K některým aspektům předmluvní odpovědnosti dle nového občanského zákoníku [online]. *epravo.cz*. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-nekterym-aspektum-predsmluvni-odpovednosti-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku-92404.html>

Model Clauses for Use by Parties of the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z: <http://www.unidroit.org/instruments/commercial-contracts/upicc-model-clauses>

MÜNCHENER, Emmerich. BGB § 311 Rechtsgeschäftliche und rechtsgeschäft-sähnliche Schuldverhältnisse [online]. In *Beckonline.de*. Dostupné z: <http://beck-online.beck.de>

Nemajetková újma [online]. Nový občanský zákoník. Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/nahrada-ujmy/konkretni-zmeny/nemajetkova-ujma/>

Official Comments to UNIDROIT Principles [online]. In *UNILEX on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z: <http://www.unilex.info/dynasite.cfm?dssid=2377 & dsmid=13637 & x=1>

Pace Database on the CISG and International Commercial Law [online]. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu>

SAIDOV, Djahongir. Methods of Limiting Damages under the Vienna Convention on Contracts for the International Sale of Goods [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law, 2001. Dostupné z: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/saidov.html>

Status. United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (Vienna, 1980) [online]. United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL). Dostupné z: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html

UNIDROIT Principles on International Commercial Contracts 2010 [online]. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 2010. Dostupné z: <http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/principles2010/integralversionprinciples2010-e.pdf>

UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods [online]. United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), 2012. Dostupné z: <http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG-digest-2012-e.pdf>

UNILEX on CISG and UNIDROIT Principles [online]. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z: <http://www.unilex.info/>

Výslovná úprava předšmluvní odpovědnosti v NOZ [online]. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/smluvni-pravo/konkretni-zmeny-v-obecne-casti/vyslovna-uprava-predsmuvni-odpovednosti>

Rozhodnutí

Soudní rozhodnutí

Austrálie

Rozhodnutí Supreme Court of New South Wales, Austrálie ze dne 16. 12. 2009, č. 40253/07; 40348/07 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/091216a2.html>

Belgie

Rozhodnutí Rechtbank van Koophandel, Belgie ze dne 21. 1. 1997, č. AR 1972/96 [online]. In *UNILEX on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z: <http://www.unilex.info/case.cfm?id=262>

Rozhodnutí Hof van Cassatie, Belgie ze dne 19. 6. 2009, č. C.07.0289.N [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/090619b1.html>

Česká republika

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. 1166/2004.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 9. 2008, sp. zn. 25 Cdo 127/2007.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1818/2009.

Finsko

Rozhodnutí Helsingin hovioikeus, Finsko ze dne 26. 10. 2000, č. S 00/82 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/001026f5.html>

Francie

Rozhodnutí Cour d'appel Grenoble, Francie ze dne 21. 10. 1999, č. 97/03974 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/991021f1.html>

Itálie

Rozhodnutí Tribunale Civile di Monza, Itálie ze dne 14. 1. 1993, č. R.G. 4267/88 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/930114i3.html>

Německo

Rozhodnutí Bundesgerichtshof, Německo ze dne 24. 10. 1979, č. VIII ZR 210/78 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/791024g1.html>

Rozhodnutí Landgericht Hamburg, Německo ze dne 26. 9. 1990 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/900926g1.html>

Rozhodnutí Landgericht Aachen, Německo ze dne 14. 5. 1993 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/930514g1.html>

Rozhodnutí Oberlandesgericht Düsseldorf, Německo ze dne 14. 1. 1994, č. 17 U 146/93 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupný z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/940114g1.html>

- Rozhodnutí Landgericht Berlin, Německo ze dne 15. 9. 1994 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/940915g1.html>
- Rozhodnutí Oberlandesgericht Hamm, Německo ze dne 8. 2. 1995, č. 11 U 206/93 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950208g3.html>
- Rozhodnutí Oberlandesgericht München, Německo ze dne 8. 2. 1995, č. 7 U 1720/94 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950208g1.html>
- Rozhodnutí Landgericht Kehl, Německo ze dne 6. 10. 1995, č. 3 C 925/93 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/951006g1.html>
- Rozhodnutí Oberlandesgericht Koblenz, Německo ze dne 31. 1. 1997, č. 2 U 31/96 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/970131g1.html>
- Rozhodnutí Oberlandesgericht Hamburg, Německo ze dne 4. 7. 1997 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/970704g1.html>
- Rozhodnutí Oberlandesgericht Hamburg, Německo ze dne 26. 11. 1999, č. 1 U 31/99 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/991126g1.html>
- Rozhodnutí Landgericht Darmstadt, Německo ze dne 9. 5. 2000, č. 10 O 72/00 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/000509g1.html>

- Rozhodnutí Oberlandesgericht Frankfurt, Německo ze dne 30. 8. 2000, č. 9 U 13/00 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/000830g1.html>
- Rozhodnutí Oberlandesgericht Dresden, Německo ze dne 23. 10. 2000 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/001023g1.html>
- Rozhodnutí Oberlandesgericht Hamm, Německo ze dne 12. 11. 2001 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/011112g1.html>
- Rozhodnutí Bundesgerichtshof, Německo ze dne 31. 10. 2001, č. VIII ZR 60/01 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/011031g1.html>
- Rozhodnutí Bundesgerichtshof, Německo ze dne 9. 1. 2002, č. VIII ZR 304/00 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020109g1.html>
- Rozhodnutí Amtsgericht Viechtach, Německo ze dne 11. 4. 2002, č. 1 C 419/01 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020411g1.html>
- Rozhodnutí Landgericht Freiburg, Německo ze dne 22. 8. 2002 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020822g1.html>
- Rozhodnutí Bundesgerichtshof, Německo ze dne 27. 11. 2007, č. X ZR 111/04 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/071127g1.html>

Rozhodnutí Oberlandesgericht Hamburg, Německo ze dne 25. 1. 2008, č. 12 U 39/00 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/080125g1.html>

Rozhodnutí Oberlandesgericht München, Německo ze dne 5. 3. 2008 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/080305g1.html>

Nizozemsko

Rozhodnutí Rechtbank Breda, Nizozemsko ze dne 27. 2. 2008 [online]. In *UNILEX on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=1 & do=case & id=1339 & step=Abstract>

Rozhodnutí Gerechtshof Arnhem, Nizozemsko ze dne 7. 10. 2008, č. LJN BG2086 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/081007n1.html>

Rakousko

Rozhodnutí Oberlandesgericht Graz, Rakousko ze dne 9. 11. 1995, č. 6 R 194/95 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/951109a3.html>

Rozhodnutí Oberster Gerichtshof, Rakousko ze dne 6. 2. 1996, č. 10 Ob 518/95 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/960206a3.html>

Rozhodnutí Oberster Gerichtshof, Rakousko ze dne 24. 4. 1997, č. 2 Ob 109/97m [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/970424a3.html>

Rozhodnutí Oberster Gerichtshof, Rakousko ze dne 21. 3. 2000, č. 10 Ob 344/99g [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/000321a3.html>

Rozhodnutí Oberster Gerichtshof, Rakousko ze dne 14. 1. 2002, č. 7 Ob 301/01t [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020114a3.html>

Rozhodnutí Oberster Gerichtshof, Rakousko ze dne 17. 12. 2003, č. 7 Ob 275/03x [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/031217a3.html>

Soudní dvůr EU

Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. 9. 2002. Fonderie Officine Meccaniche Tacconi SpA vs. Heinrich Wagner Sinto Maschinenfabrik GmbH. Věc C-334/00.

Spojené státy americké

Rozhodnutí U.S. District Court, Northern District of New York, USA ze dne 9. 8. 1994, č. 88-CV-1078 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/940909u1.html>

Rozhodnutí U.S. District Court, Northern District of New York, USA ze dne 9. 9. 1994, č. 88-CV-1078 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/940909u1.html>

Rozhodnutí Federal Court of Appeals for the Second Circuit, USA ze dne 6. 12. 1995, č. Nos. 185, 717 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/951206u1.html>

Rozhodnutí U.S. Circuit Court of Appeals, 11th Circuit, USA ze dne 29. 6. 1998, č. 97-4250 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980629u1.html>

Rozhodnutí U.S. District Court, Northern District of Illinois, Eastern Division, USA ze dne 28. 8. 2001, č. 99 C 4040 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/010828u1.html>

Rozhodnutí U.S. District Court for the Southern District of New York, USA ze dne 26. 3. 2002, č. 00 Civ. 934 (SHS) [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020326u1.html>

Rozhodnutí U.S. District Court Kansas, USA ze dne 28. 9. 2007, č. 03-4165-JAR [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/070928u2.html>

Rozhodnutí U.S. Court of Appeals (2nd Circuit), USA ze dne 26. 5. 2009 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/090526u1.html>

Rozhodnutí U.S. District Court, Eastern District of Pennsylvania, USA ze dne 29. 1. 2010, č. 05-3078 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/100129u1.html>

Rozhodnutí U.S. District Court, Southern District of New York, USA ze dne 28. 9. 2011, č. 06 Civ. 3972 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/110928u1.html>

Španělsko

Rozhodnutí Audiencia Provincial de Barcelona, Španělsko ze dne 20. 6. 1997, č. 755/95-C [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/970620s4.html>

Rozhodnutí Audiencia Provincial de Navarra, Španělsko ze dne 27. 12. 2007 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/071227s4.html>

Rozhodnutí Audiencia Provincial de Cáceres, Španělsko ze dne 14. 7. 2010 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/100714s4.html>

Rozhodnutí Audiencia Provincial de Murcia, Španělsko ze dne 25. 5. 2012, č. 267/2012 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/120525s4.html>

Švýcarsko

Rozhodnutí Obergericht Thurgau, Švýcarsko ze dne 19. 12. 1995, č. ZB 95 22 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/951219s1.html>

Rozhodnutí Handelsgericht Zürich, Švýcarsko ze dne 5. 2. 1997, č. HG 95 0347 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/970205s1.html>

Rozhodnutí Handelsgericht Zürich, Švýcarsko, ze dne 10. února 1999, č. HG 970238.1 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/990210s1.html>

Rozhodnutí Bundesgericht, Švýcarsko ze dne 13. 11. 2003, č. 4C.198/2003/grl [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/031113s1.html>

Rozhodnutí Cour de justice de Genève, Švýcarsko ze dne 12. 5. 2006 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/060512s1.html>

- Rozhodnutí Obergericht Thurgau, Švýcarsko ze dne 12. 12. 2006, č. ZBR.2006.26 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/061212s1.html>
- Rozhodnutí Appellationsgericht Basel-Stadt, Švýcarsko ze dne 26. 9. 2008 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/080926s1.html>
- Rozhodnutí Handelsgericht Aargau, Švýcarsko ze dne 26. 11. 2008 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/081126s1.html>

Rozhodčí nálezy

- Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře ze dne 26. 3. 1993, č. 6653 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/936653i1.html>
- Nález CIETAC ze dne 7. 8. 1993, č. CISG/1993/11 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/930807c1.html>
- Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 1994, č. 7331 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/947331i1.html>
- Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 1994, č. 7531 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/947531i1.html>
- Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 1995, č. 8324 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/958324i1.html>

- Nález Mezinárodního rozhodčího soudu při Komoře obchodu a průmyslu Ruské federace ze dne 16. 4. 1995, č. 155/1994 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950316r1.html>
- Nález CIETAC ze dne 14. 3. 1996, č. CISG/1996/14 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/960314c1.html>
- Nález CIETAC ze dne 2. 5. 1996, č. CISG/1996/21 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/960502c1.html>
- Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z června 1996, č. 5835 [online]. In *Dispute Resolution Library*. International Chamber of Commerce. Dostupné z: <http://www.iccdrl.com/>
- Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z listopadu 1996, č. 8502 [online]. In *Dispute Resolution Library*. International Chamber of Commerce. Dostupné z: <http://www.iccdrl.com/>
- Nález CIETAC ze dne 31. 12. 1996, č. CISG/1996/58 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/961231c2.html>
- Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži z ledna 1997, č. 8786 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/978786i1.html>
- Nález Mezinárodního rozhodčího soudu při Komoře obchodu a průmyslu Ruské federace ze dne 5. 6. 1997, č. 229/1996 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/970605r1.html>

- Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 1998, č. 8908 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z: <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=2 & do=case & id=663 & step=Abstract>
- Nález Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce, Švédsko ze dne 5. 6. 1998 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980605s5.html>.
- Nález Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce, Švédsko z roku 1998, č. 107/1997 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980107s5.html>
- Nález CIETAC ze dne 15. 12. 1998, č. CISG/1998/09 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981215c1.html>
- Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 1999, č. 8547 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z: <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=2 & do=case & id=688 & step=Abstract>
- Nález CIETAC ze dne 7. 1. 2000, č. CISG/2000/06 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/000107c1.html>
- Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře ze dne 28. 7. 2000, č. 9797 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z: <http://www.unilex.info/case.cfm?id=668>
- Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 2000, č. 10335 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z: <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=2 & do=case & id=699 & step=Abstract>

- Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 2001, č. 11295 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z: <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=2 & do=case & id=1070 & step=Abstract>
- Nález Rozhodčího soudu komory obchodu a průmyslu v Lausanne ze dne 25. 1. 2002 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z: <http://www.unilex.info/case.cfm?id=863>
- Nález CIETAC ze dne 4. 2. 2002, č. CISG/2002/17 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020204c2.html>
- Nález CIETAC ze dne 9. 8. 2002, č. CISG/2002/21 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020809c1.html>
- Nález CIETAC ze dne 21. 10. 2002, č. CISG/2002/16 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/021021c1.html>
- Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z ledna 2003, č. 12111 [online]. In *Dispute Resolution Library*. International Chamber of Commerce. Dostupné z: <http://www.iccdrl.com/>
- Nález CIETAC ze dne 26. 6. 2003, č. CISG/2003/10 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/030626c1.html>
- Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z listopadu 2004, č. 12494 [online]. In *Dispute Resolution Library*. International Chamber of Commerce. Dostupné z: <http://www.iccdrl.com/>
- Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře ze dne 9. 10. 2006 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z: <http://www.unilex.info/case.cfm?id=1177>

- Nález Mezinárodního rozhodčího soudu při Komoře obchodu a průmyslu Ruské federace ze dne 3. 1. 2007, č. 147/2005 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z: <http://www.unilex.info/case.cfm?id=1327>
- Nález Mezinárodního rozhodčího soudu při Komoře obchodu a průmyslu Ruské federace ze dne 1. 2. 2007, č. 23/2006 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z: <http://www.unilex.info/case.cfm?id=1325>.
- Nález Zahraničního obchodního rozhodčího soudu při Srbské obchodní komoře ze dne 15. 7. 2008, č. T -4/05 [online]. In *Pace Database on the CISG and International Commercial Law*. Pace Law School, Institute of International Commercial Law. Dostupné z: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/080715sb.html>
- Nález Mezinárodního rozhodčího soudu při Komoře obchodu a průmyslu Ruské federace ze dne 9. 4. 2009, č. 64/2008 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z: <http://www.unilex.info/case.cfm?id=1803>
- Nález Rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře z roku 2010, č. 12111 [online]. In *Dispute Resolution Library*. International Chamber of Commerce. Dostupné z: <http://www.iccdrl.com/>
- Nález Mezinárodního rozhodčího soudu při Komoře obchodu a průmyslu Ruské federace ze dne 5. 7. 2011 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z: <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=2 & id=1730 & do=case>
- Rozhodnutí Mezinárodního rozhodčího soudu při Komoře obchodu a průmyslu Ruské federace ze dne 27. 5. 2013, č. 166/2012 [online]. In *UNILEX on on CISG and UNIDROIT Principles*. International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Dostupné z: <http://www.unilex.info/case.cfm?id=1791>

Právní předpisy

BürgerlichesGesetzbuch. In *Gesetzeim Internet* [online]. Dostupné z: <http://www.gesetze-im-internet.de/index.html>

Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on European Contract Law. 11. 7. 2001, COM (2001) 398 final. In *EUR-lex* [právní informační system]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52001DC0398&qid=1412606687719&from=CS>

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné právní úpravě prodeje. 11. 10. 2011, COM (2011) 635 v konečném znění. In *EUR-lex* [právní informační system]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011PC0635&rid=1>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). In *EUR-lex* [právní informační system]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0593&rid=1>

Principles of European Contract Law 2002 [online]. Dostupné z: <http://www.jus.uio.no/lm/eu.contract.principles.parts.1.to.3.2002/>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu. In: *EUR-lex* [právní informační systém]. Úřad publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0031&rid=1>

UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce with Guide to Enactment, 1996 with Additional Article 5 bis as Adopted in 1998 [online]. *United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL)*. Dostupné z: http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/05-89450_Ebook.pdf

United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts (New York, 2005) [online]. *United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL)*. Dostupné z: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/electronic_commerce/2005Convention.html

- UNIDROIT Principles on International Commercial Contracts 2010 [online]. *International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT)*. Dostupné z: <http://www.unidroit.org/instruments/commercial-contracts/unidroit-principles-2010>
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.
- Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.
- Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.
- Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.
- Zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů: In *ASPI* [právní informační systém].
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR
- Zákon 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.
- 160/1991 Sb. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR
- 15/1998 Sb. Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 4. září 1987 o Vídeňské úmluvě o smluvním právu. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.

ABSTRAKT

Dne 1. ledna 2014 se v České republice stal účinným nový občanský zákoník. Jeho primárním účelem je regulace vnitrostátních právních vztahů vznikajících na území České republiky. V tomto kontextu bude také nejčastěji aplikován soudy či rozhodci. V současné době je však pravděpodobné, že soudy či rozhodci v České republice budou řešit i spory vzniklé ze soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem. Jedním z takovýchto vztahů jsou i mezinárodní obchodní transakce založené na smlouvě, ve které je přítomen mezinárodní prvek.

Pokud soudy či rozhodci v České republice řeší spor z mezinárodní obchodní transakce, nemohou bez dalšího aplikovat své hmotné právo. Musí nejprve určit, které hmotněprávní normy mají použít. Za tímto účelem zpravidla použijí své kolizní normy a určí rozhodné právo. Pokud bude tímto právem právo české, budou aplikovat nový občanský zákoník. Nelze však přehlédnout, že Česká republika je vázána mezinárodními smlouvami obsahujícími unifikovanou hmotněprávní úpravu mezinárodních obchodních transakcí, které by měly být aplikovány přednostně. Nejvýznamnější z nich je Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží („Vídeňská úmluva“). Kromě toho v oblasti mezinárodních obchodních transakcí hrají nezanedbatelnou roli nestátní pravidla upravující smluvní závazkové vztahy. Z těchto uveďme především „soukromoprávní kodifikace“ v podobě Principů mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT z roku 2010 („Principy UNIDROIT“) a Principů evropského smluvního práva („PECL“).

I přes existenci těchto dokumentů v případě mezinárodních obchodních transakcí stále zůstává poměrně velký prostor, kde může být aplikován vnitrostátní zákon v podobě nového občanského zákoníku. Je tedy zřejmé, že k aplikaci nového občanského zákoníku na mezinárodní obchodní transakce bude docházet. Lze říci, že Vídeňská úmluva společně s Principy UNIDROIT a PECL v současné době reprezentují standard úpravy smluvních závazkových vztahů, který je předpokládán v mezinárodním obchodním styku a předvídan obchodníky, kteří se v tomto prostředí pohybují. Je otázkou, zda nový občanský zákoník tyto standardy odráží a je tedy úpravou vhodnou pro mezinárodní obchodní transakce.

Cílem této publikace je na zásadních otázkách, které souvisejí se vznikem, výkladem a obsahem mezinárodních obchodních transakcí, ověřit hypotézu, že nový občanský zákoník jako norma aplikovaná at' už samostatně, namísto, vedle nebo společně s Vídeňskou úmluvou, Principy UNIDROIT či PECL odráží standard úpravy těchto dokumentů, který je pro mezinárodní obchodníky předvídatelný.

Tato publikace se rozpadá do tří tematických celků. Za prvé jde o vybrané otázky obecné části, kde je hypotéza ověřována na problematice interpretace právních jednání, zvyklostí a předsmělní odpovědnosti. Druhý celek je věnován problematice kontrakčního procesu včetně otázky obchodních podmínek a formy smluv. Třetí celek potom pokrývá otázky vad a následků porušení smlouvy. Publikace se tak zaměřuje na většinu otázek, které jsou zásadní pro vznik, plnění a porušení smlouvy. I když jde jen o výsek problémů, pomohou tyto porozumět dané problematice.

ABSTRACT

From 1 January, 2014, the new Civil Code has become effective in the Czech Republic. Its primary purpose is to regulate national legal relations within the Czech Republic. In this context, the new Civil Code will be most often applied by courts or arbitrators. At present, however, it is likely that courts or arbitrators in the Czech Republic will decide on disputes arising from civil relationships with an international element. These relations include also international business transactions based on contracts, in which the international element is present.

If the courts or arbitrators in the Czech Republic decide on disputes arising out of international business transactions, they cannot automatically apply Czech substantive law. They have to first determine which substantive rules apply. For this purpose they usually use their conflict-of-laws rules and determine the applicable law. If the law applicable is the Czech law, the new Civil Code will be applied. On the other hand, it is not possible to overlook that the Czech Republic is bound by international conventions containing unified substantive rules for international business transactions, which should take precedence. The most important of them is the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (“CISG”). In addition, in the field of international business transactions the non-state rules governing contractual obligations play a significant role, namely 2010 UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (“UNIDROIT Principles”) and the Principles of European Contract Law (“PECL”).

Despite the existence of these documents, there is still a large area, in which the new Civil Code is applicable regarding the international commercial transactions. It is therefore clear that the application of the new Civil Code on international business transactions will occur. It can be said that the CISG, together with the UNIDROIT Principles and PECL currently represent the standard of regulation of contractual obligations, which is expected in international trade and foreseen by the international businessmen. Consequently, the question is whether the new Civil Code reflects these standards and is therefore suitable regulation of international business transactions.

The aim of this publication is to verify the hypothesis that the new Civil Code as the rule applicable either alone, instead of, or together with the CISG, UNIDROIT Principles and PECL reflects the standard of regulation resulting from these documents and is foreseeable for international businessmen.

This publication is divided into three thematic parts. Firstly, issues of interpretation, usages and pre-contractual liability are analyzed. The second part deals with the issue of the formation process, including questions of standard terms and formal validity. The third part then covers the issues of non-conformity and remedies, including damages.

Vědecká redakce MU

prof. PhDr. Ladislav Rabušic, CSc.; Ing. Radmila Droběnová, Ph.D.
Mgr. Michaela Hanousková; doc. Mgr. Jana Horáková, Ph.D.
doc. JUDr. Josef Kotásek, Ph.D.; Mgr. et Mgr. Oldřich Krpec, Ph.D.
prof. PhDr. Petr Macek, CSc.; PhDr. Alena Mizerová
doc. Ing. Petr Pirožek, Ph.D.; doc. RNDr. Lubomír Popelínský, Ph.D.
Mgr. David Povolný; Mgr. Kateřina Sedláčková, Ph.D.
prof. RNDr. David Trunec, CSc.; prof. MUDr. Anna Vašků, CSc.
prof. PhDr. Marie Vítková, CSc.; Mgr. Iva Zlatušková
doc. Mgr. Martin Zvonař, Ph.D.

NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK POHLEDEM MEZINÁRODNÍCH OBCHODNÍCH TRANSAKČÍ

**prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc., JUDr. Klára Drličková, Ph.D.,
JUDr. Jiří Valdhans, Ph.D. a kolektiv**

Vydala Masarykova univerzita roku 2014

Spisy Právnické fakulty MU č. 489 (řada teoretická, Edice Scientia)

Ediční rada: J. Kotásek (předseda), J. Bejček, V. Kratochvíl, N. Rozehnalová,
P. Mrkvývka, J. Hurdík, R. Polčák, J. Šabata

Tisk: Point CZ, s.r.o., Milady Horákové 890/20, 602 00 Brno

1. vydání, 2014

ISBN 978-80-210-7491-0